

Riksdagens protokoll

2007/08:43

Torsdagen den 13 december

Kl. 10.00 – 21.59

Protokoll
2007/08:43

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 7 december.

2 § Ledighet

Förste vice talmannen meddelade att *Fredrik Lundh* (s) ansökt om fortsatt ledighet under tiden den 1 februari–31 mars 2008.

Kammaren biföll denna ansökan.

Förste vice talmannen anmälde att *Hannah Bergstedt* (s) skulle fortsätta att tjänstgöra som ersättare för Fredrik Lundh.

3 § Anmälan om val av ordförande i utbildningsutskottet

Förste vice talmannen anmälde att *Ulrika Carlsson* i Skövde (c) valts till ordförande i utbildningsutskottet under tiden den 1 januari–7 april 2008.

4 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 12 december

UbU2 Utgiftsområde 15 Studiestöd

Kammaren biföll utskottets förslag.

AU1 Utgiftsområdena 13 Arbetsmarknad och 14 Arbetsliv
Punkt 2 (Ändring i lagen [1997:238] om arbetslöshetsförsäkring)

1. utskottet

2. res. 1 (s, v, mp)

Votering:

142 för utskottet

138 för res. 1

69 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 83 m, 24 c, 17 fp, 18 kd

För res. 1: 107 s, 18 v, 13 mp

Frånvarande: 23 s, 14 m, 5 c, 11 fp, 6 kd, 4 v, 6 mp

Punkt 9 (Kollektivavtal som villkor för samhällsstöd vid anställning)

1. utskottet

2. res. 8 (s, v)

Votering:

154 för utskottet

124 för res. 8

71 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 s, 82 m, 23 c, 18 fp, 18 kd, 12 mp

För res. 8: 106 s, 18 v

Frånvarande: 23 s, 15 m, 6 c, 10 fp, 6 kd, 4 v, 7 mp

Punkt 13 (Arbetsmarknaden för personer med utländsk bakgrund)

1. utskottet

2. res. 13 (v)

Votering:

263 för utskottet

18 för res. 13

1 avstod

67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 107 s, 83 m, 24 c, 18 fp, 18 kd, 13 mp

För res. 13: 18 v

Avstod: 1 s

Frånvarande: 22 s, 14 m, 5 c, 10 fp, 6 kd, 4 v, 6 mp

Punkt 17 (Sociala företag m.m.)

1. utskottet

2. res. 15 (mp)

Votering:

269 för utskottet

13 för res. 15

67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 108 s, 83 m, 24 c, 18 fp, 18 kd, 18 v

För res. 15: 13 mp

Frånvarande: 22 s, 14 m, 5 c, 10 fp, 6 kd, 4 v, 6 mp

Punkt 23 (Fempunktsprogram för introduktion)

1. utskottet

2. res. 17 (s)

Votering:

174 för utskottet

108 för res. 17

67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 83 m, 24 c, 18 fp, 18 kd, 18 v, 13 mp

För res. 17: 108 s

Frånvarande: 22 s, 14 m, 5 c, 10 fp, 6 kd, 4 v, 6 mp

Punkt 28 (Förstärkning av arbetsmiljöarbetet m.m.)

1. utskottet

2. res. 19 (s)

Votering:

156 för utskottet

108 för res. 19

17 avstod

68 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 82 m, 24 c, 18 fp, 18 kd, 1 v, 13 mp

För res. 19: 108 s

Avstod: 17 v

Frånvarande: 22 s, 15 m, 5 c, 10 fp, 6 kd, 4 v, 6 mp

Prot. 2007/08:43

13 december

Punkt 29 (Trendrapport om utveckling i arbetslivet)

1. utskottet

2. res. 20 (v)

Votering:

263 för utskottet

18 för res. 20

68 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 108 s, 83 m, 24 c, 17 fp, 18 kd, 13 mp

För res. 20: 18 v

Frånvarande: 22 s, 14 m, 5 c, 11 fp, 6 kd, 4 v, 6 mp

Punkt 31 (Arbetslivsforskning)

1. utskottet

2. res. 21 (s)

Votering:

155 för utskottet

107 för res. 21

18 avstod

69 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 83 m, 24 c, 18 fp, 17 kd, 13 mp

För res. 21: 107 s

Avstod: 18 v

Frånvarande: 23 s, 14 m, 5 c, 10 fp, 7 kd, 4 v, 6 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU1 Utgiftsområde 1 Rikets styrelse

Punkt 2 (Mål för politikområde Demokrati)

1. utskottet

2. res. 1 (s, v)

Votering:

156 för utskottet

126 för res. 1

67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 83 m, 24 c, 18 fp, 18 kd, 13 mp

För res. 1: 108 s, 18 v

Frånvarande: 22 s, 14 m, 5 c, 10 fp, 6 kd, 4 v, 6 mp

Punkt 3 (Dialog om presstödet)

1. utskottet
2. res. 2 (s, v, mp)

Votering:

142 för utskottet

139 för res. 2

68 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 83 m, 23 c, 18 fp, 18 kd

För res. 2: 108 s, 18 v, 13 mp

Frånvarande: 22 s, 14 m, 6 c, 10 fp, 6 kd, 4 v, 6 mp

Prot. 2007/08:43

13 december

Punkt 11 (Debatt kring EU-frågor)

1. utskottet

2. res. 4 (s)

Votering:

171 för utskottet

108 för res. 4

70 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 82 m, 23 c, 18 fp, 17 kd, 18 v, 13 mp

För res. 4: 108 s

Frånvarande: 22 s, 15 m, 6 c, 10 fp, 7 kd, 4 v, 6 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

5 § Meddelande om skriftliga frågor och svar under juluppehållet

Förste vice talmannen meddelade att skriftliga frågor som lämnats in *under tiden fredagen den 14 december kl. 10.00–fredagen den 4 januari 2008 kl. 10.00* skulle besvaras senast inom 14 dagar efter det att frågan hade framställts.

6 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2007/08:249

Till riksdagen

Interpellation 2007/08:249 Jämställdhetslagens skydd för inhyrd eller inlånad personal

av Lars Mejern Larsson (s)

Interpellationen kommer att besvaras tisdag den 18 december 2007.

Skälet till dröjsmålet är att det inte finns tid i kammaren.
Stockholm den 3 december 2007
Integrations- och jämställdhetsdepartementet
Nyamko Sabuni (fp)
Enligt uppdrag
Cecilia Bergman
Expeditions- och rättschef

Interpellation 2007/08:251

Till riksdagen
Interpellation 2007/08:251 Pengar till jämställdhetspolitik
av Eva-Lena Jansson (s)
Interpellationen kommer att besvaras tisdag den 18 december 2007.
Skälet till dröjsmålet är att det inte finns tid i kammaren.
Stockholm den 3 december 2007
Integrations- och jämställdhetsdepartementet
Nyamko Sabuni (fp)
Enligt uppdrag
Cecilia Bergman
Expeditions- och rättschef

Interpellation 2007/08:252

Till riksdagen
Interpellation 2007/08:252 Politisering av utredningsväsendet
av Luciano Astudillo (s)
Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 18 december 2007.
Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang och att
det inte finns tid i kammaren.
Stockholm den 10 december 2007
Näringsdepartementet
Maud Olofsson (c)
Enligt uppdrag
Dag Ekman
Expeditionschef

Interpellation 2007/08:253

Till riksdagen
Interpellation 2007/08:253 Rådet för minskat statligt ägande
av Bosse Ringholm (s)
Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 15 januari 2008.
Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang och att
det inte finns tid i kammaren.
Stockholm den 10 december 2007
Näringsdepartementet
Mats Odell (kd)
Enligt uppdrag
Dag Ekman
Expeditionschef

Förste vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2007/08:FPM40 Förordning om olagligt, oreglerat och orapporterat fiske
KOM(2007)601, KOM(2007)602 till miljö- och jordbruksutskottet

2007/08:FPM41 Meddelande om en strategi mot olagligt, orapporterat och oreglerat fiske *KOM(2007)601* till miljö- och jordbruksutskottet

2007/08:FPM42 Förordning om fiske med bottenredskap
KOM(2007)604, KOM(2007)605 till miljö- och jordbruksutskottet

8 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades
Proposition
2007/08:43 till socialutskottet

9 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Skatteutskottets betänkanden 2007/08:SkU17, SkU10, SkU14 och SkU15

10 § Migration

Migration

Föredrogs
socialförsäkringsutskottets betänkande 2007/08:SfU2
Utgiftsområde 8 Migration (prop. 2007/2008:1 delvis).

Anf. 1 GÖTE WAHLSTRÖM (s):

Herr talman! Vi ska i dag debattera socialförsäkringsutskottets betänkande om svensk migrationspolitik. Den har under senare år genomgått en stor förändring. Införandet av ny instans- och processordning med prövning av ärenden i domstol var en utmaning för hela det politiska samhället men också för domstolsväsendet. Vi kan i dag utläsa en rad positiva effekter, men vi har också säkerligen skäl att utifrån gjorda erfarenheter förfinas systemet och återkomma ytterligare under de kommande åren. En utredning är tillsatt, och vi kommer säkert att få skäl att återkomma och behandla den i kammaren.

Migrationspolitiken har inte bara genomgått förändringar. Den har också tillförts en rad prövningar och framtida utmaningar. Det är prövningar i form av drastiskt skiftande antal asylsökande kopplade till situationer ute i världen som vi i egenskap av litet land har svårt att påverka. Gällande prognoser om ca 38 000 asylsökande i år och kommande år

ställer stora krav på Migrationsverket och migrationsdomstolarna men också på det politiska systemet och framför allt kommunerna.

Det är utmaningar som vi genom beslut i riksdagen har till uppgift att finna lösningar på. Det handlar om fortsatta oroligheter ute i världen med våld och krig. I de signaler som härutöver kommer med anledning av klimatförändringar och härigenom miljöpåverkan i olika delar av världen finns skäl att tro att människor kommer att tvingas röra på sig och finna skydd i andra länder. Det är länder som många gånger ligger långt ifrån tidigare hemland, och kanske utgör Sverige en möjlig tillflyktsort. Frågan belystes på ett kraftfullt sätt under gårdagens besök av Nobelpristagaren Al Gore.

Till detta ska föras de förslag som finns i utredningen från Kaki om svensk arbetskraftsinvandring från tredje land som nu bereds inom Regeringskansliet. Hittillsvarande signaler från regeringen är att man lämnar delar av utredningen och bortser från bland annat fackliga organisationers synpunkter.

Under gårdagen beskrev en av landets ledande fackföreningsordförande en situation som inte är okänd men som diskuteras för lite i samhället. Det handlar om personer med utländsk härkomst som utnyttjas av hänsynslösa arbetsgivare. Enligt Byggnadsarbetareförbundets ordförande lever ca 5 000 byggnadsarbetare under vad man enligt Byggnads bedömning liknade vid slavliknande förhållanden.

Vi har tidigare här i kammaren fått beskrivet för oss hur personer som brukar kallas papperslösa utnyttjas av skrupelfria personer just för att man befinner sig i landet utan erforderliga handlingar och härigenom illegalt. Gruppen lever i en utsatt situation under undermåliga förhållanden och utnyttjas inte sällan i arbetslivet för vad som brukar kallas svältlöner.

Migrationsministern har i uttalanden lagt över hela ansvaret för situationen på de berörda individerna och tycks ha bortsett från agerandet från arbetsgivare och myndigheternas ansvar. Härefter har tystnad rått från Regeringskansliet.

Eftersom frågan ytterligare en gång lyfts fram genom ett kraftfullt agerande under gårdagen måste jag fråga företrädare för majoriteten vilka åtgärder man har för avsikt att vidta för en grupp som så påtagligt utnyttjas av skrupelfria arbetsgivare. Hur tänker majoritetspartierna agera mot de arbetsgivare som beter sig på det fruktansvärda sätt som fackliga organisationer signalerar?

Herr talman! På stora delar av det migrationspolitiska området kan jag finna att det finns en stor politisk enighet. Även om resan till denna enighet för vissa av riksdagens partier, och numera regeringsbildande partier, har varit minst sagt krokig tycks man nu ha anammat den grundsyn som genomsyrat den svenska migrationspolitiken under många år. Jag välkomnar Folkpartiet, Centerpartiet och Kristdemokraterna till denna bredare gemenskap i ett känsligt politikområde. Debatten från dessa tre partier var för något år sedan en helt annan. Då kritiserades i skarpa ord den politik som fördes och som i stora stycken i dag utgör regeringens politik. Stegbytet i debatten är påtagligt.

Jag måste ändå beklaga att man genom sitt tidigare agerande skapade en otydlighet för många, inte minst asylsökande och så kallade papperslösa, och en förhoppning som man efter regeringsbildandet 2006 helt bortser ifrån.

Herr talman! Vi har alla som deltar i denna debatt mött människor som har lagt sitt öde i de svenska myndigheternas händer. Vi har mött barn, unga män och kvinnor och familjer som berättar historier som många gånger har innehåll som skrämmar och förskräcker. Förväntningarna på en bättre framtid är påtagliga.

Grymheter i världen och i omgivningarna har gjort att man tvingats fly med förhoppning om en lugnare och mänskligare värld någon annanstans. Man har sett Europa och Sverige som en möjlig del av världen för framtida möjligheter att utvecklas som individ eller en fristad undan förföljelse. I Sverige har vi mött upp med öppenhet och med en myndighetsstruktur för prövning av individens rätt till uppehållstillstånd.

Tydlighet i handläggningen med en start och ett tydligt avslut är viktigt för en bra prövning i ärenden. Otydlighet och långa handläggningstider är den oftast förekommande kritiken från personer som sökt sig till Sverige. Samma signaler kommer från personerna oavsett resultat av prövningen i uppehållstillståndsfrågan. Därför är det viktigt att handläggningstiderna är korta, att människor blir bemötta på ett bra och rättsäkert sätt och att man vid ett avslag på asylansökan får stöd för ett bra och värdigt sätt att återvända. Genom en rad stödinsatser kan individer ges bättre förutsättningar att möta de prövningar som uppstår. Vi socialdemokrater är dock kritiska till den modell av återetableringsstöd som den borgerliga regeringen har infört. Ansökningar om stödet har också visat sig vara få, vilket ger en bild av hur man ser på det även från migranternas sida.

Jag konstaterar att migrationsministern och regeringen har varit lyhörda för den kritik som vi socialdemokrater och många av landets kommuner har fört fram vad gäller mottagandet av asylsökande, bostadsfrågan och mötet med kommunerna. På en debattsida kan vi i dag läsa att en utredning ska tillsättas för en ökad spridning av asylsökande till kommuner med bostäder och arbetstillfällen. Det är en bit på vägen, men var finns greppet om en mer solidarisk fördelning av ansvaret? Var finns trycket på de kommuner som inte ställer upp och som heller inte tycks vilja ställa upp i fördelningen?

Jag är positivt överraskad över att regeringen äntligen tar ett initiativ, men hoppas att utredningen får ett bredare perspektiv på frågan än vad som framkommer i den debattartikel som migrationsministern så lämpligt placerat ut denna debattdag för utgiftsområde 8.

Med den i många stycken breda majoritet som finns i riksdagen har vi dock möjlighet att skapa en politik inom området som klarar att stå pall oavsett varifrån den politiska vinden blåser. Förutsättningarna finns, men det kräver en stor öppenhet från alla partiers sida.

Herr talman! Trots samstämmigheten i de breda perspektiven har vi socialdemokrater en rad reservationer till dagens betänkande. I vissa stycken utgörs reservationerna av samskrivningar med v och mp.

Vi står givetvis bakom samtliga reservationer som vi har lämnat in, men vill för tids vinnande yrka på reservationerna 4, 6, 11 och 12. Till betänkandet har vi också fogat ett särskilt yttrande.

Herr talman! Starka signaler har kommit från ett antal av de kommuner som påtagit sig ett stort ansvar i mottagandet av flyktingar. Genom att ett antal av landets mer välmående kommuner inte har påtagit sig ett solidariskt ansvar för att skapa boende för flyktingar uppstår en obalans och ett svårt tryck på vissa kommuner. Vi får höra talas om familjer som trängs i små lägenheter och om hur barn tidigt står och väntar utanför skolan som nu har fått börja servera frukost för att barnen ska orka med hela skoldagen. Vi hör talas om barn som inte får en chans till studiero i hemmet och som inte får en chans att läsa sina läxor. Vi får höra om kommuners oro för att inte kunna möta upp 100 nya barn i månaden som ska få möjlighet till en bra utbildning.

Här måste vi finna system för att alla kommuner ska ta sitt solidariska ansvar för att människor som kommer till vårt land ska få en bra start och en möjlighet att komma in i samhället.

Dagens system med möjlighet till eget boende, EBO, skapar boendesituationer som inte är tillfredsställande. Tidigare regering var uppmärksam på situationen och vidtog en rad åtgärder som följdes upp av riksdagen. Dessa åtgärder bedöms av många kommuner som inte tillräckliga. Vi socialdemokrater ser därför ett behov av en utredning kring förutsättningarna för EBO och välkomnar regeringens något blygsamma öppning i den här debatten.

Vi behöver också en lagstiftning som gör att alla kommuner tar sitt ansvar. Kommuner som Södertälje, Botkyrka, Göteborg och Malmö ska inte behöva ta huvuddelen av ansvaret. Det är inte rimligt att ett antal kommuner som Ekerö, Täby, Danderyd, Vaxholm och Vellinge har tagit bara ett litet – eller inget – ansvar. Regeringen måste redovisa hur man vill skapa en rättvis fördelning mellan kommunernas ansvar för mottagandet.

Sverige är ett av få länder i Europa och världen som är villiga att tillsammans med FN arbeta med mottagande av så kallade kvotflyktingar. Detta sätt att tillsammans med FN-organ skapa möjlighet att lyfta ut människor som är på flykt från många gånger mycket svåra förhållanden är viktigt. Regeringen har i propositionen ökat antalet så kallade kvotflyktingar något. Vi socialdemokrater anser dock att det finns skäl att ytterligare se över våra möjligheter att utöka detta antal.

I en tid då regeringen föreslår ökad arbetskraftsinvandring kan denna invandring sätta graden av arbetsförhet före behovet av skydd för människor på flykt. För att minimera denna eventuella konflikt kan ett utökat kvotflyktingmottagande vara en möjlig väg att gå för att stärka skyddet för de mest utsatta. Sverige kan också genom denna handling vara en signal till andra länder i den så kallade västvärlden att ta sitt solidariska ansvar.

Herr talman! Ökad rörlighet i världen och människors behov av skydd eller önskan om ett bättre liv kommer att bli en central fråga under kommande år. Detta kommer att utmana men också skapa möjligheter för såväl individer som länder att utvecklas.

Många pekar på västvärldens behov av arbetskraft utifrån de demografiska perspektiven. Andra pekar på individens önskningar om att få

utvecklas genom utbildning och arbete i främmande länder för att senare återvända för att bidra till utvecklingen i sitt tidigare hemland.

Det är utmanande då vi vet att det finns nationer, grupper och också individer som inte ser humaniteten på samma sätt som Sverige traditionellt har gjort.

Jag är glad att vi i Sveriges riksdag har en bred förankring kring den svenska migrationspolitiken. Det är viktigt nationellt men också i vårt arbete inom EU och FN.

Vi socialdemokrater har bland annat i frågan om svenskt agerande inom ramen för det gemensamma EU-arbetet framfört krav på ett kraftfullt svenskt agerande för att följa upp den svenska hållningen. Svaret från regeringen har inte alltid varit helt tydligt.

Sveriges röst ska vara stark i migrationspolitiken och den blir stark av ett samlat agerande från riksdagens partier.

(Applåder)

I detta anförande instämde Tomas Eneroth, Matilda Ernkrans, Kurt Kvarnström, Ronny Olander, Jasenko Omanovic och Magdalena Stenroos (alla s).

Anf. 2 KALLE LARSSON (v):

Herr talman! Nu är vi åter samlade för en flykting- och migrationspolitisk debatt i riksdagens kammare. Jag kan med några års perspektiv från kammaren på dessa frågor konstatera att en del framsteg har gjorts. I allt väsentligt är debatten i dag en annan än den var för 10–15 år sedan.

Den stora förändringen av debatten har handlat om vad som diskuteras. Det är nämligen oftare så nu att partier tar upp flyktingmottagandet – även statsrådet väljer den inriktningen i en artikel i dag – och de påstådda problem som det medför att människor söker sig till Sverige för att få skydd undan förföljelse. Detta beskrivs som den stora frågan. Kommer det för många? Varför bor de så trångt? Vad ska vi göra åt problemen i en del kommuner?

Låt mig säga att vi också har förslag, och jag återkommer till dem i debatten, om hur vi ska se till att människor får en värdig start på livet här i Sverige när de har kommit hit. Men vi vägrar från Vänsterpartiets sida att följa med i den utveckling som vi nu ser när debatten flyttar fokus.

Utgångspunkten för en flyktingpolitik och en migrationspolitik värd namnet måste vara de skäl som människor har att lämna sina hemländer. Vi har en värld som brinner, en värld där krig och väpnade konflikter rasar runt om i alla världsdelar, i det närmaste runt hela jordklotet. Vi har en värld där människor förtrycks, förföljs och utsätts för diverse trakasserier därför att de har åsikter som staten ogillar, känner kärlek till en person av samma kön eller är kvinnor och hävdar sin mänskliga värdighet.

I en stor del av dessa konflikter runt om i världen medverkar Sverige dessutom indirekt genom vapenexport till att underblåsa konflikten.

Herr talman! Detta är den viktiga debatten – debatten om hur konflikter i världen skapar flyktingströmmar och debatten om hur klimatförändringarna tvingar människor att lämna sina hemländer, klimatförändringar skapade av den rika världens överkonsumtion. Människor drivs av fattigdom och svält till andra delar av världen för att söka sin försörjning och

överlevnad, fattigdom och svält som är framtvingad av de internationella institutioner som den rika västvärlden har byggt för att säkra sitt herravälde över världen och för att säkra sina företags vinster.

Det är inte för inte som de afrikanska länderna trots sin oerhörda rikedom på naturresurser i dag är länder varifrån många människor tvingas att fly. De tvingas fly från fattigdom, konflikter och förtryck. En orsak till det är förstås att den rika västvärlden, Sverige inräknat, under så många år har rånat världsdelen på naturresurser, har stött odemokratiska diktatorer och har på många olika sätt medverkat till att människor har tvingats lämna denna liksom andra kontinenter.

Så visst ska vi tala om flyktingmottagandet. Visst ska vi tala om och föreslå olika åtgärder för hur människor ska kunna få ett liv som fungerar här i Sverige, både de som är födda här i Sverige och de som har kommit hit därför att de har tvingats till det. Men om vi inte beskriver bakgrunden till varför människor tvingas fly har debatten förändrats på ett sätt som inte gynnar den som hävdar mänskliga rättigheter eller ens den som vill ha en logisk och begriplig diskussion om varför flyktingar faktiskt finns.

Herr talman! Jag måste säga att det senaste året inger oro därför att det som vi har sett under det senaste året är hur fler och fler partier – Göte Wahlström välkomnade just detta – har lämnat tankarna på att det behövs en grundläggande förändring av svensk asylpolitik och numera sluter upp bakom den politik som i allt väsentligt, jag återkommer till de nyanser som vi ändå ser, är den som socialdemokrater och moderater tidigare har fört gemensamt.

Folkpartiet, Centern och Kristdemokraterna gjorde sig i valrörelsen kända för att vara partier som ville se en annan flyktingpolitik. Det skulle vara intressant om företrädare för dessa tre partier som är här i dag kunde redogöra för på vilka punkter som flyktingpolitiken har förändrats med deras hjälp i regeringsställning. Och säg nu inte arbetskraftsinvandring en gång till, för det är inte svaret för den som tvingas fly från sitt hemland. Det är svaret för den som söker ett arbete i en annan del av världen, och det är vi alla här i riksdagens kammare, såvitt jag vet, välkomnande inför, även om vi ser olika regler för hur det borde gå till. Några borgerliga företrädare nickar – det syns inte i tv-kameran, och det är därför som jag säger det – som om de inte kände till att vi här är överens om att arbetskraftsinvandring är någonting som bör öka.

Herr talman! Faktum är att det var Vänsterpartiet som väckte den första motionen här i riksdagens kammare om att se över frågan om behovet av arbetskraftsinvandring och hur den skulle utformas. Det går bra för den som önskar större kännedom om detta att söka i riksdagens protokoll.

De senaste månaderna inger också oro. Vad är det vi har sett? Vi ser hur den rika västeuropeiska unionen nu bygger upp murar runt sina yttre gränser. Frontex, som är EU:s gränsövervakningsbyrå, gör nu allt för att förhindra att människor ska kunna komma till EU och till Sverige för att få sin konventionsstadgade rätt att söka skydd undan förföljelse tillgodosedd. Det sker med den svenska regeringens beredvilliga stöd. Det finns inga garantier för att den som möter Frontex militära fartyg i Medelhavet har rätt att söka asyl – tvärtom. Många är de som vittnar om motsatsen –

hur fartyget bordats, hur man har sänts tillbaka till Afrika utan att ha fått sin rätt att söka asyl tillgodosedd.

Därför måste regeringspartierna i dag ge ett svar. Hur ska ni garantera att den som vill söka asyl i Sverige och i EU får den rätten tillgodosedd?

Jag gissar att ni inte har uppfattningen att man inte ska ha denna rättighet. Det kan man annars lätt tro med tanke på att det i dag inte finns några lagliga vägar, eller åtminstone väldigt få lagliga vägar, till Sverige för att söka asyl.

Tvärtemot vad ledande socialdemokrater under de senaste veckorna har hävdad i olika politiska sammanhang finns det ingen vanlig väg att söka asyl. Människor hänvisas snarare till flyktingsmugglare, inte därför att de vill satsa kanske 100 000 kronor på att ta sig hit utan därför att de måste. Jag känner inte många, jag känner nog ingen, som skulle satsa 100 000 kronor på att ta sig till Sverige och söka asyl om det fanns ett vanligt sätt att ta sig hit. Logiken i denna uppfattning är bekymmersam.

Vi har också sett hur människor avvisas till andra EU-länder, exempelvis Grekland. Det görs med stöd av Dublinförordningen, en förordning som Sverige har undertecknat och som handlar om att man ska söka asyl i det första landet inom EU som man har satt ned sin fot i. Det kan vara Italien, det kan vara Spanien, och det kan vara Grekland. Det är ofta något av de länder som ligger vid EU:s yttre gräns, företrädesvis vid Medelhavet.

Men avslöjanden har nu visat att förhållandena i flera av dessa länder, inte minst i Grekland, för dem som återsänds varit inte bara bristfälliga utan fullständigt oacceptabla. Därför är regeringen också svaret skyldig i fråga om vad man avser att göra för att ingen ska sändas tillbaka till Grekland eller något annat land enligt Dublinförordningen och där riskera en omänsklig behandling eller misshandel eller att återsändas till en situation i sitt ursprungsland där man riskerar förföljelse, tortyr och trakasserier.

Jag ser fram emot att migrationsministern i sitt anförande säger något, och gärna något konkret, om vad man avser att göra för att förändra situationen på den punkten.

Jag sade att vi har en oroväckande utveckling framför oss. Det beror förstås på vilken väg vi väljer. Låt oss ta anhöriginvandringen som ett sådant exempel. Där har såväl Folkpartiet som Moderaterna nu väckt förslag i den allmänna debatten, men de har ännu inte nått riksdagens kammare, som går ut på att man inte ska få återförenas med sina barn eller med sin make eller maka i Sverige, trots att man har fått tillstånd att stanna här. Nej, man ska ändå inte få återförenas förrän man har klarat av att skaffa ett arbete, trots den diskriminering av invandrare som vi ser på arbetsmarknaden, och förrän man har klarat av att skaffa ett boende som staten godkänner som rimligt, trots att vi också där känner till svårigheterna för många invandrade att få en bostad. Också där finns en öppen och rå diskriminering.

Kan det verkligen vara ett kommande regeringsförslag att man inte ens ska få ta sina barn till Sverige trots att man själv har fått tillstånd? Vad säger Centern och Kristdemokraterna egentligen om detta? Ja, i den allmänna debatten har Kristdemokraterna invänt. Från Centern har vi inte hört någonting.

Men är det bara invändningar i medierna man gör för att sedan vid kommande regeringssammanträden ändå vika sig och acceptera att detta förslag om en begränsad anhöriginvandring läggs på riksdagens bord? Där är såväl Centern som Kristdemokraterna i dag svaret skyldiga.

Det finns ändå, herr talman, möjligheter att avsevärt förbättra mottagandet jämfört med hur det ser ut i dag. Vi gör inte den enskilde till den som bär skulden för trångboddhet eller för att man lever i en social situation som inte är hållbar.

Vem skulle själv villigt välja att leva under sämre förhållanden än man har möjlighet till? Vem i denna kammare skulle välja att bo tolv personer i en tvårumslägenhet och alltså inte ha en egen lägenhet, en stor lägenhet, för sin familj? Och varför skulle människor med invandrarbakgrund vara annorlunda än de ledamöter vi ser i denna kammare av vilka, såvitt jag kan se, inte många har invandrarbakgrund?

Nej, herr talman, det handlar om att ställa krav på dem som kan agera, om att ställa krav på kommunerna. Självfallet öppnar möjligheterna för kommunerna för att ta ansvaret och ge ett värdigt boende och en värdig mottagning. Därför lägger vi i Vänsterpartiet i vår budgetmotion fram förslag om ett omfattande ökat stöd för kommunmottagandet.

Men det måste också till någonting mer för att bryta motståndet hos de kommuner som vägrar att ta emot någon alls av dem som fått uppehållstillstånd i landet. Därför ställer vi också krav på en tvingande lagstiftning som gör alla kommuner skyldiga att ha ett mottagande.

Vi lyssnar gärna på kommande inlägg och repliker från socialdemokratiskt håll om hur man i dag ställer sig i den frågan. I gårdagens debatt om arbetsmarknadspolitiken framstod det som att man snarare ville ställa krav på dem som kommer hit att flytta dit där jobben finns. Men samtidigt har partiordföranden sagt att man vill ha en tvingande lagstiftning. Ta replik nu eller anmäl er på talarlistan senare och berätta vad som är den socialdemokratiska positionen!

Herr talman! Låt mig också säga några ord om de tusentals människor som i dag lever i Sverige utan papper – människor som har kommit hit på olika vägar. Några har sökt asyl men inte blivit beviljade asyl i den hårda verklighet som Migrationsverket och både den tidigare och den nuvarande regeringen har skapat. Andra har kommit hit i hopp om att få en bättre framtid. Några har stannat här efter det att deras besöksvisum har gått ut.

Alla lever de här utan den sociala trygghet som vi andra är väldigt vana vid. De lever här utan möjligheter att ställa krav på sin arbetsgivare. Löner på 20, 30 eller 40 kronor i timmen är inte ovanliga. Man har ingen möjlighet att klaga på villkoren och ingen möjlighet att invända mot en arbetsgivare som behandlar en dåligt. Gör man det är risken stor att man sänds tillbaka till en verklighet som man inte längre klarar av att leva i.

Från Vänsterpartiets sida ställer vi krav på garanterad rätt till sjukvård för den som är gömd. I det sammanhanget yrkar jag bifall till reservation 10.

Jag har noterat att Socialdemokraterna yrkat bifall till flera av de reservationer som vi gemensamt lagt fram. Jag återkommer helt kort till det i avslutningen.

Vi ställer också krav på rätten till skolgång. Även barn till gömda ska ha den rätten. De ska inte riskera att bli gripna när de försöker lära sig någonting. Vem går då till skolan? Och vilken framtid bygger vi, oberoende av vad man anser om föräldrarnas skäl för att få stanna i landet, för de barn som inte är skyldiga till annat än att de har följt med sina föräldrar?

Vi vill i dag höra vad regeringen är beredd att göra för de papperslösa. Gemensamt med Göte Wahlström frågar jag: Är ni beredda att bevilja skadestånd till den papperslöse som utnyttjas som svart arbetskraft? Är ni beredda att avskaffa det som i utlänningslagstiftningen kallas för illegalt arbete? Och – här skiljer jag mig på ett grundläggande sätt från Göte Wahlström – är ni beredda att göra det som verkligen skulle lösa situationen för den som lever utan papper, nämligen att bevilja rätten att stanna här, att ge papper till dem som är papperslösa?

Jag har inte sagt så mycket om arbetskraftsinvandringen. Jag räknar, herr talman, med att andra gör det i den här debatten. Men från vår sida kommer vi inte att acceptera att det är det enda svaret som i dag avges. Arbetskraftsinvandring är ju svaret på vissa frågor och för vissa människor men långt ifrån för alla.

Även om en del saker har förändrats till det sämre – till exempel har partiets positioner förändrats i en mer restriktiv riktning – tvekar Socialdemokraterna fortfarande. Vi noterar och även välkomnar – låt mig öppet och klart säga det – att man numera både är beredd att ge gömda barn skolgång och tycker att det som borde vara fullständigt självklart, nämligen att man på Migrationsverket har god kunskap om kvinnors asylskäl, nu också blir verklighet.

Det här är nya positioner för Socialdemokraterna men också viktiga förändringar som vi sett.

Att man också nämner papperslösas situation är ett steg framåt, även om man inte är beredd att göra någonting som löser situationen för de papperslösa.

Omdömet beträffande Socialdemokraterna får väl än så länge bli framåt men aldrig glömma.

Herr talman! Avslutningsvis: Debatten får inte förskjutas. Att bara tala om kommunmottagandet och om problem när människor kommer hit är inte tillräckligt. De sakerna måste vi lösa. Vi lämnar förslag om hur det kan göras. Men minns man inte grundorsaken till att människor flyr då blir varje människa som kommer till Sverige en belastning, ett problem, ett bekymmer som måste lösas.

Därför tror jag att det är avgörande att vi också minns de väpnade konflikter som pågår i Irak och Afghanistan samt det förtryck och den tortyr som människor i fångelser i Iran och Algeriet men också i Bangladesh och i många latinamerikanska länder utsätts för. Tappar vi det fokuset då har vi tagit fel riktning.

Därför kommer vi att fortsätta att från talarstolen i denna kammare försvara rätten till asyl, kräva att murarna runt ”Fästning Europa” bryts ned och hävda att varje människa som flyr till Sverige undan förföljelse ska få möjlighet att stanna här.

I detta anförande instämde LiseLotte Olsson (v).

Anf. 3 BODIL CEBALLOS (mp):

Herr talman! Jag vill börja med att instämma i det som Kalle här tog upp om att vi i första hand kanske mer måste se till migrationens orsaker än till flyktingmottagandet när vi nu tar ställning till olika frågor om migration.

Det händer mycket i världen, och fort går det också. Inte minst höjs både temperaturen och havsnivån i en oroväckande fart. Vilka konsekvenser det kan föra med sig kan vi bara ana oss till, så det gäller att vi inte blundar utan går in i framtiden med vidöppna ögon.

I går hade vi, som nämnts, celebret besök här i riksdagen. Det budskap som förmedlades av de två fredspristagarna kändes inte främmande för mig. Det kändes snarare väldigt välbekant, till exempel att forskarna i FN:s klimatpanel inte har tagit ställning till vare sig upptiningen av permafrosten eller glaciärernas smältning och att det därför kan bli ett värre scenario än det som FN-panelens rapport visar på.

Då ska vi betänka att det scenario som EU med flera planerar efter är det bästa scenariot, det vill säga det som innebär en höjning med bara 2 grader. För att nå dit måste väldigt mycket göras, och det måste göras *nu*. Det räcker inte att låta marknaden sköta det hela. Trots den kunskapen är risken stor att Balimötet inte leder fram till någonting. Den som i går såg på nyheterna kunde se att det inte finns stort hopp om att konkreta resultat kommer att nås.

Al Gore talade bland annat om den svenske kemisten Svante Arrhenius som redan 1897 visade på själva fysiken och på koldioxidens roll för temperaturen på jorden. Hans beräkningar blev snabbt etablerade och understöddes av mer noggranna undersökningar under 1930-talet.

Arrhenius gjorde den första modellen för global uppvärmning. Som vi fick höra i går hamnade han ganska rätt. Men varför har ingen lyssnat? Hur kunde, och kan, människorna vara så dumma? Ja, det blev ju inte varmare förrän efter 1980-talet då oron så sakteliga började spridas bland politiker och beslutsfattare. Ändå reagerar vi inte förrän nu – vissa reagerar inte ens nu.

Det som var annorlunda i går var att ingen vred på sig, pustade, fnös eller skrattade när Nobelpristagarna talade, som så många gjort under de många debatter där Miljöpartiet pratat om den här frågan här i kammaren och i fullmäktigeförsamlingar runt om i landet. Lite extra intressant blev det när Al Gore beskrev den gröna skatteväxlingen som det mest lyckosamma exemplet för att nå reella minskningar av utsläppen. Det var vår moderate statsminister som fick sola sig i glansen över forna tiders för miljön så gynnsamma skattepolitik – en politik som för övrigt snabbt blev förpassad till sopkorgen då alliansen tog över efter förra valet med hjälp av löften om minskade skatter på bensin med mera.

Tiderna förändras, och jag är naturligtvis glad över att även moderater och kristdemokrater nu förstått värdet av höjda koldioxidskatter, att klimathotet faktiskt är på riktigt och att det förändrade klimatet får konsekvenser. De odlar till exempel broccoli på Grönland nu och planerar för en storskalig produktion. Visste ni det? Bra, tycker de på Grönland.

Al Gore talade också om klimatflyktingar och tog upp Darfur som ett tydligt exempel på hur klimatpåverkan också späder på konflikter eller ger upphov till dem. Han sade att en höjning av havsnivån på 1 meter kommer att ge 100 miljoner nya klimatflyktingar, och 6 meter, som är

möjlig, kommer att ge 450 miljoner nya klimatflyktingar. Bara en bråkdel av dem kommer att inrymmas under Genèvekonventionens definition av vad en flykting egentligen är. Bara få kommer alltså att beviljas asyl i ett annat land.

Vi står nu inför helt andra migrationsströmmar och flyktingströmmar än tidigare. Vi måste tänka på det i framtiden. Man kan fråga sig hur många av dem som nu tar sig in i Europa som är klimatflyktingar redan i dag, de där som vi envisas med att kalla olagliga eller illegala immigranter.

Herr talman! Häromdagen diskuterade vi helhetssyn med biståndsmministern. Helhetssyn innefattar att hantera både det vi ser i dag och det vi kommer att få se i framtiden, förutom att det omfattar att vi ska samordna olika pengapåsar och verksamhetsområden. Tror vi att Balimötet kommer att bli en framgång, eller tror vi att USA och några andra klimatmarodörer kommer att stoppa processen som så många gånger förr? Beroende på svaret kan vi också fundera över vilka scenarier världen och Sverige står inför. Men hur vi än gör kommer vi att få en ökad mängd klimatflyktingar. Frågan är hur många, vart de tar sig och varifrån de kommer. Vill det sig riktigt illa kan vi få klimatflyktingar från länderna norr om Medelhavet inom en överskådlig framtid. Vi har tio år på oss att vända trenden, fick vi höra i går. Det är bråttom.

Herr talman! Från framtid och världen till nutid i Sverige och utgiftsområde 8. Sverige har gått från invandringsland till utvandringsland till invandringsland till flyktingmottagningsland samtidigt som vi fortsätter att vara ett utvandringsland också. När det i dag talas om människor i Sverige från andra länder kallas de ofta rätt och slätt flyktingar oavsett varför de är här. Orsaken är naturligtvis att vi under de senaste åren tagit emot bara dem som vi är förbundna att ta emot enligt internationella överenskommelser.

Alla har rätt att få sin asylansökan prövad, men få beviljas asyl. Vägen till beslut är ofta lång och törnig, och många har befunnit sig i Sverige i sex, sju, åtta år eller mer, har jobbat här, skaffat en partner och barn här, och här har de sina vänner. Många skickas hem igen, och för vissa går det bra. Andra väljer att leva gömda framför att skickas hem till krig, risk att utsättas för tortyr, förföljelse, fängelse, hedersmord etcetera.

Vi har vid flera tillfällen här i kammaren, också i dag, pratat om gruppen papperslösa i Sverige och hur, eller om, vi ska lösa frågan om deras legala ställning här i landet. För mig är det självklart att vi ska tala om hur, inte om, eftersom de i de flesta fall prövats enligt den tidigare lagstiftningen, som vi alla var överens om inte var rättssäker. Därefter har de prövats med den tillfälliga lagen, men en mycket stor del av dem som fortfarande bor här trots avvisningsbeslut var ensamstående män. De kallades inte ens till intervju, än mindre fick de något ombud. De fick beslut som inte gick att överklaga, och deras ärenden prövades aldrig enligt den nya lagen, som ju visat sig ge en mycket större andel uppehållstillstånd än den förra. Det om något visar att den förra inte var rättssäker. Hade deras ärenden prövats enligt den nya lagen är chansen mycket stor att de hade fått uppehållstillstånd.

I det här läget räcker det inte med att hänvisa till att man ska respektera fattade beslut. Beslut måste upplevas som rättvisa för att kunna respekteras av den som omfattas av beslutet. Jag tycker att det är en priori-

terad fråga, det är en fråga som vi i alla partier borde försöka komma överens om för att lösa.

Herr talman! Miljöpartiet har i sin budget lagt fram ett antal förslag för att lösa de papperslösas situation och för att minska mängden avvísningar, förutom medel till sjukvård även för gömda vuxna flyktingar. Eftersom de är budgetpåverkande och ramarna redan är tagna kan jag inte yrka på dem här. Däremot kan jag yrka på något vi drivit under många år, och det är att om man har varit ett år i Sverige, sex månader för barn, utan att få ett svar på sin ansökan ska man automatiskt beviljas uppehållstillstånd. Det är inte rimligt att någon ska få vänta längre på svar än så, och det sätter press på myndigheten att skapa bättre och humanare rutiner.

Vi motsätter oss den stora mängden avvísningar och att människor avvisas gång efter annan trots att deras länder inte tar emot dem. Det är ett inhumant och cyniskt sätt att spela rysk roulett med människors liv förutom att det är kostsamt för skattebetalarna. Vi ville minska utgifterna för avvísningar med 130 miljoner, men tyvärr kan jag inte rösta för det här.

I betänkandet kan vi läsa att handläggningstiderna minskat och mängden avvísningar likaså. Men fortfarande sker avvísningar på ett sätt som inte är förenligt med den människosyn åtminstone jag företräder, och många med mig, också här i kammaren.

Jag yrkar bifall till reservation 3 om handläggningstider.

Herr talman! Just nu är det massavvísningar av afghaner och irakiska kurder som är på tapeten. Enligt Migrationsverket går det bra att skicka hem afghaner från södra Afghanistan till Kabul eftersom de har rätt att söka arbete där. Vad Migrationsverket inte säger är att alla passerar Kabul som kommer med flyg. Där ligger den internationella flygplatsen. Det innebär ju inte att den sydafghan som kommer till Kabul kan stanna där. Afghanistan är ett klansamhälle, och UNHCR rekommenderar att man inte ska skicka människor tillbaka till internflykt eller utanför sin klan. Ändå är det just det vi gör.

Till både Kurdistan och Afghanistan sänds nu flyktingar tillbaka i massor från grannländerna, som bär den allra största bördan av USA:s båda krig. Det är i det läget cyniskt och osolidariskt med både den kurdiska och den afghanska regeringen att späda på den bördan med ännu fler människor att försörja i hemlandet, där kaos redan råder, där krig, det vill säga väpnad konflikt, råder.

Jag är överens med regeringen om att fler länder bör ta emot flyktingar, inte minst USA, men det innebär inte att de som redan befinner sig här, många gånger sedan många år, ska skickas tillbaka hem på det sätt som sker. Frågan om det är väpnad konflikt eller ej har vi nu diskuterat i ett halvårs tid, och vi är inte överens här i kammaren. Jag tänker inte förlänga diskussionen om det i det här inlägget.

Herr talman! En situation som dyker upp gång efter annan handlar om dem som under vistelsen i Sverige träffat en partner här och ibland också skaffat barn. Huvudregeln är att man då ska åka hem och söka uppehållstillståndet från hemlandet. Det är väl frid och fröjd om det är ett land personen i fråga kan resa till, men när det handlar om personer som tidigare sökt asyl hamnar vi många gånger i en helt absurd situation. De undantagsregler som finns kan inte användas för dem som mest behöver

dem. Det är en lucka i lagen som bör rättas till, i det här fallet har jag till och med stöd från Migrationsverket, tror jag.

Man måste vara mer flexibel när det handlar om personer som har rätt att få uppehållstillstånd här i landet. Inga barn ska behöva vara utan sina föräldrar, och inga makar ska behöva leva åtskilda på det sätt som vi tvingar dem till.

Herr talman! En sista hjärtefråga jag vill ta upp är de kvotflyktingar som kom för många år sedan och som aldrig fick information om att de skulle begära flyktingstatus för att också bli erkända som flyktingar här i landet. Det är inte förrän de nu blivit äldre och fått pension som det visat sig bli ett ödesdigert misstag. Som konventionsflykting har du rätt till garantipension, eftersom du får tillgodoräkna dig åren i hemlandet som tjänsteår. Men det gäller inte övriga invandrare som får nöja sig med äldreförsörjningsstöd, som är att likställa med att leva på socialbidrag men utan socialbidragets fördelar att få hjälp med till exempel tandvårdskostnader och annat. Att efter ett helt arbetsliv, varav kanske 15–20 i Sverige, behöva leva på drygt 3 000 kronor per månad är inte rimligt. Jag vet att regeringen nu gör en översyn av garantipensionen. Jag hoppas att mina många påstötningar i den här frågan får regeringen att inte glömma bort dem som nu drabbats av egentligen en retroaktiv lagstiftning, eftersom de vid ankomsten omfattades av det tidigare pensionssystemet.

Jag yrkar därför också bifall till reservation 14.

Jag är övertygad om att vi får tillfälle att diskutera boendet sedan, i samband med migrationsministerns inlägg. Jag tycker att det ser ut att vara någonting positivt på gång. Ändå yrkar jag bifall till reservation 8 redan nu.

Göte Wahlström och även Kalle Larsson har talat om barns skolgång och om reservation 11. Jag instämmer i det.

I detta anförande instämde Mehmet Kaplan (mp).

Anf. 4 MIKAEL CEDERBRATT (m):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på motionerna.

Jag tycker att det kan vara på sin plats att man talar om vilka fyra mål kammaren har satt upp för det här politikområdet. Vi ska värna asylrätten, ha en reglerad invandring, öka möjligheterna att komma till Sverige och arbeta och harmonisera gentemot EU.

Grundbulten i en demokrati är att värna asylrätten. I lugna tider brukar det inte vara något problem att få alla att säga att det verkar bra. Just nu upplever vi stora flyktingströmmar. I oktober kom 3 500 människor till Sverige och sökte asyl. Under november kom 2 800. Innan året är slut bedöms det ha kommit ungefär 38 000 människor, som tidigare har sagts. Vi har ganska bra handläggningstider jämfört med tidigare. 56 procent får sitt beslut inom sex månader.

Det är ändå stora utmaningar och svårigheter förknippade med den stora mängd människor som kommer till Sverige för Migrationsverket, för kommunerna och för samhället i stort.

Låt mig gå tillbaka ett år i tiden. Då hade vi en diskussion om hur vi skulle hantera ensamkommande barn. Vi fick många ensamkommande

barn, och vi hade svårt att få dem att få komma till olika kommuner. Vissa kommuner, inte minst Mölndal, fick en oerhört stor belastning. Under det år som har varit har regeringen tillsatt pengar. Vi har varit ute och pratat med människor, och det har vidtagits ett antal åtgärder. Nu när årsskiftet kommer tror vi att det finns en balans i placeringen av de ensamkommande barnen.

Herr talman! Det är när den stora flyktingström som vi nu upplever kommer som den generösa flyktingpolitiken sätts på prov. Därför tycker jag att vi efter den här debatten ska ha ett klarläggande i var riksdagens största parti, Socialdemokraterna, står i frågan. Är det Göran Johanssons linje som gäller? Den säger att vi avvisar alla som kommer illegalt – ett tydligt och klart brott mot Genèvekonventionen. Eller är det Ilmar Reepalus variant som gäller? Där sätter man upp en gränsstation på Öresundsbron – ett klart brott mot Schengenavtalet? Det bör förtydligas, för det här är inte vilka socialdemokrater som helst.

När det gäller de utmaningar och svårigheter som finns med flyktingmottagandet har, som vi vet, regeringen fattat ett beslut om att se över lagen om mottagande av asylsökande. Det är bra, för det var tolv år sedan det gjordes. Under de här tolv åren hade Sverige i princip en socialdemokratisk regering. Därför är det lite förvånande med den starka kritiken från tunga kommunala socialdemokratiska företrädare.

Varför ska vi ha reglerad invandring? Förespråkare för mer eller mindre fri invandring brukar säga att det är inhumant. Men det är precis tvärsom. Det är en garanti för att de som faktiskt behöver det mest får möjlighet att stanna. Det underlättar också kampen mot svartarbete. Det underlättar kampen mot organiserad brottslighet. Det är också ett grundskydd och ett rättmätigt krav från oss som bor och lever i det här landet att myndigheter har lite koll på vad det är för människor som befinner sig här.

Till stöd för den reglerade invandringen har regeringen nu tilldelat Migrationsverket medel som motsvarar en ärendehantering på 220 000. Det säger generaldirektören att han är mer än nöjd med. Vi har också satsat 14 miljoner på att gå in i viseringssystemet VIS som innebär att när någon söker visering kan man ta biometriska uppgifter, bland annat fingeravtryck, för att få en tätare koppling mellan identitet och person.

Sedan drygt ett och ett halvt år tillbaka har vi den nya instans- och processordningen. Jag vill hävda att den har varit mycket framgångsrik. Men bra kan bli bättre. Det är därför regeringen också nu har en utredning som löper. Jag tror att det är vid halvårsskiftet nästa år som utredaren återkommer med lite synpunkter på sekretessfrågor och offentliga biträden. Den 27 februari 2009 kommer sedan översynen att presenteras.

Migrationsverket för också en dialog med polisen. Reglerad invandring har en början och ett slut. I början är det viktigt med en rättssäker process för att hantera vilka grunder den sökande har. Men om det visar sig att de grunderna inte är tillräckliga är det viktigt att människorna det handlar om lämnar Sverige. Det ska helst ske frivilligt. Men om de inte gör det frivilligt måste de få lite hjälp. Jag tror att polisens roll i detta kan förbättras.

När det gäller möjligheten att komma till Sverige och arbeta är det full fart. Remisstiden gick ut den 15 november. Jag har läst remissvaren. De är till övervägande del positiva.

Jag måste ändå säga att jag blev lite förvånad när Kalle Larsson, som jag har uppfattat som livrädd för att människor ska komma till det här landet och arbeta, nu helt plötsligt säger att de var först.

Vi får naturligtvis titta på detta noggrant. Jag gjorde ändå en sökning snabbt och lätt för ett par minuter sedan i riksdagens arkiv. Då visade det sig att den 25 januari 1991 fanns det en moderat partimotion där man föreslog en ökad arbetskraftsinvandring. Den 12 december samma år kom det en vänsterpartistisk partimotion. I delar av den står det så här: Vänsterpartiet motsätter sig en ökning av renodlad arbetskraftsinvandring vid sidan av den fria nordiska arbetsmarknaden. Jag vet inte vad som är rätt eller fel, men det känns som att Kalle Larsson behöver kolla en gång till.

Arbetskraftsinvandring är ett strategiskt politiskt vägval. Vi moderater och vi i alliansen tror att det värnar asylrätten på sikt. Det är viktigt att man inom ramen för en reglerad invandring inte bara kan komma till Sverige som flykting utan också kan komma hit och arbeta. Det för också med sig en möjlighet att utjämna de stora ekonomiska skillnader som finns på jorden. Vi vet hur mycket pengar som går från de människor som lämnar sitt land och arbetar någon annanstans tillbaka till ursprungsländerna. Det finns lite olika siffror, men det är två tre gånger så mycket som det internationella biståndet.

Därför är det viktigt att titta på detta i ett samlat perspektiv. Jag vet att både vår migrationsminister och vår biståndsminister gör detta. Det är meningen att det ska bli en vinna–vinna-situation. Det ska inte bli som Kalle Larsson beskriver det hela – med västvärldens fel och brister. Det finns säkert annat också. Jag blev förvånad över att du glömde den kommunistiska världens fel och brister.

Vi har ett eget behov av att få hit människor som arbetar. Den demografiska situationen kommer att innebära att vi behöver människor som kan utföra viktiga arbeten, vårda oss och allt vad det kan vara. Det finns nu i EU en diskussion om ett så kallat *blue card*. Det rör sig om en liten del högutbildade, oftast med högskoleexamen. Det är bra, men det är för lite. Den svenska linjen är ett mycket bredare anslag. Vi vill också att arbetsgivaren ska kunna hjälpa till att hitta de behov som finns.

200 000 flyktingar har kommit till EU i år. Under UNHCR:s vingar finns drygt 20 miljoner människor. Antalet människor som lever på under 1 dollar per dag ökar.

Det jag nu beskriver, herr talman, är en utmaning i samma klass som klimatfrågan. Den utmaning som flyktingar och migranter kommer att utgöra kan inte Sverige allena hantera. Det är därför vi säger: Samarbete, samarbete och åter samarbete men också en harmonisering av det samarbetet inom EU. EU måste bli bättre på det här området. Vi måste hjälpas åt mer. Migrationsministern har sett till, i och för sig efter idogt tjtande, att 32 miljoner har landat i det här landet för att hjälpa till med hanteringen av irakier. Om jag är rätt underrättad kommer Migrationsverket att starta ett projekt som man bedömer ska kunna hantera ungefär 5 000 ansökningar. Man ska få ett svar bara efter ett par veckors tid.

Vi kan bli effektivare inom EU med brottsbekämpning. Vi kan öka kvaliteten på mottagandet, höja kvaliteten inom asylprocessen och öka den totala kapaciteten att ta emot flyktingar i Europa. Det primära måste

väl ändå vara att en flykting får skydd och inte att den kommer till Avesta?

De som inte ställer upp på det här samarbetet måste faktiskt vara snälla och hederliga och tala om hur vi löser den globala situationen gemensamt.
(Applåder)

Anf. 5 KALLE LARSSON (v) replik:

Herr talman! Jag ska ställa en viktig fråga till Mikael Cederbratt. Den handlar om hur man vill att människor som sedan många år tillbaka lever här ibland oss utan rättigheter och utan att kunna kräva sina rättigheter ska uppfatta det besked vi just fick.

Jag mötte i går Yacine och Kemal, och jag har tidigare träffat Sarwar. De är från Algeriet, Kurdistan och Bangladesh. De här tre personerna är här utan papper. De har flytt från olika problem i sina hemländer och kan inte återvända. De har levt här, och i flera fall har de arbetat och betalat skatt. De har fått möjlighet att överleva, men inte mer.

Nu har Mikael Cederbratt en möjlighet att göra någonting för att hjälpa de här människorna. Men vi har hört från andra regeringsföreträdare att man inte är intresserad av det. I stället säger man: Åk hem! Lämna landet! Det är ditt eget fel att du befinner dig här.

Här talar vi om människor som aldrig prövats i en rättssäker asylprocess. En del har aldrig ens fått möjligheten att komma till domstol och få sina fall prövade. Visst omfattades man av den tillfälliga asyllagstiftningen, men där var det Migrationsverket som avgjorde.

Frågan till Mikael Cederbratt är: Hur länge ska människor behöva leva i Sverige utan rätt till sjukvård, utan att barnen får gå i skola och utan rättigheter på arbetsmarknaden? Hur länge ska människor behöva leva i skuggorna av samhället? När är Mikael Cederbratt och Moderaterna beredda att se och erkänna att dessa människor finns här som papperslösa och göra någonting för att förbättra deras situation?

Anf. 6 MIKAEL CEDERBRATT (m) replik:

Herr talman! Det Kalle Larsson nu pratar om är resultatet av en politik som inte har fungerat. Sedan gäller det trovärdigheten för ett system med en reglerad invandring. Det handlar faktiskt om att de människor som inte har tillåtelse att vara i landet lämnar landet. Jag tror inte på allmänna amnestier. Det visade sig att den tillfälliga lag som fanns tidigare gav en del förväntningar, men den gav inte något bra resultat.

Vi kommer att föra diskussioner om arbetskraftsinvandring och den propositionen.

Anf. 7 KALLE LARSSON (v) replik:

Herr talman! Jag är inte överraskad, men det är lite tråkigt att Mikael Cederbratt inte ens använder tiden han har till sitt förfogande för att nämna någonting som han är beredd att göra. Han säger att vi kommer att prata om arbetskraftsinvandring. Det vet vi om. Det har ni gjort sedan ni tillträdde. Ni har inte pratat om papperslösa, gömda eller migration och flyktingpolitik. Ni har bara pratat om arbetskraftsinvandring.

Men min fråga var en annan, och jag tror att svaret är så hänsynslöst och rätt som Mikael Cederbratt uttrycker det: Åk hem! Har ni fått nej, även i en rättsosäker asylprocess, ska ni inte vara kvar i landet.

Men varför kritiserade i så fall även Moderaterna Utlänningsnämnden så hårt som man trots allt i slutändan gjorde? Hur kan Mikael Cederbratt vara så nöjd med den nya ordningen där domstolar avgör fallen som andra instans om det inte var något problem med den tidigare? Vad är det som gör att Mikael Cederbratt inte har något positivt att säga till de tusentals människor som lever här i dag utan möjlighet att återvända? De har löner på 30–40 kronor i timmen. Barnen har ingen möjlighet att gå i skolan. De har ingen rätt till sjukvård. Den som har en medkänsla borde väl åtminstone, även om man motsätter sig en allmän amnesti, kunna medge att situationen skulle kunna förbättras när det gäller de sociala villkoren. Det handlar om rätten för barnen, som inte är skyldiga till någonting i sammanhanget, att gå i skolan, rätten för alla att få sjukvård och möjligheten att få hjälp att inte avlida om man drabbas av en olycka. Kan vi åtminstone hoppas på att Mikael Cederbratt, oberoende av amnestifrågan, är beredd att resonera om möjligheterna att människorna som lever här får hjälp när de blir sjuka och drabbas av olyckor och att barnen får chansen att gå i skolan?

Anf. 8 MIKAEL CEDERBRATT (m) replik:

Herr talman! Det är helt fel att säga att vi bara pratar om arbetskraftsinvandring. Vi har ökat kvoterna när det gäller kvotflyktingar. Vi för ett resonemang inom EU om att man ska kunna öka kapaciteten för att ta emot asylsökande. Vi följer med stor spänning den nya instans- och processordningen som har varit en framgång.

Man tittar på detta med skolgång och sjukvård, och det bereds i Regeringskansliet. Vad som kommer ut av detta kan jag inte ge något svar på i dagsläget.

Detta är faktiskt den andra kammardebatten där jag har försökt att få ett svar från Kalle Larsson. Du har ingen lösning på hur vi ska hantera detta stora globala problem. Sverige kan inte självt hantera dessa stora mängder människor.

Anf. 9 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Mikael Cederbratt ställde en fråga till mig om vad som utgör den socialdemokratiska linjen inom migrationspolitiken. Jag kan försäkra Mikael Cederbratt om att den linje som vi har följt i majoritetsställning har varit en rak och bred linje. Det är samma linje som vi fortsätter att följa.

Mikael Cederbratt oroas över att frustrerade kommunpolitiker, i avvaktan på att handlingsförslagen hos regeringen ska släppa, går ut och agerar. Det är i kommunerna man får ta konsekvenserna av den avsaknad av politik som har funnits under snart ett och ett halvt år från regeringens sida på det här politikområdet.

Mikael Cederbratt kan vara säker på att vårt parti står fast vid vår politik. Som talesman för partiet kommer jag att fortsätta med det. Nu när Mikael Cederbratt har lockat in Folkpartiet, Centern och Kristdemokraterna på den linje som nu ska utgöra regeringens linje och som egentligen

har legat ganska nära vår linje på området tidigare hoppas jag att vi får den breda majoritet som jag eftersträvade i mitt anförande.

Min fråga till Mikael Cederbratt är: Vad tänker Mikael Cederbratt göra i majoritetsställning för att lösa de problem som företrädare ute i kommunerna signalerar om? Det handlar om den trångboddhet som finns och den oro man känner inför framtiden, som jag beskrev i mitt inledningsanförande. Vad tänker Mikael Cederbratt göra i majoritetsställning för att möta detta? Regeringen har signalerat att man har en utredning på gång. Jag konstaterar att det kan vara ett ämne till någonting. Men vad händer därefter? Kan Mikael Cederbratt beskriva det ytterligare?

Anf. 10 MIKAEL CEDERBRATT (m) replik:

Herr talman! Ska jag tolka Göte Wahlströms svar på min fråga i anförandet så att det som Göran Johansson sade angående avvisning av människor som kommer illegalt in i landet är någonting som du officiellt tar avstånd ifrån? Gäller samma sak gränsbevakning och liknande på Öresundsbron? Tar Göte Wahlström officiellt avstånd från detta? Gör han inte det vet jag fortfarande inte var jag har Socialdemokraterna.

När det gäller de utmaningar och svårigheter som finns med att vi har många som kommer till kommunerna fungerar det på det sättet att länsstyrelserna har i uppdrag att försöka skriva avtal med fler kommuner. Jag tycker faktiskt att Kommun-Sverige ska ställa upp bredare än vad man gör. Men det är viktigt att ha en frivillighet i detta, en morot till de asylsökande. Man ska inte bestämma att nu ska du åka till den och den kommunen.

Göte Wahlström pratar om handlingsförklaring. Socialdemokraterna gjorde ingenting under de tolv år som man regerade. Den här regeringen har varit i gång i ett år, och man är nu i gång att se över lagen om mottagande av asylsökande. Jag kan inte se någon handlingsförklaring.

Anf. 11 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Mikael Cederbratt kan gå tillbaka i de handlingar som finns från tidigare mandatperiod och läsa hur många betänkanden som socialförsäkringsutskottet behandlade i denna kammare om detta politikområde. Han får då kanske en annorlunda bild än den han nu beskrev av om det har hänt eller inte hänt någonting under den tid vi satt i majoritetsställning.

Återigen: Mikael Cederbratt kan vara säker på att den hållning som har varit den socialdemokratiska på migrations- och flyktingpolitikens område ligger fast. Men att kommunföreträdare är oroade över situationen, både den lokala situationen och hur cyniska smugglare hanterar situationen, tycker jag att man i stället ska ta åt sig och vara beredd att gå in och vidta ytterligare åtgärder.

Jag konstaterar också att Mikael Cederbratt fortsätter att gå den så kallade frivillighetsvägen, innebärande att Vellinge, Ekerö, Täby, Danderyd och andra kommuner utifrån frivillighetens linje ska kunna hålla sig borta från det solidariska ansvaret för att hjälpa till i det flyktingmottagande som vi alla här i kammaren anser vara så viktigt.

Jag ställde ytterligare en fråga till Mikael Cederbratt angående situationen på arbetsmarknaden. Jag beskrev den utifrån en artikel från i går där Byggnadsarbetareförbundets ordförande gick ut och markerade att

5 000 byggnadsarbetare lever under slavliknande förhållanden. Vad tänker Mikael Cederbratt i majoritetsställning göra åt den här situationen? Det händer ju inte någonting från regeringens sida. Vad tänker majoritetspartierna här i riksdagen vidta för åtgärder för att komma till rätta med situationen? Vi vet att de 5 000 människorna inom Byggnads är *ett* område på arbetsmarknaden. Vi kan se detta på flera områden på arbetsmarknaden. Vad tänker man göra åt arbetsgivarna? Vad tänker man göra för att underlätta och förbättra för dem som drabbas?

Prot. 2007/08:43
13 december

Migration

Anf. 12 MIKAEL CEDERBRATT (m) replik:

Herr talman! Jag får fortfarande inte svar på frågan om Göte Wahlström motsätter sig de uttalanden och förslag som Göran Johansson och Reepalu har gjort. Jag tycker att det är tråkigt att du inte kan vara så pass tydlig. Därför har jag svårt att se var vi har Socialdemokraterna i dagsläget.

I Göteborg föreslogs att man skulle minska flyktingmottagandet. Om jag har fått rätt information blev vår käre Göran Johansson överkörd av de andra partierna.

När det gäller de brister som har varit uppe i diskussionen om svartarbete och motsvarande ställer vi oss som allians bakom kollektivavtal. Vi har lagar som hanterar svartarbete. Jag kan inte säga annat än att följer man kollektivavtalen och ser till att ha kontroll över skatterna, för det är framför allt på skattesidan, tror jag att lagstiftningen är tillräcklig. Sedan kanske övervakningen bör vara lite mer intensiv från de övervakande myndigheternas sida.

Anf. 13 FREDRICK FEDERLEY (c):

Herr talman! Jag ska försöka bryta den nya traditionen att inte hålla sig inom utsatt talartid. Men efter allt spännande som har sagts från talarstolen finns det risk att även jag kommer att överskrida den.

Jag vill börja med att yrka bifall till föreliggande förslag så att jag inte glömmer det i slutskedet. Jag vill också poängtera att det för Centerpartiet är oerhört viktigt att man värnar en öppen och human flyktingpolitik. Det är oerhört viktigt att slå fast att det är asylrätten som ska värnas.

Jag tänkte använda en hel del av tiden till att faktiskt bemöta några av de frågor som har ställts så att vi kan få en debatt om vart vi rör oss i den politiska debatten just i dag.

Men innan jag kommer dit tror jag att det är dags att vi tar oss en funderare på hur vi beskriver världen. Aldrig tidigare har fler människor levt i demokratier. Aldrig tidigare har så många barn fått leva till vuxen ålder. Aldrig tidigare har så få kvinnor dött i barnsäng. Aldrig tidigare har så många människor fått rätt till en utbildning. Vi kan se hur det på det stora hela går åt rätt håll. Därmed inte sagt att alla världens problem är lösta.

Det vore intressant att få höra hur Kalle Larsson resonerar kring det förtryck som har skett tidigare i Irak. Jag kan inte minnas att jag lade märke till att Kalle Larsson innan Saddam Hussein föll var särskilt kritisk till hans regim eller att du jublade den dagen han faktiskt föll, en av de grymmaste diktatorer som vi har sett.

Det är också viktigt att poängtera hur det ser ut när det gäller migrationspolitiken i Sverige. Kalle Larsson målar gärna och ofta upp den som om vi byggde stora murar, byggde stängsel och grävde vallgravar utan-

för. Trots det är det årtionden sedan det var så många människor som kom till Sverige och också hade möjligheten att få stanna. Detta är någonting som vi måste välkomna och se som någonting positivt.

Vill man värna den asylrätt som vi har i Sverige måste det innebära att en del människor faktiskt inte uppfyller de kraven men ändå söker asyl. De måste också lämna landet. I annat fall innebär det att man urholkar asylrätten. Jag vet inte hur många inlägg jag har hört från Kalle Larsson i debatter eller hur mycket jag har sett honom skriva där han säger att han vill värna asylrätten. Men för att värna den internationellt reglerade asylrätten måste det också innebära att man inte säger att alla på denna planet har rätt till asyl. Därför är det också viktigt att vi har en helhetssyn på hur vi sköter migrationspolitiken. Den berör långt ifrån bara det som sker i den här kammaren.

För att vi ska vara tydliga med hur vi vill se politiken framöver är det viktigt att vi slår fast asylrätten. Men eftersom vi i Sverige vill ha en bredare och humanare migrationspolitik slår vi också fast att vi ska ha andra skyddsvärda skäl som gör att människor får rätt att stanna i Sverige.

Vi kompletterar också detta med arbetskraftsinvandring så att den som kommer för att söka lyckan i Sverige av ekonomiska skäl ska ha möjligheten att göra det. Vi måste också se till att vi inte är en isolerad ö i världen, utan vi ingår i en europeisk gemenskap där vi också måste få processen att fungera.

Den debatt vi hade tidigare i höstas visade ju på att det i princip finns två läger i den här kammaren. Det ena omfamnar och ser behovet av att vi på europeisk nivå kan få en bättre migrationspolitik som följer en hel kedja. Det andra lägret består av isolationister som åsidosätter möjligheten till en bra flyktinghantering inom hela Europeiska unionen av det enkla skälet att de motsätter sig internationellt samarbete.

Det är också viktigt att gå vidare än så och ha möjlighet till samarbete utanför de europeiska gränserna. Vi vet vilket hårt tryck som de av våra brodernationer inom Europeiska unionen som ligger vid Medelhavet är utsatta för. När Kalle Larsson riktar kritik mot Grekland vet vi att det har förekommit en del incidenter som inte är okej. Det finns en rapport från Europeiska unionens LIBE-utskott. Där finns en kritik. Men vi vet också att Grekland har vidtagit åtgärder. Den värsta av de migrationsanläggningar som fanns är nystartad till exempel.

Det vore också intressant att höra Kalle Larsson utveckla lite om han inte ser att de här länderna befinner sig under en ganska hård press. Vi vet att år 2006 kom 100 000 irreguljära migranter bara till Grekland. I år beräknas det vara 50 000 personer. Det vore intressant att höra hur Kalle Larsson ser på detta. Är de också migranter som borde ha möjlighet att få stanna i Sverige? Hur anser Kalle Larsson att vi ska kunna hantera det här på ett rimligt sätt inom Europeiska unionen när trycket är så pass stort som det faktiskt är?

Göte Wahlström skulle jag vilja fråga om han inte ser en konflikt mellan sitt krav på att styra upp kommunal verksamhet och grundlagens stadgade rätt för kommunerna att vara självstyrande. Jag uppmanar ständigt de centerpartistiska kommunalråden att ta ett större ansvar i migrationspolitiken. Jag känner mig i dagsläget fortfarande främmande för att med lag tvinga människor till detta.

Tror Göte Wahlström att det är helt rätt väg att gå att kommendera över den politiska ledningen i en kommun och säga: Du och ni ska acceptera detta! Tror inte Göte Wahlström att det är viktigt att ha de lokala politiska ledarna med sig i den här diskussionen?

Varför glömmar Göte Wahlström att poängtera att man inte heller i Kungsör, där det är ett socialdemokratiskt kommunalråd, förrän nu har börjat ta ansvar? Inte heller i Surahammar eller Fagersta, och jag kan räkna upp en massa socialdemokratiska kommuner, tar man detta ansvar. Du försöker göra det här till en fråga om borgerligt eller socialdemokratiskt. Men så är icke fallet. Det finns många kommuner som tar ett stort ansvar och gör det med den äran, men det finns också många, och där är vi alla lika goda kålsupare, som behöver ta ett mycket större ansvar framöver.

Det är också intressant att höra Göte Wahlströms diskussion kring att det nu måste ske någonting. De problem som vi kan se och som vi erkänner finns i många kommuner som har tagit ett väldigt stort ansvar är ju inte någonting som skedde i går. Det skedde inte på valdagen förra året heller, utan det är någonting som har byggts upp under väldigt många år.

Göte försökte nyss, under replikskiftet med Mikael Cederbratt, hävda att det hände så himla mycket tidigare. Men hade det hänt så mycket under den socialdemokratiska regeringen så hade ju problemen inte funnits där i dag. Det här är ett arv som vi har fått från er och som vi nu sitter och har att försöka hantera. Vi välkomnar självklart att Socialdemokraterna vill vara en del av detta. Jag hoppas att ni kan komma med mer konstruktiva inlägg än dem vi har sett från ledande företrädare på kommunal nivå inom socialdemokratin.

Det har också kommit frågor om hur vi i Centerpartiet ser på försörjningskrav för anhöriginvandring. Det är en diskussion som jag tror att det är rimligt att vi tar, Kalle Larsson, och jag välkomnar en sådan diskussion av en enkel anledning. Menar vi att vi ska upprätthålla de fyra mål som den här riksdagen har satt upp, där vi har en majoritet i kammaren för att upprätthålla dessa mål, måste det innebära att medborgarna ska känna förtroende för den förda politiken. Det är också så att anhöriginvandringen aldrig kan sägas vara ett problem, och inte heller att vi behöver sätta ett tak för hur stor den får vara, om vi vet att den inte blir en belastning för de svenska välfärdssystemen.

Men Kalle Larsson slirar väldigt mycket här, och det verkar som om han återigen säger att alla ska få stanna i Sverige, så länge de inte kommer hit och arbetar. Det är en linje som är oerhört olycklig. För sanningen är ju det motsatta: Ju fler som kommer hit och arbetar, desto fler kan komma hit och få ett skydd av oss då vi solidariskt tar det ansvaret via de skattemedel som vi betalar in och då vi har en fungerande sjukvård och hälsopolitik och ett mottagande som är värdigt Sverige av i dag.

Herr talman! Min tid har runnit ut, och eftersom jag lovat att hålla mig inom uppsatta ramar får jag ta resten under replikskiftena.
(Applåder)

Anf. 14 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Ja, Fredrick Federley, ni har fått ärva! Ni har fått ärva krigen i Irak, Afghanistan och Somalia och situationen i Palestina. Vi vet om det, och vi var också beredda och är beredda att hjälpas åt att hitta

lösningar för de situationer som människor drabbas av i de här krigssituationerna.

Ja, Fredrick Federley, vi fick flera propositioner och flera betänkanden att hantera under den socialdemokratiska majoriteten under den förra mandatperioden – så många att Centerpartiet ojade sig över att det blev för många under den perioden. Det kan vi knappast säga att utskottet har drabbats av så här långt under innevarande mandatperiod.

Fredrick Federley! Jag tror att det finns skäl att styra upp kommunerna. För några timmar sedan, strax efter kl. 10, avslog en riksdagsmajoritet ett betänkande som behandlade ett fempunktsprogram där vi också hade tankar om hur vi skulle kunna stötta kommunerna i deras arbete att ta emot flyktingar, integrationsarbete och så vidare. Så ser situationen ut.

Fredrick Federley! Jag ställde en fråga tidigare om det här med arbetskraft och arbetsgivarnas situation. Jag fick ett svar från Mikael Cederbratt som företrädare för det största majoritetspartiet i riksdagen som sade att kollektivavtalen är en garant för att stå emot den situation som vi i dag upplever: att människor drabbas av det som kallas slavaktiga anställningsförhållanden med låga löner och så vidare. Fredrick Federley har inte gjort sig känd som någon kollektivavtalskramare i debatten så här långt, men frågan är: Står Fredrick Federley bakom Mikael Cederbratts agerande om att kollektivavtalen är den viktigaste garanten för att stå emot de slavliknande anställningsförhållanden som i dag drabbar människor som lever i ett papperslöst tillstånd eller som på annat sätt finns ute på arbetsmarknaden och kommer från en annan nation?

Anf. 15 FREDRICK FEDERLEY (c) replik:

Herr talman! Göte Wahlström har helt rätt när han säger att jag inte är övertygad om att kollektivavtal är allena saliggörande på den svenska arbetsmarknaden. Den svenska modellen, som en gång innebar att vi hade kollektivavtal som reglerade det mesta, har urholkats genom ett samarbete mellan LO och Socialdemokraterna där man, när det har passat den egna viljan, har infört lagstiftning på lagstiftning och därmed urholkat kollektivavtalen.

Jag håller med Mikael Cederbratt om att där kollektivavtal finns och inte är tvingande mot någon som inte är sluten till arbetsgivarallians eller fackförbund och när det inte ger ingrepp på en arbetsplats där man undanber sig – från arbetstagares och arbetsgivares sida – att bli inblandad i detta så tycker jag att det är helt rimligt att kollektivavtalen verkar. De är en viktig del för att få detta att fungera.

Men det vore också intressant att höra dig nyansera kritiken. Ska vi ge oss in i den här debatten vore det intressant att höra: Tycker du att det är helt rätt att man krossar en näringsidkare i Östergötland som har bättre villkor för sina anställda än vad kollektivavtalen innebär så att han går i konkurs och så att de anställda blir arbetslösa? Det är ju det du indirekt säger. Du glömmer alltid kritiken av vad facken gör när man mal ned enskilda arbetstagare och enskilda arbetsgivare för att man vill bevara den egna maktpositionen på arbetsmarknaden. Det är den du står här och värnar egentligen – inte de enskilda arbetstagarna. Men det finns inget försvar när sådana övergrepp begås på arbetsmarknaden, oavsett om det är en svensk medborgare eller någon som är här och befinner sig i ett parallellt samhälle för att han eller hon lever gömd.

Anf. 16 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Vi fick helt plötsligt en arbetsmarknadspolitisk debatt. Jag minns en debatt jag hade med Fredrick Federley för något år sedan då han myntade ett nytt ord. Maktköttkvarnstänkande kallade han det, då den fackliga organisationen tog strid för de medlemmar som finns ute på arbetsplatser. Jag minns ordet, för jag skickade in det till en akademi för att kunna användas i olika sammanhang.

Nu är vi återigen inne i en dubbel debatt. Ta de företag som i dag utnyttjar anställda som inte har papper eller som på något annat sätt känner att de är i ett fruktansvärt underläge inför sin arbetsgivare, inte vågar ta kontakt med någon facklig organisation och inte vågar se till att de får ett kollektivavtal som håller uppe nivån för de anställda på företaget. De vill inte, säger Fredrick Federley, och då ska de slippa.

Det är precis det som Byggnadsarbetareförbundets ordförande visar på. Det är då man landar i situationen att det råder slavliknande förhållanden till löner som ligger långt, långt under vad som anständigheten kan kräva. Det tycker Fredrick Federley är bra, bara det är frivilligt.

Det är skönt att höra att det nu finns en vakthund i det borgerliga gänget, som kallas Moderaterna och som orkar stå emot Centerns nyintagna position när det gäller att jaga ut människor i en situation av otrygghet i anställningarna där vi vet att de som drabbas allra värst är de människor som vi här i vår debatt och i vårt betänkande i socialförsäkringsutskottet vill slå vakt om. Och det är skönt att veta att Moderaterna står på vakt mot Centerns nya intrång på det här området, och vi kommer naturligtvis att fortsätta följa den här diskussionen och bevaka att man lever upp till det som Mikael Cederbratt alldeles nyligen sade här i talarstolen och som nu Fredrick Federley tar avstånd ifrån.

(Applåder)

Anf. 17 FREDRICK FEDERLEY (c) replik:

Herr talman! Jag får börja med att tacka Göte för att han ser till att min vokabulär blir förevigad i Svenska Akademiens ordlista. Jag kallade det maktens köttkvarnar, för det är precis vad det handlar om. Det handlar om att upprätthålla makt.

Jag välkomnar också att vi har en vakthund i alliansregeringen. Jag välkomnar Moderaternas politiska inriktning, för den är så mycket ärligare än vad Socialdemokraternas var. Jag har aldrig riktigt förstått om det är LO som har suttit i regeringen eller om det är Socialdemokraterna. Det vore skönt att få lite klarhet i den frågan.

När det gäller Centerpartiets nyintagna position kan jag berätta att när jag gick med i partiet 1994 ville vi helt slänga ut LAS. I dag vill vi göra små ändringar. Det är nog snarast så att vi tyvärr har gått lite åt vänster i den delen.

Men vad är det då Göte vill att vi ska göra? Jag kan inte tolka det på något annat sätt än att du kräver att vi ska införa någon typ av lagstiftning som garanterar en minimilön. Är det vad Göte Wahlström förordar så var det nya tongångar som hördes från socialdemokratin. Jag ser fram emot att föra den diskussionen vidare.

Återigen verkar det som om du vill reglera arbetsmarknaden ännu mer via lagstiftning – inte via kollektivavtalen. Återigen: När det passar de egna syftena att upprätthålla en maktbalans på arbetsmarknaden är

man beredd att frångå kollektivavtalen och förstöra dem alltmer genom lagstiftning.

Själv ser jag fram emot den diskussion som Svenskt Näringsliv och arbetstagsidan nu har inlett, där man kanske kan få ett nytt grundavtal och en ny diskussion om arbetsmarknaden som kanske är lite rimligare och inte bygger på maktretorik utan på hur vi får en väl fungerande arbetsmarknad.

Jag vill också respektera enskilda arbetstagare och arbetsgivare som inte vill omfattas av systemet.

Anf. 18 KALLE LARSSON (v) replik:

Herr talman! Jag tror att vi får ursäkta Fredrick Federley lite när han talar om att upprätthålla maktpositioner. Han vet ju hur sådant går till. Han är ju den som har övergivit grundläggande principer som han tidigare högtidlighöll för att få ingå i den majoritet som vi nu har och som styr det här landet.

Att gå från att förespråka fri invandring dagen före valet till att nu vara dess främste angripare, till och med asylrättens främste angripare, eller en av de främsta, är en lång resa. Vidare är det en lång resa att dagen före valet kräva amnesti för dem som är gömda i Sverige till att dagen efter valet kalla detta krav för koko. Det är inte vokabulären jag ifrågasätter, utan principerna för dess förändrande för att få ingå i majoriteten. Om Fredrick Federley malt i kvarnen eller om han malts i den vet jag inte. Uppenbart är dock att han övergivit grundläggande principer som han tidigare stod för just för att få ingå i en majoritet. Den resan får han gärna göra, men det är bra om han kan vara ärlig när han beskriver hur utvecklingen gått till.

Jag ska avstå från de mest uppenbara provokationerna i frågeställningarna och i stället ställa två konkreta frågor. Är Fredrick Federley nöjd med det som görs när det gäller att förbättra situationen i Grekland och andra Medelhavsländer för personer som återsänds dit enligt Dublin-förordningen, eller har Fredrick Federley några tvivel om att det är en riktig väg att gå?

Den andra frågan gäller anhöriginvandring. Ska jag uppfatta det så att även Fredrick Federley är beredd att göra inskränkningar i rätten för familjer att återförenas i Sverige när en av föräldrarna fått tillstånd att stanna här? I vilken utsträckning är det i så fall en rimlig mänsklig och liberal hållning att inta att familjer ska hållas splittrade för att en av föräldrarna diskrimineras på arbets- eller bostadsmarknaden?

Anf. 19 FREDRICK FEDERLEY (c) replik:

Herr talman! När det kommer till maktdiskussionen får jag tacka för den föreläsning som Kalle Larsson höll inledningsvis om hur världen är uppbyggd och hur maktförhållandena ser ut. Jag delar inte riktigt den världssynen. Det finns andra länder som behöver kritiseras mycket mer än västvärldens fria demokratier. Socialister har en tendens att beskriva världen, historien och verkligheten som det passar dem själva, vilket jag förstår. Den tidigare historien i socialistiska stater innebar att man just skrev om historien.

Det var inte så att jag dagen före valet krävde en amnesti. När den debatten fördes, innan den tillfälliga lagen kom, stod jag på den sidan.

Men jag har ändrat mig för jag har sett, detta har jag sagt tidigare i kam-maren, vilka effekter det får. Vi gav falska förhoppningar till människor som i dag gått under jorden eftersom de i den andra prövningen, under den tillfälliga lagen, inte fick möjlighet att stanna. Det har skapat ett parallellt samhälle som vi inte kan hantera.

Menar Kalle Larsson att även om man får en rättssäker prövning enligt den nya processordningen, får avslag och går under jorden, man ändå ska få stanna i Sverige? Hur tror Kalle Larsson att vi ska kunna ha respekt för det svenska domstolsväsendet och de svenska lagarna i så fall?

När det gäller Kalle Larssons frågor har man från grekiskt håll svarat på kritiken från LIBE-utskottet och också vidtagit en lång rad åtgärder. Det finns säkert mer att åtgärda, men jag har ingen anledning att tro att det är de demokratiska länderna inom Europeiska unionen vi ska rikta den hårdaste kritiken mot. Låt oss i stället rikta kritik mot många av de länder där vi inte vet vad som försiggår eftersom de inte har fria medier.

Diskussionen uppstod faktiskt för att journalister kunde visa att det fanns brister. Det är så det ska fungera i en öppen demokrati. Även i Sverige har vi tidigare sett att det gjorts felaktigheter från Migrationsver-kets sida, vilka sedan kunnat rättas till.

Anf. 20 KALLE LARSSON (v) replik:

Herr talman! Fredrick Federley väljer att undvika att svara på min andra fråga eftersom den frågan är känslig. Han tänker använda sin sista replik till det för han vet att jag inte har rätt till ytterligare replik. Så kan man förstås debattera. Det är måhända skickligt men inte alldeles hederligt. Därför tänkte jag ge Fredrick Federley chansen att använda hela nästa replik till att förklara sin syn på anhöriginvandringen genom att varken svara på de saker som Fredrick Federley beskyller mig för eller ställa några ytterligare frågor.

Det vi diskuterar är människors rätt att återförenas med sina familjer. Moderaterna och Folkpartiet har öppnat för att familjer där en av föräld-rarna fått uppehållstillstånd i Sverige inte ska få återförenas med sina barn och sin make eller maka förrän de fått bostad som staten godkänt samt arbete eller annan sysselsättning. Den fråga jag därför nu ställer är hur Fredrick Federley ser på detta.

Jag kan som bakgrund säga att det var några partier – Fredrick Feder-leys parti var tidigare ett av dem – som snarare krävde utökad anhörigin-vandring. Vi ansåg att om det fanns en gammal släkting kvar i hemlandet och som var ensam, den sista länken till hemlandet som det kallas, skulle den personen ha möjlighet att komma hit och inte behöva leva isolerad i sitt gamla hemland. Han eller hon skulle alltså kunna återförenas med sina släktingar här.

För bara några år sedan hade Centerpartiet, Vänsterpartiet och flera andra partier den gemensamma uppfattningen att vi skulle utöka möjlig-heterna till anhöriginvandring. Därför vore det intressant att veta om det kommer en proposition från regeringen – och som Fredrick Federleys parti står bakom – som vill hindra mammor och pappor från att återföre-nas med varandra och sina kanske fyra fem år gamla barn bara för att de diskriminerats på arbets- och bostadsmarknaden.

Anf. 21 FREDRICK FEDERLEY (c) replik:

Herr talman! Kalle Larsson inte bara skriver om historien efter egna syften utan han har dessutom en kristallkula så att han kan förutsäga vad som kommer att stå i den första utredningen, trots att direktiven till den inte ens är skrivna och regeringen ännu inte satt ned foten beträffande vilken väg man ska gå. Jag är imponerad över Kalle Larssons detaljkunskap om vad förslaget, som eventuellt kan komma att landa på riksdagens bord under denna mandatperiod, kommer att innebära. Det är en imponerande och skicklig förmåga han har. Det Kalle Larsson i själva verket försöker göra är att ge oss en skrämselfbild.

Hur ser det egentligen ut med anhöriginvandringen? Jag ska ge min bild av hur jag anser att den bör fungera. Min ytterst personliga uppfattning är att detta i grunden bygger på att vi måste ha ett system där den som bäst behöver skydd också kan få det. Det handlar även om ekonomiska förutsättningar för att kunna ge ett bra och värdigt skydd samt ett värdigt mottagande.

Om vi ska kunna upprätthålla den delen tror jag att man måste ställa större krav på ekonomin för dem som är anhöriga och kommer i andra hand. Om världen fortsätter att se ut som den gör med bland annat krig, eftersom allvarliga saker mycket väl kan hända i Mellanöstern, skapar det ett helt nytt tryck som läggs på det tryck som redan finns. Då finns det risk för att vi får en obehaglig debatt om hur många människor som ska få komma till Sverige.

Enda sättet att hålla sig borta från det är att slå fast att de som ska ha skydd, antingen via internationella konventioner om asylrätt eller att de har särskilt skyddsvärda skäl, också får stanna. De får de rätta möjligheterna. Men det vi också säger är att vi genom att ställa ekonomiska krav på anhöriginvandringen gör det möjligt att vidga skyddet till att även gälla andra människor. Så länge vi ser till att vi har den grundplattformen att stå på är det inga problem med hur många människor som kommer hit.

Kalle Larsson borde vända perspektivet ditåt och i stället fundera på var vi skulle landa med hans politik. Hur många människor tror han att vi kan låta komma till Sverige innan vi får en mycket obehaglig debatt i samhället?

Anf. 22 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Herr talman! Jag begärde ordet för att ställa ett antal frågor, och under det förra replikskiftet uppkom ytterligare några som jag kanske måste ställa först.

Den första handlar om den grupp som Fredrick Federley säger att man gav falska förhoppningar om att de skulle få stanna i landet när den tillfälliga lagen tillskapades och som sedan gömde sig. Men faktum är att de gömde sig redan tidigare. Den tillfälliga lagen gav en stor del av dem åtminstone en möjlighet att få stanna här, men de levde gömda redan innan lagen kom.

Det är en viktig grupp att prioritera för oss alla. Vi har alltså en stor mängd människor som levtt i Sverige under många år, som talar svenska och som arbetar inte bara för slavlöner utan också för bra löner, för det finns även sådana. De finns i landet. De har valt att stanna här och leva gömda trots de stora påfrestningar det innebär. Vi har ett ansvar. Alla

partier har tillsammans ett ansvar för att lösa situationen för den stora gruppen. Det vill jag skicka med Fredrick Federley i hans arbete.

Vad gäller dem som kommer hit som anhöriga till flyktingar har de oftast egna flyktingskäl. Redan det faktum att man är anhörig till en person som är politiskt förföljd ger sådana skäl. Det är också viktigt att ta med i arbetet.

Nu kommer jag till det som jag egentligen tänkte fråga om, nämligen det jag sade om att vi kommer att se oerhört många fler flyktingar, nämligen klimatflyktingar, i världen. Genèvekonventionen är anpassad till den situation som rådde efter andra världskriget. Den omfattar inte klimatflyktingar. Vad ska vi göra för att även klimatflyktingarna i världen ska kunna tas om hand på ett reglerat och bra sätt? Nu är det inte möjligt.

Anf. 23 FREDRICK FEDERLEY (c) replik:

Herr talman! Det är alltid skönt att diskutera med Miljöpartiet om de här frågorna eftersom det är en mycket resonerande ton. Vi tar självklart med oss de synpunkter du har.

Jag vill lägga mest fokus på din direkta fråga på slutet. Det måste föras en diskussion på FN-nivå för att modernisera detta. Under slutet och andra hälften av 90-talet fick vi en diskussion om säkerhetspolitiken där man började väga in klimathoten, naturkatastrofer och så vidare. Jag tror att den diskussionen kommer framöver också när det gäller migrationen när vi ser vilka konsekvenser som kan komma.

Precis som Bodil hör jag till dem som talade om detta innan man fick Nobelpris för det. Jag vet vilket spott och spe man kunde få och hur man ansågs vara märklig när man påtalade att det pågår förändringar. Vi har landat i någon slags gemensam världsbild av vad som faktiskt sker nu.

Nästa diskussion som måste komma är hur vi motverkar den miljöpolitiska biten och, om saker sker, hur vi bäst ska rusta oss för att kunna bemöta flyktingströmmar, sjukdomsspridning och katastrofala scenarier med översvämningar och sådant som kan komma i de farvattnen.

Jag tror inte att vi från Sveriges håll allena kan göra detta. Men vi kan påbörja diskussionen. Den måste tas på FN-nivå och EU-nivå. Det är fullt rimligt att anta att EU är en av dessa platser. EU kommer också att utsättas för hårt tryck. Holland ligger till exempel inte så käckt till när det kommer vattenhöjningar.

Vi måste också hantera de människor som säkerligen kommer att söka sig till Europa. Vi har en annan kapacitet att kunna skapa oss ett skydd mot sådana förändringar.

Anf. 24 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Herr talman! Fredrick Federley säger att vi ska rusta oss för att bemöta flyktingströmmarna. Man kan tolka ordet bemöta på väldigt många olika sätt. Det kan tolkas som att vi nu ska se till att vi motar dem som kommer. Det kan vi fortsätta att göra om vi ska tolka Genèvekonventionen i den strikta mening som vi gör i dag.

Om kanske redan tio år handlar det om att vi i världen solidariskt måste ta emot alla de människor som rör sig runt eftersom det inte finns några andra möjligheter. Då kan inte vi i den rika världen fortsätta att strikt hålla oss till att vi ska ha en reglerad invandring och bara de som

innefattas under Genèvekonventionen ska få lov att stanna här. Det måste finnas helt andra grunder.

Detta är någonting som vi inte kan lösa här i Sverige. Vi måste göra det på global nivå. Men vi kan redan nu tänka i de banorna och se att Genèvekonventionen inte ens omfattar dem som borde få stanna i dag.

Du var också inne på detta med boende och de centerpartistiskt styrda kommunerna. Jag tror precis som du att det inte är en fråga om socialdemokratiska eller borgerliga kommuner som tar emot eller inte. Jag tror inte heller att man kan tvinga kommuner att ta emot. Det vore bra om vi kunde göra det och om Vellinge, Täby och de andra faktiskt tar emot. De har råd att göra det.

Jag vill att vi i alla partier ska tänka på att det också är viktigt att det finns en mottagningskapacitet i kommunerna. Det ska finnas tolkar och möjlighet till svenskundervisning så att vi inte återigen begår samma misstag som vi gjorde när vi började ta emot flyktingar i många kommuner en gång i tiden. Jag har egentligen ingen fråga. Det är mer ett medskick.

Anf. 25 FREDRICK FEDERLEY (c) replik:

Herr talman! Tack, Bodil. Jag kanske använde fel ord när jag sade bemöta. Jag menade inte att vi ska bygga murar och stänga dörren. Det jag menade var: Hur ska vi hantera det och vara rustade för att ha ett värdigt mottagande? Det gäller att ha en kapacitet framöver när vi ser vad konsekvenserna blir.

En del tror att det sker längre fram och andra att det sker fortare. Vi måste vara rustade att erbjuda något som är värdigt. Man skulle kunna tänka sig att det uppstår massflyktsituationer. Jag tror att vi behöver en mental beredskap för det.

Jag behöver bemöta en del i det du sade. Det är inte bara asylrätten som är viktig. Det gäller också den andra stora biten i Sverige som handlar om andra skyddsvärda skäl. Jag har ingen färdigt linje för om jag tycker att det ska in i Genèvekonventionen att man ska ge asylrätt på grund av naturkatastrofer på grund av växthuseffekten eller om det kan räcka att det finns särskilt skyddsvärda skäl.

Det är den stora biten. Jag vill poängtera att vi från Sverige tar ett mycket större ansvar och har en mycket öppnare och generösare politik än vad vi skulle ha om vi strikt följde internationella asylregleringar. Då skulle det bara vara några få procent som fick stanna av den som faktiskt gör det.

Det är en jätteintressant diskussion. Jag tror att vi måste börja få en mental beredskap och fundera på vad vi gör. Det är en oerhört viktig framtidsfråga som kommer att ställa oss inför stora och svåra prov. Framför allt handlar det om de människor som befinner sig i situationer som gör att de kan tvingas lämna sina hem på grund av climateffekter.

Anf. 26 ULF NILSSON (fp):

Herr talman! Ämnet i dag är migration. Vi lever i en tid där det förekommer mycket migration i Europa och i världen och många flyttningar. Jag läste i propositionen att vi förra året i absoluta tal hade det högsta antalet människor som invandrade till Sverige någonsin. Å andra sidan

hade vi det största antalet som utvandrade från Sverige på hundra år. Strömmarna går verkligen fram och tillbaka.

En utgångspunkt för mig, Folkpartiet och hela alliansen när det gäller migrationspolitiken är att det i grunden är positivt för ett land med invandring. Det är positivt för länder och för Europa att människor kan röra sig mer fritt över gränserna.

När man ser det historiskt kan man konstatera att när Sverige och europeiska länder har varit i intensiva utvecklingsskeden och gått framåt har det ofta varit mycket positivt att duktig arbetskraft och människor med speciella kunskaper har flyttat hit och bidragit till utvecklingen. På samma sätt har människor som har kommit hit för att söka skydd från förföljelse och förtryck också på sikt inneburit en resurs för landet.

I dag söker sig som vi vet många som är på flykt till Sverige. Inställningen från vår sida är klar. Alla som söker asyl ska få sin sak prövad på ett rättssäkert sätt med rätt till överklagande, och handläggningen ska gå snabbt men rättssäkert.

Det kommer också personer som inte har flyktingskäl till Sverige och Europa, och de får avslag. De ska få hjälp att lämna landet på ett tryggt och värdigt sätt så snart som möjligt.

Det måste tydligt sägas att vi inte är förpliktade att låta alla stanna som kommer hit. Men däremot ska vi behandla dem med respekt och erbjuda dem ett anständigt liv under handläggningen och efter återvändandet.

De fyra mål som alla allianspartierna ställer upp bakom är värda att upprepa. Alla kanske inte orkar lyssna på debatten från början till slut, om det är några tv-tittare och andra, eller att läsa protokollet.

Det är första är att värna möjligheten och rätten att söka asyl i Sverige. Det ska ett humant land ställa upp på helt enkelt. Det är en självklarhet.

Det andra är att upprätthålla en reglerad invandring. Ett självständigt land med egna lagar och välfärdssystem måste ha en reglerad invandring och kunna bestämma vilka som ska bosätta sig här och inte.

Det tredje är att öka samarbetet och harmoniseringen i EU när det gäller migrationspolitiken. Många länder i Europa måste ta ett mycket större ansvar än vad de gör i dag.

Det fjärde är slutligen att öka möjligheterna till arbetskraftsinvandring. Det har Sverige rent egoistiskt glädje av. Men också många människor som vill söka sig till ett bra liv kan få möjligheten att skaffa jobb i Sverige. Vi kommer dessutom att behöva arbetskraft i framtiden. Det visar allting.

Herr talman! Förra året fick vi rätt stora förändringar när det gäller flyktingpolitiken. Vi fick en ny utlänningslag och en ny organisation och processordning med Migrationsverket, migrationsdomstolar och Migrationsöverdomstolen.

Den stora förändringen i den här lagen, som riksdagen var enig om och som jag tycker att det är viktigt att alla partier här i riksdagen visar att vi slår vakt om, var att vi fick ett mer rättssäkert system.

Fram till 2006 hade vi en utlänningsnämnd, med ett stort inslag av politiker, lekmän, som fattade beslut. Vi hade en ständig debatt där politiker på olika nivåer gick in och försökte påverka beslut och påverkade beslut.

Nu har vi fått en väldigt tydlig ordning där politiker inte är inblandade i dagliga beslut. I princip ska regeringen till exempel inte uttala sig i enskilda ärenden. Rättssäkerheten har ökat, och vi har fått ett domstolsförfarande.

Det kan då verka lite fegt, säger en del som ringer till mig och frågar vad jag tycker om det och det ärendet. Men det är egentligen inte konstigare än om någon ringer mig, justitieministern eller någon annan och frågar vad vi tycker om en misstänkt rånare, om han bör dömas eller inte bör dömas. Det är alltså domstolens sak att avgöra det. På samma sätt är det en domstolsprocess som ska avgöra om människor enligt våra lagar har rätt att stanna här eller inte.

Jag tycker att det är en bra ordning. Vi kommer ändå inte ifrån vårt ansvar. Det är ju vi i riksdagen som stiftar lagarna. Om vi så småningom konstaterar att det är någonting som är fel på det ena eller andra sättet har vi rätt att ändra lagarna. Det är det som är vårt viktiga ansvar.

Därför har vi bestämt att den nya ordningen ska utvärderas med en slutredovisning 2009 och ett delbetänkande redan 2008, i juni nästa år. Då har vi naturligtvis möjlighet, om vi tycker att det har blivit negativa konsekvenser eller att någonting har blivit inhumant, att föreslå lagändringar och ändra lagen.

Därför kan man inte säga att vi kryper undan vårt ansvar. Men vi gör det rimliga: Vi tar ansvar för lagen men inte för enskilda beslut.

Vi kan säkert komma att hitta saker och ting som kan bli bättre, men den nya ordningen har hittills fungerat mycket bättre än vad den andra ordningen har gjort.

Vi har tyvärr i Sverige sedan många år tillbaka en gammal historia med väldigt långa handläggningstider och med beslut om utvisningar som aldrig verkställdes. Vi har alltså haft människor som egentligen har fått ett utvisningsbeslut men där barnen till och med har hunnit växa upp i svenska miljöer. Det är naturligtvis väldigt tragiskt i många enskilda fall, och det är bara att hoppas och tro och att arbeta för att människor inte ska råka ut för sådan här behandling i framtiden.

Vi har också, som har nämnts från flera håll, en historia med en koncentration av många inflyttade som dessutom är arbetslösa i vissa städer och stadsdelar. Där jag bor har vi Malmö, men det finns många andra exempel – Karlskrona, Södertälje, delar av Stockholm och så vidare. Åratal av misslyckad integrationspolitik, som den gamla regeringen ändå får ställas till ansvar för, märks i sådana områden där 80–90 procent av de vuxna inte har haft ett arbete att gå till.

Därför klingar det lite falskt när socialdemokratiska kommunpolitiker på olika håll kastar fram desperata förslag, som vi har hört av Göran Johansson och Ilmar Reepalu, om att skicka hem människor direkt utan någon prövning enligt Genèvekonventionen till exempel, eller när deras kolleger i riksdagen motionerar och skriver reservationer om att någonting nu måste göras åt hur asylsökande bosätter sig. I många år har ni socialdemokrater låtit den här utvecklingen ha sin gång.

Nu ser vi däremot tydligt att alliansregeringen försöker vända utvecklingen. Vi har i dag hört att migrationsministern tillsätter en utredning om att på olika sätt försöka uppmuntra dem som söker asyl att söka sig dit där det finns arbete och försörjning. Tidigare har integrationsminister Nyamko Sabuni tillsatt en utredning för att hitta olika styrmedel

för att de som har fått uppehållstillstånd ska kunna söka sig dit där det finns arbete, bostäder och försörjning.

Något sådant arbete sattes inte i gång under de tolv år som Socialdemokraterna regerade och när hela den besvärliga situation som vi ärligt talat har växte och förvärrades år från år. Tvärtom blev bland annat vi folkpartister när vi talade om utanförskapsområden nästan anklagade för att vara halvt främlingsfientliga, fastän vi var långt därifrån. Tvärtom tyckte vi att den resurs som de människor som kommer till Sverige utgör inte togs till vara på grund av den gamla integrationspolitiken.

Fru talman! Just nu kommer många asylsökande till Sverige. Hälften av de irakier som kommer till Europa i år söker asyl just i Sverige. Vi vet ingenting om framtiden – det ändras fort – men just nu har Sverige ungefär dubbelt så många asylsökande som för bara några år sedan.

Sverige beviljar också väldigt många uppehållstillstånd. De allra flesta av de irakier som kommer får uppehållstillstånd. Det är inte bara flyktingstatus utan även särskilda skyddsbehov man tar hänsyn till. En del får nej och måste lämna landet.

Trots ökningen märker vi det positiva med det nya systemet. Handläggningstiderna har minskat, och faktum är att allt nu tyder på att uppåt 70 procent av ärendena avgörs inom sex månader. Målet är att alla ärenden ska avgöras på sex månader, men det ska jämföras med att det för några år sedan kunde ta ett eller flera år innan ärenden blev avgjorda.

Fru talman! Jag tycker inte att man ska slå sig för bröstet för att man låter människor på flykt få sin sak prövad – vi ska inte skryta. Men jag tycker att det är helt fel när Kalle Larsson och andra kallar Sveriges flyktingpolitik inhuman, med de insatser som görs. Det är inte en inhuman flyktingpolitik Sverige bedriver.

I längden är det naturligtvis helt oacceptabelt att säga att bara några länder i Europa ska ta ansvar för flyktingmottagandet. En av de största utmaningarna, som kanske kan bli aktuell just när Sverige har ordförandeskapet i EU, är att utforma en gemensam europeisk flyktingpolitik med gemensamma regler. Målet för de närmaste åren måste vara att arbeta fram ett system där staterna solidariskt delar på ansvaret för flyktingströmmarna till Europa, där vi får gemensamma regler för asyl grundade bland annat på Genèvekonventionen. På det sättet kan EU bli ett kraftfullt verktyg för att ta hand om stora delar av den internationella flyktingströmmen.

Jag vet inte, men det skulle vara intressant att höra från er i Miljöpartiet och Vänsterpartiet, som vill att Sverige ska gå ur EU, hur ni vill att man ska öka och förbättra hela EU:s möjlighet att ta emot flyktingar även om Sverige inte längre skulle vara med i det samarbetet.

Samtidigt som vi ska stärka EU:s roll är det viktigt att de lagliga vägarna att komma till Sverige ökar. Vi har system där vi tillsammans med FN-organ och så vidare öppnar för flyktingar som har flytt över gränsen, som bor i flyktingläger på olika håll i världen och som kan komma hit utan att smugglas med inhumana metoder – många flyktingar kommer i dag via smuggelvägen. Det är naturligtvis bättre om fler flyktingar kan komma hit på ett helt lagligt sätt via ansökan. Om EU:s flyktingpolitik kan samordnas får vi också mycket större möjligheter att öka den andel flyktingar som med hjälp av FN-organ och andra kan tas emot.

Fru talman! Vår politik bygger också på att Sverige som ett självständigt land med egna lagar och välfärdssystem trots allt, som sagt, måste ha en reglerad invandring. Det innebär, för att upprepa det, att en del får nej. Har det blivit nej tycker jag att man ska acceptera principen att man ska lämna landet.

Där har också ett arbete inletts från Migrationsverkets sida för att på olika sätt underlätta återvändandet. Man har börjat med återvändandebidrag. Man tar reda på hur förhållandena är i det land dit personen ska flytta tillbaka, om det finns bostad och så vidare, om det är realistiska möjligheter att återvända. Det ska man naturligtvis fortsätta att göra. Det är viktigt att ingen människa kastas ut till någonting som hotar liv eller hälsa. Men själva principen, att till sist måste en person som fått avslag återvända även mot sin vilja, måste vi trots allt acceptera.

Där skulle jag vilja fråga kanske framför allt Vänsterpartiet och Kalle Larsson: När tycker han att man ska utvisa människor mot deras vilja? Ska man göra det någon gång? Ska man aldrig göra det? Ja, då öppnar vi för en totalt fri invandring i Sverige. Jag tycker att det är en viktig fråga att besvara.

Jag inser att jag har dragit över tiden, vilket jag brukar försöka undvika. Jag ber om ursäkt för det.

Avslutningsvis vill jag på nytt framhålla att utgångspunkten för mig är att Sverige ska fortsätta med en human flyktingpolitik och att vi också ska öppna för människor utanför EU att komma hit och arbeta. Ska vi klara detta måste vi fortsätta på den väg vi är nu, med ett rättssäkert och konsekvent system för att bevilja uppehållstillstånd.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 27 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! Jag börjar med att svara på den direkta fråga som riktades till Miljöpartiet om hur vi vill påverka även om vi vill gå ur EU. Min uppfattning är att vi är med i EU och att vi realistiskt sett kommer att vara kvar i EU under överskådlig tid. Därför ska vi naturligtvis också vara med och påverka. Det innebär inte att jag tror att en gemensam flyktingpolitik är bra för Europa, eftersom jag tror att den i så fall kommer att försämra möjligheterna för många migranter att komma in i EU. Jag menar att det är väldigt viktigt att även andra människor får röra sig runt i världen som de vill.

I dag tar vi emot många flyktingar, men andra länder tar emot andra migranter. Det ska de naturligtvis kunna fortsätta med utan att behöva känna sig styrda att ta emot bara flyktingar. Risken är ju att det blir så. Därför tror jag inte att den gemensamma asylpolitiken kommer att bli bra. Men om det skulle visa sig att det förslag som kommer är bra för människor i världen kommer jag att vara den första att applådera det. Jag är dock inte riktigt säker på att det kommer att vara så.

Jag begärde replik för att jag ville återkomma till det Ulf Nilsson sade om in- och utvandringen förra året, att det var många som så att säga flyttade hit och många som flyttade härifrån. Under sommaren tog jag reda på hur många som har flyttat in i och ut ur landet sedan man började räkna. Det är ungefär 3 miljoner åt båda hållen, med en liten övervikt för dem som har flyttat hit.

Här tar min talartid slut. Du får kommentera det jag har sagt, så kommer jag med min fråga i nästa replik.

Prot. 2007/08:43
13 december

Migration

Anf. 28 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Det sista som Bodil Ceballos sade är helt riktigt. Jag sade också i min inledning att vi har både utvandring och inflyttning och att det är positivt med människor som rör sig över gränserna. Jag tillhör inte dem som utmålar det som något otroligt hot att det kommer människor hit till Sverige eller till Europa. Tvärtom är det bara bra. Det ska ske under ordnade former och under former som innebär anständiga förhållanden för dem som kommer och att de får möjlighet att komma in i samhället.

Jag använder inte flyktingströmmarna för att skrämmas, som en del kanske gör på olika håll i Sverige. Det gör nog ingen i riksdagen.

När det gäller diskussionen om EU förstod jag inte riktigt svaret. Bodil Ceballos menade att det på något sätt skulle bli sämre för flyktingarna om vi fick en gemensam flyktingpolitik, samtidigt som hon säger att det är många EU-länder i dag som nästan inte tar emot några flyktingar alls. Hur länge ska vi på ett anständigt sätt kunna möta den stora flyktingström som finns om det bara är Sverige och några få länder till som tar emot ett anständigt antal flyktingar? Då blir det alldeles för många som inte får det skydd vi anser att de skulle behöva.

För mig är det självklart att vi delar på ansvaret. Utgångspunkten är, som Sveriges riksdag har slagit fast, att vi väntar oss att det totala antalet flyktingar till Europa ska öka om vi delar på ansvaret.

Jag förstod inte riktigt logiken i Bodil Ceballos resonemang. Det måste vara bättre om Europa kan ta emot fler flyktingar, och det kan man om vi får ett organiserat samarbete där vi också solidariskt fördelar ansvaret.

Anf. 29 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! Då utgår jag från att Ulf Nilsson också menar att vi ska ta solidariskt ansvar för övriga migranter. Tänk på alla dem som har kommit till Spanien de senaste åren. Av dem är det bara 5 000–6 000 som har sökt asyl som politiska flyktingar. Övriga är andra typer av migranter som tar sig till Europa. Men inte sjutton tycker vi väl att de som kommer med båtar över Medelhavet inte är att räkna som flyktingar?

Jag är rädd för att man försöker stänga ute hela denna grupp av andra migranter genom den gemensamma asylpolitiken. Men, som jag sade, om det är ett bra förslag är jag den första att ställa mig bakom det.

Nu kommer jag till min fråga. Du talade förut om detta med respekten för fattade beslut. Det har vi diskuterat tidigare också. Med en ny utlänningslag som fungerar på ett bättre sätt än den tidigare och om besluten uppfattas som rättvisa är det lätt att också respektera besluten. Men när besluten inte har uppfattats som rättvisa, vilket man gör i hela den grupp personer som lever gömda i dag, så är det svårt att för den som blir drabbad att ha respekt för beslutet. Jag tycker att det är viktigt att alla partier här i riksdagen inför framtiden tar ett ansvar för hela den här stora gruppen som hamnade mellan stolarna, mellan två lagstiftningar.

Vi pratar om arbetskraftsinvandring, vilket jag tycker är mycket bra. Vi behöver få hit människor. Vi vill kanske till och med aktivt gå ut och

söka människor utanför Sveriges gränser, samtidigt som vi skickar tillbaka flera tusen härifrån. Den logiken går inte riktigt ihop.

Jag undrar vad Folkpartiets syn är i den frågan.

Anf. 30 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Både när det gäller dem som har kommit med båtar till Spanien och när det gäller dem som lever som så kallat gömda i Sverige är det naturligtvis väldigt förenklat att säga att alla har flyktingskäl. När det gäller dem som kommer till Spanien vet vi det inte eftersom många av dem inte har prövats. Vi har ju i Europa ett system där de som söker asyl prövas. Många har inte sökt asyl utan bara kommit dit och arbetar svart.

I Sverige har ärendena ändå prövats. Bodil Ceballos tillhör dem som har frågat varför en del av oss var med och diskuterade amnesti för några år sedan – inte precis före valet, men under 2005–2006 – men inte gör det nu. Man kan diskutera om det var bra eller inte, men då hade vi ohyggligt långa handläggningstider och en väldig massa människor gick runt i systemet. Några av oss tänkte då att vi en gång, som en rent tillfällig åtgärd när vi går in i ett nytt system, skulle ge dessa människor en chans att få prövning. Med den tillfälliga lagen och prövningen blev det så att över hälften av de gömda flyktingar som hade barn fick uppehållstillstånd.

Att nu, när människor har fått sin sak rättsligt prövad, utgå från att alla på något sätt är felaktigt behandlade kan inte vara rimligt. Det är naturligtvis ofta många tragiska människoöden som man lätt engagerar sig i när man möter dem, men att utgå från att alla som lever här som så kallat gömda har råkat ut för rättsröta och fått sina ärenden felaktigt avgjorda är att förenkla saken. Så tror jag inte att det är.

Anf. 31 LARS GUSTAFSSON (kd):

Fru talman! Debatten har pågått länge, så jag ska försöka att hålla mig inom min anmälda talartid.

Inget system är starkare än dess svagaste länk. Det gäller också på området migration. Vi som anser att det behövs ett regelverk även på detta område måste vara angelägna om att de lagar, regler och internationella överenskommelser vi har ingått fungerar på ett avsett sätt. För oss kristdemokrater är en human flykting- och migrationspolitik en självklarhet, liksom att vårt land tar ansvar för sin del av det internationella åtagandet.

Vi blir ibland påmind om att migrationsprocesser inte följer det som vi har avsett, och det berör många – ja, jag hoppas alla – illa när människor får illa på grund av felaktig behandling och övergrepp.

Detta förhindrar oss inte att hävda och verka för en riktig migrationsprocess. Riksdagen har beslutat om en ny instans- och processordning, vilken samtliga partier ställt sig bakom och som nu varit i funktion i en tid. Det är något tidigt att dra definitiva slutsatser, men det finns goda skäl att hävda att beslutet var riktigt och att den utvärdering som nu pågår kan bli ett bra instrument för att utveckla och förbättra beslutsprocessen och handläggningen av ärenden. Det är dock tivelaktigt att i ett för tidigt skede politiskt ingripa utifrån enstaka ifrågasättanden.

Fru talman! En viktig länk i den svenska asyl- och migrationsprocessen är Migrationsverket. Även om det ibland kan finnas frågetecken i ett enskilt ärende måste man tillstå att det har skett en förbättring under senare tid. Det var glädjande att ta del av den debattartikel i Dagens Nyheter där Migrationsverkets nya generaldirektör Dan Eliasson öppet inbjuder till samverkan med olika frivilligorganisationer. Om denna ökade samverkan realiserats finns det förutsättningar för bättre och sakligare informationsutbyten i ärenden och aktuell landinformation.

Fru talman! Vi kristdemokrater avvisar tankar på en återgång till förläggningar för asylsökande då detta inte löser några problem. Vi tror i stället på en ökad samverkan med kommuner i kombination med en förbättrad arbetsmarknad och flera arbetstillfällen runt om i vårt land. Det som kommuner ofta ger uttryck för är att det långvariga ansvarstagande som man påtar sig tidigare ofta har medfört stora kostnader och annan problematik.

För en alliansregering med arbetslinjen i fokus och mod att tänka och besluta i nya banor, där arbetsmarknaden kan öppnas upp, får protektionismen inte sitta fastklistrad bakom ratten. Detta innebär inte ett huvudlöst agerande utan att man fortsätter arbetet för ett Sverige där de som kan bidra efter bästa förmåga med sin del.

Fru talman! Jag ska nu ta upp ett område som vi inte har berört här – tyvärr. De som tror att vi kan isolera oss från omvärlden med gott resultat genom att utestänga människor från andra länder har valt att sätta på sig de stora skygglapparna, som i sin förlängning innebär en utarmning av den svenska välfärden.

Vi som tror på ett öppet demokratiskt samhälle och ett okränkbart människovärde verkar för de möjligheter som en väl fungerande migrationspolitik ger. Det är också därför som legitimiteten ökar med regeringens tydliga arbetslinje för alla som befinner sig här.

Det blir smått patetiskt när man hör en del företrädare för icke-riksdagspartier försöka räkna fram vad invandring och migration kostar oss. I all ekonomi finns det både plus- och minussidor, vilket man givetvis lämpligt glömmer bort. Om man tänker sig att de tjänster som nysvenskar och andra icke-svenskar utför i Sverige skulle upphöra i morgon skulle flera delar av vårt samhälle stanna. Den ekonomiska effekten går knappast att överblicka. Detta faktum förhindrar inte att vi har anledning att återkommande se över befintliga regelverk och utvärdera desamma.

Fru talman! Om vi vill att den svenska migrationspolitiken ska fungera är vårt engagemang i EU:s migrationspolitik ett måste. Vi kristdemokrater är inte alltid tillfreds med hur delar av EU:s migrationspolitik fungerar i praktiken. Det gäller bland annat Dublinkonventionen, flyktingmottagning och bördefördelning vid större flyktingströmmar. Det behövs också gemensamma åtgärder mot människosmuggling, det mest förnedrande som någon kan ägna sig åt. Vi väljer dock att arbeta inom gemenskapen för det vi tror på och att göra livet bättre för de människor som kommer till vår kontinent.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 32 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m):

Fru talman! Migrationsfrågorna har alltid varit föremål för en intensiv politisk uppmärksamhet, men sällan har migrationsfrågorna stått högre på den politiska agendan än vad de gör i dag.

Människors ökade möjligheter och vilja till personlig förbättring av sina livsvillkor, världsekonomens globalisering, asylsökandes möjligheter till skydd och de demografiska utmaningar som Europa och västvärlden står inför är samtliga exempel på vilken betydelse som möjligheterna till migration har för oss alla.

En central fråga för regeringen är att effektivt kunna möta de utmaningar som ett ökande antal asylsökande innebär för vårt land och sträva efter att prövningen av asylansökningar ska hålla hög kvalitet i alla led. Den nya instans- och processordningen lägger en god grund för det arbetet även om det fortfarande finns förbättringar att genomföra.

Mottagandet av asylsökande är centralt för att Sverige fortsatt ska kunna ha en generös asylopolitik och för att vi även framgent ska kunna vara en fristad för dem som söker skydd. Trots att det har skett stora förändringar på asylområdet har regelverket kring mottagandet inte setts över sedan början av 1990-talet. Det finns behov av att ta ett helhetsgrepp över hela mottagandet. Regeringen har därför i dag beslutat att ge Sören Häggroth i uppdrag att se över lagen om mottagande av asylsökande med flera, alltså den som kallas LMA.

Utgångspunkten för översynen är att mottagandet ska bidra till en rättssäker, effektiv och human asylprocess med kort handläggningstid som underlättar de asylsökandes möjligheter till sysselsättning och egenförsörjning.

Inom migrationspolitiken, liksom överallt annars i regeringens politik, förs nu arbetslinjen in. Detta sker genom ett ökat fokus på egenförsörjning redan under asyltiden och på medverkan till att göra sig anställningsbar genom organiserad sysselsättning.

Mottagandet ska stödja den sökande, både under tiden asylansökan prövas och vid ett beviljande av uppehållstillstånd, liksom möjliggöra ett snabbt återvändande efter ett lagakraftvunnet avvisnings- eller utvisningsbeslut.

För regeringen har det varit viktigt att noga lyssna in vad kommuner och ideella organisationer har haft för synpunkter. Vidare har erfarenheter från dem som själva är eller har varit i asylprocessen spelat stor roll vid utformningen av utredarens uppdrag.

Eftersom både kommuner och ideella organisationer har mycket att tillföra redan under asylprocessen ges ett särskilt uppdrag till utredningen att belysa hur de ideella organisationernas engagemang inom mottagandet bäst kan tillvaratas, breddas och fördjupas. Frågan om hur staten kan stimulera och medverka till att dessa i större omfattning än vad som är fallet i dag kan spela en aktiv roll i mottagandet ska också ses över.

Utgångspunkten för hela regeringens reformarbete är att vägleda människor genom incitament och genom stimulans. Denna grundval finns även med i utredningen Effektiva insatser och incitament för snabbare arbetsmarknadsetablering för nyanlända flyktingar m.fl. som rör dem som fått uppehållstillstånd och som tillsatts av min kollega integrationsminister Nyamko Sabuni.

När vi talar om mottagandet får inte frågan om återvändande glömmas bort. De som inte beviljas uppehållstillstånd efter en rättssäker domstolsprocess förväntas acceptera ett sådant beslut och lämna landet. Om så inte sker riskeras i förlängningen trovärdigheten och hållbarheten för asylsystemet och då också möjligheten att ge skydd till dem som behöver det.

Tiden från ett lagakraftvunnet avvisnings- eller utvisningsbeslut till utresa kan i dag vara lång. Orsaker till att återvändande dröjer efter lagakraftvunnet beslut ska belysas i utredningen, så att ett effektivt återvändande underlättas.

Fru talman! Självfallet innebär all migration också en stor utmaning för framtiden. Det är en utmaning att underlätta laglig migration och öppna nya och enklare vägar för den som vill röra sig över gränserna. Det blir en av uppgifterna för oss som tror på att denna rörlighet leder till välbstånd och utveckling såväl för den enskilde som för världens stater.

En av dessa vägar är arbetskraftsinvandring. Så sent som på 70-talet var Sverige ett arbetskraftsinvandringsland. Men i dag domineras synen på invandring i vårt land helt av asylperspektivet, detta trots att arbetskraftsinvandring bidrar till att vitalisera arbetsmarknaden och ekonomin genom att möta behovet av arbetskraft men också genom de kunskaper och erfarenheter som dessa personer för med sig från sina hemländer.

Regeringen kommer därför i vår att presentera en proposition för riksdagen där det föreslås ökade möjligheter för utomeuropeisk arbetskraftsinvandring till Sverige. Vi ser det som ett av flera instrument i arbetet för att motverka arbetskraftsbrist och upprätthålla arbetskraftsutbudet i vårt land. Det är ett instrument som kan komplettera åtgärder för att tillvarata arbetskraft som redan finns inom landet.

Trots att det i dag finns en arbetslöshet i Sverige finns det samtidigt en stor brist på arbetskraft inom vissa yrken och inom vissa sektorer på arbetsmarknaden. Nästan vart tredje småföretag uppger bristen på personal som största hindret mot tillväxt.

Inom byggindustrin uppger mer än två tredjedelar av företagen arbetskraftsbrist som den främsta flaskhalsen. Om dessa företag ges möjlighet att enklare anställa utländsk kompetens skulle de kunna växa och sysselsätta arbetskraft som redan är bosatt i landet.

Lägg därtill vår demografiska utveckling, med en åldrande befolkning och ökande försörjningsbörda för dem som arbetar, så blir det tydligt att ökad arbetskraftsinvandring kan bidra till att säkra vår framtida tillväxt och välfärd.

För att det reformerade regelverket ska ge ökade möjligheter till arbetskraftsinvandring ska det ta sin utgångspunkt i efterfrågan på arbetskraft och präglas av flexibilitet, förenklad administration och långsiktig hållbarhet. Den myndighetsbaserade arbetsmarknadsprövningen ska upphöra. Det är i stället arbetsgivarens bedömning av behovet av rekrytering från utlandet som ska vara avgörande. Vi förutsätter att den enskilda arbetsgivaren har bäst kunskap om vilken kompetens som behöver rekryteras till arbetsplatsen. Så länge den som invandrar för att ta anställning tillförsäkras samma villkor avseende lön och övriga anställningsvillkor som gäller för personer som redan är bosatta i landet finns ingen anledning att sätta upp några trösklar. Tvärtom – för att Sverige ska framstå

som attraktivt i en internationell konkurrens om arbetskraft måste vi sänka våra trösklar och välkomna dem som vill komma hit för att arbeta.

Fru talman! När vi står här i kammaren för att debattera den svenska migrationspolitiken är det också viktigt att komma ihåg att dessa frågor inte enbart kan hanteras på nationell nivå. Människors rörlighet över gränser är en fråga som per definition är internationell. Inom EU har kommissionen nyligen inlett den andra etappen i arbetet med att ta fram ett gemensamt asylsystem för Europeiska unionen. Den fria rörlighet som vi har innebär ett behov av gemensamma regler kring inresa och vistelse. Regeringen välkomnar detta arbete och tar aktiv del i det.

Vår utgångspunkt är att det gemensamma asylsystemet bör vila på ett gemensamt regelverk, med bibehållen nationell prövning. I detta arbete verkar regeringen för en stärkt ställning för asylsökande i Europa. Sverige värnar den enskildes rätt att söka asyl och få en rättssäker prövning även internationellt.

Kommissionen väntas lägga fram de första förslagen till rättsakter under våren 2008. Arbetet med utformningen av det gemensamma asylsystemet är därmed en fråga som vi kommer att få anledning att komma tillbaka till framöver i denna kammare, och det kommer därutöver att vara en prioriterad fråga för det svenska ordförandeskapet i Europeiska unionen hösten 2009.

Fru talman! Regeringens nya perspektiv på migrationspolitiken kommer att vara till gagn för Sverige, för alla oss som bor här och inte minst dem som av olika anledningar vill komma till vårt land. Migrationen över våra gränser är redan i dag omfattande och kommer sannolikt bara att öka framöver.

Jag är tacksam över att få vara delaktig i den reformering av den svenska migrationspolitiken som nu genomförs. Den i dag initierade översynen kommer att förbättra mottagandet och anpassa det till moderna förhållanden. Den nya instans- och processordningen och finslipningen av densamma säkerställer en rättssäker prövning som vi alla har anledning att vara stolta över, och genom den kommande propositionen om arbetskraftsinvandring öppnas äntligen fler vägar att komma till vårt land.

I detta anförande instämde Gunnar Axén, Mikael Cederbratt, Mats G Nilsson, Lars-Arne Staxäng och Marianne Watz (alla m), Fredrick Federley, Annie Johansson och Stefan Tornberg (alla c), Ulf Nilsson (fp) samt Lars Gustafsson (kd).

Anf. 33 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Det hade varit enkelt att invända mot mycket av det Tobias Billström framförde. Avsaknaden av resonemang om hur man ska skapa lagliga vägar att söka asyl är skriande. Jag hade också mycket väl kunnat använda min tid till att kritisera beskrivningen av arbetskraftsinvandring som den enda positiva reform som kommer utan tillstymmelse till riskbedömning av de villkor som människor tvingas arbeta under. Kanske borde jag också säga någonting om den hårda attityd migrationsministern intar mot de papperslösa och gömda som lever sedan många år i Sverige – de som arbetar och städar för att vi andra ska kunna

äta på hamburgerrestauranger eller sova på hotell utan att vi ens märker att de är där.

Men jag väljer att inte göra det. Jag ska i stället försöka att bjuda in migrationsministern till ett gemensamt initiativ. Det är ovanligt att jag gör det, för jag har sällan tilltro till att vi kan komma överens. Men jag tänkte ändå pröva.

I dag befinner sig 60 personer på Guantánamobasen. De är till och med av USA bedömda som oskyldiga, men de kan samtidigt inte återvända till sina hemländer. De kan inte heller enligt speciell terroristlagstiftning provas för att ta reda på om det föreligger risk för att de drabbas av tortyr eller förföljelse om de återvänder.

I går röstade EU-parlamentet igenom ett förslag som innebär att EU och EU:s enskilda medlemsstater skulle kunna ta emot dessa personer. Min fråga till migrationsministern är: Skulle vi i Sveriges riksdag möjligen, över parti- och blockgränser, kunna hitta ett sätt att komma överens om att ge en signal, inte ett beslut förstås, men en signal om att det också vore möjligt för Sverige att ha den åsikten och att också ta emot personer som till och med av USA har betraktats som oskyldiga?

Anf. 34 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Det är, vilket Kalle Larsson är väl medveten om, Migrationsverket som fattar beslut i frågor om uppehållstillstånd i Sverige. Migrationsverket ska göra det i enlighet med det regelverk som riksdag och regering har fastställt i laga ordning. Varken regeringen eller jag som enskilt statsråd ska uttala oss i frågor där det finns risk för att myndighetens fristående beslutsfattande påverkas.

Därmed faller också resonemanget om att vi här från kammaren skulle skicka signaler eller motsvarande. Det är definitivt inte den ordning som gäller för fristående myndigheter i vårt land.

Rent faktiskt är det så att det i det fall som Kalle Larsson tar upp förmodligen är flyktinkvoten som Sverige har som skulle kunna aktualiseras, eftersom det handlar om personer som inte befinner sig i Sverige. Regeringens formulerade uppdrag till Migrationsverket på den här punkten är väldigt klart. Det innebär att vidarebosättnings funktion är att erbjuda skydd samt utgöra ett sätt att dela ansvaret med länder som hyser stora flyktinggrupper.

Hur detta ska gå till i detalj är någonting som Migrationsverket äger såsom varande självständig myndighet och är alltså ingenting som vi i kammaren har att ta ställning till här i dag. Jag tänker definitivt inte göra det, regeringen tänker inte göra det, och jag tror att Kalle Larsson kommer att finna att attityden från kammarens ledamöter i övrigt kommer att vara ganska sval till detta initiativ och det med rätta.

Anf. 35 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Jag borde kanske ha insett att Tobias Billström inte avser att uttala sig i kammaren i detta sammanhang. Det kan till och med finnas en viss logik i att han inte gör det. Jag har inte heller föreslagit vare sig ett nytt regeringsbeslut eller ett riksdagsbeslut i frågan.

Däremot finns det ingen anledning för enskilda riksdagsledamöter att tveka över möjligheten att uttala sin politiska åsikt i denna fråga. Ingen här i kammaren behöver känna sig styrd av några särskilda regler som

säger att riksdagsledamöter inte får ha åsikter om människors rätt att komma till Sverige. Var och en har möjligheten att underteckna den namninsamling som vi i dag inleder. EU-parlamentarikerna har i stor utsträckning gjort det, rakt över parti- och blockgränser. Vår förhoppning är att man inte uppfattar detta bara som ett initiativ från Vänsterpartiet utan att man också från andra partier är beredda att göra likaledes här i Sverige.

För att inte provocera migrationsministern i onödan till att vara ännu hårdare i sitt möjligen felaktiga ställningstagande gentemot enskilda ledamöter väljer jag att inte ställa någon ytterligare fråga, utan jag ser i stället fram emot många debatter under de kommande åren.

Anf. 36 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Det råder naturligtvis yttrandefrihet här i landet. Den har jag inte på något vis ifrågasatt. Detsamma gäller Europaparlamentariker och bör också gälla för alla mänskliga varelser på denna jord. Alla ska ha rätt att fritt uttrycka sina åsikter.

Men vad Kalle Larsson explicit efterlyste var en signal i den här frågan, och det är något helt annat. Det är klart att man kan uttrycka synpunkter och åsikter, men kammaren finns till för att fatta beslut, Kalle Larsson. Det var i kammaren du ville att vi skulle ta upp den här frågan och diskutera den.

Jag tycker det kan vara värt att helt kort rekapitulera vad som gäller i frågan. Helt bortsett från det faktiska förhållandet – att Migrationsverket ensamt äger processen att ta ut människor på flyktingkvoten – finns också ytterligare en medspelare i detta, och det är FN:s flyktingkommisarie i UNHCR. Uttagningen ska i huvudsak ske på förslag från UNHCR, som också är medspelaren. Undantagsvis är det svenska utlandsmyndigheter. Det ska vi också komma ihåg.

Min bedömning är att UNHCR:s roll i sammanhanget är viktig. Ska något sådant ske måste man också konsultera UNHCR och höra vad de har att säga i frågorna. Det är flyktingkommissariatet som är det globala organ som kan göra en helhetsbedömning i prioriteringen av vilka skyddsbehövande – det är för deras skull vi har inrättat flyktingkvoten – runt om i världen som har starkast behov och som man därför vill föreslå för vidarebosättning. Det kan vara värt att poängtera för att komplettera bilden av hur frågan måste hanteras.

Anf. 37 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja få lite mer information om det jag i dag kunde läsa i DN-artikeln om exempelvis boendet och mottagandet. När jag och flera andra läste artikeln fick vi känslan av att migrationsministern har läst vårt förslag i vår motion om ett öppnare Sverige. Det talas bland annat om att frivilligt söka sig till andra kommuner, att människor inte ska tvingas till andra kommuner utan i stället hitta morötter.

Det finns problem i ett antal kommuner. Ingen kan blunda för det. Men lösningen är inte det som Socialdemokraternas partiföreträdare i Göteborg hittade på häromdagen och som ingen ställer sig bakom. Vi måste hitta nya metoder att få människor att flytta dit där plats finns och ett bra mottagande finns.

Jag tog tidigare upp att det är viktigt att vi ser att till att människor inte skickas till kommuner som inte har någon som helst erfarenhet av att ta emot flyktingar. Det är så lätt att nya kommuner gör sig skyldiga till att upprepa alla barnsjukdomar. Det är viktigt att se till att den kapacitet som redan finns i de kommuner som har haft ett flyktingmottagande under en längre tid tas till vara så att fler kommuner kan vara med. Vi ska använda oss av de större kommunerna där flyktingar redan finns för att hjälpa de mindre att också ta emot och på så sätt slippa gå tillbaka i utvecklingen. Det vill jag få information om.

Tobias Billström säger att UNHCR:s roll är viktig. Jag tycker också att UNHCR:s roll är viktig när det gäller rekommendationer om vart människor ska skickas tillbaka. Kan du tänka dig att uppmana Migrationsverket att följa UNHCR:s roll när det gäller rekommendationer?

Anf. 38 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Regeringen har, som jag nämnde, i dag tillsatt en utredning som ska se över mottagandet av asylsökande. Inom ramen för den utredningen kommer även asylsökandes boendesituation att utredas.

Jag vill först och främst välkomna Bodil Ceballos öppna och konstruktiva attityd till problemen. Det är ingen lätt materia att försöka hitta väl fungerande system, men attityden är viktig för en konstruktiv debatt.

Det finns naturligtvis inga enkla svar eller lösningar om det egna boendet, som har varit den stora heta potatisen den här hösten – även om det hade varit bekvämt. Att avskaffa det egna boendet hade krävt stora och omfattande tvångsregleringar i form av kommunarrest eller motsvarande. Det är faktiskt ett stort intrång i dessa personers liv som vi pratar om. De åtgärder med tvångsinslag som har föreslagits i debatten är mycket svåra att genomföra.

Utredaren kommer att få i uppdrag att se över boendefrågan ur ett brett perspektiv. Det viktigaste är att öka de asylsökandes möjligheter till sysselsättning och så småningom egen försörjning, både under tiden asylansökan prövas och om personen eventuellt kommer att stanna kvar i Sverige.

Det för oss då direkt in på den fråga som Bodil Ceballos ställde, nämligen hur man ska hitta den rätta mixen, blandningen. Om jag hade vetat det hade vi naturligtvis inte tillsatt utredningen. Det är viktigt att få svaren tillbaka till regeringen efter tolv års väntan på att något skulle hända. Den förra regeringen visade inte direkt framfötterna i frågan.

Den asylsökandes boende ska också ses över i syfte att skapa incitament för den enskilde att bosätta sig i regioner med goda förutsättningar för både bostäder, arbete och utbildning – alltså det vi vet leder till en god och väl fungerande integrationsprocess. Det är oerhört viktigt att människor ges rätt verktyg och incitament för att söka sig till de orter runt om i Sverige där det finns arbete och de kan skapa sig en trygg framtid.

Anf. 39 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! Det låter bra. Jag skulle också vilja ha lite mer av ett tidsperspektiv. Frågan är relativt akut i vissa kommuner, även om jag också har fått signaler om att i och med att handläggningstiderna är kor-

tare är det i många fall ett mindre tryck. Jag skulle vilja få svar på frågan om ett tidsperspektiv.

Sedan var det UNHCR:s roll. Jag fick inte något svar. Jag tycker att UNHCR är viktigt. Vi bör följa deras rekommendationer. I det här fallet säger migrationsdomstolen att de inte är svensk lag och att man inte är bunden av dem. Det är sant. De är inte svensk lag, men ändå är det fråga om rekommendationer. Vi anser att UNHCR är viktigt.

Kan vi på något annat sätt få Migrationsverket att följa UNHCR:s rekommendationer med hjälp av regleringsbrev eller något annat? Det skulle jag också vilja ha svar på.

Tobias Billström var inne på frågan om arbetskraftsinvandring. Vi har alltid varit inne på samma linje i den frågan. Jag tänker på de remissvar som har kommit in och som jag faktiskt också har läst. Företagen menar att det är bråttom. De vill skynda på processen, men det kanske inte går så lätt. Du har pratat om att det är många branscher där det redan nu inte finns tillräckligt många arbetstagare. Vi fick veta häromdagen att bara 0,4 procent av de utomeuropéer som kunde tänka sig att arbeta i Europa skulle välja Sverige. Samtidigt har vi den stora grupp som har fallit mellan stolarna, mellan två lagstiftningar, som vi har pratat om flera gånger. De finns här och vill stanna. Kan vi göra något för den gruppen?

Anf. 40 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Det var inte min mening att glömma bort frågan om UNHCR. Den ska jag genast besvara eftersom den är viktig och angelägen.

Vi har ett tydligt regelverk för bedömningar och prövningar av asylsökningar i Sverige. I det ingår också att Migrationsverket och migrationsdomstolarna ska beakta olika typer av information, där till exempel UNHCR:s rekommendationer och bedömningar finns med. Men UNHCR:s rekommendationer är rekommendationer, och det är Migrationsverket och domstolarna som sedan har att göra avvägningen och pröva detta. UNHCR:s rapport är en del av det underlag som de beslutande myndigheterna och domstolarna har att beakta. Nej, jag har inte för avsikt att ändra det nuvarande regelverket. Jag tycker att det är tillräckligt.

Sedan var det frågan om brådskan i processerna. Jag kan bara beklaga att vi kan konstatera att det gick tolv år utan att man gjorde någonting åt lagen om mottagande av asylsökande från den förra regeringens sida. Vi har nu tvingats att under det här året sitta – visserligen med glatt hjärta eftersom vi tycker att frågorna är viktiga – på departementet och göra allt från början. Det är allt som skulle ha gjorts under alla år när vi har sett asylsiffrorna åka upp och ned. Socialdemokraterna skrattar och ler, men jag tror definitivt inte att kommunpolitikerna ute i landet skrattar och ler åt de tolv åren. Jag gjorde det definitivt inte när jag var kommunpolitiker i Malmö.

Jag kan konstatera att med den bakgrunden är det förslag vi lägger fram synnerligen välkommet. Nu kommer vi att ta det helhetsgrepp på frågorna som har varit så efterlängtade och kommer att leda till att vi äntligen får rätt information om vad som behöver göras på området.

Arbetskraftsinvandringen har en tydlig koppling till diskussionen. Lagstiftningsarbetet tar tid. När det gäller arbetskraftsinvandringen kommer vi att starta lagstiftningsarbetet efter nyår under första delen av 2008.

När det gäller frågan om lagen om mottagande av asylsökande kommer det att ta lite längre tid. Den 27 februari 2009 är den tidpunkt då arbetet ska vara färdigt. Tillsammans med utredningen om nyanländas arbetsmarknadsetablering som redan är på gång går det att skapa en bra helhet.

Prot. 2007/08:43

13 december

Migration

Anf. 41 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag är glad att migrationsministern är här och följer debatten. Som enda företrädare för hela den borgerliga sidan under föregående period i socialförsäkringsutskottet kanske migrationsministern kan uttala sig om det som Mikael Cederbratt, företrädare för Moderaterna, uttryckte, nämligen att Socialdemokraterna inte var att lita på i migrationspolitiken. Tobias Billström var talesperson för Moderaterna under föregående mandatperiod och därigenom också en av de personer som stod bakom många av de beslut som fattades här i kammaren av en bred majoritet.

Det innebär att om Tobias Billström nu har följt diskussionen och tittat på våra reservationer kan han också se att vi följer upp den politik som vi har stått bakom, liksom moderater tidigare i väldigt stor utsträckning.

Det finns en bredd i det här. Nu kan vi se att ytterligare tre partier har kommit med i den bredare diskussionen som tidigare stod på en helt annan bas när det gällde migrationspolitiken.

Så långt kan vi känna oss ganska stabila, tror jag, i debatten. Min förhoppning är att vi kan utveckla det ytterligare i den diskussion som kan komma.

Det jag annars upplever av Tobias Billströms diskussioner här är: Stopp! Propp kommer! Det är utredningar, diskussioner, eventuellt kommande propositioner. Vi känner igen den diskussionen sedan i måndags när socialförsäkringsutskottet diskuterade senast. Det är lite grann av den problematik vi står inför, det vill säga att vänta och se.

När det gäller den utredning som Tobias Billström marknadsförde i samband med debatten i Dagens Nyheter undrar jag när kan vi förvänta oss att den kommer till proposition. Och kommer den att innehålla en kommunal bördefördelning på ett annorlunda sätt än vad vi har kunnat se så här långt?

Anf. 42 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Det är intressant att diskutera med Göte Wahlström, som ju också har ägnat sig åt de här frågorna under ett antal år. Men jag måste konstatera att det inte är något bra testamente som Socialdemokraterna lämnade efter sig på den här punkten. Vad gäller frågan om lagen om mottagande av asylsökande, det instrument som reglerar förhållandet mellan staten och kommunerna, skulle det för länge sedan ha varit noggrant genomgången och penetrerat, och det skulle ha förelegat tydliga förslag till kammaren. Detta har inte skett.

Göte Wahlström kommer förmodligen i sin nästa replik att beröra den uppsjö av propositioner som han anser lades fram under den förra mandatperioden. Ingen av dem tog det här helhetsgreppet. Det var just det som var problemet. Det är just det som kommunerna har haft synpunkter på, att det har varit styckevis och delt.

Detta, Göte Wahlström, är just problemet. När vi står här i kammaren i dag och diskuterar må vi vara uppfyllda av entusiasm inför uppgiften att så fort som möjligt åstadkomma förändringar på det här området, men lagstiftningsprocessen ser ut som den gör. Detta är problemet. Vi skulle ha gjort det här för länge sedan.

Den utredning som vi har tillsatt kommer, som jag sade, att se över boendesituationen för de asylsökande. Det så kallade egna boendet som har varit föremål för mycket diskussion, med rätta, kommer att ingå i den översynen. Men jag vill gärna understryka, som jag sade nyss i min replik till Bodil Ceballos, att det inte finns några enkla skarpa Alexanderhugg för att komma till rätta med det här. Det finns inga enkla svar eller lösningar, även om det hade varit bekvämt.

Kommunal bördefördelning är inte något matematiskt räknestycke. Det handlar om att se till att uppmuntra människor att bosätta sig i de kommuner där både boende och arbete kan tillgodoses. Det kräver väsentligt mycket mer av eftertanke och genomtänkta konstruktioner för att uppnå detta. Annars blir det som vi har sett i det förgångna, att den ena faktorn blir uppfylld – boendet kanske, men inte arbetet – eller också löser man frågan genom att portionera ut människor. Folk bosätter sig där tillfälligt och återfinns veckan eller månaden därpå i Södertälje, Malmö eller Göteborg.

Vi har sett den socialdemokratiska politiken, Göte Wahlström. Vi har sett den under en lång period, och vi är inte nöjda.

Anf. 43 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Det kan finnas skäl att konstatera att det är en problematisk situation på många olika sätt. Jag tittar på rubriksättningen i den artikel som tydligen ligger till grund för den kommande utredningen: Sprid ut de asylsökande dit där jobb och bostad finns.

Jag kommer från ett län med väldigt låg arbetslöshet. Där finns väldigt mycket jobb. Företagen skriker efter arbete. Men det finns inga bostäder. Vi har bostadsbrist. Vi har en minister som har gjort förändringar på marknaden som innebär att de ekonomiska förutsättningarna för att bygga hyresrätter i stort sett är minimala. Det är en ytterligare komplicerande situation.

Var finns då bostäderna? De finns många gånger där det är arbetslöshet. Folk har flyttat därifrån. Det är en problematik som vi gemensamt måste hitta lösningar på.

Jag är beredd att diskutera det här vidare, men vi måste göra det i ett bredare perspektiv. Under den tid vi satt i majoritetsställning var jag väldigt aktiv när det gällde att ha en dialog med politiska företrädare från övriga partier, för jag vet att det här är ett känsligt politikområde som kräver breda lösningar.

Jag sade också i mitt inledningsanförande att om Sverige ska bli trovärdigt i debatten och vi ska vara starka i debatten krävs det att vi har en bred majoritet i Sveriges riksdag. Min förhoppning är att Tobias Billström som migrationsminister är beredd att lyfta in det och få en bredd i diskussionen som innebär att det arbete som vi – även om Tobias Billström kritiserar det – ändå har med oss in i processen och som Tobias Billström här i kammaren ofta har voterat för ska ligga till grund för det fortsatta arbetet. Låt oss mötas även utanför kammardebatten för att dis-

kutera lösningen på de framtida problem vi ser och som kommunerna ropar efter att få hjälp att lösa.

Prot. 2007/08:43
13 december

Anf. 44 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Det var tacksvärda ord. Jag tycker att det är bra om man kan skapa en bred enighet i denna kammare när lagstiftningsförslaget väl läggs på bordet i form av en proposition, vilket lär kunna inträffa någon gång 2010 med de regler som gäller för lagstiftningsarbete och utredningsarbete. Som sagt var: Mycket skulle ha gjorts tidigare. Men nu tar vi ett helhetsgrepp om de här frågorna.

Dock måste jag säga, efter att ha suttit och lyssnat på debatten här, att det är viktigt att försöka förstå problematikens hela omfattning. Att försöka uppmuntra människor att bosätta sig där förutsättningarna för både jobb och boende är som störst kräver ganska mycket arbete, ganska mycket eftertanke. Den utredning som nu tillsätts kommer att ha till uppgift att se över inte bara frågan om hur man kan organisera sysselsättning utan också hur man kan ordna principer för att leda fram människor till egenförsörjning, vilket måste vara målet.

Det är tråkigt att höra hur den socialdemokratiska retoriken i de här frågorna tycks utgå från att om vi bara matematiskt fördelar människor över riket löser sig frågorna. Jag kan inte undgå att lyfta fram, eftersom Göte Wahlström sitter i Migrationsverkets styrelse, att den sammanställning som man gjorde över de kommuner som man kallade värstingkommuner, kommunerna som varken har avtal med Migrationsverket, något anläggningsboende i sina kommuner eller tecknat avtal om att ta emot ensamkommande barn, upptog 14 kommuner, och 50 procent var socialdemokratiskt styrda.

Ändå hör jag aldrig någonsin Göte Wahlström säga namnet på en enda socialdemokratiskt styrd kommun i sin uppräknings av kommuner som han anser borde ta emot flyktingar. Hur kommer det sig? Kommer det sig av att du kanske har problem med att hantera detta i förhållande till kommunpolitikerna där ute?

Anf. 45 TREDJE VICE TALMANNEN:

Göte Wahlström har ingen ytterligare replik, vill jag påminna om.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 15 §.)

11 § Sekretess för uppgifter på tsunamibanden

*Sekretess för uppgifter
på tsunamibanden*

Föredrogs
konstitutionsutskottets betänkande 2007/08:KU5
Sekretess för uppgifter på tsunamibanden (prop. 2007/08:38).

Anf. 46 BERIT ANDNOR (s):

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservationen som finns i detta ärende.

Reservationen innebär att den nu gällande lagen angående sekretess för de så kallade tsunamibanden ska fortsätta att gälla fram till nästa

halvårsskifte. Förlängningen på ett halvår skulle, som vi ser det, ge ett utrymme för de politiska partierna att hitta en gemensam lösning på hur den här frågan ska hanteras.

Jag vill understryka att vi anser att det är av största vikt att den partiledaröverenskommelse som finns kan fullföljas med fullständig enighet mellan de politiska partierna.

Endast en mycket liten del av det material som finns på de så kallade tsunamibanden rör flodvågskatastrofen. Allt det andra som finns på banden är en fullständig backup som utöver den information som rör Regeringskansliets interna arbete även omfattar privata meddelanden och koncept som rör ren partipolitisk verksamhet. Dessutom finns det en mängd utkast, koncept, minnesanteckningar, meddelanden och andra saker som omfattas av meddelarskyddet i våra grundlagar.

Denna mycket lilla del som rör flodvågskatastrofen har gått igenom av Katastrofkommissionen, som i sitt betänkande SOU 2007:44 redogör för sin granskning.

Kommissionen har för sin del konstaterat att det i dagsläget inte finns ytterligare behov av att gå igenom materialet. Det finns, enligt kommissionen, inte mer information på banden som kan påverka kommissionens slutsatser. Om det i ett senare skede skulle finnas anledning för kommissionen eller motsvarande att återigen granska innehållet som rör flodvågen på banden välkomnar vi en sådan granskning. Materialet som finns på banden och som rör flodvågen ska, som vi ser det och enligt överenskommelsen, alltid vara tillgängligt för granskning och kanske senare också för forskning.

Det är inte det här som är problemet. Problemet, som vi ser det, är de 98–99 procent av innehållet som inte rör flodvågskatastrofen. För att hitta en gemensam lösning på det här problemet vill vi skapa utrymme för fortsatta diskussioner mellan de politiska partierna.

Låt mig bara peka på några av de invändningar som vi har när det gäller det lagförslag som vi nu diskuterar.

För det första: Det är inte generellt. Det upprättas varje dag mängder av säkerhetskopior i Regeringskansliet, och alla sådana säkerhetskopior befinner sig i samma osäkra rättsläge som de kopior som vi kallar tsunamibanden. Men de skyddas inte genom den här lagstiftningen. Sådana säkerhetskopior finns också på våra myndigheter. Även deras rättsliga status är oklar och också förhållandet till offentlighetsprincipen.

För det andra: De aktuella säkerhetskopiorna är inte den enda typ av säkerhetskopior som finns. Det finns brandväggsloggar och så kallade fimploggar. Det här förhållandet har inte heller beaktats i propositionen.

För det tredje: Katastrofkommissionen föreslår i sitt betänkande, som jag tidigare har refererat till, att företrädare för den avgångna regeringen ges insyn i den fortsatta hanteringen av backupbanden i Regeringskansliet.

Vi anser att regeringen i samband med de samtal som har avvisats skulle ha redogjort för hur de avsåg att leva upp till Katastrofkommissionens förslag i den här delen. Vi tycker att det finns ett problem med att den borgerliga regeringen ska bedöma material som rör den tidigare, socialdemokratiska regeringen och samarbetspartierna.

Det är också så att en omvänd situation kan uppstå efter ett regeringskifte med de säkerhetskopior som dagligen genereras. En ordning där

politiska motståndare ska granska varandras datainnehåll för att avgöra vad som är offentligt eller inte tycker vi ur demokratisk synpunkt är djupt olämpligt. Det väcker frågor som rör meddelarskydd, valhemligheter och personlig integritet.

Detta berör också Katastrofkommissionen i sitt betänkande. De menar att det finns strategiska och långsiktiga frågor om informationshanteringen vid ett regeringsskifte som är centrala för det parlamentariska systemet och att partierna gemensamt måste ta ansvar för hur det här ska fungera. Lagförslaget innehåller inget som reglerar detta.

För det fjärde: Det står klart att det behövs en utredning av de rättsliga förhållandena när det gäller säkerhetskopior. Lagstiftningen är inte anpassad till de nya tillämpningar som tekniken för med sig. Visserligen säger regeringen i propositionen att de ska tillsätta en utredning, men vi har ännu inte sett denna utredning tillsättas. Vi tycker att direktiven till utredningen borde ha varit på plats under hösten och kanske också ha presenterats i samband med propositionen i denna fråga. Vi utgår från att utredningen tillsätts skyndsamt.

I övrigt hänvisar jag till det som står att läsa i reservationen.

Det finns mycket att säga om hanteringen av denna fråga. Jag avstår från detta och vädjar till de partier som företräder majoriteten att ge utrymme för fortsatta diskussioner. Jag tror nämligen att det finns stora möjligheter att finna lösningar som kan få samtliga partier att komma överens och nå en fullständig enighet i den här frågan.

Anf. 47 MIKAEL JOHANSSON (mp):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservationen.

Jag ska försöka sätta frågan om de så kallade tsunamibanden i sitt sammanhang.

Som Berit Andnor tidigare angav innehåller banden – förutom e-brev, utkast, koncept minnesanteckningar, privata brev och dokument som rör ren partipolitisk verksamhet med mera – trafikinformation av olika slag, bland annat e-postloggar, loggar som beskriver uppkopplingar via Regeringskansliets datanät och loggar över Internettrafiken.

Det är också en fråga om så kallad totalbackup, vilket innebär att även tidigare hos e-postanvändarna arkiverad e-post ingår i materialet, alltså bakåt i tiden.

Banden kan läsas genom en så kallad bandrobot som kan liknas vid en kvalificerad bandspelare. Det tar cirka tre timmar att läsa in varje band. Den totala informationsmängden på banden är ca 32 000 gigabyte, varav ca 20 000 utgörs av e-post. För att försöka tydliggöra det motsvarar det ungefär 6 500 dvd-skivor, eller utskrivet på papper i storleksordningen 10 miljarder A 4-sidor. Det kan möjligtvis åskådliggöras med att om vi skulle ha den högen här framför oss skulle den sträcka sig några hundra mil upp i luften. Det kan också motsvara ca 4 miljoner kartonger med A 4-papper som vi har i våra kopieringsmaskiner. Det är alltså väldigt mycket.

Säkerhetskopieringen sker automatiskt genom att all information i datasystemen kopieras till en så kallad bandrobot. Kopiering sker till magnetband som normalt sitter kvar i bandroboten. Det här sker varje dygn. Informationen sparas på banden i minst två månader, varefter banden skrivs över – för de sitter ju kvar i maskinen – med ny information. Den

äldre informationen tas således med automatik bort i sin helhet, och banden tas normalt sett aldrig ur bandroboten.

Om hanteringen av säkerhetskopiorna och borttagandet av information vid tiden för naturkatastrofen i Asien hade skett enligt gängse rutiner, skulle informationen, i alla fall delvis, ha skrivits över av annan säkerhetskopierad information efter cirka två månader. I stället gjordes en ändring av inställningen i programvaran till bandroboten i syfte att säkerställa att inte all e-postinformation för tiden från den 20 december 2004 till och med den 19 januari 2005 skrevs över.

Ändringen gjordes den 20 januari 2005 och innebar att den kopierade informationen på banden spärrades till år 2038. Emellertid var utrymmet i bandroboten begränsat, och under försommaren 2005 var informationsmängden så stor att det fanns risk för att ny information inte kunde sparas i roboten under föreskrivna två månader. Det skulle i så fall innebära att man inte hade kunnat leva upp till bestämmelserna om gallring. Därför togs de aktuella 119 magnetbanden ut ur bandroboten och ersattes med nya.

Det intresse som andra myndigheter eller enskilda kan ha av att ta del av de allmänna handlingar som finns på tsunamibanden får anses vara tillgodosett genom att de, i den mån handlingarna inte har gallrats, kan ta del av dem i original i andra delar av Regeringskansliet.

I de fall de arkiveras kan den omfattande information som finns på säkerhetskopiorna i framtiden vara intressant ur historisk synvinkel på grund av de sammanställningsmöjligheter som lagringsformen erbjuder.

Den information, fru talman, som finns på de så kallade tsunamibanderna är unik. Direkt efter att banden blivit genomgångna av Katastrofkommissionen väcktes frågan om bandens rättsliga status och hur de skulle hanteras i förhållande till tryck- och yttrandefriheten samt offentlighetsprincipen.

En överenskommelse på initiativ av statsminister Fredrik Reinfeldt träffades då mellan partiledarna för samtliga riksdagspartier utom Vänsterpartiet om hanteringen av banden. Orsakerna var flera, men de tyngst vägande var att banden innehöll en mängd information som aldrig varit avsedd att bli offentlig och att det med den informationen kunde kartläggas hur regeringen och dess myndigheter byggt upp sin organisation för att möta en större kris.

I ett pressmeddelande från Regeringskansliet den 14 juni i år skriver man följande: "Därför har regeringen likaså eftersträvat och nått enighet om att ett förslag till en bestämmelse om absolut sekretess för informationen på tsunamibanden ska behandlas i Riksdagen så snart som möjligt."

Fru talman! Den del av den sparade informationen som hänför sig till just flodvågskatastrofen har Katastrofkommissionen genom sin ordförande Johan Hirschfeldt granskat. Kommissionen som helhet har använt sig av materialet i samband med sitt betänkande *Tsunamibanden*. Genomgången konstaterades inte på något avgörande sätt ha förändrat kommissionens tidigare uppfattning om hur katastrofen hanterades. Jag har självklart inget att invända mot att det i ett senare skede skulle finnas anledning till förnyad granskning av materialet i den del som rör flodvågen.

Efter partiledaröverenskommelsen skulle regeringen ta initiativ till lagstiftning på området. Men eftersom tiden var knapp fick det ankomma på riksdagen att efter initiativ av konstitutionsutskottet fatta beslut om en tillfällig lag om absolut sekretess. Regeringen fick därigenom möjlighet att utreda frågan och återkomma med ett mer fullödigt och heltäckande förslag.

När regeringen i september i år i lagrådsremissen lämnade ett förslag till permanent lagstiftning, med i stort sett samma innehåll som riksdagen tidigare hade fattat beslut om, skedde det utan kontakter med de övriga partierna i riksdagen.

Lagrådet, fru talman, avvisade regeringens förslag med ovanligt skarpa argument. Regeringen arbetade då om förslaget och presenterade, fortfarande utan att ha kontaktat övriga riksdagspartier, ett nytt förslag med delvis helt andra konsekvenser än de som fanns i partiledaröverenskommelsen.

När propositionen lämnades till riksdagen byggde den bara på regeringens ensidiga tolkning av partiledaröverenskommelsen. Det var ett märkligt sätt av statsminister Fredrik Reinfeldt att hantera en partiledaröverenskommelse.

För att få till stånd en diskussion om hur överenskommelsen efter Lagrådets kritik skulle kunna avspeglats i lagförslaget valde vi att avstå från att motionera och i stället försöka samtala i utskottet och där hitta en gemensam ståndpunkt. Vår utgångspunkt har hela tiden varit att partiledaröverenskommelsen ska gälla och att vi ska fullfölja linjen med en fullständig enighet mellan de politiska partierna.

Vi kan nu när vi står här i dag konstatera att detta inte varit möjligt. Utskottsmajoriteten har varit mindre intresserad av att föra några sådana samtal med Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. I stället har man helt och hållet anslutit sig till regeringens tolkning av partiledaröverenskommelsen. Denna lite avoga inställning har också Justitiedepartementet visat när utskottet bjöd in dem för att lämna upplysningar i våras och inbjudan inte hörsammades. Det var märkligt.

I sak, fru talman, innehåller lagförslaget stora brister. Förslaget är inte generellt. En mängd säkerhetskopior av olika slag upprättas varje dag i Regeringskansliet. Alla sådana kopior befinner sig i samma osäkra rättsläge som de säkerhetskopior som vi kallar tsunamibanden, men de skyddas inte genom denna lagstiftning.

Det står också klart att de aktuella säkerhetskopiorna inte utgör den enda typ av säkerhetskopior som finns. Därutöver finns till exempel brandväggsloggar och så kallade fimploggar, vad det nu kan vara. Vi anser att detta förhållande inte har beaktats i propositionen. Säkerhetskopior, fru talman, är något som förekommer överallt hos svenska myndigheter. Samma osäkra förhållande gäller där som för de kopior som finns i Regeringskansliet.

Det är tråkigt att den rättsliga statusen är oklar. Det gäller också förhållandet till offentlighetsprincipen. Detta påpekades från utskottets sida redan i juni i år, men regeringens lagförslag tar inte någon hänsyn till denna osäkerhet. Under tiden är rättsläget oklart för alla de handlingar som finns på våra myndigheters säkerhetskopior.

Av Katastrofkommissionens betänkande *Tsunamibanden* framgår det att kommissionen föreslår att företrädare för den avgångna regeringen ges insyn i den fortsatta hanteringen av backupbanden i Regeringskansliet. De anser att det finns strategiska och långsiktiga frågor om informationshanteringen vid regeringsskifte.

Denna uppfattning upprepades av Katastrofkommissionens ordförande Johan Hirschfeldt vid utskottets utfrågning den 4 december i år i granskningsärendet avseende flodvågskatastrofen 2004 då han sade bland annat följande: "Det kanske blir en tolkningsfråga om ett visst dokument är ett privat dokument, ett politikerbrev eller en allmän handling. Vem ska göra den prövningen? Det är regeringen som ska göra den prövningen. Samtidigt kan det där dokumentet beröra ett tidigare regeringsförhållande. Det är alltså en ytterst känslig aktivitet som ska utövas."

Hirschfeldt sade vidare: "Jag har sagt mig att man kanske inte bara kan överlämna det till tjänstemän. Man kanske inte bara kan överlämna det till den sittande regeringen."

Det hade enligt vår uppfattning varit självklart att regeringen i samband med de samtal som avvisats redogjort för hur man avsåg att leva upp till Katastrofkommissionens förslag i denna del. Det finns ett problem med att den borgerliga regeringen ska bedöma material som rör den socialdemokratiska regeringen och samarbetspartierna. En omvänd situation kan uppstå efter ett regeringsskifte med de säkerhetskopior som dagligen genereras.

En ordning där politiska motståndare ska granska varandras datainnehåll för att avgöra vad som är offentligt eller inte är givetvis från demokratisk synpunkt grovt olämpligt. Det väcker frågor som rör valhemligheter, meddelarskydd och personlig integritet. Lagförslaget innehåller inget som reglerar hur detta ska lösas.

Det resonemang som förs i konstitutionsutskottets betänkande från i våras, som låg till grund för den sekretessbestämmelse för tsunamibanden som riksdagen antog i juni månad, äger i huvudsak fortfarande giltighet. Lagen bör därför, med samma motiv och övervägande som då, kunna förlängas till att gälla till den 30 juni 2008.

Mot denna bakgrund, fru talman, yrkar jag att riksdagen beslutar dels att avslå propositionen, dels att förlänga giltigheten av den nu gällande sekretessbestämmelsen om tsunamibanden.

Anf. 48 PER BILL (m):

Fru talman! Jag uppskattar tonläget i debatten därför att detta är en svår debatt. Detta är något som lagstiftare inte har förutsett, nämligen att man skulle spärra dessa band och sedan ta ut dem ur bandroboten. Vi har inga lagar som reglerar sådant.

Själva ärendet har också fått till följd att vi har upptäckt att det kanske finns en hel del andra saker som våra nuvarande lagar inte reglerar. Jag tror därför inte att denna debatt sätter punkt för vilken typ av sekretess man ska ha på tsunamibanden, utan jag tror att diskussionen kommer att fortsätta.

Lite förenklat kan man säga att det har varit fyra kapitel i denna historia hittills. Först var det KU:s initiativ som hade sitt ursprung i en partiledaröverenskommelse. Sedan gjorde regeringen ett första förslag som de gick med till Lagrådet och fick kraftfull kritik för. Nu lägger vi fram detta betänkande.

Fru talman! Jag tror inte att detta är slutet på denna historia. Som föregående debattörer har poängterat finns det en del utestående saker kvar att göra. En del av dem kommer att ta ganska lång tid.

Jag tycker att väldigt mycket positivt har skett från de varma försommardagarna när vi var ställda att fatta ett snabbt beslut. Vi valde då den mest kraftfulla typ av sekretess man kan tänka sig, möjligen bortsett från att elda upp banden. Det var absolut sekretess i 70 år.

Vi visste dock att vi hade haft en ur alla hänseenden mycket snäv tidsram och näst intill ingen beredning. Därför satte vi klokt nog en solnedgångsparagraf som sade att lagen upphör att gälla vid årsskiftet, det vill säga den 31 december 2007.

Vi kan titta på vad vi har i dag. Vi har gått från absolut sekretess i 70 år till ett omvänt skaderekvisit och en tidsperiod på fyra år. Det är en tidsperiod som innebär att vi har möjlighet att i två steg göra en förändring av grundlagen.

Jag skulle vilja säga att vi fortfarande har en mycket kraftfull sekretess på de här banden. Det är inte så att en tidning eller spionorganisation kan komma och be om kopior på de 119 banden, eller säga att man vill ha ut all korrespondens mellan person A och B mellan vissa datum. Man kan möjligen försöka, men man kommer att få nej.

Ordföranden tog upp några frågor som Socialdemokraterna hade utestående och som de gärna hade velat lösa genom att förlänga nuvarande lag ytterligare ett halvår. Man sade att det är en icke generell lagstiftning. Jag håller med om det. Jag tror att det kommer att lösas via den utredning som ska göras.

Man pekar på att det här är ett problem som är större. Det finns flera typer av kopior. Det finns brandväggsloggar och så vidare. Även det tror jag att utredningen kommer att kunna lösa.

Man säger att det är väldigt viktigt att den avgående regeringen har insyn i vad som ska lämnas ut och vad som inte ska lämnas ut. Det håller jag helt med om. Jag vet att den nuvarande regeringen också tycker så. Den nuvarande regeringen vill ha dubbelt armlängdsavstånd till de brev som tas ut och som möjligen ska klassas som offentlig handling. Det är ingenting som den nuvarande regeringen vill göra. Jag tror att vi kan hitta en bra lösning på den frågan.

Fru talman! Jag tar fasta på det som vår ordförande Berit Andnor sade om fortsatta diskussioner. Det här ärendet såg i början ut som ett ganska litet ärende med 119 band, men det är mycket i detta ärende som är generellt och som långsiktigt kommer att göra att vi inom hela den statliga och kommunala förvaltningen och inom landstingsförvaltningen i framtiden har bättre koll på och bättre lagstiftning kring olika typer av backupper, brandväggsloggar och sådana saker.

Prot. 2007/08:43

13 december

*Sekretess för uppgifter
på tsunamibanden*

Anf. 49 MIKAEL JOHANSSON (mp) replik:

Fru talman! Jag hörde av Per Bills anförande att han gillar tonläget. Jag har också uppfattat att vi har försökt att ha ett bra tonläge för att kunna diskutera oss framåt alltsedan partiledarna för sex av de sju riksdagspartierna kom överens i frågan.

Jag har inte utgått från någon annan inställning. Det var ett av skälen till att jag inte tyckte att det fanns anledning att motionera och försöka låsa fast en position genom en motion utan att man i stället skulle ta frågan direkt i utskottet.

Något som bekymrar mig en del är att Per Bill tycks vara övertygad om att regeringen kommer att lösa det här. Det finns egentligen ingenting som tyder på det. Per Bill kan möjligtvis känna till vad regeringen tänker och tycker. Det finns vad jag kan se ingenting i den proposition som regeringen har lagt fram som pekar ut en riktning för att man ska lösa detta på ett visst sätt, som till exempel att en nuvarande regering ska tycka till om offentlighet kring material som rör den föregående regeringen. Det är ju rimligt att den nuvarande regeringen inte vill ha det på sitt bord. Det kan också leda till en diskussion där den nuvarande regeringen skyller på den föregående regeringen och säger att den föregående regeringen inte vill att detta ska offentliggöras. Då kommer genast diskussionen om mörkläggning. Det är inte bra.

Om vi ska ha ett tonläge där vi försöker vara ganska överens vore det rimligt att regeringen pekade på vilken lösning man har tänkt sig för att hålla det armlängdsavstånd som Per Bill pratar om. Jag är lite nyfiken på om Per Bill har någon insidesinformation i den frågan.

Anf. 50 PER BILL (m) replik:

Fru talman! Något som inte är insiderinformation är att det kommer att tillsättas en utredning.

Det är möjligen insiderinformation, men jag vet att den nuvarande regeringen inte kommer att vilja finnas i närheten och sitta med vid ett bord och avgöra huruvida handlingarna A, B och C ska klassas som privata eller offentliga.

Jag tror att man ska försöka hitta en bred lösning mellan partierna för detta. Johan Hirschfeldt har ju tagit upp diskussionen i tsunamibetänkandet. Vid vår hearing med Johan Hirschfeldt pekade han ut en riktning som i mina öron lät ganska klok, åtminstone vid den första lyssningen. Det var att man skulle kunna tänka sig att hitta några mycket seniora politiker, en politikermormor och en politikermorfar, från varsitt block eller liknande som har lämnat dagspolitiken men som är mycket uppskattade i en bred politisk krets. De skulle kunna vara de som i sista hand avgjorde detta.

Det är bara ett alternativ. Det kanske finns flera. Det kanske finns något alternativ som ter sig mer lockande för en bred lösning. Någon insiderinformation om att regeringen vill göra på ett visst sätt finns inte. Jag har åtminstone ingen sådan. Även här kommer regeringen, såvitt jag förstår, att försöka hitta en så bred lösning som möjligt.

Anf. 51 MIKAEL JOHANSSON (mp) replik:

Fru talman! Det finns ett klargörande angående vem som ska bestämma, nämligen det formella. Det är formellt regeringen som har an-

svar för att besluta om en handling ska vara offentlig eller inte. Det innebär ju att det är ett risktagande för den nuvarande regeringen att tro att det kan skötas eller lösas på ett visst sätt. Vi vet inte det. Det enda vi vet är att det formellt sett är den nuvarande regeringen som har ansvaret att sköta det.

I framtiden kan vilken situation som helst uppstå. Vi vet ingenting om det. Om det hade vi kunnat resonera om vi hade fortsatt med ett tonläge där vi kunde resonera tillsammans med så många partier som möjligt.

I propositionen saknas något slags utpekande av väg och en acceptans för den vägen. Just nu är vi ute på ett gungfly. Det är lite tråkigt, tycker jag, i en så viktig fråga som den här kommer att vara under kommande år.

Anf. 52 PER BILL (m) replik:

Fru talman! Jag har inte mycket att tillägga, annat än att jag är övertygad om att detta kommer att kunna lösas på ett bra sätt och att regeringens idé är att det ska ske i så stor samstämmighet som möjligt.

Det är möjligt att vi kommer att diskutera de här banden, och kanske generaliteten och följdlagstiftning kring detta i framtiden. Jag tror och hoppas att vi då kommer att ha ett lika bra tonläge i debatten. Det här är svårt och klurigt.

Anf. 53 ANNIE JOHANSSON (c):

Fru talman! Om detta kan man säga mycket, och jag vill börja med att instämma i Per Bills anförande.

Mikael Johansson tog upp detta med resonemang, och det har vi försökt med. Inte minst visar protokollsanteckningar i konstitutionsutskottet att vi efterfrågat er ståndpunkt under de veckor som vi diskuterade denna fråga.

Öppenhet och en stark offentlighetsprincip är grundläggande i det svenska samhället. En så vid öppenhet som möjligt är det som vi värnar i alla sammanhang, både på hemmaplan och inom EU. Det är därför överraskande och tråkigt att vi inte nådde enighet i utskottet kring sekretessfrågan rörande tsunamibanden.

Med ledstjärnan största möjliga öppenhet yrkar jag därför bifall till förslaget i konstitutionsutskottets betänkande med den ovanliga situationen att allianspartierna och Vänsterpartiet är allierade.

Huvudregeln i den nu föreslagna lagen är sekretess, och det är en starkare sekretess än vanligt som föreslås.

Men vad är då den egentliga skillnaden mellan majoritetens skrivning och reservationen? Många anföranden har redan hållits i debatten, och jag tycker att majoriteten har kommit fram till ett välgrundat ställningstagande. Vårt förslag innebär mer öppenhet, och reservationen innebär att man vill hemligstämpla allt. Så sent som i oktober sade Lagrådet att just en sådan absolut sekretess stred mot den svenska grundlagen. Det är anmärkningsvärt att reservanterna i konstitutionsutskottet vill köra över Lagrådet och genom detta också föreslå en lag som strider mot en grundlag som vi i utskottet är satta att värna.

Den lag som vi nu debatterar är tidsbegränsad och ska gälla i tre år. Under tiden kommer den rättsliga statusen för samtliga säkerhetskopior att utredas.

Förenklat kan man säga att det finns tre grader av sekretess. Det är den absoluta, och då är det absolut sekretess. Det är det raka skaderekvisitet som är den vanliga formen, även kallad totalförsvarssekretess, där offentlighet presumeras. Mellan dessa två sekretesskydd finns det omvända skaderekvisitet. Här är huvudregeln sekretess, och det är det som vi föreslår.

Både majoriteten och reservationen stipulerar ett omfattande sekretesskydd. Den absoluta medger inga undantag. Det omvända skaderekvisitet medger undantag om det står klart att uppgiften kan röjas utan fara. Detta ligger helt i linje med den svenska traditionen med största möjliga offentlighet.

Det står klart att det omvända skaderekvisitet, som nu föreslås riksdagen, sekretessbelägger uppgifter som finns lagrade på tsunamibanden. Det rör sig då om uppgifter både i befintliga handlingar och i potentiella handlingar som ensamma eller tillsammans kan kartlägga Regeringskansliets funktionssätt.

Lagrådet och utskottets majoritet menar att man genom att förorda ett omvänt skaderekvisit skulle ”kunna uppnå viss överensstämmelse med 2 kap. 2 § tryckfrihetsförordningen”.

Samtidigt som man nu skyddar de uppgifter som är en fara för rikets säkerhet kan övriga uppgifter bli offentliga. Vad som inte blir offentligt är naturligtvis dokument av privat karaktär, politikerbrev eller minnesanteckningar, som har tagits upp i anförandena, eftersom de inte utgör allmänna handlingar.

Vad som är speciellt med tsunamibanden är att de speglar en tid av kris. Vi har i detta nu en tillfällig lagstiftning om absolut sekretess som löper ut vid årsskiftet. Reservanterna vill avslå den nu föreslagna lagstiftning som ligger på bordet och förlänga den lagstiftning som finns i dag med ett halvår samtidigt som regeringen ska utreda frågan. Vi vill i stället ge utredningen längre tid än någon månad för att utreda övriga säkerhetskopiars rättsliga ställning. Det verkar betydligt mer väl avvägt om man ser till den juridiska materian som faktiskt ska gås igenom.

Fru talman! För mig är det en självklarhet att ledstjärnan ska vara öppenhet. För mig är det också en självklarhet att KU lyssnar på Lagrådets synpunkter. Denna nya lagstiftning skyddar såväl uppgifter på tsunamibanden som offentlighetsprincipen.

Nu kommer en utredning om säkerhetskopiars rättsliga ställning att tillsättas. Låt den ta sin tid, och bifall förslaget om denna tillfälliga lagstiftning som ska gälla till 2011.

Anf. 54 MATS EINARSSON (v):

Fru talman! Som redan har konstaterats är det inte ett enigt utskott som står bakom detta betänkande. Jag beklagar denna oenighet. I vanliga fall har jag ingenting emot oenighet i politiska frågor. Det driver utvecklingen framåt. Men i just den här frågan som inbjuder till spekulationer om begravda hundar och annat hade det varit av stort värde om utskottets ledamöter hade kunnat enas om ett förslag. Att så inte har varit möjligt har vi nog ett gemensamt ansvar för i samtliga partier i konstitutionsutskottet. Kanske även regeringen bör fundera på om man hade kunnat agera på ett sätt som hade underlättat ett enigt betänkande.

Den lagstiftning som vi nu diskuterar, såväl utskottets förslag som reservanternas, är en lagstiftning som handlar om sekretess för ett specifikt material – innehållet i ett datasystem under en viss tid – av särskilda skäl sparat på ett antal band. Under normala omständigheter skulle detta material sedan länge ha varit borta, sannolikt inte saknat av någon.

Samtidigt vet vi nu att motsvarande material fortlöpande kopieras och skrivs över i Regeringskansliet och i många andra myndigheter. Om detta faktum innebär att handlingar som enligt sekretesslag och tryckfrihetsförordning ska vara hemliga blir offentliga, eller om det tvärtom innebär att offentliga handlingar på något sätt blir hemliga, vet vi inte säkert svaret på. Det måste klaras ut, och det ankommer i första hand på regeringen att se till att detta klaras ut.

Jag delar alltså stora delar av den kritik som har riktats från reservanternas mot regeringen för handläggningen av detta ärende. Jag delar också stora delar av den kritik som har riktats mot den föreslagna lagstiftningen. Men den kritiken faller lika tungt på reservanternas förslag till lagstiftning.

Just nu står vi i riksdagen inför två alternativ. Båda innebär problem.

Det ena alternativet innebär att vi går på regeringens och utskottsmajoritetens förslag om en sekretesslagstiftning med ett skaderekvisit, omvänt i detta fall, alltså att sekretess gäller men att den kan upphävas under vissa omständigheter. Det kan komma att innebära att regeringen tvingas bedöma handlingar som visar sig vara av den arten att regeringen inte skulle ha fått se dem. Detta är naturligtvis en komplikation, och flera tidigare talare har varit inne på det.

Det andra alternativet är att vi går på modellen med en absolut sekretess, alltså den gällande lagstiftningen. Då försvinner det problem som jag nyss antydde. Men å andra sidan måste vi nog med Lagrådet konstatera att den modellen står i mindre god överensstämmelse med grundlagen, för att uttrycka det försiktigt. Jag hör inte till dem som anser att Lagrådet ska ha något veto eller att Lagrådet alltid har rätt. Men Lagrådet måste argumentera för sin ståndpunkt, och delar man inte denna ståndpunkt måste man visa på argument som är bättre. I detta ärende har jag inte sett att någon på ett övertygande sätt har kunnat visa att Lagrådets resonemang är felaktigt. Jag tror att det är ganska klart att en modell med absolut sekretess innebär åtminstone en betydande konflikt, om jag uttrycker mig försiktigt, med grundlagen.

För oss i Vänsterpartiet har det i detta dilemma ändå varit självklart hur vi skulle ställa oss – grundlagen måste gå före. Mot den bakgrunden har vi också ställt oss bakom förslaget i utskottets betänkande.

Slutligen vill jag bara än en gång instämma i det som utskottets ordförande sade om att hon tror att det finns goda förutsättningar trots allt att i det fortsatta arbetet komma fram till en rimlig lagstiftning om vilken vi kan vara eniga mellan de politiska partierna. Och vi ska göra vad vi kan för att bidra till en sådan lösning.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 15 §.)

Prot. 2007/08:43
13 december

*Sekretess för uppgifter
på tsunamibanden*

12 § Kommunikationer

Föredrogs
trafikutskottets betänkande 2007/08:TU1
Utgiftsområde 22 Kommunikationer (prop. 2007/08:1 delvis).

Anf. 55 ULLA LÖFGREN (m):

Fru talman! Vi ska nu debattera trafikutskottets betänkande TU1 omfattande regeringens förslag i budgetpropositionen för 2008 inom utgiftsområde 22 samt ett stort antal, närmare bestämt 155, motioner.

Till betänkandet har fogats två reservationer och åtta särskilda yttranden.

Reservationerna avser mål- och resultatfrågor. I de särskilda yttrandena har Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet andra budgetramar och delvis andra prioriteringar än vad majoriteten har. Dessa partier har därför inte deltagit i utskottets behandling av anslagsfrågorna.

I betänkandet välkomnas översynen av de trafikpolitiska målen och nya former för upphandling och finansiering av infrastruktur, däribland så kallad offentlig-privat samverkan, OPS. När det gäller OPS har oppositionspartierna anmält avvikande åsikter i särskilda yttranden.

Vänsterpartiet har en reservation om säkerställandet av jämställdhetsmålet och prioritering av hållbara transportmedel.

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens förslag om ett nytt övergripande mål för politikområdet IT, elektronisk kommunikation och post. Målet ska vara att säkra och tillgängliggöra kommunikationer som i första hand tillhandahålls av marknaden samt ett stort utbud av tjänster som underlättar vardagen för hushåll och företag i hela landet.

Socialdemokraterna yrkar i en reservation avslag beträffande det nya målet.

Riksdagen har den 21 november i år godkänt regeringens utgiftsram för området kommunikationer. Ramen omfattar 35 760 miljoner kronor för 2008. Huvuddelen går till byggande och underhåll av järnvägar och vägar. Därutöver kan särskilt nämnas att sjöräddningsverksamhetens ram utökas till 211 miljoner kronor, att 145 miljoner avsätts för att trygga funktionshindrades behov av bland annat telekommunikationer och posttjänster samt att 75 miljoner avsätts för främjande av att IT-infrastruktur samförsläggas i samband med exempelvis upprustning av elnätinfrastrukturen.

I betänkandet behandlas ett stort antal motionsyrkanden som rör främst upprustning och utbyggnad av enskilda vägar och järnvägar samt satsningar på infrastruktur i olika regioner.

Eftersom riksdagens roll i första hand är att ange övergripande mål och riktlinjer för planering samt att fastställa ekonomiska ramar och eftersom det är trafikverken, regionerna och länen som med sina prioriteringar pekar ut de enskilda projekten har samtliga motioner avstyrkts.

Utskottet pekar dock på att många av motionsförslagen trots att de avstyrkts kan komma att tillgodoses genom den aviserade infrastrukturpropositionen och i kommande planarbete.

(forts. 14 §)

Kammaren beslutade kl. 13.44 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

13 § Frågestund

Frågestund

Anf. 56 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Det är dags för dagens frågestund. Jag hälsar statsråden välkomna.

Frågor besvaras i dag av justitieminister Beatrice Ask, statsrådet Mats Odell, statsrådet Maria Larsson, arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin och försvarsminister Sten Tolgfors.

Arbetslöshetsersättningen

Anf. 57 TOMAS ENEROTH (s):

Herr talman! Jag riktar mig till Sven Otto Littorin.

Regeringens företrädare talar ofta om kommande förslag och åtgärder men talar inte så ofta om det man redan har genomfört – det systemskifte i trygghetssystemen som allt fler nu märker effekterna av.

I dag redovisar IF Metall i Göteborg hur nyss arbetslösa Tuyen Nguyen får en arbetslöshetsersättning som motsvarar 22 procent av hennes tidigare lön. Från en lön på 18 800 hamnade hon på en ersättning på 4 224 kronor. Det är en helt orimlig ersättning, säger IF Metalls ordförande i Göteborg Olle Ludvigsson.

Tuyen är inte ensam. Beräkningar från riksdagens utredningstjänst visar att om man har inkomster på 25 000 hamnar man på en a-kassa som ligger ungefär på hälften. Det märks på kommunernas socialkontor och i de familjer som drabbas av arbetslösheten. Vid ett jobberbjudande är man nu tvungen att ta ett jobb till väsentligt lägre ersättning.

Min fråga till statsrådet är enkel: Avser statsrådet och regeringen att ta några initiativ för att förbättra arbetslöshetsersättningen, eller är det rimligt med så låga ersättningar?

Anf. 58 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m):

Herr talman! Det stora systemskiftet vi såg i svensk arbetsmarknadspolitik var naturligtvis när Socialdemokraterna övergav arbetslinjen.

Jag kan inte kommentera det enskilda fallet; det är självklart. Men jag konstaterar att efter de förändringar vi har gjort i arbetslöshetsförsäkringen har vi fortfarande en av världens mest generösa arbetslöshetsförsäkringar. I Norge har man 57 procent i ersättning från dag ett.

När det gäller socialbidragen och de ökade socialbidragskostnaderna såg vi ett reportage i Aktuellt i måndags som ett exempel på hur desinformationer slår. Jag kan bara konstatera att utgifterna för socialbidrags-

kostnaderna har minskat med 1 procent under de tre första kvartalen i år jämfört med de tre första kvartalen under förra året. Räknar man bort kostnader som är hänförliga till flyktingmottagandet har kostnaderna minskat med 7 procent.

Dessutom ligger garantinivån i arbetslöshetsförsäkringen i de allra flesta fall högre än socialbidragsnormen. Farhågorna är alltså inte berättigade.

Anf. 59 TOMAS ENEROTH (s):

Herr talman! Tack för det möjligtvis obefintliga svaret! Jag fick inte något svar om huruvida man avser att göra någon förbättring. Jag tolkar det som att Sven Otto Littorin tycker att det är rimligt att man ska leva på 4 500 eller på 50 procent av sin tidigare lön om man råkar bli arbetslös och även hänvisas till att ta den nya typen av låglönejobb som regeringen tycker är den kommande framtidens exportsatsningar i det här landet.

Samtidigt har vi en industrisektor som ropar efter utbildad arbetskraft, till exempel svetsare. Arbetslösheten finns där, men människor får inte chansen att utbilda sig till de jobb som finns.

Återigen: Är det inte rimligt att man ändå börjar bedriva någon form av aktiv arbetsmarknadspolitik och till exempel också gör några förbättringar i arbetslöshetsersättningen för dem som nu inför julfirandet får en dramatiskt sänkt ersättning?

Anf. 60 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m):

Herr talman! Jag kan bara konstatera att Socialdemokraterna återigen avstår från att prata om nya jobb, en arbetspolitik som leder till jobb och jobblinjen, som är helt obefintlig i den politik som Socialdemokraterna bedriver.

När det gäller låglönejobb förde jag senast för en månad sedan en debatt med Irene Wennemo, som är LO:s näringspolitiska talesman. Hon konstaterade lakoniskt att LO inte ser någon sådan risk. Jag vet inte om Tomas Eneroth kanske har någon annan ingång än vad LO har i denna diskussion.

Påståendet att vi inte skulle bedriva någon aktiv arbetsmarknadspolitik kan jag bemöta med att säga att vi trots allt lägger 30 miljarder kronor på arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Det är inte alls någon dålig historia. Vi lägger till exempel 12,6 miljarder på jobb- och utvecklingsgarantin och jobbgarantin för unga. Det svarar väl rätt väl mot det behov som finns i en stark högkonjunktur där jobben växer som aldrig förr. Svensk arbetsmarknad är i dag bättre än den har varit på åtminstone två decennier.

Bordellhärvan

Anf. 61 LENA OLSSON (v):

Herr talman! Jag har en fråga till statsrådet Beatrice Ask. Den gäller bordellhärvan från 70-talet. Det finns starka misstankar om missbruk av och felaktigt myndighetsutövande, vilket vi från Vänsterpartiet ser allvarligt på.

Denna historia har rullats upp med jämna mellanrum. Som vi ser det kommer den inte att få ett slut förrän den har granskats grundligt.

Är regeringen beredd att tillsätta en bred granskningskommission för att få klarhet i om maktmissbruk och felaktigt myndighetsutövande har förekommit?

Prot. 2007/08:43

13 december

Frågestund

Anf. 62 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Bordellhärvan har, som sägs här, dykt upp mer än en gång. Det är klart att den är ett trauma för många människor.

Där vi har ouppklarade ärenden, där det finns frågetecken, kommer frågan att ständigt leva, och det är ett bekymmer. Just nu ligger delar av de frågor som har lyfts fram på senare tid hos Justitiekanslern. I den delen kan jag naturligtvis inte kommentera något. Jag vet att han har påbörjat ett arbete.

Det finns också anledning att fundera på vad man kan göra i övrigt. Jag är tveksam till att tillsätta någon stor granskningskommission innan jag har fått fram ett underlag om vad som finns och hur det ser ut. Jag har själv inga kunskaper om detaljerna; det här var ju långt före min politiskt aktiva tid. Jag tycker ändå att det är viktigt att se vad som har funnits.

Jag har respekt för människor som är bekymrade och som känner sig kränkta. Där vi kan reda ut saker brukar vi försöka göra det. Vi försöker som sagt ta fram ett underlag. Vi väntar också på att se vad Justitiekanslern kommer att göra med det ärende som han har fått på sitt bord.

Anf. 63 LENA OLSSON (v):

Herr talman! Jag tackar ministern för svaret. Vi är också medvetna om att Justitiekanslern har satt i gång ett arbete men att det bara omfattar vissa delar.

Det intressanta är väl ändå om ett maktmissbruk har förekommit. Det finns misstankar om detta och om felaktigt myndighetsutövande, vilket jag tycker är ganska allvarligt. Det borde ligga i regeringens intresse att tillsätta en kommission så att vi får grundläggande information och klarhet i frågan. Annars kommer den ständigt att återkomma. Är regeringen beredd att tillsätta den – ja eller nej?

Anf. 64 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Svaret är att jag inte är beredd att svara ja eller nej på den frågan förrän jag har ett ordentligt beslutsunderlag.

Det som ligger i regeringens, och jag tror också riksdagens, intresse är att om det finns förutsättningar att räta ut frågetecken som handlar om maktmissbruk, att politiker har agerat felaktigt eller att någonting inte har fungerat ska vi också räta ut dem.

Men för att kunna fatta beslut om hur vi eventuellt kan reda ut saker måste man faktiskt titta i arkiven och gå igenom ärenden ordentligt. Jag är inte beredd att i dag svara på vilket underlag som finns eftersom jag inte har arbetat aktivt med frågan och inte ens var med när det skedde. Det är lång tid tillbaka. Spåren kallnar, och det kanske är få människor som man kan få tag i. Det finns anledning att åtminstone fundera över de sakerna innan man bestämmer sig för om och hur man ska agera.

Det är riktigt att Justitiekanslern har en delfråga. Den är dock inte oväsentlig.

Frågestund

Anf. 65 PETER RÅDBERG (mp):

Herr talman! Jag har en fråga till försvarsministern. Förra tisdagen lämnade en enig försvarsberedning en säkerhetspolitisk rapport där det slogs fast att globala miljöutmaningar och klimatförändringar utgör det allvarligaste hotet mot människornas säkerhet.

Ingen kan längre med hedern i behåll förneka klimatförändringarnas betydelse i säkerhetspolitiken. Hur avser försvarsministern att verka för att klimatfrågan behandlas även i Försvarsdepartementet med utgångspunkt i Försvarsberedningens analys att klimatförändringarna är det allvarligaste hotet mot vår säkerhet? Och vilka konkreta initiativ kommer försvarsministern att ta inom ramen för sitt departement?

Anf. 66 Försvarsminister STEN TOLGFORS (m):

Herr talman! Först vill jag korrigera Peter Rådberg på en punkt. Försvarsberedningen var inte i alla delar enig. Det finns en särskrivning från Vänsterpartiet, vilket i och för sig också illustrerar de problem som finns på oppositionens sida när det gäller att nå enighet i säkerhetspolitiken. Jag tycker i allmänhet annars att det är bra att vi fullföljer den svenska linjen med en tradition att försöka nå breda överenskommelser.

Vi ser nu över krishanteringsförmågan på flera sätt inom regeringens arbete. Det ena är att det kommer en ny funktion i Statsrådsberedningen som tillgodoser Regeringskansliets sätt att arbeta. Det andra är att vi i mars kommer att lägga fram en proposition om en ny krismyndighet.

Ett underlag som vi också arbetar vidare med är att titta på relationen mellan stat och kommun när det gäller olika aspekter på krishantering. En sådan är att det i dag finns möjlighet till ersättning när det gäller större räddningstjänstinsatser. Vi tittar också inom ramen för olika utredningar på andra aspekter i den relationen.

Anf. 67 PETER RÅDBERG (mp):

Herr talman! Det var en enig försvarsberedning just när det gällde miljöfrågorna. Däremot hade Vänsterpartiet kanske lite andra åsikter. Men i den här frågan var vi eniga.

Jag kan informera försvarsministern om att i Finland har klimatfrågan fått en egen process inom försvarsförvaltningen. Det finska försvarsdepartementet har tillsatt en arbetsgrupp som ska utreda hur försvarsförvaltningen inom sin verksamhet kan motverka klimatförändringar samt hur man kan anpassa sin verksamhet efter de miljöförändringar som är på gång just i Finland.

Då är min fråga till försvarsministern: Kan han tänka sig något motsvarande initiativ här i Sverige?

Anf. 68 Försvarsminister STEN TOLGFORS (m):

Herr talman! Försvarsberedningen använder sig av ett brett säkerhetsbegrepp, och det tror jag är alldeles riktigt. Man lyfter fram alltifrån risk för kärnvapenspridning, terrorism och epidemier till klimatfrågor. Jag menar att det är alldeles riktigt. Det innebär också att vi får diskutera samhällets säkerhet i ett mycket bredare perspektiv än tidigare.

Det innebär att frågan kommer att riktas till en lång rad olika departement om hur vi tillsammans i staten Sverige och i samhället Sverige förmår att hantera kriser.

Det innebär ökade krav på samråd mellan mig och Beatrice Ask till exempel, mellan mig och Göran Hägglund och mellan mig och andra ministrar vad gäller samhällets breda förmåga att möta kriser och hot mot Sverige.

När det gäller den konkreta frågan tittar vi nu vidare på hur det förebyggande arbetet mot till exempel översvämningar fungerar och också på ersättningsfrågor för framtiden. Generellt måste det vara så att den som bär ansvar för en fråga i goda tider också bär ansvar för att hantera frågan i en krissituation. Börjar man röra till ansvarsfördelningen tror jag att man också stökar till förmågan att hantera kriser framöver.

Bekämpningen av de kriminella gängen

Anf. 69 HENRIK VON SYDOW (m):

Herr talman! Jag har en fråga till justitieminister Beatrice Ask.

Regeringens arbete med att stärka rättssamhället och öka tryggheten är en mycket viktig uppgift. Vi blir påmind om detta.

I stadsdelen Andersberg i Halmstad har det den här veckan varit väldigt våldsamt med gänguppgörelser och skottlossning i bostadsområdet tre nätter i rad. Det är förstås helt oacceptabelt. Det påverkar allas känsla av otrygghet, och det skapar en oro i boendemiljön.

Regeringen gör nu en historisk satsning på polisen. Det ger förstås bättre förutsättningar att bekämpa gängkriminalitet. Vad anser justitieministern kan göras för att förhindra brottsvågor av det här slaget? Hur kan tryggheten öka för de boende i stadsdelar som Andersberg?

Anf. 70 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Det enkla svaret är ganska komplicerat. Det är en komplex situation. Jag tror, utan att kunna ärendet i detalj, att den typ av gängkriminalitet som kan ha varit aktuell här, och som vi ser mer och mer av framför allt i mellanstora svenska städer, måste hanteras på flera sätt. Det handlar naturligtvis om att ha fler poliser ute där människor rör sig och där ungdomar finns. Men det börjar mycket tidigare.

En viktig sak är att ingripa tidigare, tydligare och tuffare mot unga som begår brott. Många av dem som är aktiva i den här typen av gäng börjar redan i elva- till tolvårsåldern. Tyvärr utreds i dag inte alltid vad de här ungarna har haft för sig. Ett förslag som vi har lagt fram och som vi nu tittar på är möjligheten att göra det till huvudregel att polisen utreder alla brott oavsett ålder på förövaren, så att vi tidigt vet vad som hänt och kan vidta åtgärder. Jag tror på förebyggande insatser tidigt.

Anf. 71 HENRIK VON SYDOW (m):

Herr talman! Tack för svaret! Det ska också sägas att samtal med polisen i Halland ger vid handen att förutsättningarna att agera nu har blivit bättre. Det finns poliser att tillgå, och samordningen med andra myndigheter och polisdistrikt fungerar väl. Detta gör det möjligt att öka den po-

lisiära närvaron i den här stadsdelen och samtidigt göra riktade insatser som stör de kriminella gängens verksamhet.

Jag tycker att det är utmärkt att justitieministern lyfter fram vikten av att strypa nyrekryteringen till de här kriminella gängen. Det är viktigt att bekämpa ungdomsbrottsligheten på det sättet med tidiga och tydliga åtgärder så att ungdomsbrottsligheten inte blir en väg in i framtida grovt kriminell verksamhet.

Jag skulle vilja att justitieministern utvecklade detta något mer. Vad kan man göra mer för att stoppa just ungdomsbrottsligheten och stoppa nyrekryteringen till kriminella gäng och det som ibland också blir organiserad brottslighet?

Anf. 72 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Det handlar om att få alla myndigheter att samverka och att få föräldrar att samverka med skola, socialtjänst, fritidshem och mycket annat.

Det ser lite olika ut på olika orter i landet. Men det handlar ofta om ungdomar som vill bli sedda, som har hamnat snett eller som inte har det stöd hemma eller i skolan som de skulle behöva. Då måste vi se till att vaksamheten och medvetenheten är stor på alla områden och att inte våra myndigheter skyller på att det är någon annans ärende eller skyller på att det här ska någon annan ta tag i. Man ska se på detta gemensamt.

Därför har jag tillkallat de olika myndigheter för att sätta i gång ett arbete där man försöker överbrygga stuprörsmodellen för att kunna samverka på olika nivåer, bredare och mer flexibelt utifrån de behov och problem som man har.

Jag tror att det är så vi måste arbeta för att lösa den här typen av problem. Därtill kommer naturligtvis det tuffa polisarbetet att plocka ut de ledare som finns i den här typen av grupperingar och som vi måste lagföra snabbt, så att de kommer av banan.

Alternativ till arbetsförmedlingarna

Anf. 73 SOLVEIG ZANDER (c):

Herr talman! Jag vänder mig till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin. Jag tänkte ställa en fråga om alternativ till våra arbetsförmedlingar. Alliansregeringen gör allt den kan för att få ned arbetslöshets-siffrorna, och många har fått jobb. Man kan väl säga att vi har lyckats ganska bra på det området. Men jag träffar fortfarande personer, framför allt yngre, som säger att de har väldigt svårt att få hjälp från arbetsförmedlingen med att skaffa jobb. Då handlar det framför allt om matchningen, säger man. Kunskapen om olika utbildningars yrkesområden finns inte på arbetsförmedlingen, och därför är det problem.

I Danmark har man lyckats bra med andra aktörer på det här området. Nu undrar jag vad den svenska regeringen gör för att få alternativ till våra arbetsförmedlingar.

Anf. 74 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m):

Herr talman! Detta är en väldigt viktig fråga. Det finns inget förmedlingsmonopol kvar sedan början av 90-talet. Nu tog vi bort den sista

resten, nämligen arbetsgivarnas skyldighet att anmäla lediga platser till arbetsförmedlingen. Det är alltså fritt fram att ägna sig åt arbetsförmedling. Det har kommit fram en hel del intressanta saker bara på senare tid, till exempel Akademikerförmedlingen där fyra fackförbund jobbar med detta tillsammans med ett rekryteringsföretag.

Därtill hör att arbetsförmedlingen själv alldeles nyligen har presenterat en stor satsning för ungdomar med 500 specialutbildade arbetsförmedlare som just ska jobba med ungdomar.

Den stora möjligheten, som jag ser det, handlar om att, inom ramen för jobb- och utvecklingsgarantin och jobbgarantin för unga, kunna öppna för kompletterande aktörer när det gäller själva genomförande av de olika programåtgärderna för att snabbare kunna hjälpa ungdomar och andra som har varit borta länge tillbaka till arbetet. Jag tror att inte minst socialt företagande är ett viktigt komplement som vi gärna vill se mer av framöver.

Anf. 75 SOLVEIG ZANDER (c):

Herr talman! Om jag förstår det hela rätt ger man mål till myndigheten för att den ska kunna jobba med detta. Är det någonting som ministern håller på med nu, eller ska vi vänta ett år innan vi ser ett resultat?

Anf. 76 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m):

Herr talman! Regeringen kommer nästa vecka att fatta beslut om regleringsbrev för den nya myndigheten som kommer att heta Arbetsförmedlingen och inget annat. Den är en efterföljare till Ams, Arbetsmarknadsverket och länsarbetsnämnderna som vi slår ihop till en myndighet.

En stor poäng med det har varit att kunna fokusera på kärnuppgiften, matchningen, att koppla ihop arbetslösa med de arbetstillfällen som finns. Det är precis som Solveig Zander säger, matchningen har varit ett betydande problem. Om man tittar på den så kallade Beveridgekurvan, alltså sambandet mellan lediga platser och arbetslöshet, har Sverige rört sig i fel riktning under ganska lång tid. Det antyder att vi har ett matchningsproblem på arbetsmarknaden.

Jag tror att man löser detta på tre sätt. Det är viktigt med ekonomiska incitament. Det är bara att konstatera det. Nu märker vi att vi rör oss åt rätt håll i Beveridgekurvan eftersom det lönar sig bättre att arbeta och är billigare att anställa. Matchningen står i fokus.

På lång sikt är utbildningssystemet av avgörande betydelse. Vi måste ha en koppling mellan utbildning och arbetsmarknad.

Sedan ska vi göra vad vi kan. Vi ska ta bort de 40 delmål som Ams tidigare hade. Vi ska ha ett mål i fokus, att förmedla arbete.

Testamentsregister

Anf. 77 JAN ERTSBORN (fp):

Herr talman! Jag önskar ställa en fråga till justitieministern angående testamenten.

Det är så i vår lagstiftning att originalhandlingen av ett testamente måste återfinnas när en person är avliden för att det ska vara giltigt. Det räcker inte att man har en fotokopia eller att man har hört talas om att ett

testamente är upprättat. Bakgrunden till det är helt enkelt att vi har regler om att man återkallar testamenten genom att förstöra handlingen.

Det här är ett problem som är påtalat av advokater och även av Kammarkollegiets förre generaldirektör Anders Eriksson. Det finns allvarliga misstankar om att testamenten försvinner. Det finns naturligtvis förklaringar. Testamenten kanske förvaras lite vårdslöst. Men det finns också misstankar om att någon som är missgynnad helt enkelt tar bort testamentet.

Enda sättet att göra något åt detta är att samhället inrättar ett register för testamenten. Jag vill fråga justitieministern om det är något arbete på gång i Justitiedepartementet med att införa ett sådant här register.

Anf. 78 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Det är ett stort problem som Jan Ertsborn tar upp, och detta ställer till mycket elände för anhöriga, men också för andra naturligtvis. Människor har inte alltid ordning på sina testamenten, och det är inte alltid lätt att veta vilket det är som gäller. Det här är frågor som man måste bekymra sig över. Helt enkelt är det inte.

Jag kan säga att jag plockade fram underlag för det här för någon dag sedan och tänkte att jag skulle ta med mig det hit. Men jag lyckades inte göra det så mitt svar blir lite mindre detaljerat.

Det pågår ett arbete om detta. Vi tycker att det är viktigt att se efter om vi kan hitta något sätt att få lite mer ordning på den här verksamheten. Det är otroligt viktigt för den som skriver sitt testamente att det faktiskt hanteras på ett bra sätt. Men det är också viktigt att underlätta för efterlevande genom att det är ordning och reda på de här handlingarna.

Ja, det är förslag på väg fram. Vi jobbar med de här frågorna som vi ser som oerhört centrala. Men den exakta tidpunkten vågar jag inte säga något om just nu.

Anf. 79 JAN ERTSBORN (fp):

Herr talman! Jag tackar justitieministern så mycket. Jag hade naturligtvis önskat att få något besked om när vi skulle kunna få en lösning på det här problemet som vi tycker är ett rättssäkerhetsproblem och som enskilda människor faktiskt vill ha en lösning på.

Jag hoppas att justitieministern tar detta med hem och att arbetet faktiskt kommer i gång relativt snabbt. Kanske kan man kombinera detta med förändringarna beträffande äktenskapsregistret, äktenskapsförord och bodelningshandlingar, där vi vet att det finns ett utredningsförslag på departementets bord just nu.

Anf. 80 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Ja, det är naturligtvis en rättssäkerhetsfråga också. Det finns dock aspekter som jag tycker att man ska tänka på. Människor kan i väldigt akuta lägen känna att de vill göra någonting, och den friheten måste man ha. Det är en avvägning hur detta organiseras.

Jag lovar att jag ska skicka över det underlag jag hade till frågeställaren så att svaret blir något bättre än det jag lyckades ge i dag.

Anf. 81 LENNART SACRÉDEUS (kd):

Herr talman! Även jag har en fråga till justitieministern.

I helgen blev en av våra kolleger här i riksdagen, Fredrick Federley, misshandlad. Han blev brutalt slagen i centrala Stockholm. Detta utifrån hans sexuella läggning. Fredrick Federley tänkte själv inte i sin uppgivenhet anmäla detta, men kände efter påstötningar att det finns ett ansvar för varje medborgare, inte minst en riksdagsledamot, att polisanmäla en sådan händelse, ett sådant hatbrott.

I Örebro har vi en annan händelse som också kan betecknas som ett hot mot demokratin. En partikollega till mig, Lennart Bondeson, som är kommunalråd kan inte möta en grupp som företräder en särskild skola därför att han har utsatts för ett mycket allvarligt hot.

Hur ser justitieministern på dessa två allvarliga händelser? Vad kan samhället och de rättsvårdande myndigheterna göra för att få en annan tingens ordning?

Anf. 82 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Detta är egentligen två frågor. Den ena avser det hatbrott som en riksdagsledamot var utsatt för. Det är naturligtvis oerhört allvarligt. Vi ser väldigt allvarligt på hatbrott. Ingen människa ska behöva bli attackerad, hotad eller hånad beroende på vad man har för läggning eller vem man är. Det finns regler för detta. Det är särskilt illa när man angriper människor på det sättet.

Stockholms myndigheter, vill jag säga, arbetar mycket aktivt med hatbrottsproblematiken. Det är bra. Det höjer medvetenheten inom polisen och leder på andra sätt till att fler ska våga anmäla och att man ska bli bättre på att utreda. Uppklaringen av de här ärendena och antalet färdiga domar är tyvärr inte särskilt lysande. Det är dock någonting som är relativt nytt när det gäller rättsväsendet att man prioriterar frågorna så högt. Det är viktigt att man anmäler den typen av brott.

Hot mot olika befattningshavare i övrigt är också en mycket allvarlig fråga. Men mitt grundsvår är, eftersom jag inte har fler sekunder på mig, att man ska anmäla brotten så att vi kan hantera frågorna.

Anf. 83 LENNART SACRÉDEUS (kd):

Herr talman! Jag får tacka och samtidigt be om ursäkt om det var två skilda frågor. Men jag menar att bägge frågorna, även om det ena specifikt är ett hatbrott, ändå berör allvarliga hot mot vår demokrati.

Hur ser justitieministern på de insatser som kan göras från de rättsvårdande myndigheterna generellt, utöver i Stockholm, och på värdet av att förmedla normer om människans okränkbara värde? Jag kan som kollega säga att man kan känna det oerhört motbjudande att en kollega i Sveriges riksdag ska bli misshandlad på ett sådant här sätt. Jag kan också känna en väldigt stor avsmak för att en kommunpolitiker i en av landets tio största kommuner i ett demokratiskt anständigt land som Sverige inte ska våga ta emot föräldrar och elever när en skola hotas av nedläggning. Detta är något djupt tragiskt och visar på värdet av normförmedling i vårt samhälle.

Frågestund

Anf. 84 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Jag delar uppfattningen att vi måste arbeta mycket med värderingar och grundprinciper och förmedla dem till nya generationer också så att de förstår varför vi har de regler vi har.

När det gäller hotade har vi en utredning som dels arbetar med ökat skydd för hotade och förföljda, dels *stalking* som är någonting som personer som märks i medier och annat utsätts för. Även en del andra drabbas illa av detta. Där tittar man på hur myndigheter och lagstiftning ska se ut för att skydda den typen av personer.

En annan sak som jag vill nämna är att vi i arbetet mot den grova organiserade brottsligheten, som ibland använder hot mot myndigheter som ett verktyg, har diskuterat och väckt frågan om det inte finns möjlighet att använda något av Säpos analysförmåga när det gäller den typ av grupperingar som sätter hot mot demokratiska värden i system. Här finns det en kompetens. Säpo har kunskap som kanske inte den andra polisen har. Här finns det många intressanta frågeställningar att fundera över. Det arbetet pågår nu.

Finansiering av renoveringen av miljonprogrammet

Anf. 85 HANNAH BERGSTEDT (s):

Herr talman! Våra bostäder är i dagsläget en klimatrisk. 40 procent av den totala energiförbrukningen går åt till att värma våra bostäder. Vi socialdemokrater ser därför framför oss en rad åtgärder som vi måste vidta på det bostadspolitiska området.

De största effekterna får vi genom att satsa på det befintliga bostadsbeståndet. I en kommittémotion från Socialdemokraterna tar vi upp behovet av renovering av det så kallade miljonprogrammet, en satsning som skulle innebära ett lyft för den sociala bostadsmiljön och ge positiva effekter på vårt klimat.

Anser bostadsminister Mats Odell att renoveringen i syfte att nå klimatomålet helt ska betalas av dem som bor i hyresrätter i miljonprogrammet, eller är den borgerliga regeringen beredd att ta ett gemensamt ansvar i frågan?

Anf. 86 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Herr talman! Det är intressant att få frågan om bostadspolitik från socialdemokrater, som har lämnat efter sig detta bestånd som är i sådant renoveringsbehov, som har lämnat efter sig en bostadskö på 205 000 personer bara i den här staden och som har lämnat efter sig en situation där antalet kommuner där det är bostadsbrist har ökat från 61 i början av förra mandatperioden till 122 kommuner. Det är klart att det behövs åtgärder.

Vi arbetar väldigt aktivt med de här frågorna tillsammans med Sabo, de allmännyttiga bostadsföretagen, tillsammans med fastighetsägarna och tillsammans med hyresgäströrelsen. Jag hoppas att vi ska hitta en modell som gör att vi aktivt kan bidra till att de här stora bostadsområdena kan bli attraktiva. Det finns många saker som ska göras.

Det handlar också om att skapa en mångfald mitt i den mycket stereotypa upplåtelsemiljö som det här handlar om. Där tror jag till exempel att ägarlägenheter kan vara en lösning. Det ska bli möjligt för dem som bor i de här områdena att få köpa en lägenhet utan att behöva ombilda till en bostadsrätt.

Prot. 2007/08:43
13 december

Frågestund

Anf. 87 HANNAH BERGSTEDT (s):

Herr talman! Jag måste säga att jag är väldigt besviken på den borgerliga regeringens avsaknad av miljötänkande när det gäller bostadsområdet. Med tanke på att det är en av de största energiförbrukarna som vi har borde det finnas någonting mer i svaret än det här.

Vad tänker den borgerliga regeringen göra, Mats Odell? Har bostadsministern tänkt lämna miljonprogrammet, som i många fall dessutom har byggts i miljöfarliga material, åt sitt eget öde?

Anf. 88 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Herr talman! Som jag sade har socialdemokratisk bostadspolitik lämnat efter sig en väldigt stor problematik – jag vill inte använda ordet ”moras”, som var ett ord som vi hörde under en lång period tidigare.

Vi arbetar aktivt med detta. Som jag sade är det ett arbete som sker dels inom de enskilda bostadsföretagen – oftast är de allmännyttiga – dels tillsammans med fastighetsägarna och hyresgäströrelsen.

När det gäller just miljödimensionen av detta vill jag säga att det här är ett väldigt snabbt producerat bestånd som har väldigt stora brister, inte bara när det gäller miljövärden utan också beträffande boendemiljöer och många andra saker. Man kan alltså inte göra miljösakerna på en gång utan måste ta alltsammans och göra ett stort lyft. Jag tror att det är möjligt att göra om vi jobbar tillsammans.

Kommunal och privat hemtjänst

Anf. 89 EVA OLOFSSON (v):

Herr talman! Jag vill ställa min fråga till ansvarigt statsråd för äldreomsorgen, Maria Larsson.

I måndags var jag ute i Nacka och besökte den kommunala hemtjänst som inte kommer att finnas kvar efter årsskiftet. Vi kan säga att den konkurreras ut av ett antal skillnader jämfört med de privata företagen. Hälften av de privata hemtjänstföretagen i Nacka har inga kollektivavtal. Det har självklart kommunen och den kommunala hemtjänsten. Den kommunala hemtjänsten har målsättningen att ha en bra personalpolitik och att kunna ha heltider, fasta tjänster och möjlighet att ge utbildning och utveckling till sin personal. De små företagen i Nacka har inte råd att skicka personal på utbildning. De privata företagen tillämpar i hög grad timanställningar och annat. Man kan också tillägga att de privata företagen kan sälja tilläggstjänster. Det kan inte de kommunala enligt kommunallagen.

Jag vill då ställa frågan: Vad vill äldreomsorgsministern göra för att det ska vara möjligt att också ha en kommunal hemtjänst och att välja kommunal hemtjänst ute i kommunerna?

Anf. 90 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Herr talman! Utgångspunkten för regeringens äldrepolitik är de äldres behov och att man som äldre inte ska bli frångången möjligheten och rätten att välja den omsorg som passar den egna personen. Där startar vi, inte i systemen eller organisationerna utan i den enskilda äldres behov. Det är därför vi tycker att det är så viktigt och centralt att man ska kunna välja vem som ska utföra hemtjänsten och också kunna välja bort det man inte är nöjd med.

Jag är övertygad om att den kommunala hemtjänsten är uppskattad av många personer och därför säkert kommer att finnas kvar i många kommuner, men det riktigt viktiga är att vi kan tillskapa fler valalternativ.

Sedan finns det en jättestor problematik med utbildningsfrågorna där fyra av tio fortsatt inte har någon utbildning inom omsorg. Det kräver ett särskilt kapitel, och det kanske vi får återkomma till. Men hela vår äldrepolitik utgår ifrån den enskildes behov, och där skiljer vi oss åt, Eva Olofsson och jag.

Anf. 91 EVA OLOFSSON (v):

Herr talman! Vi skiljer oss inte åt när det gäller att den äldre ska kunna välja, men för Vänsterpartiet är verklig valfrihet att kunna bestämma över de insatser man får – vilken person som kommer och när man får insatserna – inte att välja mellan utförare.

Frågan här blir också att den kommunala hemtjänsten inte har rätt enligt kommunallagen att sälja tilläggstjänster. Det har den privata hemtjänsten som alltså kan lägga till något man borde tjäna pengar på – en extra service till dem man hjälper.

En annan fråga är om ministern verkligen tycker att vi ska ha en verklighet där de privata företagen, för att de inte har kollektivavtal, kan konkurrera med de kommunala verksamheterna som självklart har kollektivavtal med fackföreningarna. Detta är något som kommer att förändra arbetsvillkoren för de anställda, och jag tror att det här hänger ihop: en trygg personal med bra arbetsvillkor och möjlighet till utbildning och en bra hemtjänst för de äldre.

Anf. 92 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Herr talman! Jo, Eva Olofssons uppfattning skiljer sig nog en del från min. I Göteborg, som Eva Olofsson kommer ifrån, såg jag att vänstermajoriteten alldeles nyligen hade sagt nej till att äldre ska ha rätt att välja hemtjänst. Då tror jag att man inte har tänkt efter om att enskilda äldre kan ha olika önskemål och faktiskt ha rätt att få dem tillgodosedda.

När det gäller utbildningsfrågorna och möjligheten för arbetstagare inom äldreomsorgen att välja arbetsgivare – om man vill ha kollektivavtal eller inte – ökar denna möjlighet betydligt med det fritt-val-system som vi vill införa. Då får de anställda inom äldreomsorgen möjlighet att välja, att byta arbetsgivare och att förhandla om sin lön.

Men detta säger Eva Olofsson och vänstermajoriteten nej till. Ni säger nej till den insats som vi nu gör för att införa ett fritt val som skulle möjliggöra för de äldre att göra ett val och ha inflytande över sin egen vardag. Det vill Vänsterpartiet förmena de äldre i vårt land.

Anf. 93 ÅSA LINDESTAM (s):

Herr talman! Försvarsminister Sten Tolgfors har nyligen förklarat i medier att regeringens miljardbesparing på försvaret är skjuten på framtiden. Han anger inte exakta siffror, och det hela känns lite gripet ur luften. Orsaken anges vara att när försvaret säger att man inte hinner spara så slipper man.

Regeringen och Försvarsdepartementet har haft en tråkig start där man inte har underbyggt de tidigare besluten tillräckligt. Det här är förmodligen anledningen till en ryckig och oseriös politik som vi har sett den sista tiden vad gäller budgeten. Vi är många som har varnat för just det här och hävdat att analys måste ligga till grund för beslut och att det betyder något om siffror är röda eller svarta. I slutändan gäller det faktiskt Sveriges utrikes- och säkerhetspolitik.

Jag skulle därför vilja fråga: Vilken analys har regeringen gjort? Hur gör man för att på tre månader komma till en annan slutsats om besparingarna än den som fick före detta försvarsministern Mikael Odenberg att avgå?

Anf. 94 Försvarsminister STEN TOLGFORS (m):

Herr talman! Det var inte många siffror rätt i den där frågan. Till att börja med är det så att Socialdemokraterna vill spara mer än dubbelt så mycket som regeringen. Man har i en partimotion av Mona Sahlin gjort klart att det handlar om 7 ½ miljard på tre år utan analys och utan någon reservation. Sedan åker man land och rike runt och försöker hävda motsatsen.

Det var heller inte en korrekt beskrivning av vad jag har sagt. De siffror som riksdagen beslutade om förra veckan – 350 miljoner i besparing år ett, 620 miljoner år två och 980 miljoner år tre – ligger fast. Däremot finns det i finansplanen en indikation från regeringen att vi ser ett ytterligare utrymme på 2–3 miljarder. Det ska en genomförandegrupp gå igenom. Vi ska ta fram en ny materielförsörjningsstrategi, och vi ska också ta ställning till enskilda projekt.

Nu är karaktären sådan i försvarsmaterielförskjutning att de kostar lite första året och kostar mycket mer längre fram. Därför tar det något år att få effekt. Det jag har indikerat är att min bedömning är att den stora bulken i finansplanens 2–3 miljarder kommer att komma de kommande åren med något års förskjutning. Det är en helt annan sak.

Men frågan ställs alltså av en företrädare för ett parti som vill göra den dubbla besparingen på försvaret utan analys, utan genomförandegrupp, utan reservation och utan ansvar.

Anf. 95 ÅSA LINDESTAM (s):

Herr talman! Det gäller att dribbla med siffrorna så mycket det går, men det är ändå märkligt att just de här siffrorna gör att Mikael Odenberg avgick tre månader tidigare medan man i dag alltså kan förhandla om detta på ett helt annat sätt.

Jag tycker att det är tråkigt att regeringen inte förvaltar den breda enigheten från Försvarsberedningen på ett bättre sätt än vad man skulle kunna göra.

Frågestund

Vi socialdemokrater ser gärna breda uppgörelser på det här området. Vi vill påminna om Mona Sahlins utsträckta hand när det gäller partiledaröverläggningar, som skulle kunna hållas.

Jag vill förtydliga min fråga. Är finansministern och försvarsministern överens om den här nya inriktningen, som försvarsministern pratar om, så att det alltså är en mindre besparing som gäller för framtiden för försvaret?

Anf. 96 Försvarsminister STEN TOLGFORS (m):

Herr talman! Frågan går över huvud taget inte ihop. Budgetarna lades fram i september månad. Försvarsberedningen presenterade sitt förslag för någon vecka till. Det är rätt att det där finns en bred partipolitisk enighet, en omvärldsanalys om omvärldsbeskrivning och om säkerhetspolitikens inriktning. Men den har inte Socialdemokraterna inväntat.

I september presenterade man förslag här i riksdagen och så fick riksdagen också ta ställning till att man mer än dubblar besparingarna på försvaret utan analys, utan reflexion, utan reservation och utan genomförandegrupp.

Sedan åker man land och rike runt, denna gång i försvarsindustriorterna, och säger att de extra 350 miljoner man har första året ska räcka till allt. Däremot nämner man inte att man sparar 7 ½ miljard mer än regeringen år två och tre. Ni sätter alltså i gång sådant som skrotas direkt och ställer betydligt mycket mer i utsikt för landets försvarsindustriorter än ni någonsin kan leva upp till.

I denna kammare tog de socialdemokratiska företrädarna till och med avstånd från den egna budgeten. Trots att jag läste upp citat ur Mona Sahlins partimotion var det inte det man argumenterade för i kammaren. Det är alltså inte ett trovärdigt agerande.

Kommunernas kostnader för socialbidrag

Anf. 97 MARINA PETTERSSON (s):

Herr talman! Jag vill ställa min fråga till statsrådet Maria Larsson.

Redan när ändringarna i reglerna för a-kassan och socialförsäkringarna presenterades varnade kommunerna ute i landet och oppositionen för att socialbidragen i våra kommuner skulle komma att kosta mer. Kostnaderna skulle helt enkelt öka. Regeringen avvisade dessa farhågor, vilka även framfördes av Kommunförbundet.

Nu är det ett faktum att trots att socialbidragen minskar i landet i dess helhet ökar de i 80 kommuner, samtidigt som vi befinner oss på toppen av en högkonjunktur. Enligt den rundringning som SVT:s Aktuellt gjort, och som presenterades i måndags, beror ökningen på att behövarna inte längre får a-kassa och sjukpenning. Det i sin tur beror på de nya reglerna och den nya, hårda bedömningsgrunden för sjukpenning. Den börjar nu slå igenom och kostnaderna kommer att fortsätta att öka. I mitt hemlän Värmland har socialbidragskostnaderna ökat kraftigt. Hagfors kommun anser att det sker en övervältring av kostnaderna på kommunerna.

Vad tänker Maria Larsson göra åt att socialbidragen på grund av regeringens politik ökar i så många kommuner?

Anf. 98 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m):

Herr talman! Låt mig återigen påminna om att socialbidragskostnaderna i kommunerna under de första tre kvartalen detta år sjönk med 1 procentenhet jämfört med samma period förra året. Om man räknar bort ökade kostnader för socialbidrag till flyktingar sjönk socialbidragskostnaderna med 7 procent.

Låt mig också påminna om – återigen – att den garantinivå som finns i arbetslöshetsförsäkringen i de allra flesta fall överstiger socialbidragsnormen. Alltså finns inte det samband som det varnades för i Aktuelltnislaget.

36 kommuner av totalt 289 fick mer än 10 procents ökning av socialbidragskostnaderna. Hälften av dem hade en motsvarande ökning året före valet. Det finns alltså inget sådant samband som Marina Pettersson varnar för. Om man räknar man bort ökade kostnader för flyktingmottagandet är ökningen i Hagfors, som togs som exempel, 500 000 kronor på ett år. Med all respekt: Där ligger inte problemet.

Anf. 99 MARINA PETTERSSON (s):

Herr talman! Enligt prognoserna för Värmlands län kommer socialbidragskostnaderna att öka med mer än 10 miljoner kronor under detta år. En stor del kommer i riksstatistiken säkert att kunna hänföras till de ökade försörjningsstödskostnaderna.

Arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin har ju svarat på dessa frågor tidigare i dag, men tydligen förnekar regeringen den verklighet som finns, vilket jag tror ganska snart kommer att synas i statistiken över rikssiffrorna.

Anf. 100 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m):

Herr talman! Det vore bra om man ägnade sig åt lite research innan man ställde frågor i Aktuelltnis eller i kammaren. Om man tittar på siffrorna i just detta specifika fall och frågar Hagfors kommun, vilket jag gjort, får man också svaret. Då ser man nämligen att den verklighetsbeskrivning som Marina Pettersson ger inte alls stämmer med verkligheten.

Man ska också komma ihåg att när 164 000 personer lämnat utanförskapet och kommit i arbete, vilket faktiskt skett – det är två Jönköping, två Norrköping, tre Halmstad, fjorton Söderhamn – är det bara att konstatera att skatteintäkterna stigit dramatiskt. Det innebär att kommunernas netto ser fantastiskt bra ut. På ingen av dessa punkter stämmer alltså resonemanget.

De ökade socialbidragskostnader vi ser är framför allt hänförliga till flyktingmottagande och har absolut ingenting med förändrade a-kasse-regler att göra.

Lokaliseringen av den framtida krishanteringsmyndigheten

Anf. 101 NINA LARSSON (fp):

Herr talman! Min fråga går till försvarsminister Sten Tolgfors.

Förra veckan utsåg regeringen ny generaldirektör för Krisberedskapsmyndigheten. Den nya generaldirektören ska därutöver leda sammanläggningen av KBM, Räddningsverket och Styrelsen för psykolo-

giskt försvar och så småningom också ta över ledningen för den sammanslagna myndigheten.

Den utnämnda generaldirektören är säkerligen välkvalificerad för uppgiften. Dock bör man ha i åtanke att sammanslagningen är en process som pågått under lång tid och skapat en hel del osäkerhet bland de anställda vid de berörda myndigheterna. Vid de enheter och vid huvuddelen av den kommande sammanslagna myndigheten, som alltså ligger utanför Stockholm, har en särskild oro infunnit sig för att staten i vanlig ordning, av slentrian och gammal vana, ska centralisera verksamhet och ledning.

Jag undrar vilka förebyggande åtgärder försvarsministern vidtagit och avser att vidta för att dämpa oron och för att på bästa sätt bevara kompetensen och personalen vid samtliga tre myndigheter.

Anf. 102 Försvarsminister STEN TOLGFORS (m):

Herr talman! Det var många frågor på en gång.

Vad gäller personalen besökte jag Räddningsverket i Karlstad förra veckan, och någon vecka tidigare besökte jag den enhet som finns i Karlskoga och sysslar med statistik om olyckor. Jag kunde då säga direkt till personalen att regeringen ännu inte tagit ställning till lokaliseringsfrågorna. Jag vet att det i Karlstad uppstått en debatt där ett antal oppositionsföreträdare försökt utnyttja det faktum att vi fått klart med ledarskapet genom att påstå att det finns något slags dold agenda vad gäller lokaliseringen. Så är absolut inte fallet.

Jag börjar nu närma mig frågan om lokalisering eftersom propositionen ska komma i mars. Än så länge är inga beslut över huvud taget fattade, och jag ställer mig direkt avvisande till den koppling som gjorts till en enskild persons bostadsort och till de påståenden som gjorts i Värmland om att detta skulle påverka lokaliseringen. Det är en bra mycket större och viktigare fråga än så, inte minst för en gammal värm-länning. Det är viktigt att lyssna på vad personalen säger, och det är också därför jag varit där.

Anf. 103 NINA LARSSON (fp):

Herr talman! Jag tackar försvarsministern för det betryggande svaret. Jag lade märke till att försvarsministern befann sig i Karlstad förra veckan. Just ett sådant besök ser jag som en förebyggande åtgärd för att dämpa oron.

Jag undrar om försvarsministern har några ytterligare tankar kring detta, för det är en ganska känslig situation. Staten har ju inte varit direkt känd för att alltid hantera omflyttningar på bästa sätt.

Anf. 104 Försvarsminister STEN TOLGFORS (m):

Herr talman! Det som hittills skett är att vi fått en utredning. Betänkandet är ute på remiss. Vi kommer att gå igenom de olika remissvaren och därefter väga samman förslagen till en proposition.

Jag har haft flera debatter i kammaren om olika lokaliseringsorter. Min ambition är att hinna besöka så många orter som möjligt innan vi fattar de olika besluten. Det som ytterst styr verksamhetsnyttan är självklart det faktum att Sverige behöver en välfungerande krishantering, en välfungerande krismyndighet.

Det är inte så att någon försökt föregripa propositionen eller skapa en organisationskommitté eller bilda en ny myndighet genom att göra påståenden om lokaliseringen. Sådana påståenden är helt grundlösa i det här skedet. Det beskedet är entydigt. Jag gav det i Karlstad, och jag har också gett det i Karlskoga och på andra orter som är berörda.

Vi återkommer i dessa frågor när vi kommit framåt med arbetet att bereda en proposition.

Prot. 2007/08:43

13 december

Frågestund

Försäljningen av Vasakronan

Anf. 105 THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Oron på de finansiella marknaderna sprider sig världen över. Den amerikanska bolånekrisen har fått återverkningar också i europeiska banker. Det manifesteras genom fallande börser och en oro för att det blir svårt att få krediter till företagsaffärer och fastighetsaffärer.

I det läget går Mats Odell ut och säger att det nu är dags att gå in i den riktiga utförsäljningsfasen av de statliga bolagen. Detta gör han i ett mycket allvarligt och oroligt läge. Ett av bolagen som ska säljas är det statliga fastighetsbolaget Vasakronan. Om man tittar på den svenska börserna ser man att fastighetsbolagen på börserna minskat i värde med 30 procent sedan april.

Är det verkligen läge att nu sälja ett statligt fastighetsbolag som kan ha förlorat upp emot 10 miljarder i värde på ett halvår? Är Mats Odell beredd att i kammaren säga att han lägger den utförsäljningen på is, att det inte är aktuellt att sälja Vasakronan?

Anf. 106 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Herr talman! I tisdags avslutades en mycket noggrann förberedelsefas när det gäller att minska statens ägande i ett fint bolag som heter Vin & Sprit. Det startades 1917 och hade ett alkoholpolitiskt uppdrag, nämligen att ha monopol på tillverkning och import av starka drycker i landet.

Vi har nu kommit fram till att det bolaget är färdigt att säljas. Det är rätt som Thomas Östros säger att det råder turbulens på de finansiella marknaderna. Dock är det så, Thomas Östros, att det strömmar in kapital hela tiden.

Alla våra pensionsinbetalningar som till exempel görs söker långsiktigt goda investeringar. Detta kapital söker sig bort från riskfyllda placeringar till kvalitet, starka kassaflöden och globala varumärken.

Där är Vin & Sprit ett bolag som uppfyller alla de kriterierna. Vi är fullt övertygade om att det går bra att hitta finansiering för de många köpare som vill köpa detta bolag.

När det gäller Vasakronan och de andra gäller det bland annat att analysera huruvida det är rätt tid punkt och rätt pris när vi är framme vid analysfasens slut.

Anf. 107 THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Allt fler bedömare säger att det blir svårigheter att få krediter för stora företagsaffärer på grund av den svåra finansiella kris som internationellt har drabbat alla världens börser och inte minst Stockholmsbörsen.

Jag pekar särskilt på fastighetsmarknaden och fastighetsbolagen. Värdet på fastighetsbolagen på börsen har gått ned med 30 procent sedan i april, och Mats Odell talar i stor sett endast om Vin & Sprit i sitt svar.

Är du beredd att vara så ideologiskt trosviss att det får kosta 10–15 miljarder för medborgarna att sälja Vasakronan trots en mycket kraftig nedgång på värdet på fastighetsbolag? Det är dags att ge ett besked. Är Mats Odell beredd att säga till kammaren: Vi lägger den utförsäljningen på is?

Din utförsäljningsprocess är kantad av skandal efter skandal. Visa en gnutta omdöme! Säg att du lägger fastighetsbolaget Vasakronan i statlig ägo så långt du kan se!

(Applåder)

Anf. 108 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Herr talman! Det är alltid så inspirerande att debattera med Thomas Östros. Man vet att han alltid är emot detta. Det intressanta är att han hela tiden hittar nya argument för det.

I det här fallet har han lite problem. Han har naturligtvis alldeles rätt i att det är en oro på kreditmarknaderna. Det stämmer. Men som jag sade hittar kvalitet, stabila kassaflöden och starka varumärken finansiering. Vi kommer inte att sälja något av dessa bolag om vi inte är övertygade om att det är rätt tidpunkt och att det är rätt pris för bolaget.

Thomas Östros ska nog sortera ut lite grann. Han utgår från att priset på fastighetsaktier har sjunkit. Däremot är trenden mycket stabil när det gäller priset på kommersiella lokaler.

Nedläggningen av P 10 i Strängnäs

Anf. 109 MICHAEL HAGBERG (s):

Herr talman! Jag har en fråga till försvarsministern.

Efter senaste försvarsbeslutet så beslutade vi här i kammaren att vi skulle lägga ned P 10 i Strängnäs. Kommunens krävde inga ersättningsjobb eller något annat. Kommunens enda krav på oss var att vi skulle lägga ned P 10 i Strängnäs och att verksamheten skulle upphöra. Nu är det inte så. På Härads skjutfält pågår det fortfarande verksamhet, och man bygger fortfarande lokaler.

Jag vill ställa en fråga till försvarsministern. I skuggan av 2007, det vill säga i år, går Försvarsmakten under ledning av två olika försvarsmistrar back med 1 miljard kronor. Ändock fortsätter verksamheten, i det här fallet på Häradsfältet i Strängnäs. Vore det inte dags att slutföra verksamheten där och se till att kommunen får ta över markområdena till annan verksamhet?

Anf. 110 Försvarsminister STEN TOLGFORS (m):

Herr talman! Du kommer med ett påstående som jag har stött på ett antal gånger de senaste dagarna. Försvarsmakten går back med än den ena, än den andra siffran. Fakta i målet är att jag har fått en begäran där Försvarsmakten vill överföra 550 miljoner från ett materielanslag till ett annat anslag för verksamhet och drift.

Det som nu sker i det fallet är att Försvarsdepartementet går in i siffrorna och försöker klargöra vad som beror på den strukturella fördelningen mellan anslag och vad som beror på att ekonomin eventuellt har dragit i väg inom vissa områden.

När vi har gjort den bedömningen kommer vi att ta ställning till det. Sedan blir det tillfälle när vi återkommer med ett förslag i tilläggsbudgeten under våren.

Återigen vill jag säga att det enda förslag och den enda begäran som har inkommit till mig från Försvarsmakten är att överföra 550 miljoner från anslaget för materiel till det anslag som finns för verksamhet och drift. Så ligger det till.

Anf. 111 MICHAEL HAGBERG (s):

Herr talman! Frågan gällde verksamheten på Häradsfältet. Kommunen är intresserad av att starta annan kommersiell verksamhet där som kan ge jobb i området. I dag ligger en våt handduk över området. Ändock fortsätter Försvarsmakten med det moderatledda departementet i ledningen att utveckla verksamheten i stället för att se till att det blir annan verksamhet som kan ge jobb i Strängnäs och i Sörmland.

Anf. 112 Försvarsminister STEN TOLGFORS (m):

Herr talman! Det generella svaret är att det ytterst är Försvarsmaktens behov som styr var man finns och är aktiv. När Försvarsmakten gör bedömningen att man inte längre behöver olika områden – det kan vara skjutfält eller andra lokaler som man använder för sin verksamhet – är det bra om det går att växla över det i annan verksamhet.

Jag har just nu informerats och har dialog med en rad kommuner där man vill överta till exempel skjutfält eller lokaler för att ha annan verksamhet. Svaret är ändå generellt. Det är ytterst Försvarsmaktens behov som styr vilka lokaler och fastigheter man behöver för sin verksamhet.

Det finns återigen anledning att ta fasta på de siffror som Michael Hagberg här noterade. Jag konstaterar att den miljard som det har talats om i medierna inte är det belopp som jag till Försvarsdepartementet har fått någon begäran om. Den begäran gäller att överföra drygt ½ miljard mellan två anslag. Det bereder vi just nu och ska ta ställning till.

Införselkvoterna för alkohol

Anf. 113 ULF HOLM (mp):

Herr talman! Min fråga vänder till folkhälsominister Maria Larsson.

Det är jul snart. För de allra flesta barn innebär det julklappar, julgödis, Kalle Anka på tv och så vidare. Samtidigt har IOGT-NTO gjort en undersökning som visar på att det finns ungefär 200 000 barn som lever i missbrukarfamiljer. Den julen är inte så rolig.

Det är spriten, alkoholen, som är den stora faran. Den gör att föräldrar och släktingar betar sig mindre lämpligt. Frågan är hur vi ska komma till rätta med detta problem så att alla barn ska få en trevlig julafton.

Som skåning vet jag att bussar och bilar kör i skytteltrafik ned till Tyskland för att lasta in liter efter liter sprit. Införselkvoterna är höga. Man kan ta in flera hundra liter utan något problem alls.

Vissa tycker att detta är ganska bra. Det vet jag. Uppenbarligen är det så. Men för vissa blir det ett väldigt stort problem. Det gäller framför allt dessa barnfamiljer.

Kommer folkhälsoministern att ta upp frågan om införselkvoterna i EU för att försöka begränsa dessa så att vi kan begränsa införseln av alkohol?

Anf. 114 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Herr talman! Först vill jag bekräfta den bild Ulf Holm ger av den rädsla och oro hos väldigt många barn i vårt land inför en kommande julhelg.

Barn som växer upp i missbrukarmiljö har varit en av våra stora satsningar under den här hösten. Vi har haft en satellitsänd konferens som har nått 7 000 personer inom olika professioner inom socialtjänst, förskola och skola. Det har vi gjort just för att hitta barnen, uppmärksamma dem och kunna erbjuda dem hjälp, exempelvis i en stödgruppsverksamhet som vi vet ha väldigt stor betydelse.

Det är den ena. Det är oerhört viktigt att fortsätta det arbetet så att det blir väl fungerande i varje kommun genom att det finns en samverkan mellan olika parter. Socialtjänsten kan tillsammans med föräldrar och skola och förskola hitta lösningar på problematiken, se barnen och erbjuda dem hjälp.

Införselkvoterna är resultatet av en misslyckad förhandling av den tidigare regeringen. Dem har vi levt med ett bra tag. Det är inte någonting som man ändrar på i brådskande. Jag får återkomma till den frågan.

Anf. 115 ULF HOLM (mp):

Herr talman! Det är givetvis bra att folkhälsoministern tar tag i symtomen på problemet och hjälper de familjer som har problem, framför allt så att barnen kan fira en trevlig julafton. Men vi måste också ta tag i källan till problemet.

Du kan skylla hur mycket som helst på tidigare regeringar. Men det är du som är minister nu och åker på ministerrådsmöten och träffar dina kolleger i Bryssel. Det är du som har makten att kunna ta upp frågan på ett ministerrådsmöte och kräva en diskussion om införselkvoterna.

Vi vet att tidigare minister, folkhälsominister Morgan Johansson, tog upp detta i det nordiska samarbetet och fick där tydligen ganska bra stöd. Men sedan hände inte mycket mer.

Vänligen lyft fram frågan på EU-nivå och ta tag i frågan. Du har makten, Maria Larsson. Använd den makten.

Anf. 116 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Herr talman! Det är roligt att höra hur Miljöpartiet ivrar för vårt EU-samarbete. Så är det nämligen inte alltid. Ni tycker ju att vi inte ska använda oss av det samarbetet över huvud taget.

Jag kan försäkra Ulf Holm om att vi kommer att leva i en situation där tillgängligheten till alkohol är väldigt stor, och därför måste vi sätta in väldigt många aktiva åtgärder i det drogförebyggande arbetet. Det är därför regeringen storsatsar kring det preventiva drogförebyggande arbetet med mycket pengar de kommande tre åren.

En annan sak är naturligtvis att tala om den problematik som vi upplever i vårt land med en 30-procentig höjning av konsumtionen inom en tioårsperiod. Vi ska tala med våra nordiska grannar, och det gör vi. Vi ska tala med våra europeiska grannar, och det gör vi. Vi har bland annat gjort det i bilaterala samtal. Vi gör det via WHO. Vi använder naturligtvis de nationella och internationella kanaler som står till buds för att också diskutera den här frågan, som vi upplever som problematisk, med den höjda konsumtionen i vårt eget land.

Jag vill till sist uppmärksamma att IOGT-NTO just nu har en kampanj för en vit jul. Jag tycker att det är väldigt bra att opinionsbildningen pågår, inte minst för barnens skull.

Den särskilda beredskapspolisen

Anf. 117 HILLEVI ENGSTRÖM (m):

Herr talman! Jag har en fråga till justitieministern, och det gäller en viktig grupp inom polisen, nämligen den särskilda beredskapspolisen.

Det finns ungefär 1 000 särskilda beredskapspoliser som har särskild utbildning och som i många fall har slutit avtal med polisen om att sättas in vid särskilt svåra situationer. Det gjorde man senast under stormen Gudrun med väldigt gott resultat.

Jag har träffat de här människorna, och de är rätt bekymrade över att det aldrig blir någon lösning på deras situation när det gäller vem som ska besluta om de ska sättas in, hur de ska kunna användas mer i svåra situationer – man kan tänka sig nya katastrofer och liknande – och varför det inte kommer något besked. Senast var frågan uppe i riksdagen i juni 2006.

Min fråga är: När kan det komma ett besked om vem som ska besluta och hur de ska användas?

Anf. 118 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Beredskapspolisen är en viktig möjlighet när det gäller att hantera frågor som normalt hanteras av den ordinarie polisen. De är utbildade och kunniga, men de används väldigt sällan. Det är ett problem som är väl omvittnat.

Vi arbetar med de här frågorna, därför att det handlar om gränsdragningen, vem som ska fatta beslut och annat som Hillevi Engström berättade om.

Vi bereder ärendet för tillfället, och om man genom förordningsändringar kan tillgodose en del önskemål finns det möjligheter till ganska snara ändringar. Om vi måste skriva propositioner kommer det att ta lite längre tid. Min ambition är att de människor som man har utbildat och engagerat ska användas där de kan göra nytta.

Anf. 119 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Vi säger tack till justitieministern, övriga deltagande statsråd och ledamöter för frågestunden i dag, som härmed är avslutad.

Anf. 120 CHRISTINA AXELSSON (s):

Herr talman! I dag firar vi Lucia, ljusets drottning. Men här i riksdagen känns det ganska mörkt, inte bara för kylan utanför utan också när man tar del av det betänkande vi nu ska börja debattera. Det är inte vare sig luciaglitter eller ljusa framtidsbilder i trafikutskottets budget för nästa år.

Herr talman! I förrgår lyssnade vi på årets fredspristagare Al Gore. Han beskrev hur viktigt det är att vi förvaltar jordens resurser – viktigt, inte minst för fredens skull. I dag sitter vetenskapsmän från hela världen på Bali och diskuterar precis samma sak. Den största utmaningen inför framtiden är klimatet. Lyckas vi inte lösa den kan vi inte heller hoppas på fred och förbrödring mellan folk.

Vi politiker har ett ansvar. Vi måste kraftsamla världen över och verkligen göra något.

Vi politiker som sitter i Sveriges riksdag måste börja här och nu, i dag. Vi ska inte tro att någon annan kommer att göra det åt oss. Växthusgasutsläppen måste bli mindre, även om vår andel av världens alla utsläpp inte är så stor. Men om inte vi klarar det, hur ska då någon annan kunna göra det?

Trots diskussioner i hela samhället och trots de borgerliga politikernas nymornade intresse för frågan lyser skarpa miljöinriktade förslag från regeringen på trafikområdet med sin frånvaro.

Herr talman! Vi socialdemokrater vill se mer grönt i transportsektorn. Vi visar i vår budgetmotion på behovet av att öka produktionen av förnybara drivmedel. Vi vill snarast öka inblandningen av biodrivmedel i bensin och diesel. Vi vill se mer forskning kring alternativa drivmedel, och vi vill stimulera utvecklingen av tekniska lösningar och innovationer för att minska växthusgasutsläppen. Grön inflygning är en sådan teknik som Luftfartsverket precis har beslutat permanenta där det är tekniskt möjligt.

Men det handlar också om samhällsplanering och om att förbättra samspelet mellan de olika transportslagen. Kollektivtrafiken behöver byggas ut och moderniseras för att bli mer attraktiv. Restiderna med tåg, framför allt mellan stora befolkningscentrum, måste minska. Ja, det finns mycket att göra. Det krävs en stark politisk vilja och en stark förmåga att skaffa fram resurser. Finns den? Ja, man kan undra.

Herr talman! Vi har under året hört vår infrastrukturminister och andra borgerliga företrädare oja sig över att de inte hann förändra budgeten på infrastrukturuområdet förra året. Det var så kort tid. Vi socialdemokrater undrade då: Vad i all sin dar är det de vill göra? Ja, det undrar vi fortfarande.

Vi har lyssnat till Jan-Evert Rådströms visioner om 4 miljarder. Vi har hört Sven Bergströms iver att ta över regeringsmakten, för då skulle det satsas på infrastruktur minsann.

Nu har de haft både tid och kraft. Och vad bidde det då? Bidde det i alla fall en vante? Jag är ledsen, kamrater, men det bidde just ingenting. Om jag ska vara mycket snäll så här före jul räcker det möjligen till en tummetott.

Jo, vill Moderaterna utropa, det blev drygt 1 miljard extra. Grattis, Jan-Evert! Du fick i alla fall 25 procents utdelning på tidigare satsningar från ditt parti.

Visst är det en ökning, men de här pengarna täcker inte ens upp de kostnadsökningar som vi har sett bara sedan den borgerliga regeringen tog över makten i Rosenbad.

Herr talman! Det räcker inte!

Vi socialdemokrater föreslog redan förra året att regeringen skulle betala mer på lånen och därmed frigöra utrymme genom lägre kostnader för amorteringar och räntor.

Jag vill tacka regeringen för att ni i år har hörsammat vårt socialdemokratiska förslag och amorterar 10 miljarder. Det frigör som sagt var ett utrymme, fast jag undrar varför ni är så blygsamma? Varför följer ni inte vårt förslag och amorterar mer, nu när det går så bra för Sverige? Ekonomistyrningsverket beräknar årets budgetsaldo till 105 miljarder kronor. Dessutom har ni råd att sälja flera statliga företag på mellanvalsrea. Det blir alltså pengar över.

Herr talman! Vi socialdemokrater föreslog som sagt var en ännu större amortering som skulle frigöra ännu mer så att vi kunde investera och kvalitetssäkra mer, just för att vi ser att vi har råd med det nu.

Vi föreslog att ytterligare 3 miljarder av lånen skulle betalas, men tji fick vi. Den 21 november fastslog riksdagen nästa års utgiftsramar, och vi måste nu förhålla oss till det. Kanske kommer våra förslag med i nästa budget. Vi tänker i alla fall fortsätta att lägga moderna förslag för att öka investeringstakten i infrastrukturen för att på så sätt öka den framtida konkurrenskraften i landet. Vore det inte bättre att satsa på framtiden i stället för att bara föreslå skattesänkningar för dem som är rika i dag?

Regeringens hållning känns mörk, herr talman. Det är omodernt!

Så här före jul är det budgettider i riksdagen. Detta är den borgerliga regeringens andra budgetproposition, och vi har sett hur tumskruvarna vrids åt för dem som är pensionärer, dem som är sjuka och dem som inte har något arbete. I stället har de som redan har fått mycket mer genom skattesänkningar både i den här budgeten och i den förra.

Samtidigt med detta sjunger borgarna i trafikutskottet OPS-hymnen. Det är ju jul. Det verkar som om en del tror att bara någon annan står för att låna ut pengarna så blir det snabbare och billigare med bygget av vägen eller järnvägen.

Offentlig-privat samverkan låter fint. Vi har haft utfrågning i utskottet, herr talman, och vi har gjort en forskningsöversikt. Det har varit många möten och debatter, men jag har verkligen inte blivit mer övertygad. Tvärtom, måste jag säga. Jag har lärt mig att det inte finns något billigare sätt att låna pengar än att låna dem av staten själv, alltså Riksgälden. Det går att använda samma typ av upphandling och arbetsmetoder för att uppnå det positiva med OPS. Vi kan få entreprenörer som håller byggtider enligt avtal och satsar på nya sätt att bygga och förvalta. Vi kan prova nya material och idéer. Den metoden att bygga har prövats med gott resultat på Norrortsleden.

Dessutom har vi faktiskt redan provat OPS, nämligen när man byggde Arlandabanan. Och det måste jag ju säga, den blev ingen lyckad satsning, i alla fall inte för dem som vill köra tåg eller för dem som vill åka tåg till Arlanda station. Det blir dyrt att stanna och släppa av eller på pas-

Prot. 2007/08:43
13 december

Kommunikationer

sagerare där. De privata intressen som har byggt banan vill självklart ha betalt.

Herr talman! Det finns inga genvägar till nya vägar eller järnvägar om de ska vara till för alla. Det behövs en vilja och att man kan välja, prioritera och naturligtvis skaffa fram tillräckligt med utrymme i statens budget. Fast med OPS-projekt skulle det onekligen bli en del finanshajar som fick goda beten att hugga på, så att de kan tjäna mer pengar på dem som betalar skatt här i landet.

Att det behövs mer pengar för investeringar är vi nog alla överens om. Men varför då inte låta lånefinansiera Norra länken, som vi socialdemokrater har föreslagit? Det skulle ju medföra att andra vägsträckor kunde byggas. Men det förslaget ratar den moderatledda regeringen. Jag förstår inte varför.

Herr talman! Det ser mörkt ut för trafiksäkerheten också. Det är nu tio år sedan vi socialdemokrater lanserade nollvisionen. Det är en vision som har fått många efterföljare i andra länder och i EU. Det etappmål som sattes upp har inte nåtts, och vi kan konstatera att det behövs kraftfulla åtgärder för att bygga fler säkra vägsträckningar. Det behövs också informationsinsatser och opinionsbildning som riktar sig till barn, vuxna och gamla.

Regeringen har utropat 2007 till trafiksäkerhetsår. Snart är året slut, och NTF kommer att få minskade anslag från staten. Att skära ned på stödet till folkrörelsearbetet när det gäller trafiksäkerhet rimmar illa med att samtidigt utropa detta år till trafiksäkerhetsår.

NTF har länge arbetat för att sätta ljus just på trafiksäkerheten. På vilket sätt kommer en neddragning av deras verksamhet att leda till att vi uppnår målen med nollvisionen? Det står det inte en rad om regeringens brist på ambitioner på trafiksäkerhetsområdet i budgeten. Sådant beslutar regeringen själv via regleringsbrev till Vägverket.

Utskottet har tidigare vinnlagt sig om att vara enigt i trafiksäkerhetsarbetet. Vi har alla strävat efter att minska antalet dödade och skadade i trafiken genom att både bygga nya vägar rätt, bygga om gamla och bedriva information och opinionsbildning.

Vi socialdemokrater tycker det är ett riktigt dåligt förslag att avveckla NTF. Vi har dessutom i vår budgetmotion föreslagit ökade insatser för trafiksäkerhetsarbete tillsammans med folkrörelser. Det ska bli intressant att höra de borgliga politikerna i utskottet försvara detta.

Herr talman! Lite glitter skulle vi som trängs på pendeltåg, bussar och i tunnelbanan behöva i vintermörkret. Både bussbranschen i Sverige och SLTF protesterade, liksom vi socialdemokrater, mot regeringens uteblivna satsningar på kollektivtrafiken i årets budget.

I min valkrets, Stockholms län, är vi mycket beroende av kollektivtrafiken, särskilt nu sedan trängselskatten har införts. Jag kan bara konstatera att det har medfört att Essingeleden har korkat igen samtidigt som trängseln ökar i tunnelbanan och på pendeltågen. Från regeringen kommer ingen tröst. Där är budskapet: Fortsätt att trängas! Är det er definition av trängselskatt?

Vi socialdemokrater tycker att intäkterna från trängselskatten också ska kunna gå till kollektivtrafik och inte bara till vägar. Vi anser att det är viktigt att ge intäkterna en egen budgetrad och inte bara klumpa ihop

dem med andra intäkter. De behöver kunna särskiljas för att invånarna i Stockholms län tydligt ska kunna följa vart dessa skattemedel går.

Jag undrar varför regeringen inte följer folkomröstningsresultatet, som sade att trängselskattintäkterna skulle användas till vägar och kollektivtrafik i Stockholmsregionen. Behovet är stort. Det behövs många nya bussar som ger låga utsläpp, det behövs mer tåg på spåren och tillförlitligheten behöver förbättras. Det behövs också nyinvesteringar i tvärbanor med mera.

Det är ett svek mot invånarna i Stockholms län att inte göra rejäla satsningar på kollektivtrafiken. I stället aviserar den moderatledda landstingsledningen att man ska höja priset på månadskortet, och man har redan höjt priset på enstaka resor. Några nya infartsparkeringar, utom i s-ledda Sigtuna, har vi inte sett röken av.

Det är inte enkelt – det förstår jag – inte minst när vi ser att Ceder-schiölds förhandling inte är klar än. 10 miljarder skulle vi få till kollektivtrafiken, informerade han utskottet om. Var finns de pengarna? Blir det en julkapp till Stockholmarna måntro? Han skulle ha varit klar för ungefär fjorton dagar sedan.

Herr talman! Det ser mörkt ut.

Avslutningsvis: Man kan ju önska. Det är ju i alla fall snart jul.

Jag önskar mig en majoritet som gör det de säger, och en majoritet som tar transporternas miljö- och klimatpåverkan på större allvar.

Transportsektorn beräknas svara för ca 30 procent av utsläppen av växthusgaser i Sverige. Och transporterna ökar. Ett enigt utskott säger sig vilja förändra transportsektorn så att den blir mer miljövänlig. Åtgärder som minskar utsläppen av koldioxid och andra klimatpåverkande gaser måste prioriteras högre. Varför kan man då inte satsa mer på kollektivtrafik, järnväg och sjöfart?

Majoriteten säger: ”Det är angeläget att genom ekonomiska styrmedel ge incitament till alla aktörer inom sektorn att agera miljövänligt; det ska löna sig att ta miljöansvar. De åtgärder som nu aviseras i denna riktning välkomnas därför av utskottet.”

Det är fint sagt. Men vad menar ni? Är det att låta bli att satsa på kollektivtrafik? Är det att lägga mest pengar på vägar? Är det att i EU acceptera ett handelssystem med utsläppsrätter för flyget som leder till en fortsatt ökning av växthusgasutsläpp? Var finns visionerna om de gröna transporterna?

Det är inte bara mörkt, herr talman. Regeringens transportpolitik är orättvis och oansvarig för framtiden och definitivt omodern.

För att sprida lite mer ljus över budgeten, vad gäller trafikområdet, kommer mina partikamrater Pia Nilsson och Désirée Liljevall att ta upp fler frågor kring järnväg respektive IT när de senare får ordet.
(Applåder)

Anf. 121 PETER PEDERSEN (v):

Herr talman! Vi har i olika sammanhang diskuterat våra viktiga frågor. Vi har haft olika forskningsrapporter, utfrågningar och så vidare. Det viktiga som har kommit fram av det här tycker jag är att det finns möjligheter att vidta åtgärder.

Trafiken har ett stort ansvar och har inte gjort sin hemläxa, som det brukar heta i vissa sammanhang. Vi måste alltså vidta kraftfulla åtgärder

för att även den sektorn ska ta sitt ansvar för att vi ska klara de klimatmål som vi har satt upp. Det hjälper inte att bara sätta upp och diskutera en massa procentsatser.

Klimatet påverkas i negativ riktning. Och vi kan tyvärr bara konstatera att trafiken är en bov i dramat. Då krävs det kraftfulla åtgärder.

Liksom Socialdemokraterna vill vi från Vänsterns sida kritisera den inriktning som den borgerliga regeringen har när man väldigt tydligt säger att man utifrån en samhällsekonomisk analys har kommit fram till att man ska satsa förhållandevis mer på väginvesteringar än på spårtrafik i framtiden. Det har vi svårt att förstå det klimatsmarta med. Och man tar en rad andra sådana beslut.

Herr talman! För tids vinnande kommer jag att försöka uppehålla mig vid den reservation och de tre särskilda yttranden som Vänstern har. Det finns väldigt mycket att säga, men jag kan inte parera alla de borgerliga lika mycket. Jag får i min inledning försöka ta upp de viktigaste frågorna, som vi har sett det.

Jag börjar med att yrka bifall till reservation 1 som handlar om mål- och resultatfrågor för politikområdet transportpolitik. Där konstaterar vi att det övergripande transportpolitiska målet är att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar utveckling för medborgarna och näringslivet i hela landet. Då återkommer vi med krav på en så kallad transporthierarki. Det är alltså en hierarki där man bedömer behovet av transporter och, om transportbehov finns, vilken typ av transporter man i så fall ska prioritera och kanske subventionera. Det ska då vara det ekologiskt hållbara, det långsiktigt hållbara, som gynnas.

Om man tittar på den trafik som finns i dag ser man att det är uppenbart att vägtransporter är för billiga, inte minst på godssidan. Annars skulle vi inte ha en så stor andel godstransporter på väg. Det måste förändras.

Vi har en hemställanspunkt där vi vill att regeringen nu tydliggör även för Sjöfartsverket, i regleringsbrevet, att man faktiskt ska lyfta fram och ta ansvar för jämställdhetsfrågorna. Det har vi också sagt tidigare.

Sedan gäller det särskilda yttranden. När det gäller IT, elektronisk kommunikation och post delar vi inte den inriktning som regeringen nu har. Man ändrar i fråga om hur det ska gå till att ge svenska folket bredband. Det handlar om den här digitala allemansrätten, som jag tror att Centern tog fram. Och man börjar diskutera marknadslösningar.

Vi vet att marknaden brukar vara väldigt intresserad av att skapa lösningar där det bor väldigt många människor. Ute i glesbygd och landsbygd, där det är långt mellan husen, finns inte alls det här ivriga intresset att bygga bredband. Vi tycker att det är ett gemensamt ansvar som vi måste ta för att se till att de flesta, eller helst alla, hushåll åtminstone kan få 2 megabyte per sekund i överföringskapacitet.

Det är alltså en viktig åtgärd, och då behövs det även fortsatt statliga insatser på det här området.

Sedan, herr talman, kommer jag in på det särskilda yttrandet nr 4, som är själva huvudpunkten. Det handlar om anslagsfrågorna.

Vi tycker att det är något märkligt att höra en regering som i olika sammanhang bröstar sig över att det går bra för Sverige, att ekonomin går lysande, att arbetslösheten minskar och så vidare. Men precis som Christina Axelsson säger kommer man efter alla fina formuleringar fram

till att det tyvärr inte finns ett finansiellt utrymme. Det saknas ett finansiellt utrymme, står det på några ställen, för att kunna göra de investeringar som behövs under planperioden fram till 2015. Därför måste man skjuta viktiga investeringar på framtiden.

Så lät det inte riktigt under den period när ni var i opposition. Då lovade ni ganska brett vad som skulle hända när ni kom till makten.

Då tycker vi från Vänsterns sida att det är dags att göra upp med den här nyliberala politiken. Vi brukar ju anklagas för att vi är lättsinniga, att vi har pengar som inte andra har. Det handlar inte alls om det. Vi tycker bara att staten som ekonomi borde föra ungefär samma politik som alla andra ekonomier, till exempel alla stora företag. De inser nämligen att det finns en skillnad mellan driftskostnader och investeringskostnader. Den enda anledningen till att man har det här systemet, att allting ska in under ett gemensamt utgiftstak, är att man vill hålla koll på och helst pressa ned den offentliga sektorns andel av bnp. Det finns liksom inga rationella argument för att hävda att en investering ska betalas av på ett år.

Vi tycker alltså att vi ska ha en investeringsbudget även i statens ekonomi. Vi konstaterar med glädje att även Sveriges Kommuner och Landsting har samma åsikt. Många företrädare för näringslivet har samma åsikt och förstår inte varför staten envist hävdar att i princip alla större investeringar ska direktavskrivas.

Jag skulle gärna vilja ha en debatt. Det har inte blivit speciellt mycket debatt i utskottet eller i övrigt om det här. Det har bara tystats ned.

Jag konstaterar med glädje att Socialdemokraterna redovisar möjligheter till lånefinansiering i några fall. De pekar ut några typiska projekt som man skulle kunna använda.

Man anklagar Vänsterpartiet för lättsinne, för att vi lånar upp pengar och sätter framtida generationer i skuld. Tänk om vi skulle ha haft samma resonemang på 1850-talet när vi byggde ut svensk järnväg! Jag skulle vilja fråga den borgerliga majoriteten: Hur många meter järnväg hade vi haft då, om man skulle ha sagt att allt som byggs ska direktfinansieras, ingenting ska lånas? Jag vill hävda att man då insåg att det krävdes en långsiktig finansiering.

De flesta i ett hushåll som ska köpa en egen bostad, till exempel, inser att det är svårt att betala av den på ett år. Och de köper inte en ny bostad varje år som det ska betalas lån och amorteringar på. Vi från Vänstern inser också att man inte kan bygga tre fyra citybanor varje år och bara lägga på hög. Det blir jättedyrt. Det förstår vi också. Men det handlar om en långsiktig klok investeringsplan. Vilka satsningar behöver vi göra på vägområdet och på spårtrafik, till exempel? Man ska se det långsiktigt.

Det är en katastrof att vi använder budgetargument för att inte göra de viktiga investeringar som krävs inom transportsektorn för att vi ska klara våra klimatmål. Det måste väga mycket högre i det här fallet än budgetdisciplin. Jag konstaterar att marknaden inte verkar vara speciellt orolig för den typen av resonemang, vilket alltid hävdades tidigare. Det sades att kapitalet flyr Sverige om man börjar diskutera i de termerna.

Nu kör borgerligheten i stället med argumentet att vi i Vänstern är lättsinniga för att vi vill låna pengar till investeringar. Låter man däremot privata företag låna pengar och bygga en väg för tiotals miljarder och hyr

ut den till skattekollektivet, som ska betala ränta och amorteringar eller vad det här kostar under kanske 30, 40 år, kallas det helt plötsligt för OPS-lösning, offentlig-privat samverkan. Det är ett jättefint ord. Och då är man helt plötsligt inte oansvarig längre.

Vad är den kvalitativa skillnaden jämfört med att låna pengar på ett traditionellt sätt via Riksgälden, som också sker till viss del? Vi har ju projekt som är lånefinansierade. Nu säger man att vi låter någon annan göra det här. Då kan man ju säga så här: Jo, det är bättre att någon annan får låna pengarna än att vi själva gör det. Men jag säger att det är ett knep från er sida. Ni gömmer undan den här skulden som ni faktiskt bygger upp. Den finns då någon annanstans och syns inte i statsbudgeten, men lånen och amorteringarna ska betalas.

Jag vill veta vad ni har för faktaunderlag för att säga att det skulle vara billigare att låna pengar på det sättet, en privat finansiering, än att låna i Riksgälden. Jag har inte sett några sådana uppgifter.

Dessutom är det väldigt svårt att hitta exempel på en långsiktig finansiering via OPS som skulle vara billigare eller bättre på sikt. Den rapport som vi har tagit fram visar också att man har svårt att peka på kostnadsbesparingar. Det har också varit ett av argumenten.

Jag konstaterar då att majoriteten ändrar vissa formuleringar. Man skulle övergå från en finansieringsprincip – anslagsfinansiering – till OPS. Det blev att komplettera via OPS. Det är ett steg i rätt riktning. Grattis! Men nu har jag suttit och räknat i betänkandet och ändå inte räknat med när OPS nämns i en motion, ett särskilt yttrande eller i en reservation. Kompletterat OPS nämns 23 gånger i betänkandet. Det tycker jag är ganska mycket. Jag har svårt att tänka mig att det finns speciellt många fler ord än ”och” och ”men” som används oftare. Begreppet OPS, eller offentlig-privat samverkan, förekommer väldigt ofta.

Jag vill ha en klarhet i om man ska tolka det som att ni bara har missat att rensa. Ser ni fortfarande detta som ett litet komplement? Är det grädde på moset som kan användas i vissa fall för att komplettera den vanliga anslagsfinansieringen, eller vad handlar det om? 23 gånger – ni kan ju räkna själva. Jag kanske har missat något. Det är i alla fall inte färre än 23.

På s. 106 i betänkandet finns Vänsterns förslag som innebär ett lägre anslag till utgiftsområde 22, nämligen nästan 11 miljarder lägre. Vill Vänstern därmed knäcka transportsektorn? Nej, det handlar inte om det utan om att vi genom att lånefinansiera större investeringar skapar ett stort finansiellt utrymme som kan användas till andra viktiga saker. Det möjliggör till exempel stora satsningar på spårtrafik. Det möjliggör åtgärder för att vi ska slippa de förseningar som vi alla som åker tåg är irriterade på ganska ofta. Vi kan säkerställa och vidmakthålla trafik på lågtrafikerade banor. Det är nämligen vansinne ur klimatsynpunkt att lägga ned en befintlig bana. I stället borde man stimulera och se till att det blev mer attraktivt för fler människor att använda banan. Det är väldigt dyrt att bygga upp ny infrastruktur.

Vi tycker också att man ska ut en skatt på flygtrafik som gör att den på ett rimligt sätt står för sina kostnader vad gäller klimatpåverkan. Jag skulle önska att fler, liksom Vänstern och nu till viss del Socialdemokraterna, började diskutera för att se att det finns alternativa sätt att finansiera våra gemensamma investeringar i framtiden vad gäller transportsek-

torn och inte bara gräva ned sig i de ideologiska skyttegravarna och kasta över lite dynga åt andra hållet. Vi skulle kunna komma överens om att det krävs viktiga åtgärder och kraftfulla satsningar för att vi ska komma till rätta med de problem som trafiken skapar och att vi då också måste skapa rimliga förutsättningar. Jag tror att alla, även utskottsmajoriteten, är överens om att det vore bra att få fler människor att resa kollektivt.

Men man konstaterar också att vi inte lyckas med detta. Då måste vi kanske sätta in åtgärder. Vi föreslår att man ska försöka med klimattaxa någonstans, alltså att helt enkelt slopa avgiften för kollektivt resande. Alla ropar förfärat och undrar hur man kan vara så lättsinnig att man föreslår något så eländigt som att man skulle kunna få ta sig fram kollektivt som resande utan att betala. Det skulle bli jättedyrt!

Vi kan dock konstatera att redan i dag betalas endast 42–43 procent av den resa som sker av biljettintäkten. Resten är offentlig finansiering eller olika typer av intäkter, till exempel från reklam. Man måste alltså inte täcka upp hundra procent av vad kollektivtrafiken i dag kostar utan betydligt mindre än så.

Om vi gjorde ett sådant storskaligt försök skulle man kunna titta på vad det innebar för pendling och för möjligheten att bo kvar på en mindre ort och pendla in till centrum för resa till och från jobb och utbildning. Skulle det till exempel kunna påverka de reseavdrag vi har på ett bra sätt så att fler valde den kollektiva lösningen?

Vi kan konstatera att om privatbilismen fortsätter att öka i samma takt som nu i Sverige och världen kommer vi inte att klara klimatmålen – om vi inte tror att vi inom en väldigt snar framtid kan skapa enorma arealer för odling av grödor för förnybar energi som används för att framställa bränsle till alla dessa bilar som vi då skulle kunna framför utan problem för klimatet. Men vad kostar det?

Om vi kunde få väldigt många människor att i stället resa kollektivt skulle det kosta en spottstyver i jämförelse med vad privatbilismen och vägtrafiken i stort kostar i dag och inte minst i framtiden.

Herr talman! Våra särskilda infrastrukturåtgärder nämner vi i vårt särskilda yttrande 7. Vi konstaterar att vi accepterar uppdelningen att riksdagen inte ska gå in och styra upp enskilda projekt, utan det ska myndigheter och andra verk göra. Men vi konstaterar att även här vill vi lyfta fram att vårt sätt att finansiera skapar större förutsättningar för att fler av de angelägna projekten faktiskt skulle kunna komma till stånd inom en rimlig tid och inte bara skjutas på en oändligt lång framtid, medan klimatet står och väntar på att vi politiker faktiskt ska ta ansvar redan i dag och inte bara hänvisa till budgettekniska knep.

Anf. 122 KARIN SVENSSON SMITH (mp):

Herr talman! Christina Axelsson hänvisade till mötet i går när Al Gore var här och pratade. Det pågår förhandlingar på Bali som handlar om kommande generationers öden rent ut sagt.

Vad pratade då Al Gore om? Jo, han pratade om att det överlägset bästa styrmedlet för att nå klimatmålet var klimatavgifter, klimatskatter, CO₂-skatter. Den uppfattningen delar vi i Miljöpartiet. Vi gick före med grön skatteväxling och trängselskatt, och vi tycker att det är rimligt att man sätter koldioxidavgiften på en sådan nivå att man når klimatmålen.

Det ska inte vara den enda åtgärden, men det är den sista och mest effektiva skruven.

För tung trafik behövs andra styrmedel. I morgon ska en kilometer-skatteutredning presenteras. Jag väntar med stor spänning på innehållet i den. Det var något som vi i den transportpolitiska propositionen i den rödgröna majoriteten lämnade fram och såg som ett viktigt instrument, dels för att få rätt ordning på transporterna så att man kombinerar väg, järnväg och sjöfart på ett effektivt sätt, dels för att skapa rättvisa förhållanden mellan de olika lastbilsoperatörerna.

I Skåne ser vi hur det kommer in fordon från andra länder. Inte alla men ovanligt många är registrerade i länder där dieselskatten är lägre och dieselkvaliteten sämre. Detta gör att vi har väldigt stora problem med trafiken i Skåne. Någonstans mellan 70 och 80 procent av lastbilstransporterna har varken start eller mål i Skåne utan är ren transittrafik som påverkar klimat och miljö mycket negativt.

Med en kilometerskatt skulle man skapa rättvisa mellan de åkerier som verkligen anstränger sig för att minska miljöbelastningen så att de vann fler transporter. I dag bedrivs i stället miljödumpling.

Det behövs också en flygskatt. Det är en skandal att flyget är ett skattefrälse som inte på något sätt täcker de kostnader man ger upphov till. Det är inget att välja på om vi ska klara klimatmålen.

Men vi ska inte i första hand prata om ekonomiska styrmedel i denna debatt utan om infrastruktur och om hur vi använder våra skattepengar för att tillgodose människors och näringslivets behov av transporter. Då räcker det inte med bara ekonomiska styrmedel. Det måste finnas kapacitet hos de miljövänliga transportslagen.

Vi i Miljöpartiet säger att vi ska plocka de lågt hängande frukterna först. Vad betyder det? Det betyder att medan man gör stora investeringar i järnväg så som vi vill göra ska man samtidigt öka möjligheterna för buss- och båttrafik. Buss kan med mycket kort tidsutdräkt ta över stora delar av den biltrafik vi har i dag – om man har modet att planera för kollektivtrafik på bilens bekostnad. Då menar jag sådana enkla åtgärder som att reglera ljussignaler, att ha särskilda filer och att Vägverket ska ta sitt ansvar. Man har faktiskt sektorsansvar för kollektivtrafiken genom att planera för kollektivtrafik i första hand och personbilstrafik i andra hand.

Vi har i vårt budgetalternativ avsatt och öronmärkt 750 miljoner årligen för att Vägverket verkligen ska satsa på kollektivtrafik. Vi tycker att det är en väldigt märklig signal från regeringen att man inte kan tänka sig att differentiera. När dieselskatten höjs är det faktiskt skillnad på om det är busstrafik och andra som bedriver det hela, och vi stöder helt bussbranschens krav på att de ska få återbetalning av dieselskatten för att kunna ta marknadsandelar från bilen.

Vi vill också att sjötransporterna ska spela en större roll. Vi har 52 hamnar i Sverige. Vi har en lång kust. Vi har jämfört med de flesta europeiska länder ett avundsvärt läge för att skapa smarta transportlösningar. Men för att så ska bli fallet måste faktiskt sjöfarten ha samma villkor som landtransporterna.

Så är det inte i dag. Sjöfartsverket är ett affärsverk där investeringarna finansieras av dem som använder sjöfarten, medan det är anslagsverk som finansierar infrastrukturen på landbacken. Vi tycker att det borde vara lika villkor om man ska ha en rättvis och effektiv transportpolitik.

Det innebär också att man måste differentiera farledsavgifterna bättre och kanske ställa villkor för att sjöfartsstödet ska utbetalas. I dag finns inga villkor förknippade med det.

En del tror att nya drivmedel kan rädda oss från klimatkatastrofen. Det är klart att det behövs nya drivmedel. Vi kan inte fortsätta att köra 97 procent av trafiken på fossila drivmedel. Men vi ska också vara klara över att vi inte ordnar mer än en liten del av transportomställningen genom att byta till nya drivmedel.

Olle Hådelld från Vägverket har redovisat i remissvaret till Oljekommissionen att i bästa fall kan en femtedel av den oljereduktion som ska ske till 2020 ske genom utbyte till förnybara drivmedel. Resten måste ske med hjälp av effektivare transporter, bättre kombinationer av väg, järnväg och sjöfart på godssidan samt bättre kombinationer av cykel-, gång- och kollektivtrafik på persontrafiksiden.

Jag har återkommit till Sternrapporten flera gånger. Jag skulle önska att de borgerliga ledamöterna också tog del av den. I den kan vi se vilka kostnader som klimatkatastrofen kommer att orsaka oss, nämligen att vi kan minst förvänta oss i storleksordningen ett till två världskrig – det är svårt att uppskatta. Inga nyheter sedan Sternrapporten blev offentlig har talat för motsatsen, snarare tvärtom. I rapporten drar man slutsatsen att det faktiskt är dyrare att *inte* investera i framtiden än att göra det. Det är något som vi särskilt behöver adressera till Klimatberedningen, som har ett stort ansvar för att ge regeringen underlag inför regeringens beslut om en klimatproposition. Även om det kostar att bygga kollektivtrafik är det dyrare att inte göra det.

Vi kan undra hur det ska gå till att finansiera dessa saker. Vi kan inte låta bli att känna oss lite lätt skadeglada. Det ligger inte riktigt för mig, men jag ser hur det går med lånefinansieringar och OPS. För dem av oss som var ute i valdebatterna 2006 fanns det ingen ände på vilka investeringar som de borgerliga kandidaterna skulle finansiera med hjälp av OPS. Jag tror inte att det var någon valkrets i landet som inte skulle begåvas med ny infrastruktur betald med hjälp av OPS.

Vi har tagit fram underlag som visar vad resultatet har blivit. Resultatet har i första hand blivit att de olika entreprenörerna och anläggningsföretagen kommer att skaffa sig större förtjänster om de använder sig av den metoden. Skatteutgifterna kommer att öka. När räntan och amorteringarna väl ska betalas kommer det att visa sig att projekten blir dyrare än om de finansieras via Riksgälden.

Jag kan förstå att det är vissa problem nu mellan Näringsdepartementet och Finansdepartementet när infrastrukturpropositionen ska läggas fram. Jag skulle gärna vilja höra diskussionen dem emellan. Man ska också lyssna på vad Riksgälden säger i det sammanhanget, om man ska ta ansvar för statens finanser på riktigt och inte bara på låtsas.

Vad gör regeringen i ljuset av Bali, klimathotet och Al Gores rekommendationer? Vi har hittills inte blivit imponerade. Det första ni gjorde var att avskaffa flygskatten – det enda lilla styrmedel vi hade lyckats åstadkomma för att bromsa ökningen av flyget. Ni aviserar att ni i första hand ska satsa på att bygga Förbifart Stockholm – ett järnvägsprojekt för minst 25 miljarder – för att lösa Stockholms problem med infrastrukturen. Vad blir det i så fall över till kollektivtrafiken?

Prot. 2007/08:43
13 december

Kommunikationer

Jag ska inte orda särskilt mycket om Förbifart Stockholm eftersom jag har haft anledning att göra det vid andra tillfällen. Jag kan bara säga att vi instämmer i de krav som restes på klimatdemonstrationerna i lördags, det vill säga inte en krona till nya vägar. Pengarna ska i stället gå till kollektivtrafik.

Det skulle vara intressant att göra en ordentlig samhällsekonomisk bedömning av vad vägsatsningarna står för, vad de ger och vad de kostar. Ni uppehåller er väl vid detta i propositionen. Där skriver ni att det ska läggas större vikt vid samhällsekonomiska bedömningar i framtiden. Ni säger också att dessa bedömningar ska resultera i att det ska vara en större andel vägar. Det är intressant att ni ställer en fråga, efterfrågar mer analys och samtidigt vet svaret på frågan. Varför frågar ni över huvud taget om ni vet svaret?

Anders Borg har sagt att det ska bli tre fyra gånger större väganslag. Eftersom jag antar att han inte är mer spendersam än tidigare innebär det motsvarande mindre på järnvägssidan. Det ska bli mycket intressant att få se reaktionerna från dem inom näringslivet som vill köra gods på järnväg och de människor som har förväntat sig och flyttat i tron att det ska bli en järnvägsutbyggnad och det sedan inte blir det. Jag tror inte att det kommer att öka regeringens popularitet.

Ni gör för övrigt en bedömning i budgetpropositionen där ni tittar på tio nystartade vägbyggen. Vad är den samhällsekonomiska bedömningen av dem? I er redovisning säger ni att det var bara sju av dem som det gick att räkna på. Tre av dem gick det inte att räkna på alls. Av de sju som det gick att räkna på var tre olönsamma. Hur kan ni då tro att en större andel till väginvesteringar skulle ge större samhällsekonomisk lönsamhet?

Vi ska vara klara över att alla projekten utgår från den beräkningsgrund som lades fast för några år sedan när oljepriset låg på 24 dollar fatet. Hur kan ni tro att det räknat i dagens oljepris ska bli större lönsamhet för vägarna? Man räknade också med att skadan av 1 kilo koldioxid skulle belöpa sig på 1:50 kronor. Är det någon som tror att skadekostnaden för klimatet är så liten? Nej, givetvis inte. Med riktiga variabler, kalkyler eller siffror in blir det en helt annan bedömning. Jag skulle verkligen önska att någon av dem som kommer upp efter mig vill resonera om saken. Vad menas med att fler vägar skulle ge större samhällsekonomisk lönsamhet?

Jag tänkte nämna något om trafiksäkerhet. Vi har nollvisioner. Det finns ett etappmål för i år som vi redan har misslyckats med. Det vet vi redan innan året är slut – inte misslyckats lite utan ganska mycket. Den positiva trenden för några år sedan med ett minskat antal döda på vägarna har brutits.

Kan vi då inte göra någonting åt detta? Jo, det kan vi göra. Det finns enkla forskningsresultat och ett opinionsarbete som visar på att bättre hastighetsövervakning, bättre sanktioner så att skyltade hastigheter blir reella i trafiken samt alkoholås skulle ge mycket stora effekter.

Vad blir svaret på detta? Jo, det är att ni beskär medel till de ideella organisationer som arbetar opinionsbildande för att få trafikanter att följa regler och för att minska de humanitära problem som trafikolyckorna innebär. NTF och andra organisationer får mindre medel. Det är ett märkligt svar när ni har ansvaret för trafiksäkerheten i ett land. Det är

också mycket konstigt att ni väntar med att lägga fram lagförslag. Jag har inte sett något i propositionsförteckningen om förslag till att nya fordon ska ha alkoholås. Det var vi tämligen överens om före valet.

Jag skulle också avslutningsvis vilja säga något om jämställdhet. Vi har ett jämställdhetsmål i transportpolitiken. Det sjätte delmålet. Vad innebär det? Jo, det är att vi i större utsträckning ska beakta de vanor och resmönster kvinnor har och de värderingar kvinnor står för i trafikpolitiken.

Vad vet vi då om skillnaden mellan män och kvinnor? Det finns givetvis fysiologiska skillnader mellan män och kvinnor, men jag tror inte att de kan förklara att kvinnor går mer än män. Jag tror inte att det finns någon begränsning hos män som gör att de inte kan gå längre och mer än vad de gör i dag. Kvinnor åker mer buss. Jag tror inte heller det beror på att männen inte får plats i bussar eller att det på något annat sätt finns något som hindrar dem. Även om de säger sig ha svårare att läsa tidtabeller tror jag faktiskt inte att det är ett problem som inte går att överbrygga.

Vad blir svaret på de skillnader som finns? Vi vet att kvinnor i större utsträckning är utan bil och beroende av kollektivtrafik. Hittills har svaret varit Förbifart Stockholm. Jag tror inte precis att det går att leda i bevis att Förbifart Stockholm utgör en större uppfyllelse av det jämställdhetspolitiska målet.

Anf. 123 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m):

Herr talman! Jag vill inledningsvis säga att i den här budgetdebatten delar vi i alliansen upp de olika transportslagen mellan oss. Därför kommer jag inte att gå in på alla områden inom utskottets ansvarsområden. Mina alliansvänner kommer att redovisa andra delar av vår gemensamma infrastrukturpolitik.

Alliansregeringens övergripande mål är att bryta utanförskapet som har ökat lavinartat under det socialdemokratiska styret. Vi bryter den trenden genom fler jobb i fler växande företag.

Förutsättningen för att bedriva företag i hela vårt land är en fungerande och pålitlig infrastruktur. Regioners möjlighet att locka till sig nya företag är beroende av att det finns fungerande transporter och kommunikationer. För enskilda företag kan en god infrastruktur leda till ökad produktivitet och lönsamhet. På så sätt stärks företagets konkurrenskraft, och det blir möjligt att nå nya marknader och nya kunder.

Alliansregeringen ser dessa möjligheter och gör därför i sin budget för 2008 en miljardsatsning på infrastrukturen. 818 miljoner kronor extra satsas på drift och underhåll av vägar och järnvägar. 385 miljoner kronor extra satsas på investeringar i vägar, och dessutom tillförs 100 miljoner kronor som ett extra bidrag till vårt enskilda vägnät.

Med andra ord satsar regeringen 1,2 miljarder mer än den tidigare socialdemokratiska regeringen på att förbättra vår infrastruktur. Det är en av de större satsningar som har gjorts i en ordinarie budgetproposition i modern tid, mina vänner. Med rustade vägar och järnvägar skapar vi förbättrade förutsättningar för att tåget och bussen tryggt och säkert ska komma fram i tid.

Totalt satsar vi för 2008 nästan 36 miljarder kronor på områdena transportpolitik, IT, elektroniska kommunikationer och post. Den största

Prot. 2007/08:43
13 december

Kommunikationer

delen, drygt 31 miljarder kronor, går till byggande och underhåll av vägar och järnvägar.

Vi har i dag knappast hört om Socialdemokraternas förslag i deras budgetmotion. Det är mycket intressant att se Socialdemokraternas nya löften att åtgärda vägar och järnvägar i det här landet, men trovärdigheten är lika stor som att tomten finns med tanke på deras totala underfinansiering av tidigare projekt när de själva satt i regeringsställning. Det är inte så konstigt att de inte vill lyfta fram sitt eget budgetförslag över huvud taget.

Vi ser gång på gång hur Socialdemokraterna glömmer bort att de har suttit i regeringsställning och är ansvariga för de brister som finns inom fler områden än det här. Nu lovar de pengar till höger och vänster utan en trovärdig finansiering. Varför gjorde inte Socialdemokraterna det här när de själva satt vid makten? Den nu gällande investeringsplanen som gäller fram till 2015, fastställd av den tidigare s-regeringen, innehåller många löften men på tok för lite pengar. Det är naturligtvis ett oerhört svek och nedslående för många kommuner och regioner som trodde på Ulrica Messing och att Socialdemokraternas plan var på riktigt.

Alliansregeringen har bett både Banverket och Vägverket att göra en översyn av de gällande infrastrukturplanerna. Vi misstänkte förstas att Socialdemokraterna hade byggt upp förväntningarna i landet genom ett luftslott och att en del skulle vara ofinansierat. Ingen kunde väl tro att det var så illa ställt som redovisningen nu har visat.

I Socialdemokraternas infrastrukturplan fattas det över 33 miljarder kronor på vägsidan och långt över 50 miljarder på järnvägssidan. Ni tror kanske att jag sade fel. Nej, det fattas 80, 90, kanske 100 miljarder kronor i den gällande planen. Det är inget som ni med stolthet kan säga att ni har åstadkommit.

Det är inte nog med detta. Vi har också ett eftersatt underhållsberg som innebär att infrastrukturen förstörs och faktiskt på många ställen är så dålig att det inte räcker med att laga den. Vi måste bygga om infrastrukturen, för förfallet är för stort. Det är ett eftersatt underhållsberg bara på vägnätet i storleksordningen 20 miljarder kronor.

Var ligger då trovärdigheten i förslagen från Socialdemokraterna den här gången? Att förra regeringen lurat svenska folket råder det ingen tvekan om. Det får ni väl hantera, men värre är att det har åstadkommit en förtroendekris när det gäller politikens trovärdighet och kommande infrastruktursatsningar. Socialdemokraterna måste förstå att det nu är allvar när vi diskuterar infrastruktur. Det är inga tomma julklappar som ska levereras, utan det är verklighet.

Vi är beredda att se på nya finansieringsformer när det gäller infrastruktur. Det har ni starkt kritiserat. Socialdemokraterna ställer sig negativa till alla typer av OPS-lösningar. Vi tycker att man på ett kreativt sätt måste se på olika finansieringslösningar för avgränsade projekt. Exempelvis kan byggandet av en bro som förkortar resor vara ett bra exempel på OPS som delvis kan finansieras genom broavgifter.

Alliansregeringen lägger nu upp strategier för nyinvesteringar där väg- och järnvägsinvesteringar ska underlätta vardagen för människor och företag och möjliggöra grunden för utvecklingskraft i hela vårt land. Nu tydliggörs och läggs strategier upp för en omställning av transportsektorn som utgår från en effektiv samordning och logistik mellan ham-

nar, flygplatser, vägar och järnvägar. För att nyttja infrastruktursatsningar på bästa sätt tas nu äntligen ett samlat grepp över alla transportsätten, och vi kan på ett tydligt sätt se våra transporter i ett stråktänkande.

Människors ökade rörlighet i större arbetsmarknadsregioner visar också på att statens planering mycket tydligare måste genomföras tillsammans med den regionala nivån. Allt detta pågår nu i alliansregeringens förarbete inför den proposition som kommer att läggas fram för riksdagen. Det är egentligen obegripligt att det inte har gjorts långt tidigare. Man kan faktiskt ställa sig frågan vad sossarna gjorde på departementet när de var placerade där.

Det är också glädjande att vi nu kan se att man gör en genomlysning av några myndigheter för att skapa en effektivare organisation och uppfylla de krav som våra medborgare och företag ställer. De myndigheter inom trafikutskottets verksamhetsområde som berörs är VTI, Sika, Vägverket, Banverket, Luftfartsverket, Järnvägsstyrelsen, Statens Järnvägar, Luftfartsstyrelsen och Sjöfartsverket.

Vi är också i slutfasen av att förverkliga en trafikslagsövergripande trafikinspektion. Den nya myndigheten beräknas kunna inleda sin verksamhet i januari 2009.

Vidare håller vi på att se på förutsättningarna för att ombilda verksamheterna vid Vägverket Produktion, Vägverket Konsult, Banverket Produktion och Banverket Projektering till aktiebolagsform, och en proposition i frågan kommer under våren.

Det höga tempo som alliansregeringen håller i ett nödvändigt förändringsarbete är imponerande. Det är en situation som man inte kan säga att man är van vid från tidigare regeringar. Det är många bollar i luften samtidigt.

Det finns de som undrar om vi verkligen klarar allt vi utger oss för att kunna åstadkomma. Jag kan försäkra er att det kommer att lyckas.

Några ytterligare exempel på allt som pågår är att analysera Luftfartsverkets roll som statlig infrastrukturförvaltare och i anslutning till detta redovisa de ekonomiska och transportpolitiska förutsättningarna för och konsekvenserna av alternativa verksamhetsformer för Luftfartsverket. Vi gör en översyn av Sjöfartsverkets roll och verksamheter. Vi har planer på förändringar av Bilprovningens område.

Vi ser också på trafikskolors möjlighet att examinera och utfärda körkort. Det handlar om att höja kraven på moped för att köra i trafik och även om att höja kraven på kunskaper för andra typer av fordon. Det är ett viktigt arbete för att höja trafiksäkerheten.

Vägverket och Banverket har också fått ett regeringsuppdrag att, i samverkan med berörda myndigheter och aktörer, ta fram ett nationellt handlingsprogram för kollektivtrafikens långsiktiga utveckling. Programmet ska utgå från en helhetssyn på kollektivtrafiken och behandla alla väsentliga faktorer för utvecklingen av en mer attraktiv och konkurrenskraftig kollektivtrafik. Målsättningen med uppdraget är att skapa förutsättningar för ett ökat kollektivt resande och öka kollektivtrafikens andel av transporterna. Ett viktigt led i arbetet med uppdraget har varit att samla aktörerna kring vision, mål och insatsområden för kollektivtrafikens utveckling. Det lokala och regionala engagemanget i uppdraget är viktigt då kollektivtrafikens utveckling inte minst handlar om regional

utveckling, tillgänglighet och tillväxt. En attraktiv kollektivtrafik utgår också från kundens behov och det som resenärerna värderar högt.

Som ni kan se, trots den kritik som ni försöker föra fram, är det mycket på gång och mycket kommer att märkas framöver. Detta är bara ett axplock. Mina alliansvänner kommer att redovisa betydligt mer på de olika trafikområdena sedan.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag framföra ett stort tack till vårt utskottskansli som på ett föredömligt sätt har gett oss underlag och förbättrande allt arbete för oss. Jag vill också önska er en riktigt god jul och ett gott nytt år.

Jag vill även önska alla i utskottet en riktigt god jul och ett gott nytt år och rikta ett särskilt tack till Christina Axelsson som har varit vikarierande ordförande under hösten – ett arbete som hon skött mycket bra. Hon har alltid försökt att jobba för hela utskottets bästa. Tack ska du ha!

Så här i juletid vill jag naturligtvis också önska talmannen en god jul.

Anf. 124 CHRISTINA AXELSSON (s) replik:

Fru talman! Trots de avslutande vänligheterna vill jag ställa en fråga. Nu har Jan-Evert Rådström, Moderaternas främsta företrädare på trafikområdet, stått här och ojat sig – inte över att det var kort om tid den här gången utan över vad vi hade för oss under de år som vi satt vid makten.

Om nu Jan-Evert Rådström inte tror på tomten kanske han hoppas mer på påskharen. Det är väl vid den tiden vi kanske har sett vad ni egentligen vill göra när infrastrukturpropositionen har kommit.

Eftersom jag har hört det förut – det här med att vi inte har gjort någonting – har jag tagit mig friheten att be riksdagens utredningstjänst att ta reda på hur mycket vi har lagt i våra budgetar och hur mycket respektive parti har sagt i sina budgetmotioner. För att vara sjyst har jag tänkt så här: Ni tog över makten 1991. Om man jämför tiden från 1991 till och med år 2006 får vi i alla fall med lite blandning av de år som vi har regerat och vi har regerat. Vi har regerat i flest år. Så är det.

Om man gör det kan man räkna ut att under de åren har vi socialdemokrater lagt 334 miljarder i budgeten på utgiftsområde 22. Kristdemokraterna och Moderaterna har lagt 314 miljarder inklusive de 4 miljarder som Jan-Evert pratade om och inte fick hösten 2005. Folkpartiet har lagt sig på 297 miljarder. Som god tvåa efter oss kommer Centerpartiet med 316 miljarder. Så, Jan-Evert Rådström, kom inte och säg att ni har varit de goda och vi har varit de onda!

Anf. 125 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är bekymmersamt när Christina Axelsson försöker leta siffror och ställer frågor precis som det passar henne till utredningstjänsten.

Faktum kvarstår: Vi gör en stor satsning i budgeten. Det är den största satsningen under modern tid. Vi kommer med en infrastrukturproposition, som Christina Axelsson väl vet. Däremot glömde Christina Axelsson att ta upp en fråga till utredningstjänsten: Hur mycket har Banverkets och Vägverkets låneskuld ökat under perioden? Vi sitter i en

situation där vi i dag har över 40 miljarder kronor bortlånade hos banverk och vägverk. De prognoser som vi har framför oss visar att inom några få år, när räntornas andel blir större och så vidare, har vi en låneskuld på i storleksordningen 60 miljarder kronor. Detta glömmer Christina Axelsson att ställa en fråga om.

Prot. 2007/08:43
13 december

Kommunikationer

Anf. 126 CHRISTINA AXELSSON (s) replik:

Fru talman! Jag behövde inte ställa den frågan; jag fick ju uppgifterna just nu av Jan-Evert Rådström. Men om vi inte hade tagit de lånen – vilket investeringsbehov hade då inte funnits i det här landet?

Tempot är imponerande, säger Jan-Evert Rådström vidare. Ja, ni har väl bråttom, för ni följer väl också opinionssiffrorna.

Jag vill avslutningsvis fråga Jan-Evert Rådström om en helt annan sak. Det handlar om de 25 miljonerna. Vet ni att 25 miljoner är 80 meter på Norra länken? Det är 80 meter på Norra länken som ni tycker att man inte längre behöver förmedla till NTF. Hur kommer trafiksäkerhetsarbetet att bedrivas i framtiden? Bredd behövs – visst. Men man behöver också lite djup och spets, Jan-Evert Rådström. Nu vill jag höra från Jan-Evert Rådströms egen mun: Hur tänker ni vad gäller NTF?

Anf. 127 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m) replik:

Fru talman! De 25 miljoner som Christina Axelsson pratar om är alltså en fördelning under flera år. Under 2008 handlar det om 6 miljoner kronor. Det är alltså en eventuell besparing på 10 procent på NTF:s budget. Det kan väl kanske vara smärtsamt i sig att de inte klarar av de 6 miljonerna, men det tror jag att de gör.

Men trafiksäkerhetspengarna finns! Trafiksäkerhetspengarna finns på Vägverket. Tänk om Christina Axelsson kunde komma på tanken att hon inte tycker att projektpengar till trafiksäkerhetsarbete också ska ha möjlighet att analyseras så att de bästa projekten kommer till stånd! Jag hoppas naturligtvis att en del av de projekten kommer att sökas av NTF så att de får pengar för projekt. Men det kan vara andra aktörer som jobbar med trafiksäkerhetsarbete i vårt land. Christina Axelsson tycker tydligen att de ska vara uteslutna och inte kunna få del av de pengarna.

Anf. 128 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja gå direkt in i diskussionen om projektpengar. Hur tror du att regeringen skulle kunna planera sin verksamhet med projektpengar, Jan-Evert Rådström? Man behöver faktiskt ett stadigt anslag för att kunna planera, bedriva verksamhet, ta ansvar och ha en långsiktighet.

Om hälften av tjänstemännens tid går till att söka projektpengar och redovisa projekt blir det väldigt lite över till ordinarie verksamhet. Jag tycker att NTF gör ett bra jobb. De behöver större anslag, och inte mindre.

Men det var inte på grund av detta jag begärde ordet, utan jag har en fråga till Jan-Evert Rådström. Du sade att ni skulle bygga järnväg och öka möjligheterna för järnvägstrafiken. Jag undrar vad du tror att det betyder för den interregionala järnvägstrafiken att SJ blir av med möjligheterna att köra interregionala tåg över hela landet. X 2000 är det enda transportslag som kan konkurrera med inrikesflyget. I takt med att folk

inser att man måste ta klimatansvar och föredrar tåg framför flyg slår ni undan benen på SJ. Är det ett sätt att öka järnvägens möjligheter att bidra till en god transportförsörjning?

Anf. 129 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Karin Svensson Smith ställde en fråga om NTF till mig. Jag tycker att det är viktigt att frivilligorganisationer inte är fullt ut låsta vid direkta verksamhetspengar. I det här fallet har NTF fått 27 miljoner i projektbidrag under året från Vägverket, och de har fått 14 miljoner från Vägverket regionalt. Det finns mängder med organisationer i vårt land. Det vore väl synd om det skulle innebära att vi inte tror på organisationsformen utan måste ha ett statligt grundstöd till alla? Det vore väl ändå beklagligt?

Jag hoppas att vi ska komma ännu längre när det gäller SJ:s möjligheter att konkurrera. Vi för en diskussion, och den är intensiv. Vi kommer att titta på ytterligare möjligheter för att bredda konkurrensen. Ett problem som vi kan ha är att det finns aktörer, som kanske är helt statliga, som ger sig in och konkurrerar med ett bolag som SJ som ska klara sig på egna meriter. Men jag är övertygad om att vi kommer att få ett bra system för detta.

Anf. 130 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik:

Fru talman! Jag skulle rekommendera Jan-Evert Rådström att gå på studiebesök på NTF – jag är säker på att han är välkommen – och se vad det innebär att ha merparten av sin ekonomi via projektpengar som man ska söka tillfälligt i stället för att ha en stadig finansiering i botten.

SJ:s styrelse står begrepp att fatta beslut om inköp av nya tågsätt den 18 december. Förmodligen kan de inte göra det nu eftersom de inte har garanterade intäkter på de banor där ni har tagit undan trafikrättigheterna för dem. Vart ska de resenärer som annars skulle få plats till exempel på sträckan mellan Stockholm och Göteborg ta vägen? Det finns en kapacitetsbrist som inte bara har med spår att göra, utan det är brist på vagnmateriel. Ska SJ vara ett ekonomiskt ansvarsfullt företag är man bunden av aktiebolagslagen, och då kan man inte göra investeringar som man vet att man inte kan betala. Eller tycker Jan-Evert Rådström att de ska göra det i alla fall?

Dessutom handlar det om att människor inte bara ska kunna förflytta sig i de regioner där man bor tätt och har råd att bedriva en bra kollektivtrafik. Vi behöver tåg i hela trafiken. Jag tycker att du, som kommer från ett glesare län än jag, borde vara medveten om detta.

Anf. 131 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Vi får säkert anledning att föra diskussionen om det försök som sker nere i Skåne ett antal gånger Karin Svensson Smith och jag. Det står också i det beslut som har fattats att man inte ska hindra den konkurrensutsatta trafiken. Det blir en uppgift för oss att se att det inte slår fel och blir en kollektivtrafik som är ännu mer skattefinansierad i Skåne. Det är ingen betjänt mer än kanske Vänsterpartiet som vill att kollektivtrafiken ska vara gratis. Men det är en helt annan fråga.

Anf. 132 PETER PEDERSEN (v) replik:

Fru talman! Jag kan ta den uppkastade bollen och konstatera att om inte jag hörde fel sade Jan-Evert Rådström i sitt anförande att man vill öka kollektivtrafikens andel av transporterna. Jag tycker att det är väldigt glädjande att Moderaterna har kommit fram till den ståndpunkten. Men det ska också fyllas med något innehåll.

Vi i Vänstern föreslår ungefär 2,4 miljarder till trafikavtal. Av detta är satsningen på kollektivtrafiken 1 ½ miljard och försök med klimattaxa 800 miljoner. Vi föreslår ett ökat banunderhåll med 1 miljard och en satsning med 250 miljoner per år på nedlägningshotade banor. Vad gör ni för att bryta den här trenden? I majoritetstexten konstaterar ni att man inte lyckas nå de här målen om antalet döda och allvarligt skadade i trafiken. Det går åt fel håll. Ni konstaterar att ni inte får fler att åka kollektivt. Kan det bero på någonting? Kan det bero på tillgänglighet, pris och så vidare?

För mig är det fullständigt ofattbart hur ni kan komma fram till den ståndpunkten att ni nu ska släppa loss konkurrerande trafik i Skåne trots alla de föredragningar vi har haft i trafikutskottet där man varnar från olika håll för att det här på ett allvarligt sätt kommer att skada möjligheterna till långväga interregional trafik. Ni låter ideologin styra precis som när det gäller OPS. Jag hävdar att neddragningen av stödet till NTF också har att göra med ideologin.

I andra sammanhang tycker ni att det är viktigt med politiskt ideologiskt framställt faktapropaganda, men när det gäller trafiksäkerhetsarbetet är det knappast ett problem att vi har en eller helst ännu fler aktörer som kan göra ett bra jobb. Det behövs fler aktörer. Då ska man inte dra ned anslaget till den kanske viktigaste aktören när det gäller trafiksäkerhetsarbete. Det ger helt fel signaler.

Anf. 133 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Peter Pedersen hörde att vi har ett uppdrag till Banverket och Vägverket för att se hur vi ska kunna öka kollektivtrafikens andel. Jag står fast vid att jag tycker att det är viktigt. Det har varit en negativ trend för kollektivtrafiken. Den har i och för sig ökat i antal, men som andel har kollektivtrafiken minskat. Det är beklagligt.

Jag kan också konstatera att Vänsterpartiet har två sätt att debattera. Ett sätt är att lägga ett budgetförslag och sedan säga något helt annat i kammaren. Låt mig påminna Peter Pedersen om att en nolltaxa i kollektivtrafiken kostar ungefär 12 miljarder kronor. Det har jag inte sett någonstans att ni har tänkt er.

Man måste göra mängder med saker inom kollektivtrafiken för att förbättra den. Då kommer vi kanske in på ett mer ideologiskt funderande.

Jag har en fråga till Peter Pedersen, som vet att bussen går i närheten av hans egen bostadsort. Vi kan ta en buss som går från Värmland till Stockholm som exempel. Tycker Peter Pedersen att en resenär ska kunna få gå på en expressbuss i Karlstad och gå av i Kristinehamn? Vi kan ta det som ett teoretiskt exempel på en inomregional resa. Eller ska den personen vackert få stå och vänta i vintermörkret på grund av att det är en kommersiell buss? Vad säger Peter Pedersen om det? Kan vi jobba tillsammans för att avreglera en sådan del inom kollektivtrafiken?

Anf. 134 PETER PEDERSEN (v) replik:

Fru talman! Jag har ingenting emot att det finns olika alternativa lösningar. Jan-Evert Rådström tog upp busstrafiken. Det finns större förutsättningar för konkurrens där. Det är mycket svårare med konkurrens på spåret. På många ställen finns det ett spår. Då ligger det i sakens natur att det är väldigt svårt att upprätthålla en fullvärdig konkurrens där alla är med och kämpar på samma villkor.

Jag tycker att det största problemet är att alltför många väljer att åka buss eller bil in mot Stockholm i stället för att ta tåget därför att man uppfattar det alternativet som alltför kostsamt. Jag tycker att det är mycket märkligt att det kan vara lönsamt att köra 50–60 busspassagerare 30 mil till halva priset jämfört med vad det kostar att ta tåget som går efter en tidtabell. Då är det något fel i styrningen.

Jag förstår inte alls detta att vi inte vill stå för vad som står i betänkandet när vi pratar i kammaren. Om man läser våra förslag framgår det väldigt tydligt att vi inte har föreslagit att vi ska införa nolltaxa eller klimattaxa i hela Sverige. Vi har pekat ut två län, och då kostar det exakt det vi säger. Om vi hade sagt att vi ska införa detta i hela Sverige skulle det bli en högre kostnad, men det säger vi inte. Jag vill nog hävda att vi säger samma sak i texten som jag säger i kammaren.

Sedan vill jag få fört till protokollet att det finns olika uppgifter om vad vi tycker. Vi har kraftfulla satsningar. När det gäller trafikavtal är den rätta uppgiften det som står på s. 105, nämligen ungefär 2,4 miljarder. Om man läser på s. 59 får man en känsla av att vi vill satsa tre gånger statsbudgeten på trafikavtal. I stället för 2 338 miljarder kronor ska det vara 2 338 miljoner kronor. Då blir det rätt. Det är en lapsus att vi inte har uppmärksammat det tidigare.

I grunden är det positivt att Jan-Evert så tydligt säger att vi ska ha mer kollektivtrafik. Jag frågar bara: Hur ska det gå till?

Anf. 135 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Peter Pedersen vill särskilt diskutera järnvägstrafiken. Den är en viktig del. Peter vet att vi bland annat tog upp 125 miljoner i vårbudgeten för att förstärka spårsystemet i Stockholm. Det är ett av de stora problemen som måste lösas för att tågtrafiken ska fungera. Det är tyvärr sådant som vi har fått ta över genom att det har varit för små satsningar på underhållet av järnvägssystemet.

Nu när det är så angeläget att fler ska åka kan man återigen komma in på det du sade om att det inte går på spåret. Men vi vet linjer mellan Värmland och Stockholm som är indragna på grund av att det inte finns tågmateriel som räcker till för det företag som har monopol på järnvägstrafiken mellan Stockholm och Oslo.

Om det nu finns tåglägen som står lediga, skulle Peter Pedersen i så fall för resenärernas skull kunna tänka sig att vi använder dessa tåglägen och erbjuder någon annan internationell aktör att få komma in på de tåglägena och köra konkurrensutsatt trafik? Eller är det bättre att vi har överfulla tåg på de få linjer som finns kvar och låter folk stå på perongen? Jag för min del ser en jättestor fördel i att folk sitter på sina platser på tåget på väg till eller från Stockholm än att de står på en perong och fryser.

Frågan till Peter Pedersen är: Kan vi kanske komma överens om att vi släpper fram konkurrens på spåret när det finns lediga tåglägen för andra aktörer?

Prot. 2007/08:43
13 december

Kommunikationer

(TREDJE VICE TALMANNEN: Peter Pedersen har inte någon ytterligare replik, och jag bedömer inte heller att det var något nytt som kom in i debatten.)

Anf. 136 SVEN BERGSTRÖM (c):

Fru talman! Det har varit intressant att följa den inledande debatten. Plötsligt har vänstersidan i allmänhet och Socialdemokraterna i synnerhet blivit alla goda gåvors givare. Vi vill bygga ut kollektivtrafiken, och vi vill börja här och nu, säger Christina Axelsson. Jag kan förstå att man har ett behov av att markera att man skulle vilja göra omstart efter tolv ganska misslyckade år.

När den här regeringen tillträdde för ett drygt år sedan var det ett transportsystem, som Jan-Evert Rådström påpekade, med betydande brister. Vägverket uppskattar kostnaden för att ta igen det eftersatta underhållet till gigantiska 20 miljarder kronor. Och i de väg- och banhållningsplaner som har lagts fram fanns en väldig obalans mellan omfattningen av de projekt som man pekade ut och de anslag som man faktiskt anvisade.

På järnvägsområdet, som många nu omhuldar, har Europeiska järnvägsunionen konstaterat att Sverige är ett av de länder i Europa som har investerat minst i järnvägsunderhåll under många år, trots allt tal om stora satsningar på järnvägsområdet.

Fru talman! Vare sig det gäller att transportera gods eller människor och vare sig det gäller vägtrafik eller järnväg måste man kunna lita på infrastrukturen och att uppställda tidtabeller kan hållas. Annars blir det i stället ännu mera av personbilar och långtradare efter våra vägar, med ökade utsläpp och ökade olycksrisker som följd.

Därför var det så viktigt att det i årets budgetproposition anvisades en rejält ökad satsning på 1,2 miljarder med inriktning på väg och järnväg. Det är ett första steg i en långsiktig satsning på att stärka infrastrukturen så att den kan klara ökade trafikmängder, inte minst inom kollektivtrafiken, som vi kan se behov av för framtiden.

De återstående talarna från alliansen kommer att utveckla järnvägssektorns betydelse. Men också jag vill understryka att ett fungerande järnvägssystem är en nyckelfråga om vi långsiktigt ska kunna föra över mer av transporterna till detta miljövänliga transportsätt. Bara genom att föra över 5 procent av det gods som i dag transporteras med lastbil till järnväg skulle vi kunna minska koldioxidutsläppen med 200 000 ton. Det är ett viktigt steg om vi ska klara ambitiösa miljömål och minska risken för dramatiska klimatsvängningar.

Det behövs självklart betydligt mer pengar till transportsektorn än det som kunde klaras i den här budgeten. Det är jag den förste att medge. Men inriktningen är väldigt tydlig, och jag utgår ifrån att det blir en fortsatt satsning i den infrastrukturproposition som är aviserad och i de planer för perioden 2010–2019 som arbetet nu är i full färd med. Det är för oss ingen tvekan om att en väl fungerande infrastruktur är en mycket viktig förutsättning för arbete, utveckling och en bra miljö i hela vårt land.

Fru talman! I den budget som vi nu debatterar var en rejält ökad satsning på det enskilda vägnätet ett av de tydligaste inslagen. Jag beklagar att inte Hans Stenberg är här. Då hade jag nu kunna glädja honom med att tala om att det faktiskt är en väldig ökning. Värdet av det enskilda vägnätet och alla de möjligheter att komma ut i naturen som dessa tusentals mil vägar öppnar är mycket stort. Om inte pengarna räcker för ett fullgott underhåll av de här vägarna, trots stora ideella insatser av många boende och verksamma längs dem, riskerar vi att de vägansvariga till slut tröttnar och att vi får vägbommar som stänger ute den breda allmänheten från jakt och fiske, från smultronställen och från badsjöar och sommarstugor.

Sedan 1994 har regering och riksdag systematiskt urholkat anslaget till det enskilda vägnätet. Och flera av s-ledamöterna – åtminstone en är här i dag – har i varje omröstning här i riksdagen sedan den tiden medverkat till den fortgående reella sänkningen av statsbidragen samtidigt som de kommunala bidragen på många håll har minskat. Det är det här som har medfört att de som bor utmed de enskilda vägarna har fått en allt tyngre väghållningsbörda. Samtidigt har driftskostnaderna ökat, bland annat på grund av miljöavgifter på naturgrus och krossmaterial.

Men Socialdemokraterna har under många år vägrat inse det alldeles uppenbara behovet av ett ökat anslag i statsbudgeten både till det enskilda vägnätet och för drift och underhåll av det allmänna vägnätet. Därför är det glädjande att alliansregeringen, med en centerpartist som ansvarig minister, nu kunnat höja upp väganlaget i allmänhet och anslaget till de enskilda vägarna i synnerhet. En höjning med 20 procent, över 100 miljoner, till enskilda vägar välkomnades verkligen i hela landet efter så många år av svältkur, potthål och tjälskador. En fortsatt ökning är dessutom aviserad för de närmaste åren.

Nu gäller det för regeringen och alliansmajoriteten att ta sig an utmaningen och uppdraget att steg för steg öka anslagen igen så att vi också kan få de allmänna vägarna i ett bättre skick, så att vi systematiskt kan beta av det underhållsberg som vuxit till ofantliga 20 miljarder, som Jan-Evert Rådström också påpekade, efter år av alldeles för lite pengar till drift och underhållsätgärder.

Låt mig när Karin Svensson Smith säger ”inte en krona till nya vägar” – det är tydligen Miljöpartiets politik – påpeka att majoriteten av kollektivtrafiken rullar fram i bussar på våra vägar. Det är inte så att vi har spårvagnar, tunnelbana och pendeltåg över hela Sverige. Det finns i en del storstadsområden. Men i huvuddelen av vårt land är vägarna en förutsättning också för kollektivtrafiken.

Fru talman! Centerpartiets mål är alldeles tydligt: Vi ska ha farbara vägar året runt i hela landet. Vi inser också att ett av flera verktyg för att klara en ökad ambitionsnivå kan vara att pröva alternativa finansieringsformer, typ OPS. Christina Axelsson varnade för att finanshajarna skulle sätta klorna i det här, och det skulle bli ett elände.

Jag har inte hört någon alliansföreträdare som har sagt att OPS är manna från himlen, tulipanos eller något väldigt stort och fantastiskt. Det är en komplettering, en möjlighet som är värd att pröva i Sverige, precis som i andra länder. Det kan ge effektivitetsvinster. Det kan ge höjd produktivitet. Det hörde jag alldeles tydligt på vårt gemensamma

seminarium om de här frågorna. Låt oss pröva det då, utan ideologiska skygglappar, och se om vi också kan få de effekterna här.

Jag tror i alla fall inte att OPS är något väldigt fantastiskt, men det är en möjlighet som bör prövas. Det är så pass intressant och kan ge sådana tillskott i närtid att det absolut är värt att se om det funkar också i Sverige, som ett komplement till dagens modell för infrastrukturfinansiering, som vi skriver i utskottets betänkande.

Låt mig till Peter säga att det finns olika texter i olika utkast. Det är fråga om olika skeden i vårt utskottsarbete. Den första skrivningen som fanns var ingen produkt av ett ställningstagande från allianspartierna, utan att någon skugga ska falla över vårt eminenta utskottskansli.

Erfarenheterna från flera av våra grannländer på OPS-området är väldigt intressanta. Varför är ni socialdemokrater, får jag fråga Christina, så vankelmodiga i den här frågan, trots att trafikutskottets dåvarande socialdemokratiska ordförande i förra årets budgetdebatt framhöll att Socialdemokraterna inte stängde några dörrar utan faktiskt hade en öppen attityd i OPS-frågan. Nu verkar ni ha slängt igen dörren och kastat bort nyckeln.

Fru talman! Anslagshöjningen i årets budget med 1,2 miljarder till vägar och järnvägar är en rejäl förbättring jämfört med vi varit vana vid under tidigare år. Men förväntningarna på den här regeringen är stora, och därför är det viktigt att mer kan levereras när nu nya långsiktiga planer för vägar och järnvägar ska fastställas och infrastrukturpropositionen förbereds.

Med en alliansregering där Centerpartiet har ansvar för vägarna är inriktningen solklar. Steg för steg ska vi anvisa pengar så att vi kan klara att förbättra de vägar i landet som under s-regeringen fick förfalla under – långt under – skamgränsen på många håll.

Fru talman! Den allt intensivare debatten om miljö- och klimatfrågor ställer särskilda krav på att anpassa transportsystemet så att det blir långsiktigt hållbart. Ingen kunde väl gå oberörd från gårdagens session i andrakammarsalen när vi lyssnade på mr Pachauri från IPCC och förre vicepresidenten Al Gore – en nödvändig påminnelse om att vi måste göra mer i alla länder, också i Sverige, på det här området. De olika transportslagen måste vara beredda på att det kan bli betydande förändringar om vi menar allvar med miljöanpassning. Trängselskatten i Stockholm, höjd koldioxidskatt och miljöbilspremier är tre exempel på vad den här regeringen har arbetat med.

Genom sin storlek, tillgänglighet och potential att transportera fler människor än i dagsläget utgör kollektivtrafiken en viktig länk i det här miljöarbetet. Kollektivtrafiken är också viktig för att vi ska närma oss målet om ett jämställt transportsystem, precis som Karin Svensson Smith var inne på. Och som jag sade tidigare: Kom ihåg att av kollektivtrafiken utgör bussarna på våra vägar och gator den klart dominerande andelen. Det är så lätt att glömma bort det.

Genom en fortsatt användning av trängselskatter, genom att ge bussarna företräde i särskilda bussfiler och genom att ställa tydliga krav på miljöfordon vid upphandlingar går det att få till stånd en snabbare utveckling av kollektivtrafiken. Ett exempel på vad regeringen har gjort i närtid är Öresundstrafiken, som några var inne på i en replikväxling här. Jag tycker att det öppnar en ny möjlighet att stärka kollektivtrafiken och

ge kunderna, människorna i Skåne-regionen och på västkusten, ökade möjligheter att nyttja kollektiva transportmedel. Jag är förvånad över den kritik som finns på vänstersidan. Jag minns när en tung socialdemokrat från Skåne, tidigare ledamot i trafikutskottet, uppvaktade utskottet med krav på att Skånetrafiken skulle få de här möjligheterna att köra regional kollektivtrafik.

På det här området ska det också bli väldigt spännande att ta del av det förslag till nationellt handlingsprogram för kollektivtrafikens långsiktiga utveckling som utredningen Koll framåt arbetar med och som ska presenteras inom kort.

En ökad användning av kollektivtrafik är enligt min mening helt nödvändig men leder ändå bara till en mycket måttlig dämpning av bilismen – det ska vi vara medvetna om.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag säga några ord om IT-frågorna, som också ingår i det här betänkandet. IT har en allt större betydelse som motor för utveckling och tillväxt. Internet är redan i dag en förutsättning för många samhällsviktiga tjänster, offentliga likväl som privata. Internet ger också möjlighet till innovation och tillväxt där bara tanken sätter gränser. Det krävs stora insatser av många olika aktörer för att vi ska åstadkomma ett informationssamhälle där alla känner delaktighet oavsett ålder, sociala och regionala faktorer. När människor, företag och offentlig sektor blir alltmer beroende av IT och Internet blir det allt viktigare att tekniken är tillförlitlig och att den finns över hela landet.

Sverige tillhör de länder som kommit ganska långt på det här området. Internetuppkoppling av något slag finns i dag i ca 80 procent av hushållen. 67 procent av hushållen har bredbandsuppkoppling enligt en färsk undersökning inom EU – detta trots att mitt parti, när vi för tio år sedan lanserade begreppet digital allemansrätt, inte fick riksdag och regering med oss på att satsa på en heltäckande infrastruktur av optofiber över hela landet, som vi skulle ha velat se. Nu har det med tiden blivit andra lösningar, men dessvärre kan vi också se brister i infrastrukturen, främst i mindre tätorter och på landsbygden.

I regeringens budgetförslag finns det en del angelägna förslag kring detta. Det anslås pengar till samförläggning och kanalisering för att vi på ett effektivt sätt kunna stödja fortsatt utbyggnad av IT-infrastruktur. Vidare får Sveriges IT-incidentberedskapscentrum medel för att vara bemannat dygnet runt, vilket gör att Sveriges möjligheter att stå emot IT-relaterade hot blir betydligt bättre.

För att se hur Sveriges små orter och landsbygd kan bli bättre uppkopplat mot Internet är en utredning tillsatt, och det ska bli spännande att få se vad resultatet av denna kommer att bli. IT-infrastruktur av hög kvalitet är en förutsättning för livskraft i alla delar av landet.

Att säkerställa god IT-infrastruktur är viktigt, men det är kanske bara halva jobbet. Vi måste också vara med och fylla nätet med vettigt innehåll, och här måste staten gå före med en aktiv e-förvaltning. Medborgarna förväntar sig att hitta bra och smarta lösningar på nätet, och vi har mycket att tjäna på effektivare e-tjänster. Myndigheter och verk måste också vara goda förebilder vid upphandling så att öppna lösningar och standarder väljs. Öppenhet ger mer valfrihet och konkurrens, och detta i sin tur kommer att leda till bättre tjänster, vilket främjar IT-användningen.

Fru talman! Jag yrkar alltså bifall till förslaget i betänkandet.

Vi ser med tillförsikt fram emot att väljarna år 2010 får värdera vad den här regeringen, den här alliansmajoriteten, åstadkommer på sina fyra år jämfört med vad s-regeringen uträttade under sina tolv år vid makten fram till 2006. Det ska bli väldigt spännande att se hur det går. Jag är inte alls särskilt oroad över opinionssiffror hit och dit under resans gång.

Jag vill avsluta med att instämma i Jan-Everts tack till vårt eminenta kansli och önska samtliga god jul.

Anf. 137 CHRISTINA AXELSSON (s) replik:

Fru talman! Tolv år vid makten, talar Sven Bergström om, och jag svarar så här: Väljarna är inte dumma! Det är ju så att man provas vart fjärde år, och det gjorde vi socialdemokrater också. Och väljarna är som sagt var kloka; det ser vi inte minst på dagens opinionssiffror. Men nåväl!

Vi har suttit tolv år vid makten. Det stämmer! De första fyra åren fick vi jobba för att städa upp efter de tre år som borgarna hade haft innan, och antagligen kommer vi 2010 att få börja med att städa upp efter några borgerliga år också, så jag tycker inte att Sven Bergström ska förhåva sig över det.

Samtidigt är det så att när man jämför med de budgetar som är framlagda och med de budgetmotioner som är framlagda under tiden från 1992/93 fram till och med 2006 har vi socialdemokrater lagt 334 miljarder i budgeten på utgiftsområde 22 medan ni i Centerpartiet kommer som god tvåa med 316 miljarder. Sedan kommer kristdemokrater och moderater, och sist kommer Folkpartiet. Så ligger det till, och det här är rena siffror.

Men vi hade kunnat lägga mer, säger Sven Bergström. Ja, vi kan ta i så vi spricker, men det gör trollen också när solen skiner. Vi har ju sett av er budgetmotion den här gången att ni inte mår med.

Anf. 138 SVEN BERGSTRÖM (c) replik:

Fru talman! Jag vill uppmäna Christina Axelsson att glädja sig över opinionssiffrorna och hur trevliga de ser ut för hennes parti, därför att framgång är färskvara, och det hinner rinna oändligt mycket vatten under broarna och hända oändligt mycket i politiken. Att väljarna år 2010 ska summera och jämföra med vad den här regeringen och den här alliansmajoriteten har åstadkommit ser jag fram emot med stor tillförsikt. Jag är inte ett dugg orolig. Det finns inget som är så frustrerande som att ha goda opinionssiffror mellan valen för att sedan göra en djupdykning när det blir dags för väljarna att sätta slutbetyg.

Christina återkommer till budgetar och till siffror som hon har fått från RUT. Jag minns när Björn Rosengren stod här i talarstolen och presenterade det oerhört stora infrastrukturpaketet på ett antal hundra miljarder och tog oerhört stora ord i sin mun. Den enda begränsningen var inte pengar, utan den enda begränsning som han såg var tillgången till grävskopar och entreprenadmaskiner. Inga andra gränser fanns för den socialdemokratiska storsatsningen på infrastruktur.

Nu har vi facit. När vi bytte regering för ett år sedan såg vi att det fattades 20 miljarder på vägområdet och 10–15 miljarder på järnvägsområ-

det, och de planer som var fastlagda var ett stort luftslott som behövde fyllas ut med, som Jan-Evert sade, mellan 80 och 100 miljarder kronor.

Det är resultaten som räknas, Christina, och det är där vi ser de stora bristerna i den socialdemokratiska politiken.

Jag ser, som sagt, fram emot att kontrollera detta efter fyra år. Ni hade tre gånger så lång tid på er, men jag är alldeles säker på att vi efter fyra år kan stå upp för de resultat vi åstadkommer under denna tid. Sedan ska väljarna få ta ställning.

Anf. 139 CHRISTINA AXELSSON (s) replik:

Fru talman! Ja, det är riktigt som Sven Bergström säger. Det är resultaten som räknas. Därför är det förvånande att Sven Bergström på dessa tolv år inte räknat ut att det faktiskt fattas pengar. Nu när Sven Bergström har chansen, för andra gången, varför då inte satsa mer pengar på trafikområdet? Om man har råd att sänka skatterna för de rikaste med 65 miljarder har man väl råd att också satsa på infrastrukturen.

Sedan vill jag säga att hajar har inga klor! Hajar tar beten, och betet var i det här fallet OPS. Det är klart att någon måste tjäna på det. Någon måste tjäna när det kostar. De som tjänar är finanshajarna. Det tycker jag inte är det optimala sättet att använda våra skattepengar på.

Vi socialdemokrater säger att det är jättebra om man kan hitta andra sätt att upphandla, genom funktionsupphandling och allt vad det heter. Man kan ta till sig nya idéer och så vidare. Det säger vi ja tack till. Men varför då inte använda Riksgälden och låna pengar där? Där finns pengar.

Jag har en sista fråga som jag vill höra Sven Bergström besvara. Det gäller detta med att konkurrensutsätta folkrörelsearbetet, NTF:s verksamhet. Vad svarar Sven Bergström på det? Vad säger Sven Bergström om att man nu vill avveckla NTF för att fler aktörer ska få chansen? Precis som vi hört tidigare tar det mycket kraft och tid att söka projekt-pengar. Är det då riktigt att vi använder NTF, som verkat i landet sedan 1934, på det sättet?

Anf. 140 SVEN BERGSTRÖM (c) replik:

Fru talman! Med all respekt, Christina Axelsson är lite ovarsam med precisionen i sina utlåtanden. Nu säger hon att vi ska avveckla NTF. Den uppgiften har jag inte sett någonstans. I sin inledning sade hon att hon lyssnat på Al Gore i förrgår. Det var i går vi lyssnade på honom.

Som Jan-Evert sade tidigare handlar det om en neddragning med drygt 10 procent av NTF:s budget. Jag tycker att de gör ett jättefint jobb, och jag är övertygad om att de med den nya vd:n som tillträder vid årsskiftet kommer att fortsätta att göra ett gott jobb. Men det finns i den organisationen, precis som i alla företag och organisationer, förbättringsmöjligheter och effektiviseringsmöjligheter. Jag är övertygad om att de kommer att ta till vara dessa.

Som Jan-Evert också sade är dörrarna inte stängda. Även NTF kan vara med och använda de pengar som faktiskt ligger kvar i budgeten för trafiksäkerhetsarbetet för olika organisationer. Varför inte bejaka mångfalden även på det området? Det finns säkert många andra som också kan göra goda insatser om det finns pengar att hämta för att kunna jobba med trafiksäkerhet.

Vad gäller satsningar vill jag säga att vi satsar 1,2 miljarder mer i denna budget, vilket är en ganska stor skillnad jämfört med de tidigare budgetarna. Och det kommer mer, som jag sade i mitt inledningsanförande. Detta är inte något slutbud, utan vi har en tydlig inriktning och ambition att rusta upp infrastrukturen för att kollektivtrafiken och den övriga trafiken ska kunna fungera.

Nu har Christina Axelsson inte någon ytterligare replik, men nästa gång kanske hon kan utveckla varför Socialdemokraterna så kategoriskt bytt fot när det gäller OPS. Det är ett av flera verktyg. Lånefinansiering och anslagsfinansiering är andra verktyg. Varför inte använda hela verktygslådan? Vi har inget emot att lånefinansiera också i fortsättningen. Det kommer säkert att vara användbart, och vi vill använda olika verktyg eftersom det ger god effekt. Det har gjort det i våra grannländer och kan göra det också i Sverige. Vi tror inte att detta är manna från himlen, men låt oss pröva det.

Anf. 141 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik:

Fru talman! När det gäller NTF undrar jag om du, Sven, är medveten om vilka krav NTF ställer och hur de driver på? Åtminstone i Skåne fungerar NTF som en oerhört nyttig väckarklocka. De gör egna undersökningar, uppmärksammar folk som kör för fort, ställer krav på alkohol. Jag blir lite misstänksam. Är det kritiken mot regeringen som gör att man drar ned på anslagen? Vad är det för yttrandefrihet och liberal inställning till demokrati?

Sedan blir jag lite besviken, Sven. Jag är van vid att du sätter stort fokus på klimat- och miljöfrågor. Det har du gjort många gånger, men den här gången handlade det till kanske tre fjärdedelar om enskilda vägar. Det är förstås viktigt att vägar hålls i gott skick, men led då i bevis att det minskar det klimathot vi har framför oss, det som man nu diskuterar på Bali och som såväl IPCC-representanten som Al Gore tydligt förklarare för oss i går.

Det bästa sättet att hålla vägarna i gott skick är genom en EU-harmonisering. Jag vet att du personligen inte är så glad över det, men när det gäller maxvikter på lastbilar skulle ett minskat tryck på vägarna vara det bästa sättet att hålla dem i bättre skick, alltså genom att anpassa dem till den maxgräns som finns för lastbilar och ta bort de svenska särreglerna om större lastbilar.

Jag vill också passa på att fråga om du verkligen lyssnade. Jag vet att du var fysiskt närvarande vid seminariet om effekterna av att ta bort SJ:s ensamrätt. Såväl Staffan Widlert från Rikstrafiken som Lena Wieveg från Avregleringsutredningen och Ulla-Stina Ingemarsson från Banverket sade att det finns en garanterad vinnare, och det är inrikesflyget. Blir det bättre eller sämre ur klimatsynpunkt om inrikesflyget övertar X 2000-resenärer, Sven?

Anf. 142 SVEN BERGSTRÖM (c) replik:

Fru talman! Att jag talar en hel del om enskilda vägar har att göra med vår interna uppdelning inom alliansen. Det gör jag gärna, för de utgör verkligen det finmaskiga blodomloppet i det här landet och det som håller trafiken i gång. Där finns inga bussar eller tunnelbana och spår-

vagn att ta till som alternativ. Där behövs bilarna, och då behövs också bra vägar.

Därmed kommer vi osökt in på maxgränsen för lastbilar. Det är en obegriplig hållning som Miljöpartiet har. Jag förstår den inte. Vi skulle ju få fler stora virkesbilar runt om i Norrlands inland om vi sänkte maxgränsen på det sätt som Miljöpartiet förordar. Dessutom skulle det bli större utsläpp per fraktad kubikmeter virke. Jag känner starkt för att försöka reducera koldioxidutsläppen, men om man släpper fram er linje blir effekten större utsläpp när ni ska ha ut fler bilar för att hämta samma mängd virke i våra skogslän. Det är en ganska obegriplig hållning, tycker jag.

Slutligen något om flyget. Jag tror inte att det är någon tvekan om att det kommer att bli en fortsättning på den utveckling vi nu kan se, nämligen att inrikesflyget har svårt att hävda sig. Människor är kloka och inser att det kostar mer att frakta folk med flyg än med tåg, bussar och andra, bättre alternativ. Jag är övertygad om att det kommer att bli så även i fortsättningen. Sedan är det bra att också flyget jobbar med miljöanpassning, såsom gröna inflygningar, vilket kan spara en hel del. På de långa avstånden kommer flyget att behövas även i fortsättningen, inte minst på Norrlands inland. Däremot tror jag att inrikesflyget mellan Malmö, Göteborg och Stockholm kommer att ha mycket svårt att hävda sig när vi fortsätter att bygga ut järnvägsförbindelserna.

Anf. 143 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik:

Fru talman! Jag börjar med de enskilda vägarna. Sven Bergström resonerar som om det bara fanns ett transportslag, det vill säga vägar, men det finns järnvägar och sjöfart också. Om du tittar på vårt krav, Sven, ser du att vi säger exklusive transport av skogsråvara fram till förädling. Det är resten av lastbilstransporterna som vi menar av klimatskäl, och för att hålla vägarna i gott skick, borde haft smartare kombinationer, nämligen väg–järnväg–sjöfart. Det hindras av att lastbilarna har en oproportionerligt stor kapacitet i de svenska särreglerna. Därför säger Tyskland och Storbritannien nej till Sveriges krav på att få höja maxlängd och vikt i Europa.

När det gäller inrikesflyget är frågan hur SJ ska kunna bedriva X 2000-trafik om de måste konkurrera med regional tågtrafik som har halva fordonskostnaden betald och underskottstäckning av sin ägare. Sannolikt blir effekten av regeringens beslut förra veckan att X 2000 upphör att trafikera sträckan Göteborg–Malmö. De blir dessutom tvungna att dra ned på antalet X 2000-tåg mellan Stockholm och Malmö. Blir det bättre eller sämre för inrikesflyget om X 2000 inte kan konkurrera? Du har helt fel om du tror att det är en bra klimatåtgärd att gynna flyget på tågets bekostnad. Jag förväntar mig mer av dig, Sven.

Anf. 144 SVEN BERGSTRÖM (c) replik:

Fru talman! Det där förstod jag inte alls – att gynna flyget på tågets bekostnad?

Vi tar saker och ting i ordning och börjar med enskilda vägar. I de delar av landet där de enskilda vägarna betyder allra mest finns varken sjöfart, flyg eller tåg som alternativ, Karin Svensson Smith. Där finns bara de enskilda vägarna, och de måste fungera. De är dessutom start-

punkten för massor av viktiga intransporter till våra industrier. Så enkelt är det, och därför är det viktigt att detta blodomlopp hålls i gång och att vi sköter drift och underhåll på ett anständigt sätt.

Som konstaterades i en utredning för några år sedan är de enskilda vägarna ett ohyggligt billigt sätt att hålla väg.

Jag tyckte att jag utvecklade det ganska bra om flyget i min tidigare replik. Jag är övertygad om att när det gäller Öresundstågen kontra flyg och så vidare är det precis som den framlidne socialdemokratiska tungviktaren Bo Nilsson sade när han uppvaktade trafikutskottet för några år sedan som företrädare för Skånetrafiken. Det är ett sätt att utveckla den regionala tågtrafiken i Skåne och få fler människor att välja kollektivtrafik framför bilen som alternativ.

Jag är övertygad om att SJ klarar en anpassning också till den situationen. Dessutom har vi, som någon har sagt här tidigare, en utredning som ska titta över gränssnittet mellan upphandlartrafik och kommersiell trafik. SJ har utvecklats ohyggligt sedan det fick viss konkurrens under senare årtionden. Jag minns hur det var på den gamla tiden med Lars Peterson när man fick stå med mössan i hand och höra om man möjligen fick köpa en biljett.

Nu är SJ ett väldigt kundorienterat företag som jag är övertygad om kommer att klara konkurrensen på ett bra sätt. För att klara ut detaljerna ska utredningen nu komma med förslag som Jan Brandborn ska jobba med.

Anf. 145 PETER PEDERSEN (v) replik:

Fru talman! Det är lite tröttsamt att varje gång hålla på och diskutera vem som har gjort vad, vem som har gjort minst, när vi gjorde det och vad vi inte skulle ha gjort.

Jag ska göra en liten historieskrivning. Tidigare talare från borgerligheten har framhållit att man har vidtagit så många kraftfulla åtgärder och tillsatt utredningar. Vi har till exempel fått en hamnstrategiutredning, vi har tittat på kombiterminaler och haft Flygplatsutredningen och så vidare.

Min fråga är: Vem är det som har lagt fram direktiven till de utredningarna? Fanns det något spår av de synpunkterna i propositionen *Moderna transporter*? Är det något som borgerligheten kommit på helt själv att det var viktiga åtgärder för svensk transportpolitik?

Jag tycker inte att vi ska ta åt oss äran av någonting som fanns och även diskuterades tidigare. Lika lite tycker jag att vi om det blir ett regeringsskifte ska ta åt oss äran av någonting som ni har påbörjat. Nu ska vi i stället titta på sakfrågorna och diskutera dem och inte ha sifferexercisen om årtalsexercisen om när olika förslag kom.

Min fråga till Sven Bergström är: Vilken är egentligen Centerns uppfattning om Bromma flygplats? Infrastrukturminister Åsa Torstensson kommer upp sedan i debatten. Jag kommer att fortsätta att fråga henne varför man går före och sluter avtal på så lång tid som 30 år innan man har kommit fram till vad som egentligen ska gälla från Flygplatsutredningen.

Jag läste i dag i Svenska Dagbladet att en ledande centerpartist här i Stockholm bestämt avvisade detta och sade: Det här kommer inte vi att acceptera från stadens sida. Problemet är bara att staden inte kan säga

upp avtalet om man sluter det. Hur ser Centern på det egentligen som parti?

Hur ser ni på att trängselavgifterna i Stockholm ska gå enbart till att bygga vägar? Jag förstår också att bussar måste ta sig fram på väg. Men finns det inte också anledning att tänka sig att man ska satsa på spårbunden trafik som ett ännu bättre alternativ?

Sedan går jag till frågan om maxvikt. Det är precis som Karin Svensson Smith sade. Vi accepterar att man tar ut skogsråvaran med de stora lastbilarna. I övrigt vill vi ha mer strikta regler.

Anf. 146 SVEN BERGSTRÖM (c) replik:

Herr talman! Jag tror säkert att det lades fram ett och annat gott förslag också på den tiden när Socialdemokraterna satt i regeringsställning med Vänsterpartiet och Miljöpartiet som stödpartier. Det är helt klart.

Det är precis som Peter säger. Det som vi har gjort under första året är i varje fall delvis en fortsättning av direktiv och utredningsarbete som har igångsatts av den tidigare regeringen.

Jag har tidigare till Peter sagt att jag aldrig i den här riksdagen upplevt att det har funnits partier eller enskilda ledamöter som inte vill väl. Man har bara lite olika tankar om hur man gör det på bästa och effektivaste sätt.

Brommaflyget är i första hand en regional och lokal fråga som inte vi här i riksdagen ska stå och ha åsikter om, även om det finns en hel del nationellt och även internationellt flyg där.

Om Brommaflyget ska finnas kvar eller avvecklas är en Stockholmsfråga. Jag tycker inte att den svenska riksdagen ska överpröva vad Stockholms läns landsting och Stockholms kommun tycker i den frågan.

Jag har tidigare i trafikutskottets arbete markerat att det finns en grundkritisk hållning hos Centerpartiet i Stockholmsregionen till Bromma. Den respekterar jag. Men frågan ska framför allt avgöras lokalt och regionalt.

När det gäller trängselskatterna har vi nu fått ett beslut som inte någon har kommenterat här i dag men som var en väldigt stor fråga i förra årets budgetdebatt, nämligen beslutet om Citybanan i Stockholm.

Den här regeringen har satt ned foten och sagt: Nu ska vi bygga Citybanan i samarbete med regionala intressen och med regional samfinansiering. Det är ett sätt att visa att man mycket kraftfullt vill satsa också på spårbunden trafik i regionen trots att trängselavgifterna är öronmärkta för vägsatsningar.

Glöm inte bussarna, som jag tidigare sade. De går fram på våra vägar. De är tyngdpunkten i det svenska kollektivtrafiksystemet.

Anf. 147 PETER PEDERSEN (v) replik:

Fru talman! På s. 22 i betänkandet framgår det väldigt tydligt: ”I sammanhanget kan utskottet vidare konstatera att Luftfartsverket (LFV) har regeringens uppdrag att förhandla med Stockholms stad om en fortsatt flygverksamhet på Stockholm-Bromma Airport. Förslaget innebär en förlängning av nu gällande avtal t.o.m. utgången av år 2038.”

Jag konstaterar också att i Flygplatsutredningen föreslår man att Bromma flygplats ska vara en strategisk flygplats som ska ha statligt stöd. Man kan inte bara säga att det är en angelägenhet för Stockholm, lika lite som till exempel Citybanan är en angelägenhet för Stockholm. Vi anser därför att den ska finansieras gemensamt över statsbudgeten. Det gynnar hela järnvägstrafiken.

Hur kan man säga att det är Stockholms stad som får bestämma om Bromma flygplats när vi efter mycket om och men får fram att regeringen för sin del redan har fattat beslut? Nu ligger bollen hos Stockholms stad att acceptera avtalet.

Det finns ingen uppsägningsklausul för Stockholms stad i det avtal som finns. Anser Sven Bergström att det vore rimligt, om nu stockholmarna ska bestämma det själva som du just sade? Är det då inte rimligt att de också har samma möjlighet som staten via Luftfartsverket att säga upp avtalet om de före år 2038 skulle komma på att de kanske vill göra andra satsningar?

Är inte det en rimlig, jämställd och jämlik politik att två parter har samma möjligheter när man slutit ett avtal att också säga upp det avtalet?

Anf. 148 SVEN BERGSTRÖM (c) replik:

Fru talman! Det går alltid att diskutera avtalstiders längd och ha synpunkter på det. Det är ett avtal som Stockholms stad har slutit som en avtalspart. Jag tänker inte som ledamot i trafikutskottet och nationell politiker recensera om det är fel eller rätt av Stockholm och Stockholmsregionen att nu agera som man gör i fråga om Bromma flygplats.

När det gäller Citybanan är det ingen tvekan om att tågtrafiken över getingmidjan har påverkan på hela Sveriges tågtrafik. Därför är den i hög grad också ett nationellt intresse att vi löser den frågan på ett bra sätt. Jag ser fram emot det även om det har funnits diskussioner om att Citybanan är den optimala lösningen.

Nu har man satt ned foten och satsar på det. Vi får jobba för att det ska bli den bästa tänkbara lösningen. Vi måste ge kollektivtrafiken den styrka som behövs i regionen för att tågtrafiken i hela Sverige ska fungera i framtiden.
(forts. 16 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 16.57 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 17.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 17.00.

15 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

SfU2 Utgiftsområde 8 Migration

Punkt 2 (Handläggningstider m.m.)

1. utskottet

2. res. 3 (mp)

Votering:

155 för utskottet

15 för res. 3

97 avstod

82 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 17 s, 80 m, 22 c, 18 fp, 18 kd

För res. 3: 2 s, 13 mp

Avstod: 78 s, 1 m, 1 kd, 17 v

Frånvarande: 33 s, 16 m, 7 c, 10 fp, 5 kd, 5 v, 6 mp

Christina Axelsson, Matilda Ernkrans, Eva-Lena Jansson och Peter Jeppsson (alla s) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 3 (Utbildning om könsrelaterad förföljelse m.m.)

1. utskottet

2. res. 4 (s, v)

Votering:

140 för utskottet

115 för res. 4

13 avstod

81 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 81 m, 22 c, 18 fp, 19 kd

För res. 4: 98 s, 17 v

Avstod: 13 mp

Frånvarande: 32 s, 16 m, 7 c, 10 fp, 5 kd, 5 v, 6 mp

Punkt 5 (Boende m.m.)

1. utskottet

2. res. 6 (s)

3. res. 8 (mp)

Förberedande votering:

107 för res. 6

14 för res. 8

145 avstod

83 frånvarande

Kammaren biträdde res. 6.

Huvudvotering:
139 för utskottet
96 för res. 6

30 avstod

84 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 81 m, 21 c, 18 fp, 19 kd

För res. 6: 96 s

Avstod: 17 v, 13 mp

Frånvarande: 34 s, 16 m, 8 c, 10 fp, 5 kd, 5 v, 6 mp

Anna Bergkvist (m) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Prot. 2007/08:43
13 december

Punkt 6 (Hälso- och sjukvård m.m.)

1. utskottet

2. res. 10 (v)

Votering:

148 för utskottet

17 för res. 10

98 avstod

86 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 79 m, 22 c, 18 fp, 17 kd, 12 mp

För res. 10: 17 v

Avstod: 95 s, 1 m, 1 kd, 1 mp

Frånvarande: 35 s, 17 m, 7 c, 10 fp, 6 kd, 5 v, 6 mp

Emma Henriksson (kd) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 7 (Asylsökande barns skolgång)

1. utskottet

2. res. 11 (s, v, mp)

Votering:

140 för utskottet

128 för res. 11

81 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 81 m, 22 c, 18 fp, 19 kd

För res. 11: 98 s, 17 v, 13 mp

Frånvarande: 32 s, 16 m, 7 c, 10 fp, 5 kd, 5 v, 6 mp

Punkt 8 (Kvotflyktingar)

1. utskottet

2. res. 12 (s)

3. res. 14 (mp)

Förberedande votering:

100 för res. 12

14 för res. 14

151 avstod

84 frånvarande

Kammaren biträdde res. 12.

Huvudvotering:

141 för utskottet

98 för res. 12

30 avstod

80 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 82 m, 22 c, 18 fp, 19 kd

För res. 12: 98 s

Avstod: 17 v, 13 mp

Frånvarande: 32 s, 15 m, 7 c, 10 fp, 5 kd, 5 v, 6 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU5 Sekretess för uppgifter på tsunamibanden

1. utskottet

2. res. (s, mp)

Votering:

162 för utskottet

107 för res.

80 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 82 m, 22 c, 18 fp, 19 kd, 17 v, 4 mp

För res.: 98 s, 9 mp

Frånvarande: 32 s, 15 m, 7 c, 10 fp, 5 kd, 5 v, 6 mp

Kommunikationer

16 § (forts. från 14 §) Kommunikationer (forts. TU1)

Anf. 149 NINA LARSSON (fp):

Fru talman! I en allians med gott samarbete och goda överenskommelser kan det hända att vi säger samma saker. Vi har redan hört alliansföreträdare framhålla vikten av en helhetssyn och att huruvida vi lyckas bryta utanförskapet och få människor i arbete också spelar roll för hur mycket resurser vi har att satsa på infrastrukturen. Vi har hört att det behövs ett samspel mellan alla de olika transportslagen och att vi behöver såväl väg, järnväg, sjöfart som flyg.

Som folktopartist tänker jag tillbaka till mitten av 1800-talet då liberalen och frihandelsivraren Gripenstedt byggde ut järnvägen i Sverige.

Även han var faktiskt officer, löjtnant, innan han blev riksdagsledamot. Hans järnvägssatsning blev en viktig beståndsdel för Sveriges utveckling. Man kunde tack vare järnvägen ta del av de råvaror som då och nu bidrar till vårt välstånd.

Det är inte bara Gripenstedt som har förstått att infrastruktur var och är viktig för tillväxten. Detta har under åren belysts från alla möjliga håll, och nu senast genomförde vi en hearing i trafikutskottets regi om infrastrukturens betydelse för tillväxten.

Vi kan alla peka på hur en utbyggd väg eller möjligheter till järnvägsförbindelse bidrar till tillväxt och utveckling runt om i landet. Där har såväl nysatsningar som bibehållandet av god standard gett människor och företag möjligheter att utvecklas. Det är viktigt att komma ihåg att inte bara nyinvesteringar utan också underhåll är viktigt för tillväxt. Väl fungerande infrastruktur innebär ökade möjligheter till utbyte och handel, god produktivitet och väl fungerande arbetsmarknader, och det är vad som genererar tillväxt.

Det är inte bara vår basindustri som har haft och har stor nytta av våra järnvägar. För arbetsresor och tjänsteresor kommer järnvägen att ha allt större betydelse. Allt fler arbetspendlar allt längre. Regeringens strävan att fler människor ska komma i arbete innebär också att fler söker sig till ett jobb längre från hemorten.

Detta ökar valmöjligheterna för den enskilde, men det ökar också arbetskraftsutbudet för företagen. I denna situation innebär tågtrafik ett miljövänligare alternativ att transportera sig när fler människor väljer att röra sig över större yta.

Men det finns så klart exempel på satsningar som i förhållande till kostnaden inte riktigt motsvaras i ökning av tillväxt. Det handlar om projekt som av en eller annan anledning blivit kraftigt fördyrade och dragit ut på tiden eller helt enkelt inte var samhällsekonomiskt lönsamma från början. Detta är inte acceptabelt.

God styrning av projekt är avgörande om vi i framtiden ska våga oss på storskaliga investeringar. Bevarandet av befintlig infrastruktur och satsningar på ny infrastruktur har att samsas med skola och utbildning, rättsväsende, förbättringar för företagande och mycket mer. Även dessa delar är viktiga pusselbitar för ökad tillväxt och välstånd.

Därför måste vi vara smarta. Infrastruktursatsningar måste så långt det är möjligt vara samhällsekonomiskt lönsamma. Det betyder att vi ska göra satsningarna över hela landet där de gör mest nytta för medborgare och för företag. Investeringarna ska göras där de ger tillväxt genom förbättrad arbetspendling eller förbättrad godstrafik. Här kan exempelvis OPS-lösningar förbättra utgångspunkterna, i vissa fall även inom järnvägsområdet.

Vi måste ha en realistisk bild från början till slut om vi vill undvika att behöva senarelägga andra angelägna projekt, vilket tyvärr är situationen i dag. Det är tydligt att den förra regeringen har lovat vad som inte går att hålla. Jag har stor förståelse för att många människor runt om i hela landet blir besvikna när det visar sig att olika satsningar måste senareläggas på grund av att de pengar som tidigare var avsatta inte räcker till. Man känner också besvikelse av att man märker av försummat underhåll. Att bygga upp luftslott på det sättet gröper ur förtroendet för politiken, vilket mina kolleger tidigare i debatten har varit inne på.

Prot. 2007/08:43
13 december

Kommunikationer

För 2008 föreslår regeringen att totala anslaget för verksamhetsområdet järnvägar ska uppgå till dryga 14 ½ miljard. Detta är en klar höjning jämfört med några år tidigare. Dels har höjningen kunnat finansieras genom att under 2007 göra en extra amortering av den samlade skulden avseende järnvägsprojekt och på så sätt frigöra dryga 300 miljoner och dels genom att alliansregeringen dessutom gör en ambitionshöjning av anslaget som sådant. Det blir en större satsning, helt enkelt, som kommer att kunna satsas på angelägna drift- och underhållsinsatser för att stärka robustheten i järnvägssystemet.

Det var särskilt glädjande att i budgetpropositionen läsa om vikten av ökad konkurrens. Alliansregeringen flaggar där för en utredning, och eftersom den här regeringen levererar tillsattes den efterlängttade utredningen för några veckor sedan. Man vill en gång för alla konkurrensut-sätta SJ:s monopol.

Utredaren ska titta på åtgärder som skapar förutsättningar för konkurrens på den kommersiella marknaden för persontrafik på järnväg. Utredaren ska även se över principer och kriterier för en effektiv reglering av konkurrens och samverkan mellan kommersiell och upphandlad trafik. Direktiven är omfattande, men så är det också av yttersta vikt att uppdraget lyckas väl med att bena ut begreppen, för det är efterlängtat och välbehövligt.

En ökad konkurrens på en väl fungerande marknad för persontransport på järnväg bidrar till ett attraktivt, effektivt och långsiktigt hållbart trafikutbud av god kvalitet.

Det bidrar i sin tur till ökat resande på järnväg, till förmån för tillväxt, sysselsättning, regional utveckling, tillgänglighet och minskad klimatpåverkan. Det hela förutsätter en avveckling av SJ AB:s exklusiva trafikeringsrätt, och för att det ska fungera väl krävs samordnade system för biljettbokning och information.

Idén att konkurrensutsätta järnvägen är inget nytt. Ämnet har behandlats i flera utredningar där mer eller mindre alla har landat i slutsatsen att ökad konkurrens är bra. Men här behöver avvägningar göras, och det är en utmaning att ta sig an gränssnitten mellan upphandlad trafik och den kommersiella. Men det gör det inte mindre angeläget, och pudelns kärna för utredaren blir att presentera en övergripande plan för själva genomförandet av de förslag som utredningen kommer fram till.

Godstrafiken på tåg har i konkurrenshänseende gått före, vilket gynnat godstransporterna och därmed också de företag som behöver transportera godset. Att föra över delar av godstrafiken från lastbil till tåg och även sjöfart är ett viktigt verktyg för att få ned koldioxidutsläppen och minska jordens temperaturhöjning.

Men tågtrafiken är en storkonsument av elektricitet, och vill vi öka ett miljövänligt tåganvändande måste vi också se till att det finns kolfri elproduktion att tillgå. Förhoppningsvis är det inte bara tågen som går på elektricitet framöver utan även bilar, lätta lastbilar och kanske vissa bus-sar. Men ökar vi elanvändningen för klimatets skull måste vi också öka en kolsnål storskalig elproduktion. För mig som folktopartist är ny utbyggnad av modern och säker kärnkraft en högst relevant diskussion när vi pratar om att öka elkonsumtionen inom transportsektorn.

Fru talman! Det har gått drygt ett år för alliansregeringen, och detta är den andra budgeten vi hanterar. Jag kan konstatera att för att vara ett så

kallat normalår, utan en särskild infrastrukturproposition, är satsningarna på infrastruktur högre än någonsin.

Och tur är väl det, för efter flera år av underlåtenhet när det gäller att bekosta det som drift och underhåll faktiskt kostar har vi ett underhållsberg att bygga bort. Det är en grannliga uppgift – tro inget annat.

Jag gick till tåget i morse, vid sextiden. Det var mörkt och kallt och blåsig. Jag passerade en lastbil som precis startade, och de här dofterna av diesel och motorolja, ni vet, slog emot mig. Jag fick genast en kraftig nostalgitripp tillbaka till det som egentligen var min första kontakt med riktig logistikverksamhet, Försvarmakten och min kvartermästartid som jag hade där.

Detta är mitt första anförande som ny ledamot i trafikutskottet. Det har med all önskvärd tydlighet framgått att många biter sig fast i trafikutskottet under lång tid, vilket ofta också påtalas. För närvarande är jag helt klart nyast, och jag är mycket glad över att ha fått möjlighet att bli en del av trafikutskottet. Samhällsplanering, logistik, planer i långa tidsperspektiv och sådana saker är fantastiskt spännande och roligt.

Jag ser fram emot vårt gemensamma arbete framöver då såväl ledamöter som utskottspersonal rakt av verkar vara hyvens människor. Jag vill också särskilt tacka utskottskansliet för det gedigna arbete som de lagt ned under hösten.

Slutligen vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 150 CHRISTINA AXELSSON (s) replik:

Fru talman! Tack så mycket, Nina Larsson! Det är alltid roligt när vi får nya medarbetare i trafikutskottet. Det är ju så att nya ögon ser andra saker. Jag är också glad för de gröna inslag som ändå fanns i ditt anförande.

Men jag måste faktiskt rätta dig på en punkt, och det handlar om det här med investeringar under tid. Du får inte bara tro vad du hör dina kamrater säga om att vi socialdemokrater under tolv år inte har använt någonting och gjort något och så vidare. Om man summerar de tolv åren och de tre år då Folkpartiet också var med och ledde regeringen ser man faktiskt att det är Nina Larssons eget parti som är sämst i klassen. Det tycker jag ändå är en viktig upplysning till Nina Larsson.

Jag vill då höra om Nina Larsson tycker att det här är i paritet med att göra skattesänkningar på 65 miljarder, som det var i förra budgeten. Vad jag minns, så här rakt upp och ned, var det väl 10–11 miljarder som man sänkte skatterna med i den här budgeten. Står det i paritet med de 1,2 miljarder som man nu satsar på infrastrukturen?

Vore det inte bättre att man faktiskt satsade på framtiden och investerade i trafik i stället för att satsa på de rika?

Anf. 151 NINA LARSSON (fp) replik:

Fru talman! Det är ju svårt när man får siffror och sådant mot sig direkt i debatten. Och jag har inte riktigt haft möjlighet att kontrollera hur frågan till RUT var ställd och sådana saker, så jag kan inte riktigt gå in på detta.

Men det är möjligt att det kanske finns någon relevans i detta. Hur som helst beklagar jag att jag inte var med på den tiden, 91. Jag var 14 år.

Men jag var trots allt liberal. Jag var inte heller med i de här sammanhangen något senare på 90-talet. Men då gick jag på Militärhögskolan, och där hade vi en bok i ledarskap som hette *Bäst när det gäller*, och det är mycket vad det handlar om. Det är också någonting som jag försöker leva efter.

Oavsett vad mina partikolleger har gjort tidigare – jag tror dock inte att det är riktigt så illavarslande som du säger – har vi att hantera en rad utmaningar. Och det har vi att hantera gemensamt. Det är inte minst klimatutmaningar, och där finns det ett arbete över partigränserna i Klimatberedningen som också tangerar de här sakerna. Det är klart att vi måste komma framåt på en rad olika punkter.

Men nu sitter Folkpartiet i alliansregeringen, och alliansregeringen har lagt fram en väldigt stark budget för infrastruktur detta år. Det är någonting som jag tycker är otroligt bra.

När det gäller frågan huruvida man ska satsa på skattesänkningar eller på infrastruktur i stället är det här helhetsperspektivet så otroligt viktigt. Vi måste få bort människor från utanförskap, och vi måste få in människor i arbete. Skattesänkningarna är en otroligt viktig del i detta. Då har vi också en möjlighet. Då kommer det in pengar till statskassan, och då har vi möjlighet att satsa på infrastruktur.

Anf. 152 CHRISTINA AXELSSON (s) replik:

Fru talman! Ja, Nina Larsson, det här låter ju som att hela världen öppnar sig nu när fler får jobb. Men samtidigt ska vi komma ihåg vem som är innanför och vem som är utanför. 350 000 har lämnat a-kassan. Vi ska inte förhäva oss över vad som har hänt under det dryga år som ni har suttit vid makten.

Men Nina Larsson sade att hon var 14 år 1991. Jag försökte räkna snabbt i huvudet. Jag kunde i alla fall konstatera att Nina Larsson är något yngre än vad mina barn är. Men jag vet att mina barn var med i någonting som hette Barnens Trafikklubb där man fick lära sig om Televinken och vilket håll man skulle titta åt när man gick över gatan och sådant. Man sjöng om Herr Gärman och så vidare. De är i 40-årsåldern nu, men de har stor nytta av det här än i dag. Jag lovar. Det kanske låter roligt, men de lärde sig en hel del.

Då undrar jag: Tycker inte Nina Larsson att Barnens Trafikklubb och verksamheten som NTF har är bra? Vet Nina Larsson att det var en av deras vd:ar som uppfann reflexen, till exempel? Varför säger då Nina Larsson ok – det gör ju Nina Larsson och hennes parti – till att man drar ned på resurserna för NTF?

Vi ska höra när ministern kommer sedan hur många miljoner det är som man verkligen ska dra ned med – det här håller ju ministern i. Det förekommer lite olika uppgifter. 6 miljoner hörde vi någon nämna här. Jag vet inte vad som är riktigt, men vi får höra det sedan. Men nu drar man ned på den sidan. Är det inte bra att man utbildar ungdomar som går i skolan så att de får veta hur de ska göra i trafiken?

Anf. 153 NINA LARSSON (fp) replik:

Fru talman! Utbildning av ungdomar är fantastiskt viktigt på alla plan, inte minst när det gäller trafiksäkerhet.

Därför kommer inte anslaget som sådant att sänkas, utan det ligger kvar. Det återstår att se hur långt tidsspann det blir och vilka förändringar som sker när det gäller NTF, men på det hela taget ligger summan och prioriteringarna för trafiksäkerhet fast.

Det hela handlar om att vi också måste få in innovationer i trafiksäkerhetstänkandet. Jag som har en lång bakgrund inom diverse olika föreningar har ägnat många timmar åt att fundera kring olika projekt, hur man kan genomföra dem på bästa möjliga sätt och hur man bäst gör för att få ut något av dem.

Jag tror alltså att det leder till ökade innovationer att få agera själv och ansöka om olika projekt. Jag tror faktiskt att det kan vara bra också för NTF som organisation att få ansöka om detta.

Anf. 154 PETER PEDERSEN (v) replik:

Fru talman! Jag vill passa på att snabbt tacka för ett jättebra samarbete med trafikutskottets kansli och alla ledamöter i trafikutskottet, oavsett partifärg. Jag tycker att vi har ett bra samarbetsklimat.

Jag vill också hälsa Nina Larsson välkommen. Det är jättebra att ytterligare en värmlänning har kommit in i trafikutskottet.

Jag blev dock något bekymrad när du i ditt anförande lyfte fram betydelsen av järnvägssatsningar för till exempel företagsamhet och basindustri. Jag håller med om att detta är oerhört viktigt.

Trenden inom företagsamheten är numera att gå in för kärnverksamheten. Förr spretade man och höll på med en massa saker, men nu är det så att är man stålproducent så ägnar man sig huvudsakligen åt stålproduktion. Man håller inte på med biltillverkning eller säljer kaviar, utan man koncentrerar sig på kärnan.

Om nu ett stort pappersbruk i Värmland behöver tillgång till en bra hamn eller järnväg eller för den delen vägar och har ett antal hundra miljoner eller någon miljard över – används inte dessa pengar bäst, för företaget, de anställda och aktieägarna, om man satsar dem på det man är bra på, nämligen på att producera papper? Är det verkligen så att man får ett maximalt utnyttjande av dessa pengar genom vara med och satsa på tillgång till infrastruktur? Är det inte kontraproduktivt att säga att företag som tillverkar olika produkter som vi har nytta av ska vara med och betala för bra infrastruktur?

Varför skulle de i så fall ha mindre vinstkrav i den verksamheten än de har i övrig verksamhet? När det gäller Norrsundet har vi kunnat konstatera att man lägger ned trots en hög lönsamhet. Även på min hemort har man lagt ned lönsamma företag. Är det inte risk för en ytterligare utslagning om man satsar på att bygga vägar och järnvägar i stället för att satsa på det man faktiskt håller på med, nämligen produktion av varor och tjänster?

Anf. 155 NINA LARSSON (fp) replik:

Fru talman! Först och främst tycker jag att det är upp till företagen själva att bestämma. Företagarna, styrelserna och de som har med det att göra vet absolut bäst själva vad som gäller för deras företag och kan bäst avgöra hur de vill lägga sina investeringar.

Peter Pedersen pekar på att det finns en tendens att man går från den specialisering som verkat under många år till att kanske vilja ställa upp

med ett visst anslag till olika former av infrastruktursatsningar. Men det här kan vi se även på andra håll, till exempel i elproduktionen, där man tycker att det är på tok för reglerat i Sverige. Elproduktionen har inte kunnat släppas fri, och det finns vissa basindustrier som gör investeringar i elproduktion.

Då kanske Peter Pedersen tycker att vi ska släppa på reglerna kring kärnkraften så att vi får i gång en ordentlig produktion av elektricitet i Sverige. Det skulle säkert många företag vilja ägna sig åt.

Men till syvende och sist handlar det om att företagen själva måste få bestämma. Väljer de att göra investeringar som de ser är lönsamma så är det helt okej.

Anf. 156 PETER PEDERSEN (v) replik:

Fru talman! Även vi vänsterpartister träffar hör och häpna handelskammar- och företagsmänniskor då och då. De säger så här: Om ni inom era domäner kunde begripa att ni måste satsa på viktiga infrastrukturprojekt så skulle det vara bra för vår verksamhet. Vi vill hellre använda våra pengar i vår produktion.

Men de ser på vårt sätt att budgetera att vi inte gör någon skillnad på drift och investeringar. Därför säger de att vi måste ha den här järnvägen, vi måste ha den här vägstumpen. Om inte ni begriper att ni måste betala eller investera, då får vi göra det.

Men det är ingenting de önskar. Svaret är ganska entydigt: De vill hellre investera de pengar som finns i företagen i stället för att ta över samhällsnyttig verksamhet och samhällsnyttiga investeringar som rimligtvis både i dag och traditionellt har legat på samhället att ta ansvar för, till exempel bygga vägar och järnvägar.

Att projekt är bra kan man väl tycka. Eftersom Nina drog så många paralleller till sin bakgrund i försvaret ser jag framför mig att det är så vi ska se framtidens svenska försvar. Projekt är bra! Ni får ansöka om hur vi ska försvara landet och skicka utländska trupper och så får de som kommer med de bästa idéerna lite pengar!

Jag tror inte på det. Man kan nog ha en viss andel projektpengar, men det måste också finnas något slags kontinuitet, oavsett verksamhet, så att man kan planera på lång sikt och ha goda förutsättningar.

För mig är det obegripligt med tanke på den negativa utveckling vi ändå har. Vi lyckas inte komma i närheten av nollvisionen. Då borde man fundera på att i stället, utöver de insatser som NTF gör och de pengar de har, tillskjuta ytterligare medel och ytterligare aktörer. Men inte på bekostnad av NTF som det här faktiskt kommer att bli.

Det skulle vara intressant att gemensamt ha en diskussion med basindustrin i Värmland och diskutera till exempel om är det bra att de ska finansiera en hamn, en väg eller en järnväg eller om de i stället ska satsa på sina industrier. Jag tror faktiskt att jag skulle få visst medhåll där.

Anf. 157 NINA LARSSON (fp) replik:

Fru talman! Jag tror också att du skulle få ett visst medhåll, och även jag kan hålla med om att vi har ett stort ansvar för att det ska fungera. Det är också därför som alliansregeringen gör denna satsning på till exempel enskilda vägar som just gynnar basindustrin i Värmland, bara för att ta ett exempel eftersom vi råkar stå här.

Det är klart att vi har ett stort ansvar, och det kommer vi även fortsatt att ha. Men om det finns olika lösningar som vi på ett eller annat sätt inte kommer att få någon fullständig offentlig finansiering av och det finns intresse hos företaget självt, då tycker jag att det är okej att tillåta en sådan satsning.

Peter Pedersen pratar mycket om att skilja drift och investeringar åt, men det finns även andra viktiga utgiftsområden för den svenska staten som kan ses som investeringar. Skola och kunskap – det är en enorm investering för framtiden. Ska vi börja lånefinansiera även den? Nja. Jag tror att lånefinansiering kan behövas i vissa fall, i vissa stora produktioner där man kan optimera själva produktionen. Likaså OPS – i vissa fall kan man hitta effektivitetsvinster och sådant.

Men huvudsakligen tror jag att det mest ansvarsfulla för vår svenska ekonomi och för vårt välbefinnande är att vi fortsätter med den anslagsfinansiering som påbörjades under den socialdemokratiska regeringen.

Anf. 158 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik:

Fru talman! Jag har tre frågor till Nina Larsson.

Den första gäller kärnkraften. Du vurmar för kärnkraft. Jag gissar att Folkpartiet också vurmar för marknadsekonomi. Anser du att kärnkraften ska byggas ut på sina egna villkor, eller ska den subventioneras genom att man har en atomansvarighetslag där någon annan tar ansvar för försäkringskostnaderna i händelse av olyckor? Ska den byggas ut på egna villkor eller ska den subventioneras fram?

Min andra fråga handlar om Sjöfartsverket. Du pratar vällovligt om sjöfart och om kombinerade transporter på väg–järnväg–sjöfart. Anser du också att man ska ha rättvisa villkor när det gäller infrastruktur såtillvida att Sjöfartsverket ska bli ett anslagsverk och inte ett affärsverk?

Min tredje och sista fråga gäller SJ. Man har tillsatt en utredning, och Jan Brandborn ska hålla i den. Varför fattar regeringen beslut innan utredningen är färdig? Vad är det då för mening med en utredning? Man ska se på eventuella effekter av att ge trafikeringsrätt som SJ tidigare har haft till de regionala trafikhuvudmännen. På så sätt optimeras trafiken på regional nivå och försämras på interregional nivå.

Jag kan berätta för dig som inte har varit med tidigare att vi hade problem med SJ tidigare. Vi fick göra ett ägartillskott. Sedan dess är SJ ytterligt strikt bundet till att göra affärsmissigt kloka saker. Då kan man inte investera i nytt om man inte vet att man har intäkter. Då dras benen undan för hela den interregionala tågtrafiken i Sverige. Jag förstår inte hur ni kan göra något sådant. Resultatet kommer att bli att mer tågtrafik måste subventioneras, om den alls ska finnas.

Anf. 159 NINA LARSSON (fp) replik:

Fru talman! Jag är för marknadsekonomi, och jag är för att vi släpper regleringarna omkring energiproduktion friare så att vi kan tillåta företag som vill producera säker och modern kärnkraft.

Jag är också för att subventionera vindkraften i Sverige. Jag tror att vindkraften är ett otroligt viktigt komplement. Jag tror att det är viktigt att vi får i gång elproduktionen. Där tycker jag, trots att jag är marknadsliberal, att sådana subventioner kan vara en lösning för att komma vidare.

I Finland finansierar man, tror jag, i princip till uteslutande del kärnkraftverken med hjälp av olika företag. Jag kan inte deras försäkringslösning. Däremot kan jag tänka mig att en försäkringslösning från statens sida kan tänkas vara en liknande subvention som exempelvis till vindkraft – även om det inte alls handlar om samma summor om något mot all förmodan skulle hända.

Modern kärnkraft är extremt säker och genererar mycket mer elektricitet än den kärnkraft som vi har i dag. Dessutom byggs den på eller under marknivå så att den klarar attacker och anfall bättre. Det är fantastiskt viktigt.

Sedan var det frågan om trafikeringsrätten. Jag kan erkänna att jag var något kritisk till en början. Men när väl utredningen är tillsatt kan det vara ett bra exempel att följa att man under tidens gång kan påbörja ett sådant konkurrensexempel. Jag har god tillförsikt för detta.

Anf. 160 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag vill bara säga att det blev mycket diskussion om energi på slutet.

Anf. 161 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik:

Fru talman! Jag ska hålla mig kort. Jag bara konstaterar att subventioner av vindkraft handlar om att introducera ny teknik. Kärnkraft är inte ny teknik. Att täcka upp för kostnader som kärnkraften inte själv betalar måste betraktas som en regelvidrig subvention.

Nina Larsson svarade inte på min fråga om Sjöfartsverket. För att det ska bli rättvisa villkor mellan de olika transportslagen är det rimligt att ta lika ansvar för infrastruktur. Det är inte åkerierna som betalar underhåll och anläggning av vägar. När det gäller investeringar i sjöfarten är det handelssjöfarten som gör det via farledsavgifterna. Är Folkpartiet berett att ändra på det? Ja eller nej.

Det var intressant att höra om Brandborns utredning. Man förbereder försöket. Regeringens beslut innebär att man ska köra ett år i försök från den 1 januari 2009. Brandborn ska vara färdig innan dess. Jag förstår inte alls hur du kan påstå att försöket som påbörjats efter att utredningen är färdig möjligtvis kommer att innebära efterkalkyler. Om du då har slagit undan benen på ett av de ytterligt få järnvägsföretagen i världen som går runt, vad har du då åstadkommit? Då har du åstadkommit att inrikesflyget har garanterats en säker klimatstörande plats bland transporter i Sverige.

Hur går det ihop med era ambitioner om att minska växthusgaserna för kommande generationer i Sverige? Är inte tåget bättre än flyget på långa sträckor?

Anf. 162 NINA LARSSON (fp) replik:

Fru talman! Jag ska villigt säga att när det gäller farledsavgifterna pågår det en diskussion inom Folkpartiet. Vi arbetar med den kommande infrastrukturpropositionen. Det är ingenting som jag vill föregå på något sätt, och därför kan jag tyvärr inte ge dig något bra svar. Men jag återkommer gärna inom kort om detta.

Så var det frågan om SJ och trafikeringsrätten. Vi måste betänka den situation som råder i Skåne-regionen och de behov som faktiskt finns där. Vi måste se på vilka typer av lösningar man snabbt kan få till stånd. Läget är akut, som jag förstår det. Jag har pratat med folk innan beslutet fattades. De visar entydigt att vi verkligen behöver få något till stånd här och nu.

Vi måste också bevaka denna förändring noggrant och se att inte fel effekter påverkar den konkurrensutsättning av SJ som ska komma senare.

Anf. 163 ANNELIE ENOCHSON (kd):

Fru talman! Sverige är ett land med en lång kustlinje, och räknar man från Haparanda i norr till Svinesund i väster är det 2 700 kilometer kust. Sverige är ett land som är mycket beroende av utrikeshandel, vilket gör att handelssjöfarten spelar en viktig roll i det svenska transportsystemet. Över 90 procent av all export och import räknat i transporterad vikt går på lastfartyg eller färjor i något skede av transportkedjan. Den svenska handelsflottan kan genom det sjöfartsstöd som infördes den 1 oktober 2001 konkurrera på likvärdiga villkor gentemot andra EU-länders handelsflottor. Regeringen avser också att se över möjligheterna att införa ett system med tonnagebeskattning av fartyg liknande det system som finns i majoriteten av sjöfartsnationerna inom EU. Syftet med detta stöd är att ge rederierna bättre möjligheter att konkurrera med rederier i länder med så kallad bekvämlighetsflagg. Handelsjöfarten är en global näringsgren som i första hand behöver internationella regler. Tonnageskatten kommer att bli ett efterlängt stöd som vi kristdemokrater har väntat på länge!

Sverige har en lång och gedigen tradition av att vara en sjöfartsnation, och vi har fortsatt med denna goda tradition genom att vara världsledande på sjösäkerhet. Under det gångna året har EU fortsatt sin behandling av det tredje sjösäkerhetspaketet med bland annat hamnstatsdirektivet. Syftet med detta direktiv är att ännu tydligare fokusera på fartyg som bedöms utgöra en högre risk än andra. Gällande direktiv anger att 25 procent av alla utländska fartyg som kommer till Sverige ska kontrolleras. Detta mål har uppnåtts.

Under året har också arbete pågått med att tillsammans med danska sjöfartsmyndigheten införa en gemensam sjötrafikövervakning i Öresund. Projektet är medfinansierat av EU, och ett avtal som reglerar formerna för ett gemensamt pilotprojekt om att inrätta och driva en sjötrafikledningscentral i Malmö har ingåtts mellan Danmark och Sverige.

För alliansregeringen är sjösäkerheten oerhört viktig, och detta har markerats i budgeten genom att anslaget för sjöräddning har tillförts ytterligare 141 miljoner. En del av denna ökning beror på att Sjöfartsverket har fått ökade kostnader för helikopterberedskapen i samband med sjöräddningsinsatser. Regeringen har tillkallat en särskild utredare som ska utreda hur den offentliga sektorns användning av helikoptertjänsterna kan bli mer effektiv. Möjligheten till att samutnyttja, samfinansiera och samlokalisera ska undersökas för att uppnå bättre effektivitet. Frågor om huvudmannaskapet för helikopterverksamheten ska också undersökas.

Prot. 2007/08:43

13 december

Kommunikationer

Sjömotorvägar är ett projekt inom TEN-T för att förbättra och effektivisera godstransporterna, och det är viktigt att Sverige de kommande åren är fortsatt aktivt på området och fortsätter att arbeta tillsammans med andra EU-länder för att utveckla sjömotorvägskonceptet. Fru talman! En god miljö där sjötransportsystemet anpassas för att uppnå en god hushållning med naturresurserna är viktigt. Inom sjöfarten är svavel och kväveoxider det största problemet. Under 2006 infördes krav på lägre svavelhalter i det sjöfartsbränsle som används i Östersjöområdet.

Sjöfartsverket har tillsammans med Energimyndigheten, Naturvårdsverket och Sika redovisat ett regeringsuppdrag om hur ett handelssystem med utsläppsrätter för kväve och svaveloxider ska kunna utformas så att sjöfarten kan ingå. Utredningen visar att ett sådant system är tekniskt möjligt att utforma, och regeringen har nu låtit remittera utredningen.

Koldioxidutsläppen är i genomsnitt för Europasjöfart en sjättedel jämfört med lastbil och hälften jämfört med tåg mätt per tonkilometer, enligt EU-kommissionen. Man kan minska koldioxidhalten med 50 procent om man sänker hastigheten till sjöss med en tredjedel. Det gäller dock att alla inom IMO eller i alla fall inom EU är med på att frångå *just in time*, alltså att tiden inte är en konkurrensfördel, för att detta ska kunna bli en realitet.

Om man flyttar gods från väg eller järnväg till sjöfart mellan svenska orter är det mindre fartyg som är aktuella, men dessa fartyg släpper fortfarande ut en tredjedel jämfört med lastbil och mindre än tåget. Narsjöfarten kan utökas betydligt. Eftersom vi är ett land med lång kustlinje och stora sjöar har vi en stor potential. Ett normalt fartyg som trafikerar Väneren kan lasta 104 lastbilar med semitrailer. Det skulle avlasta vårt vägsystem betydligt om mer gods kunde gå sjövägen. I Europa går hälften av all godstrafik på sjön.

Situationen är dock annorlunda för andra utsläpp. När det gäller svaveloxid släpper fartygen i dag ut tio gånger mer än EU-lastbilen för samma transport. När det gäller kväveoxid är lastbilen och EU-sjöfarten ungefär lika dåliga. Däremot har de lastbilar som nu tillverkas mycket bättre värden.

Det kanske därför är dags att införa ett utsläppshandelssystem som ger sjöfarten incitament att minska kväve- och svaveloxidutsläppen. Då kan de investera i katalysatorer eller gå över till gasdrift. Då skulle sjötransport vara helt utan konkurrens som godstransportmedel. Ett sådant system kan enligt den statliga utredningen vara i drift 2012.

Regeringen vill fortsätta att sätta fokus på den negativa miljöpåverkan som fortfarande finns inom sjöfarten. En sådan negativ påverkan är spridningen av främmande organismer genom barlastvattnet. En särskild utredare har tillsatts för att redovisa förutsättningarna för Sverige att ratificera den internationella konventionen för barlasthanteringen.

Sjöfartsnäringen i dag är miljömedveten och vill förändra och påverka vår miljö till det bättre. Ett exempel är landanslutningen av el för fartyg medan de ligger vid kaj. Stena Line och Göteborgs hamn har under flera år haft denna möjlighet. Där har ett antal fartyg landansluten el medan de ligger vid kajen. EU-kommissionen har dessutom helt nyligen nominerat insatserna i Göteborgs hamn till Sustainable Energy Awards.

Isbrytningen är en viktig del i sjöfartens bidrag till en positiv regional utveckling. Sjöfartsverket driver ett internationellt arbete med att utveckla isbrytarsamarbetet och även frågan om en harmoniserad isbrytarreglering. Uthyrningen av isbrytare för olika forskningsexpeditioner under icke isbrytarsäsong och till andra länders isbrytning har varit framgångsrik med bibehållen hög beredskap i svenska farleder och farvatten.

Fru talman! Under detta år har några utredningar lämnats till regeringen som berör sjöfarten. Hamnstrategiutredningen lämnade i september sitt slutbetänkande där man redogör för vilka tio hamnar som man anser vara strategiskt viktiga för Sverige. Samma månad lämnades också betänkandet *Strategiska godsnoder i det svenska transportsystemet*, där samma utredare redovisar vilka orter som kan vara lämpliga för kombiterminaler när det gäller de strategiska godsstråken där hamnarna är en viktig del. Regeringen har bågge dessa utredningar ute på remiss, och remisstiden går ut i morgon.

Jag vill avslutningsvis kommentera reservationerna och det i dem som berör sjöfarten. Det är framför allt Vänsterpartiets reservation nr 1 som berör Sjöfartsverkets jämställdhetsmål och att detta mål ska ha lika stor prioritet som övriga transportpolitiska delmål.

Regeringen har gett Sika i uppdrag att se över och lämna förslag till reviderade transportpolitiska mål. Detta uppdrag ska redovisas den 27 juni 2008. Översynen kommer att präglas av ett öppet arbetssätt och kommer att ske i nära samarbete med transportsystemets aktörer. Det kan hända att dessa prioriteringar kommer att avvika från de mål som den förra regeringen och dess samarbetspartier ansett vara viktigast för transportsektorn i Sverige.

Med detta yrkar även jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Eftersom alla andra har tackat vårt kansli vill jag göra likadant. Jag tackar för gott samarbete. Jag vill önska er en fin fortsättning på lucia, en god jul och ett gott nytt år. Jag höll nästan på att säga glad påsk också, men det väntar vi med.

God jul och gott nytt år!

Anf. 164 CHRISTINA AXELSSON (s) replik:

Fru talman! Jag tackar Annelie Enochson. Det här var tio minuter om vad som händer i sjöfarten, kan man säga. Det var lite upplysningar. Det var fint.

En god sjöfart skulle bli ännu bättre med tonnageskatt. Ungefär så uttryckte sig Annelie Enochson från Kristdemokraterna. Då undrar jag: Vad är det som nu hindrar den här borgerliga regeringen som är moderatledd att faktiskt införa tonnageskatt? Näringen väntar ju på det. Det handlar om det sista steget.

Riksdagens skatteutskott sade så sent som i februari 2007 att det här måste komma någon gång. Vi förväntar oss att regeringen verkställer riksdagens beslut, sade vi socialdemokrater i vår budgetmotion under utgiftsområde 22, som jag upplysningsvis kan berätta att vi pratar om just nu. Det handlar om transporter alltså.

Jag skulle vilja fråga Annelie Enochson: När kommer förslaget om tonnageskatt på riksdagens bord?

Anf. 165 ANNELIE ENOCHSON (kd) replik:

Fru talman! Vi har skrivit i två budgetar att tonnageskatten ska komma under denna mandatperiod. Vi kristdemokrater har drivit denna fråga länge. Vi drev den under hela tiden som vi inte satt i majoritet. Det är en viktig fråga. Vi inser att det är detta som näringen behöver.

Just nu ligger frågan på Finansdepartementet. Som med alla stora frågor – utredningen kom redan 2005, tror jag – utreder man och tittar vidare om det är något som behöver kompletteras. Så den är under utredning. Just nu ligger den på Finansdepartementets bord.

Anf. 166 CHRISTINA AXELSSON (s) replik:

Fru talman! Jag tackar Annelie Enochson för den upplysningen. Men jag förstår inte riktigt. Är inte tonnageskattefrågan utredd både på längden och tvären? Neringen är positiv, och Annelie Enochson säger att de borgerliga partierna är positiva. Vi socialdemokrater är positiva. Vad är problemet? om jag får säga så. Vad är hindret för att det faktiskt kommer?

Under mandatperioden tycker jag är för svävande för att komma från Annelie Enochson som ingår i ett av regeringens partier. Hon måste ändå ha vetskap om när en så viktig fråga för sjöfarten kommer, eftersom hon är så på vad gäller behovet av sjöfart.

Anf. 167 ANNELIE ENOCHSON (kd) replik:

Fru talman! Christina Axelsson kan inte begära av mig att jag ska ge ett exakt datum. Det kommer hon inte att få. Jag kan inte ge ett exakt datum. Att det kommer, tror jag. När får vi se.

Anf. 168 PETER PEDERSEN (v) replik:

Herr talman! Jag försökte redovisa att Vänstern har skapat ett betydande utrymme för viktiga infrastruktursatsningar inte minst på järnvägs- sidan genom att förorda en långfinansiering, som i de flesta andra ekonomier.

Men vi gör satsningar även på sjöfart. Jag ska börja med den kommentar som Annelie Enochson gör om vår reservation. Jag har full respekt för att man vill se över de transportpolitiska målen och se om man ska vidareutveckla dem och så vidare. Jag hoppas att de blir bättre och inte sämre, om vi nu ska uppnå de mål vi vill. Men jag tycker att det är lite märkligt formulerat.

Vi konstaterar att Sjöfartsverket inte som andra myndigheter och verk har lyckats klargöra och lyfta upp jämställdhetsmålet. Då tycker jag att man ska tydliggöra att så länge vi har fastställt politiska beslut i Sveriges riksdag förväntar vi oss att samtliga trafikverk ska leva upp till dem. Man kan liksom inte bara se mellan fingrarna därför att man ser över verksamheten och kanske ska komma fram till nya mål. Det vore ungefär som om vi skulle ändra hastighetsgränserna och att vi då skulle skippa de hastighetsgränser som gäller just nu och inte bry oss om dem som kör för fort. Så kan man inte se det. De bestämmelser som gäller, de gäller. Vi tycker i reservationen att det ska gälla även Sjöfartsverket.

Jag skulle vilja ställa en fråga. Vi har ett skatteväxlingssystem där vi kan konstatera att det är orimligt att handelssjöfarten ska betala samtliga kostnader för infrastruktur inom sjöfart. Den ska alltså betala för fritidsbåtsverksamheten vad gäller till exempel farleder och sjösäkerhet.

Jag tycker att det är rimligt att man inför en fritidsbåtsskatt som gör att fritidsbåtarna får stå för sina egna kostnader. Genom den skatten möjliggör vi ganska betydande satsningar som skulle underlätta för handelsjöfarten att konkurrera på mer likartade villkor med till exempel vägtransporter. Hur ser Kristdemokraterna på det?

Anf. 169 ANNELIE ENOCHSON (kd) replik:

Herr talman! Till att börja med gäller det Sjöfartsverket. Jag läste på vad vi hade debatterat förra året. Då var det samma reservation, och jag gav ungefär samma svar. Jag tänkte att jag ringer till Sjöfartsverket och frågar varför de inte har redovisat det här. Jag ska läsa upp precis det svar de gav till mig. De säger så här:

Vi gjorde en omfattande kartläggning av 2003–2004 över könsfördelningen i arbetsgrupper. Det var ett mödosamt arbete bland annat på grund av definitionsfrågan och den omfattande mängd arbetsgrupper som kunde komma i fråga. Fördelningen blev 80–20, och vi har anledning att tro att detta förhållande inte har ändrats. På grund av olika oklarheter kring hur just detta mått kan uppföljas har vi inte gjort någon senare uppföljning.

Det var Sjöfartsverkets svar när jag ställde samma fråga till dem.

Peter Pedersen säger att det är oerhört viktigt med handelssjöfarten och farleder. Ja, det är det. Handelssjöfarten är oerhört viktig. Jag kan bara ställa en fråga tillbaka: Varför har man inte under de här tolv åren sett till att varje trafikslag får bära sin egen kostnad om man just nu poängterar hur oerhört viktigt det är?

Vi håller på att utreda båtskatten. Det kommer så småningom en proposition från regeringen där både båtskatt och båtkörkort och alltihop kommer att finnas med, om jag inte missminner mig.

Anf. 170 PETER PEDERSEN (v) replik:

Herr talman! Jag konstaterar bara att jag har all respekt för att det kan vara mödosamt att leva upp till de trafikpolitiska målen. Men jag utgår från att samtliga verk upplever samma svårighet som Sjöfartsverket upplever. Det kan inte vara en undanflykt för att man inte gör det man ska.

Sedan kommer den vanliga frågan: Varför har inte ni gjort det här tidigare? Bland annat kan man säga att skillnaden mellan förra mandatperioden och nu är att det då var Socialdemokraterna som hade regeringsmakten och hade två samarbetspartier som inte satt i regeringen. Nu är det ett antal borgerliga partier som sitter i regeringen.

Jag konstaterar bara att det inte är någon hemlighet att Vänsterpartiet och Miljöpartiet har en delvis annorlunda syn än samtliga andra partier. Vi tycker nämligen att det är orimligt att man har ett speciellt sätt att finansiera sjöfarten och att de ska ta in avgifter för att finansiera sin verksamhet. Det ska vara likvärdigt, tycker vi. Men där har vi inte något stöd, för det är tyvärr bara Miljöpartiet och Vänsterpartiet som tycker så här.

Jag skulle vilja höra vilka de tunga argumenten är för att man ska ha ett separat, annorlunda system just för sjöfarten. Är det till fördel om vi vill öka resandet både vad gäller persontrafik och framför allt vad gäller gods till sjöss och ta bort lite ytterligare från vägtrafiken? Är det bra eller dåligt att man har ett system som bygger på att man ska finansiera verksamheten i så stor utsträckning via avgifter och inte via anslag, vilket ju är det normala i övriga sammanhang?

Anf. 171 ANNELIE ENOCHSON (kd) replik:

Herr talman! Vad jag vet är att detta är ett gammalt system som ligger kvar. Nu tittar man bland annat på Sjöfartsverket och dess organisation. Det pågår en utredning av detta. Jag vet att man har tittat på att överföra en del av farledsavgifterna till lotsavgifter. Man tittar också på differentierade farleder. Det innebär att om du har ett riktigt bra sjöfartyg kan du betala mindre farledsavgift. Det finns alltså saker som görs, och jag är övertygad om att det finns ännu mer att göra.

Vi har som sagt varit suttit i ett och ett halvt år, och vi kommer nog att kunna fortsätta att förbättra även den här delen. Det är jag helt övertygad om.

Anf. 172 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c):

Herr talman! Det har varit en intressant och intensiv debatteftermiddag. Centerpartiet var först ut i Sverige med att visa Al Gores film *En obekväm sanning* för allmänheten – dokumentären om den globala uppvärmingen, den obekväma sanningen som kräver nya vägval och tydligt politiskt ledarskap världen över för att vi ska nå ett hållbart samhälle.

Just nu sitter miljöministern i avgörande förhandlingar i FN:s klimatmöte på Bali. Klimat- och miljöengagemang leder till Nobelpris. Klimat- och miljöutmaningar har alltså i allra högsta grad sin hemvist i dagens debatt om utgiftsområde 22 och om transportpolitik och infrastruktur.

Herr talman! Sverige är ett mycket handelsberoende land och har en utrikeshandel på drygt 80 procent av bnp. Svensk varuexport ökar kontinuerligt. Det innebär att transporter ökar. Trycket på infrastrukturen ökar och godstrafiken ökar. Sveriges geografiska läge och vårt avlånga land leder till att transporter och infrastruktur både inom Sverige och på viktiga stråk utanför Sverige har mycket stor betydelse för jobbets konkurrenskraft gentemot andra delar av världen.

Vid mitt besök i Kina under hösten mötte jag företrädare för både regering och transportföretag som hade ett mycket starkt fokus på att öka effektiviteten på sina transporter. Man vill förbättra logistiken och minska transportkostnaderna genom att bygga nya motorvägar, hamnar och järnvägar på ett sätt som naturligtvis ännu tydligare markerar Sveriges och västvärldens behov av ännu effektivare godslogistik och smarta miljötransportlösningar.

Därför, herr talman, är det mycket anmärkningsvärt att nu möta en opposition som nyvaket börjar debattera vikten av infrastruktursatsningar, miljöstatsningar och klimatriktiga transporter och dessutom pratar om vikten av resurser till underhåll av infrastrukturen.

Herr talman! Det som Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet lämnade efter sig är ett underhållsberg på järnvägssidan som placerar Sverige sämst i den europeiska järnvägsunionens rankning. Det resultatet ser vi genom förseningar och stopp på våra järnvägar.

Underhållsbehovet på våra vägar är i så många fall så allvarligt att det är risk för att vägsplitaget är så långt gånget att det är nyinvestering som krävs. Snacka om att ta ansvar för att nästa generation inte ska behöva betala våra brister!

Herr talman! Dessutom är den befintliga väg- och järnvägsplanen som gäller för 2004–2015 byggd som ett vackert luftslott som runt omkring i det svenska landskapet har lämnat efter sig spadar. Spadtag togs, och vägprojekt startades mitt i den heta valrörelsen fast ingen ekonomisk täckning fanns. Spadarna finns kvar. Men den av Socialdemokraterna avsatta budgetramen räckte inte till grävmaskinerna.

Det här är naturligtvis allvarligt för Sverige, för jobben, för företagandet och för klimatet. Sammantaget finns det ett resursbehov för efterfatt underhåll på väg och järnväg på 30 miljarder kronor. För innevarande infrastrukturplan fram till 2015 saknas gigantiska belopp på uppemot 90 miljarder kronor.

Det vore kanske på sin plats att ni socialdemokrater, gärna med Christina Axelsson i täten, tog en ny vända till era kommunstyrelseordförande runt om i landet, plockade upp era kvarglömda spadar och förklarade att det aldrig har funnits några realistiska ekonomiska ramar för den plan som alla trodde gällde.

Herr talman! Att undvika att ta sig an befintliga problem genom att skjuta underhåll på framtiden har lett till att i dagsläget svarar Banverket i sin revidering att många sträckor är så nedgångna att de inte anser det lönt att ens sätta i gång till exempel ett underhållsarbete på motsvarande 250 miljoner eftersom den bansträckningen har ett underhållsbehov på 3,6 miljarder för att banan ska få kapacitet och tillräckligt hög fart för att just vara ett konkurrenskraftigt alternativ till vägen. Så är läget för till exempel Tjustbanan.

Att Ådalsbanans restaurering skjuts på framtiden på grund av ekonomiska brister i järnvägsplanen är naturligtvis kapitalförstöring med tanke på Botniabanans roll för effektivare godstransporter.

Vägverket lägger fram förslag om att skjuta viktiga vägprojekt för ökad trafiksäkerhet och effektivare transporter på framtiden. Det gäller E 6:an mellan Trelleborg och Vellinge, E 22:an och E 4:an och E 12:an runt Umeå.

Herr talman! Klimatutmaningen och effektiva transporter är avgörande för att Sveriges företag och svenska jobb fortsatt ska vara vinnare i en global värld. Därför bygger vi nu underifrån och knyter samman Sverige. Det finmaskiga vägnätet, det enskilda vägnätet som är så avgörande för basindustrin, turistföretagandet och för att människor ska kunna bo och verka på landsbygden, tillskjuts 130 nya miljoner.

Resurser till kanalisering av bredband för att smart nyttja samförläggning för bredbandsutbyggnad tillförs.

Vi intensifierar arbetet med tillgänglighet i våra storstäder. Det är inte acceptabelt att en pendlare i Stockholmsregionen till exempel kommer en vecka för sent till sitt jobb varje år. Snacka om att missbruka resurser!

Underhåll av järnväg prioriteras redan 2007 med inriktning på att just minska förseningar i och runt Stockholm, och ytterligare underhållsresurser tillförs 2008. I budgeten för 2008 tillförs nya 1,2 miljarder.

Regeringen knyter ihop Sverige och lägger grund för smarta transportkedjor och transportslagsövergripande planering.

När det gäller utvecklingen av våra transportslag ser vi att sjöfartens andel i dag är 38 procent. Det ska jämföras med att den var 50 procent fram till 70-talet. Järnvägstrafikens andel har legat ganska konstant på drygt 20 procent den senaste tioårsperioden medan just vägtrafiken har ökat under hela perioden.

Transportsektorn som helhet använder mycket energi och har en mycket hög oljeanvändning. Här finns fortfarande det mesta o gjort till skillnad mot andra sektorer som varit föregångare i energisparande och omställning till mer miljövänliga bränslen och system.

Regeringens miljöbilspremie visar vägen. Miljöbilsförsäljningen slår rekord på rekord. Sverige har börjat byta ut sin gamla bensinslukande bilpark.

Regeringen tror på starka ekonomiska styrmedel. Till skillnad mot den socialdemokratiska regeringen beskattar vi nu miljöutsläpp. Vi höjer CO₂-utsläppen och styr därmed också över till alternativa bränslen. Det resultat som Naturvårdsverket redovisar visar att Sverige lyckats plana ut transporterens ökande utsläpp och till och med minskat växthusgaserna.

Volvo visar hur deras fordon utvecklas med olika typer av miljömotorer, och Scania utvecklar hybridmotorer för bussar och lastbilar. Det är ett bra bevis på att miljökunskande och miljöteknik är ett vinnande koncept för svenska företag och jobben i Sverige. Vi måste nu också bli smartare inom godslogistik till nytta för både ekonomi och miljö.

Herr talman! Med ett gediget underlag, med ett regionalt fokus och samråd, med ett antal utredningar om bland annat kombiterminaler, hamnstrategi och flygplatser, med många remissynpunkter, med ett helhetsperspektiv, med ett transportslagsövergripande angreppssätt och med motsvarande effektivitetskrav på myndighets- och affärsverksamheten finns i dag ett bra underlag för att få mer väg och järnväg för pengarna och för att finna rätt prioriteringar och ekonomiska och klimateffektiva transportkedjor. Alla transportslag behövs i vårt avlånga land.

Med en transportslagsövergripande planering blir sambanden mellan väg, järnväg, sjöfart och flyg tydligare och stärker ett klimatstyrt godsflöde samt gör människors möjlighet att åka kollektivt mer attraktivt.

Herr talman! Utgångspunkten är att vi 2009 ska ha en ny inspektionsmyndighet. Den utredare som jag har tillsatt föreslår att det är möjligt att genomföra en bolagisering av Vägverket, Vägverket Produktion och Konsult samt Banverket Produktion och Projektering 2009 och 2010. Jag räknar med att lämna en proposition under våren.

Vägverket och Banverket i samverkan lämnar förslag på en nationell handlingsplan för kollektivtrafikens långsiktiga utveckling vid årsskiftet.

Under hösten har en utredare tillsatts för att lämna förslag på hur en ökad konkurrens på persontransporter på järnväg kan genomföras. I samband med detta har ett flertal trafikhuvudmän, efter ansökan, getts trafikeringsrätt på Öresundstågen från Malmö till Göteborg respektive Alvesta, allt i syfte att skapa smidigare trafikflöden för människor som

pendlar i denna region som går på högvarv med ett mycket hårt tryck på kollektivtrafiken.

Med ett särskilt fokus på miljöpåverkan och jämställdhet sker en översyn av de transportpolitiska målen, allt i syfte att skapa ett tydligare samband mellan tillväxt och miljö och se transportpolitikens allt viktigare roll för att skapa ett jämställt arbetsliv för män och kvinnor.

Trafiksäkerhetsarbetet kräver fortsatt nya insatser, och tyvärr ökar dödsolyckorna återigen. Åtgärder som utvidgad riskutbildning, nya metoder för att minska olyckor som beror på sömn, alkoholstrategi, kompetensutveckling för yrkesförare, ny lagstiftning om mopederna, ökad samverkan mellan Vägverket och motorcyklistorganisationer, nya hastighetsgränser är alla förslag i syfte att möta ökade krav på trafiksäkerhet. Men vi vet alla att det enklaste sättet att minska antalet dödsolyckor är att använda bilbälte, köra nykter och hålla hastighetsgränserna.

Herr talman! Med utgångspunkt i Balimötet och med inriktningen att stärka de svenska jobbans konkurrenskraft bereds en proposition för att möta dessa stora krav och utmaningar på infrastrukturen.

Herr talman! Tyvärr finns det så stora brister i de infrastrukturplaner som finns för perioden 2004–2015 att det inte räcker med en enkel revidering enligt de analyser som nu görs på departementet. Det krävs ett grundläggande arbete. Det förstår alla ni som tillsammans ställt 100 interpellationer och frågor enbart inom väg- och järnvägsområdet under 2007. Ni vet att de planer som ni efterfrågar inte håller och att ramarna inte har varit realistiska. Det visar sig att det inte går att fortsätta lappa och laga, utan här krävs en tydlig närtidssatsning för att den framtida inriktningen och den framtida planen ska vara genomförbar och kunna möta just de krav och behov som finns runt omkring i Sveriges kommuner och näringsliv både på väg- och järnvägssidan.

Staten anses i dag inte vara en pålitlig partner. Det är naturligtvis ohållbart eftersom kommunernas egna planeringar redan har börjat. Företagens snabba förändring är beroende av att alla parter som ingår i ett samhällsbyggande, som väg och järnväg är, håller det som är överenskommet. Därför är det avgörande för mig att åtgärda de stora brister som Socialdemokraterna och övriga i oppositionen lämnat efter sig och att därmed lägga en inriktning och en realistisk investeringsplan som är hållbar och förutsägbar över tid.

(Applåder)

Anf. 173 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik:

Herr talman! Det gläder mig att ministern har sett *En obekväm sanning* av Al Gore. Jag undrar därför hur den transportpolitik ni hittills har bedrivit går ihop med dessa insikter om klimathotet som vår generations ödesfråga. Det skriver ni så vackert om i den första regeringsdeklarationen.

Jag har ett antal frågor som handlar om vad ni har gjort sedan dess. Hur går förslaget om Förbifart Stockholm för 25 miljarder ihop med att minska klimathotet? Förklara hur det minskar klimathotet! Förklara också varför intäkterna från trängselavgifterna ska gå till väg i stället för till kollektivtrafik i strid med folkomröstningsresultatet! Förklara hur klimathotet minskar genom att man flyttar investeringsmedel till väg från

järnväg! Förklara hur man minskar klimatpåverkan genom att ha längre lastbilar och ta konkurrenskraft från järnvägen i Europa!

Hur reagerar klimatet om man tar bort flygskatten? Det var nästan det första ni gjorde. I stället stoppar ni in flyget i industrins utsläppshandel, vilket såvitt jag förstår bara leder till att man flyttar ut svensk basindustri och inte sätter någon press på klimatåtgärder inom flyget.

Alla dessa järnvägssträckningar som ni har stoppat, hur påverkar det klimatet?

Det Open-Skies-avtal som du har medverkat till, som gör det enklare att flyga och beräknas öka flygtrafiken mellan USA och Europa, hur påverkar det klimatet?

Att ta bort SJ:s möjligheter att konkurrera med inrikesflyget, är det bra eller dåligt för klimatet?

Jag vet att du har begränsad tid, men jag är tacksam om jag får svar på någon av dessa frågor.

Anf. 174 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c) replik:

Herr talman! Förbifart Stockholm är väl en väg som kanske Karin Svensson Smith borde svara för utifrån den plan som ligger.

Vad gäller införandet av trängselskatten i Stockholm är det naturligtvis så att den här regeringen ser att det behövs vägar i och runt Stockholm. Vi har en kollektivtrafik som också är starkt beroende av bra vägar i och runt Stockholm.

När vi tydligt engagerar oss i att längre lastbilar också får genomslag i övriga Europa är det utifrån syftet att just minska transporterna på vägarna, att få en effektivare godstransport med de långa lastbilarna. Därför har Holland valt att göra just en prövoperiod. Det är också därför som vi har valt att tillsätta en utredning som har till syfte att utvärdera långa lastbilar i förhållande till det gods som går på vägar.

Vad gäller Banverkets, efter revideringen, mycket tydliga svar att det inte finns tillräckligt med pengar och inte har funnits tillräckligt med pengar i de här planerna, faller ansvaret väldigt mycket på Karin Svensson Smith.

När vi dessutom i dag ser ett hårt tryck och förseningar på den spårbundna trafiken faller det också väldigt hårt tillbaka på Karin Svensson Smith, eftersom ni inte har prioriterat underhållssidan. Det är det mest akuta man har i Stockholm och runt om i våra storstäder. Det är därför den här regeringen väljer att också lägga resurser på underhåll på järnvägssidan, just för att det är det smarta och det snabbaste sättet att göra kollektivtrafiken konkurrenskraftig i och kring Stockholm.

Anf. 175 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik:

Herr talman! Jag förstår inte på vilket sätt jag skulle göras ansvarig för Förbifart Stockholm. Jag har aldrig någonsin representerat något parti som tillskyndat det.

När det gäller intäkterna från trängselskatten undrar jag om det inte är en poäng att respektera folkomröstningsresultat. Folk här i Stockholm vill att intäkterna ska gå till kollektivtrafik, som de till dels skulle göra. Jag förstår inte hur ni kan flytta dem till vägar och säga att det är en klimatåtgärd.

Längre lastbilar säger Tyskland och Storbritannien nej till med hänvisning till att det strider mot deras klimatpolitik, därför att de skulle ta marknadsandelar från järnvägen.

Den utredning som regeringen har tillsatt blev färdig förra måndagen. Den visar att om Sverige skulle EU-harmonisera regelverket till det som gäller i Europa, det vill säga mindre lastbilar, skulle klimatpåverkan bli mindre. Studera gärna den och ta intryck av det! Det är i det här fallet bättre att Sverige anpassar sig till EU i stället för tvärtom.

Sedan gäller det att satsa på kollektivtrafiken framöver. Det gäller såväl järnvägsinvestering som att trafiken ska fungera. Jag vill återkomma till frågan om SJ. Vi hade ett seminarium dagen innan ni fattade beslut i regeringen. De tre som talade visade att det finns en garanterad vinnare om SJ:s möjligheter att köra X 2000-trafik minskar. Det är inrikesflyget. Jag kan väl förstå att man i Skåne hellre vill att ett statligt subventionerat järnvägsföretag, DSB, ska köra, för det blir mer trafik till lägre kostnad. Men varför ska man av klimatskäl flytta över transporter från interregional tågtrafik till flyget?

Anf. 176 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c) replik:

Herr talman! Vad gäller långa lastbilar utifrån ett EU-perspektiv är det så att EU-kommissionen har valt att starta ett analysarbete just med anledning av vårt arbete kring långa lastbilar. Det ska bli intressant att följa det arbetet.

Åter tillbaka till trafikeringsrätten i Skåneregionen och upp mot Göteborg och Alvesta. Det är en region där det är ett oerhört tryck på kollektivtrafiken. Det vet Karin Svensson Smith. Och när det mitt i den här regionen finns ett antal trafikhuvudmän som är intresserade av att skapa bättre förutsättningar för att fler människor ska välja att åka med kollektivtrafiken börjar Miljöpartiet att ifrågasätta detta. Det rimmar väldigt illa.

Samtidigt blir jag också lite förvånad när jag i andra sammanhang kan läsa att representanter från SJ mycket tydligt visar på att konkurrensen om nattrafiken till exempel från Göteborg till Storlien har stimulerat SJ till att skapa ännu bättre förutsättningar för att resenärerna ska ha fler valmöjligheter och fler avgångar att välja mellan. Det har trissat SJ så till den grad, och det är naturligtvis också till gagn för resenärerna.

Jag ser med tillförsikt fram mot det här försöket. Det ska bli mycket spännande att skapa förutsättningar för ökat kollektivtrafikåkande i Skåneregionen och dess närområde.

Anf. 177 PETER PEDERSEN (v) replik:

Herr talman! Det brukar sägas att oppositionen är så splittrad. Men jag konstaterar att jag och Karin Svensson Smith i varje fall med häpnadsväckande precision ställt likartade frågor. Eftersom vi inte fick svar på samtliga ska jag också ställa några så kanske ministern kan välja dem hon inte hann beröra.

På vilket sätt gynnas klimatet och klimatpolitiken av att regeringen väljer att säga att trängselavgifter ska gå till vägar, inte till kollektivtrafik? En ökad andel av investeringen ska ske inom vägsektorn. Ni har inte någon som helst politik för att öka det kollektiva resandets andel av alla resor. Man säger att man vill det, men vad har ni för konkreta förslag?

Prot. 2007/08:43

13 december

Kommunikationer

Nya hastighetsgränser, när vi tog det beslutet var det väldigt svårt för ministern att precisera vad som skulle gälla för koldioxidutsläpp. Skulle man kunna säga att det skulle leda till oförändrade eller minskade mängder? Om man höjer hastigheten ökar också koldioxidutsläppen. Det fick vi inget svar på.

Avreglering och konkurrensutsättning, av ideologiska skäl, skulle jag vilja säga, snarare än av omtanke om klimatet. Var det inte så i stället att SJ ska trafikera, de har liksom monopol där de vill köra. Nu har vi avreglerat hela Norrland och man säger att det ska vara försöksverksamhet. Varför inte avvakta den verksamheten innan man går vidare och kör samma linje i Skåne? Om man inte vill lyssna på miljöpartister och vänsterpartister, varför inte ta intryck av och lyssna på vad ledande personer inom SJ AB säger? De röstar definitivt inte på vårt parti. De avråder från den här typen av marknadslek som kan få förödande konsekvenser för den samlade järnvägstrafiken.

Att ta in flyget i handeln med utsläppsrätter hörde vi en föredragning om på en utfrågning vi hade. Svensk industri är mycket orolig för det.

Avslutningsvis: Är det inte bättre att Volvo, Scania och andra satsar på att ta fram mer effektiva fordon som drar mindre bränsle än att lägga sina resurser på att bygga vägar och järnvägar fram till sina produktionsanläggningar? Är inte det en dålig användning av det kapital som byggs upp i de stora svenska företagen?

Anf. 178 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c) replik:

Herr talman! Det blir ganska likartade frågor. Men återigen då: Trängselavgiften i Stockholm går till bra vägar i och kring Stockholm till gagn också för kollektivtrafiken, eftersom ni tidigare har bekräftat att kollektivtrafiken också behöver väg.

Vi skapar förutsättningar för minskade förseningar och förbättringar för kollektivtrafiken, för resenärerna i Stockholm, genom att redan i årets budget lägga resurser på att stärka järnvägen i och kring Stockholm och ytterligare resurser 2008, precis de pengar som ni har avstått från att satsa.

Det är dags att i dag, 2007, börja prata om vad som långsiktigt ska göras. Det här är ju en situation som människor befinner sig i här och nu. Vi prioriterar underhåll av järnväg just för att underlätta människors pendlande, så att vi både minskar frustrationen hos vanliga människor och ser till att de kan komma fram i tid, som har förutsagts att vi ska göra.

Skåneregionen och ägarna till länstrafikföretagen befinner sig i ett geografiskt område som går för högtryck och där människor väljer att åka kollektivt. Skånetrafiken med flera vill verka för att förbättra situationen för pendlarna i det här geografiska området.

Jag förstår inte denna upprördhet, när vi har till syfte att stärka människors möjligheter att bo och verka var de vill och dessutom deras möjligheter att välja att åka kollektivt. I dagsläget finns det även där en frustration över att man får stå på tåg och att man kommer för sent.

Anf. 179 PETER PEDERSEN (v) replik:

Herr talman! Det som gör mig något bekymrad är att regeringen inte inser att man måste se till helheten. Det är ungefär som om man har ett fotbollslag med en vänsterytter som vill ha fri passage, som vill springa lite hur han vill och som tycker att han vill spela sitt spel och inte ser att han ingår i ett större mönster, i ett lag, och att hela laget ska fungera om det ska gå bra.

Om vi släpper loss konkurrensen inom trafiken i Skåne så att det fungerar bra för skåningarna så är det jättebra, men vad händer då för den övriga trafiken, till exempel de från Skåne som ska resa interregionalt till Stockholm?

Lyssna på Rikstrafiken! Vi hade en jättebra föredragning från Rikstrafiken i trafikutskottet för några veckor sedan där man påtalade svårigheterna med att förena och släppa in länsstrafikhuvudmän och andra på spåret. Det stör så att säga den långväga trafiken. Då kommer vi att få just den överflyttning som har nämnts här tidigare, och då riskerar vi att de som i dag tar tåget mellan våra större städer i stället väljer att flyga. Det gynnar inte klimatet. Vi kan inte göra den typen av misstag. Man måste ha ett mer strategiskt och långsiktigt tänkande.

Vi kan titta på det här med lastbilarna. Jag ställde en fråga om detta. I rapporten som kom om de åtgärder som sattes in vid stormen Gudrun kom man fram till att det som hade haft störst effekt var att man tillät fler att sätta in fordon, till exempel även utländska lastbilar – inte att man tillät övervikt, alltså att man skulle få lasta mer. Om nu det gällde under stormen Gudrun – att det var mer effektivt att ha fler som körde än att ha väldigt tunga fordon – varför gäller inte det allmänt, så att säga?

Vill ministern på allvar hävda att syftet med att vi ska införa längre och tyngre lastbilar skulle vara att det skulle missgynna vägtrafiken? Jag uppfattade det nästan så. Det skulle innebära att vi då fick mer gods som skulle transporteras inom sjöfart och på spår. Men i stort sett alla andra experter säger att om vi gör det så gynnar det proportionellt sett vägtrafik, och då kommer vi att få mer trafik och gods som transporteras på våra vägar och i motsvarande grad mindre inom sjöfart och järnväg. Är det en bra utveckling ur klimatsynpunkt?

Anf. 180 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c) replik:

Herr talman! Jag går tillbaka till det försök som Skånetrafik med flera ansökte om. Det är ett praktexempel på vad vi framgent kommer att möta av den anledningen att vi befinner oss i ett skifte, tror jag, där människors pendlande i betydligt större arbetsmarknadsregioner kommer att få effekter på trafikhuvudmännens geografiska område. Precis det resonemanget förs ju också i och runt Stockholm av den anledningen att de traditionellt administrativa tjänster som vi har byggt upp politiskt inte accepteras av människor som vill ha smidiga flöden och bra kvalitet på sina transporter. Se det här försöket precis för vad det är: ett sätt att skapa förutsättningar i denna heta region för att få fler att söka sig till kollektivtrafiken och vara nöjda med det som levereras på järnvägssidan.

Prot. 2007/08:43

13 december

Kommunikationer

Jag går återigen över till frågan om de långa lastbilarna. Det jag sade är att det blir färre lastbilar genom att vi har långa transporter, och det är ungefär det som försöket i Holland har visat. Marginellt skulle det påverka att man tar över eller påverkar järnvägstransporterna, men det påverkar godsflödet på våra vägar.

Anf. 181 CHRISTINA AXELSSON (s) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att säga tack till vår infrastrukturminister, som också har härdat ut denna Luciaeftermiddag och suttit och lyssnat på allt vad vi har att säga. Det hade varit bra om ministern också hade hört vad vi har sagt, det vill säga brytt sig om vad vi har sagt, och kanske också gett oss svar på det vi faktiskt frågar om, nämligen det som ministern och regeringen har i sin hand, i stället för att oja sig över de tolv år som vi socialdemokrater har regerat och då vi inte gjort någonting på trafiksidan.

Nu vill jag veta följande:

1. Tonnageskatten – hur blir det med den, och när kommer den?
2. Vad händer med NTF?

Jag har här ett citat, något som ministern sade på NTF:s kongress i april i år: ”Jag vill vara med och uppgradera NTF:s ideella arbete. Det ni gör är oerhört viktigt, inte minst när det gäller att skapa delaktighet och medansvar hos trafikanterna.”

Här fick vi höra ett besked om att det var 6 miljoner som skulle sparas in. Gäller det hela mandatperioden, eller vad är det som gäller? Jag har hört Jan-Evert Rådhström i en radiointervju där han säger att det var halva årsanslaget, alltså 12 ½ miljon.

Jag vill veta: Vad är det som gäller för NTF, och vad kommer att gälla för tonnageskatten?

Anf. 182 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c) replik:

Herr talman! Jag trodde att Christina Axelsson var informerad om vad som skulle hända med NTF eftersom hon i så yviga gester har dödförklarat NTF i sitt huvudanförande. Om jag var NTF-representant, sittande här, skulle jag vara mycket förtvivlad över att vi har en representant i trafikutskottet, dessutom dess ordförande, som just har dödförklarat NTF inför hela Sverige.

Det som Christina Axelsson missar är att den socialdemokratiska regeringen på sitt bord fick en revisionsrapport från dåvarande RRV. Den var mycket tydlig och mycket kritisk, och den pekade på vikten av att ha direktanslag via regleringsbrev till NTF som ett organisationsstöd – det var allt annat än lämpligt, och dessutom mindre effektivt. Det borde den socialdemokratiska regeringen ha tagit tag i om man nu, i dag, vill säga att man värnar om NTF:s fortsatta verksamhet. För det är med stort allvar som dessutom en ytterligare utredning från Statskontoret och även en senare offentlig utredning just har lyft upp vikten av att bidrag inte går via tydliga organisationsstöd utan att det är ett myndighetsansvar som ska skötas på ett öppet, konkurrensumsatt och transparent sätt och naturligtvis med en målstyrning.

Gör inte NTF en björntjänst genom att agera som Christina Axelsson gör här!

De resurser som finns, riktade mot trafiksäkerhet, kommer att ligga hos Vägverket. Jag tänker i nästa replik tala om resten, för efter sådana yviga kommentarer behövs det en förklaring.

Prot. 2007/08:43
13 december

Kommunikationer

Anf. 183 CHRISTINA AXELSSON (s) replik:

Herr talman! Ja, det behövs verkligen förklaringar till det yviga. Anledningen till att jag är så yvig är ju att jag inte får några besked av majoriteten i den här frågan. Men nu är det ju så att det inte är vi socialdemokrater som sitter vid det där bordet och förfogar över diverse utredningar och annat, utan det är faktiskt så att det är ministern som sitter vid det där bordet, och då är det ju ministern som ska tala om vad som kommer att hända.

Men jag fick inget besked om tonnageskatten heller, och den vill jag också ha ett besked om. När kommer tonnageskatten?

Sedan säger ministern att pengarna inte räcker till. Nej, det sade jag också i mitt anförande, och det hoppades jag att ministern hörde. Men jag tycker så här: När man nu kan sänka ersättningen för sjuka och arbetslösa, och när man nu kan sänka skatterna i den utsträckning man gör, varför då inte satsa mer på framtida infrastruktur? Det är min fråga.

Vi har föreslagit att man ska låna till Norra länken. Om man skulle lånefinansiera – och då talar jag om låneriksgälden, inte om den privata marknaden – och ge de hajar som inte har klor vatten på sin kvarn, höll jag på att säga, undrar jag varför ni inte kan säga ja, vi lånar till Norra länken. Det var ju den frågan som den nuvarande majoriteten drev när den var i opposition.

Anf. 184 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c) replik:

Herr talman! Jag tänker fortsätta att vara jättetydlig beträffande NTF. Nu verkar Christina Axelsson vilja smita undan sina dödförklaringsargument.

Riksrevisionsverkets rapport kom 1999. Den kan inte vara okänd för Socialdemokraterna. Eller? I den fanns en mycket stark kritik mot staten för dess sätt att hantera organisationsstödet. I dag har NTF 25 miljoner i organisationsstöd, 27 miljoner i projektstöd och därtill kommer 20 miljoner som upphandlas i konkurrens ute i regionerna.

Det jag nu arbetar för är att Vägverket ska få det samlade ansvaret. Det ska inte finnas något riktat organisationsstöd till NTF utöver de 25 miljonerna, med tanke på Riksrevisionens agerande och tydliga kritik, i syfte att skapa ytterligare möjligheter för effektiva säkerhetspolitiska ageranden.

Till skillnad från Christina Axelsson tror jag på NTF. Om man har bra projekt får man naturligtvis ytterligare projektresurser genom öppenhet och konkurrens samt genom att visa att man tack vare sin erfarenhet är bäst på att driva trafiksäkerhetsprojekt. Det tror jag är till gagn för NTF, för en självständig och fristående frivilligorganisation. Det trodde jag att också Christina Axelsson stod för med tanke på den tydliga synen på hur folkrörelsearbetet drivs på bästa sätt, nämligen väldigt tydligt lokalt och regionalt.

Anf. 185 PIA NILSSON (s):

Herr talman! Efter tolv år av förtvivlad frustration, efter tolv år av upprepade anklagelser mot oss socialdemokrater, efter tolv år av längtan att få presentera en alldeles egen budget för infrastrukturen fick den borgerliga majoriteten så till slut chansen.

Och dagen kom då den första budgeten skulle läggas fram. Förväntningarna var stora, men av några extra satsningar på infrastrukturen syntes intet. Det är svårt att få fram ett förslag till budget när man bara har tio dagar på sig, sade Moderaternas företrädare Jan-Evert Rådström då.

Och dagen kom då den andra borgerliga budgeten skulle läggas fram. Förväntningarna var om möjligt ännu större än för ett år sedan, för sällan har den svenska ekonomin varit mer strålande, budgetöverskotten mer svallande och framtidstron mer ljus. Nu var väl ändå tiden inne för en rejäl satsning på svensk infrastruktur?

Men detta inträffar vid den tiden då det från statsminister Fredrik Reinfeldt har utgått ett påbud om att hela Sverige först och främst ska skattesänkas. Så inlindat i någon krubba kom inga massor med miljarder till våra järnvägar. De miljarderna hamnade i andra stall.

I stället har området järnvägar fått nöja sig med 330 miljoner kronor att läggas på drift och underhåll. Det blev inga applåder men däremot braskande rubriker som "Regeringen måste våga", "Ministern nobbar krav på tågsatsningar". Och till järnvägsinvesteringar har inte en enda ny krona anslagits. Vad beror det på?

Herr talman! Hur trovärdigt är det att under tolv års tid först stå och skälla som bandhundar på oss socialdemokrater för att vi satsat alldeles för lite, och sedan när man själv får chansen att visa vilka ambitioner man har, dessutom under en strålande högkonjunktur, det inte blir bättre än så här?

Det betyder att den satsning på järnvägar som vi påbörjade 2004 nu successivt kommer att avbrytas. Budgetramarna har räknats upp med knappt 1 procent medan prisutvecklingen ökat med hela 17 procent. Den framtidsplan som vi vävde samman för fyra år sedan kommer att repas upp alltmer, och det kommer svenska folket att få känna av. Vilka projekt kommer att få stå tillbaka? Blir det Ådalsbanan? Blir det Ostlänken? Eller blir det godsstråket genom Bergslagen?

Vi socialdemokrater föreslår 200 miljoner till järnvägsinvesteringar. Det är nya pengar, pengar som faktiskt kan bromsa upp detta hotande investeringsras, pengar som gör skillnad.

Herr talman! Under de senaste tio åren har det hänt oerhört mycket inom tågtrafiken. Både resande och godstransporter har ökat markant, och det är fantastiskt bra. Tågtrafiken hjälper oss inte bara att minska koldioxidutsläppen. En väl fungerande kollektivtrafik på järnväg är också ett måste för att stödja regional utveckling och skapa jobb och tillväxt. Men det förutsätter en trafik som har hög kvalitet och som man kan lita på. En pendlare förälder måste till exempel vara säker på att kunna komma hem i tid för att hämta barn på dagis eller fritids. Företag ska kunna känna trygghet i att varor levereras i tid.

Vi bygger inte järnvägar för att i första hand göra våra generaldirektörer glada. Järnvägspolitiken ska genomsyras av ett medborgar- och kundperspektiv. Och det finns bekymmer som vi måste få rätsida på. I många fall är biljettpiserna alltför höga, tågavgångar får ställas in på

grund av störningar av olika slag, och trafikutbudet är bristfälligt på många sträckor.

I Stockholm går det så många tåg i rusningstid att de får stå i kö. Resenärer klagar över trängsel och förseningar och blir till slut osäkra på om de kan lita på tågtrafiken. Lösningen just nu är att ransonera tågtrafiken. Det låter konstigt, för det borde vara tvärtom, men det finns inte spår så det räcker.

Herr talman! Runt om i landet finns många angelägna infrastrukturprojekt som om de förverkligades skulle kunna underlätta människors vardagsliv och förbättra för näringslivet. Ostlänken är ett sådant projekt. Vi socialdemokrater vill att Ostlänken, som är en dubbelspårig järnvägssträcka mellan Järna och Linköping, ska börja byggas så snart det bara är möjligt. Ostlänken knyter ihop Östergötland, Sörmland och Mälardalen och skapar enorma möjligheter till större arbetsmarknader. Även godstrafikens villkor kommer att förbättras radikalt om Ostlänken byggs.

Om Ostlänken byggs utifrån den plan som nu finns kan den bli klar ungefär samtidigt som Citybanan i Stockholm, om nu majoriteten kommer till skott med den. Då, mina damer och herrar, har vi öppnat portarna rejält för tågtrafiken i framtiden, och det kan skapa enorma möjligheter till samhällsutveckling. Därför vill vi lyfta ut Ostlänken ur det ordinarie budgetanslaget och i stället finansiera den med lån ur Riksgälden. Då skapar vi också utrymme för att finansiera andra viktiga järnvägsprojekt som står på tur i framtidsplanen.

Herr talman! Vi socialdemokrater tycker att det är viktigt att ta till vara de möjligheter som högkonjunkturen ger för att bland annat investera i framtida konkurrenskraft. Det finns pengar. Det är därför något förvånande när självaste statsministern gör bedömningen att det inte finns ekonomiskt utrymme att anslå ytterligare pengar för järnvägsinvesteringar. Det sade han som svar på en direkt fråga från Sven Bergström, Centerpartiet, den 1 november i år. Då sade Fredrik Reinfeldt nämligen att ”vi har ett fortsatt ansträngt kapacitetsläge i svensk ekonomi”.

Vad betyder det? Innebär det att det är slut på sötebrödsdagarna nu när skattesänkningarna fått sitt? Innebär det att regeringen inte kommer att göra några satsningar på järnvägar de kommande åren? Eller är det måhända så att regeringen anser att det är kommuner och landsting som ska stå för kalaset?

Det är svårt att veta hur den borgerliga regeringen egentligen vill ha det. De har liksom inte satt ned högerklackarna ännu. Före valet var det OPS för hela slanten. Staten skulle låna pengar av privata långivare och bilda bolag som skulle bygga och sköta våra vägar och järnvägar.

I debatten förra året var Moderaternas talesman Jan-Evert Rådström riktigt upprörd över hur vi ens kunde ifrågasätta något så fint som OPS. Så här sade han då: ”Det är förvånansvärt att vi kan ha denna debatt i vårt land och att Sverige skulle vara det enda land som inte kan dra några positiva lärdomar av ett OPS-projekt.”

Men lovsången till OPS kom av sig när regeringen lade fram årets budgetproposition. Där står det att regeringen endast kommer att föreslå alternativ finansiering efter mycket noggrann bedömning.

Det är lite snopet för alla påhejare av OPS och inte minst för Moderaternas Jan-Evert Rådström, som sade så här förra året: ”Regeringen kommer därför att verka för nya finansieringslösningar för infrastrukt-

turen. Det är vanligt i Norge och Finland. Jag tycker att det är glädjande att vi nu kan se att vi även ska pröva det i Sverige för att få vår erfarenhet av de fördelar man talar så mycket om internationellt.”

Som lök på laxen gjorde infrastrukturministern ett uttalande i oktober i år där hon i en TT-intervju sade: Det blir inga stora OPS-satsningar. Där ska jag sätta ned foten. OPS-lösningar är en komplettering av den traditionella finansieringen, där vill jag vara övertydlig. Det sade Åsa Torstensson.

Herr talman! Vi får väl se om den borgerliga fyrklövern kan komma överens om vad man vill med OPS och infrastrukturen i vårt land. Men en sak är säker, förväntningarna är stora. Det gäller inte minst efter moderaten Jan-Evert Rådströms uttalande i den här kammaren förra året: ”Det är med glädje som jag kan konstatera att de senaste decenniernas nedrustning av våra gemensamma kommunikationer nu har nått sin ände. Nu har Sverige fått en regering som bestämt sig för att med krafttag investera och underhålla infrastrukturen för att därigenom skapa förutsättningar för att hela Sverige ska kunna leva och frodas.”

Detta, herr talman, sades i en tid då det hade utgått ett påbud från statsminister Fredrik Reinfeldt om att hela landet först och främst skulle låta sig skattesänkas.

(Applåder)

Anf. 186 ELIZA ROSZKOWSKA ÖBERG (m):

Herr talman! Vad skulle man göra om man vaknat upp på morgonen och det var strömavbrott? Man försöker ringa elbolaget, men varken telefonen eller mobilen fungerar. Då tänker man: Det löser sig säkert. Men när man vill gå och duscha kommer det inget vatten. Man åker till jobbet lite ofräsch, och på vägen behöver man tanka bilen. Tyvärr kan man inte göra det eftersom kreditkortet inte fungerar och inte något annat betalkort heller. Så fortsätter det ett par dagar utan ström, vatten, telefoner, Internet, tv och andra samhällskritiska datorstyrda system.

IT möjliggör kommunikation, och Internet har öppnat en dörr för en gränslös kommunikation i hela världen. Samtidigt kommer det nya faror och hotbilder. Det behöver inte vara en organiserad cyberattack med negativa konsekvenser för hela landet. Mindre omfattande attacker, till exempel överbelastningsattacker mot webbsidor som orsakar att servrar stängs ned, sker hela tiden. Det handlar om övervakning av datortrafik, identitetsstöld och förfälskning av webbsidor, till exempel bankwebbsidor eller tidningar på nätet. Listan över alla möjliga hot är väldigt lång.

Det är därför det är så viktigt att veta om och när sådana attacker kan ske för att kunna förbereda sig eller bekämpa dem. Det är därför regeringen nu föreslår att förstärka Sitic, Sveriges IT-incidenscentrum, som informerar staten och näringslivet om sårbarheter och hot på Internet samt rapporterar olika incidenter.

Hittills kan Sitic övervaka situationen på nätet bara på vardagar och bara under kontorstid trots att attacker kan ske när som helst. Tack vare större anslag kan verksamheten bedrivas alla dagar, dygnet runt och stödja andra myndigheters informationssäkerhetsarbete ännu mer.

Herr talman! Det gläder mig att regeringen i budgetpropositionen föreslår ett nytt säkerhetsframtonat övergripande mål för politikområdet IT, elektronisk kommunikation och post. Det är ingen slump att målsättningen börjar med krav på att kommunikationer ska vara säkra. Bara med en säker och robust infrastruktur och säkra kommunikationstjänster kan förtroendet för tekniken och tilliten till IT växa och e-förvaltningen ha möjlighet att utvecklas.

Men politiken kan inte fixa allt. Ansvar för bättre IT-säkerhet ligger även på myndigheter, organisationer och företag, som bör skydda sina nätverk, och även på var och en av oss. Genom att ha bra antiviruskydd och uppdaterat operativsystem på hemmadatorn förebygger man bildning av *botnets*, det vill säga nätverk av kapade datorer som används för digital brottslighet. Ett bra verktyg är också sunt förnuft som att inte öppna bilagor i spam, inte klicka på misstänkta länkar och inte ladda ned okända programvaror.

Det nya, bättre målet för politikområdet IT och elektronisk kommunikation uttrycker också att kommunikationer ska vara lättillgängliga och i första hand tillhandahållna genom marknaden. Det offentliga Sverige har fortfarande mycket att göra för att underlätta moderna kontakter mellan människor och myndigheter. Den optimala situationen skulle vara att man kan få information på webben på ett enkelt sätt, kontakta en myndighet på ett enkelt sätt och hantera sina ärenden elektroniskt på ett enkelt sätt.

Jag drömmer om en gemensam inloggning till alla myndigheter, kommuners webbsidor och andra verksamheter med hjälp av e-legitimation så att man kan slippa skapa en ny användarprofil på varje ställe och komma ihåg alla lösenord. Men ingenting är svårare än att skapa enkla lösningar.

Tillgänglighet innebär även tillgång till infrastrukturen. Sverige har en nästan fullständig befolkningstäckning för mobiltelefoni och en av de högsta bredbandstäckningsgraderna i världen. Regeringen föreslår ändå i budgetpropositionen att 75 miljoner kronor avsätts för utbyggnad av bredband genom så kallad kanalisation och samförläggning. Det betyder att när man gräver för till exempel elnät, fjärrvärme eller annan infrastruktur kan en kabel för bredband eller tomrör läggas samtidigt. Det är en smart lösning för små orter och landsbygden.

Just nu sker också en väldigt spännande utveckling av lösningar för trådlöst bredband.

3 G-nät byggs ut och täcker så kallade vita fläckar och erbjuder också nya tjänster. Trådlöst bredband genom VHF-bandet kan bli verklighet väldigt snart och säkerställa att alla i Sverige kan ha tillgång till nätet med hög överföringskapacitet.

Här vill jag påpeka att det finns en stark vilja från marknadens aktörers sida för att utveckla den tekniken och att staten inte bör ta över eller begränsa denna utveckling. Bara en väl fungerande marknad med konkurrens kan erbjuda ett stort utbud av tjänster som underlättar vardagen för hushåll och företag i hela landet. Det är också en del av det nya målet som nu föreslås i budgetpropositionen.

Herr talman! Sverige ska vara en ledande IT-nation. Vi fortsätter bredbandsutbyggnaden genom bland annat kanalisation och samförläggning, som regeringen anslagit 75 miljoner kronor i stöd till. Vi är en ledande IT-nation med nästan hundra procentig mobiltelefon täckning. Vi är en ledande IT-nation som ständigt arbetar för att förbättra IT-säkerheten.

Herr talman! Jag yrkar bifall till en ledande IT-nation, bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 187 CHRISTINA AXELSSON (s) replik:

Herr talman! Ja, visst är marknaden bra att ha, Eliza Roszkowska Öberg. Men marknaden kan inte klara av allt, vare sig trafiksäkerhet eller säkerhet på nätet.

Kanalisation – ja, det är rör som man gräver ned i marken. Men rören behöver också fyllas för att det verkligen ska bli någonting med IT, för att det ska bli säkert och minska sårbarheten.

Jag vill då fråga Eliza Roszkowska Öberg, som är så engagerad i IT-frågor – och det tycker jag verkligen är roligt: Är det inte viktigt att också bygga ut det här området? Då skulle ni ha kunnat säga: Ja, Socialdemokraterna har ett förslag om att lägga 100 miljoner till på det här. Hade inte det varit väldigt bra, nu när ni hela tiden ser till att de som är rika får mest genom skattesänkningar?

Anf. 188 ELIZA ROSZKOWSKA ÖBERG (m) replik:

Herr talman! Nej, det skulle inte vara bra. Jag har läst Socialdemokraternas reservation. Ni föreslår 100 miljoner, men ni vet inte på vilket sätt man ska bygga ut bredband.

Det är därför det är viktigt att vänta tills utredningen kommer, under april månad 2008. Hittills har staten redan satsat över 5 miljarder kronor för att bygga ut bredband. Och var finns bredband? Var satsades pengarna?

Utredningen, som kommer under våren, kommer också att ta upp om det är motiverat att fortsätta med statligt stöd till bredbandsutbyggnad. Om ett sådant stöd skulle behövas, om det är motiverat, kommer utredningen även att föreslå var och hur man kan formulera stödet.

Anf. 189 CHRISTINA AXELSSON (s) replik:

Herr talman! Jag vill tacka Eliza Roszkowska Öberg för svaret. Vidare diskussion får sedan föras med Désirée Liljevall, som kommer att ta de här frågorna för Socialdemokraternas del.

Jag vill ta min sista minut i anspråk för att önska talmannen och medarbetare en riktigt god jul, kansliet i trafikutskottet en riktigt god jul, naturligtvis majoriteten i utskottet en jättegod jul – hoppas att ni får många klappar – och mina kära vänner i oppositionen en riktigt god jul.

Anf. 190 ELIZA ROSZKOWSKA ÖBERG (m) replik:

Herr talman! Tack! God jul också till Christina Axelsson!

Jag skulle vilja fortsätta vår diskussion om bredbandsutvecklingen och lägga till att det inte bara är kabel som gäller för bredbandsutbyggnad. Just nu sker det väldigt mycket på området när det gäller trådlöst

Anf. 191 DÉSIRÉE LILJEVALL (s):

Herr talman! Trafikutskottets ordförande Christina Axelsson sade att inte bara Pia Nilsson utan även jag skulle sprida ljus över den här debatten. Den utmaningen antar jag, så jag fortsätter i samma (h)julspar.

I dag är det Lucia. Det betyder att det är elva dagar kvar till jul. Det är mycket som ska hinnas med innan dess. Framför allt ska julklapparna inhandlas.

Handelns Utredningsinstitut tippar att gps-navigatören blir årets vinnare under de svenska julgranarna. Den har gått från vatten till land och är nu en portabel reskompis för alla som vill.

Handelns Utredningsinstitut har utsett årets julklass sedan 1988. Då var det bakmaskinen. Därefter har bland annat videokameran, mobiltelefonen, Internetpaketet och dvd-spelaren fått stå i rampljuset varsin jul.

År 2004 var det platt-tv:ns tur, och den är fortfarande populär. Tomten lär få lägga många platta paket i säcken även i år. Utvecklingen visar att tv:n kommer att få en utökad roll i framtiden. Men den får sällskap. Det är dags att göra plats för datorn i tv-rummet – eller, om man så vill, tv:n i datorrummet.

Teknikens framfart har gjort det möjligt att se tv i datorn. Det just nu mest hajpade datorprogrammet för en sådan harmonisering heter Joost. Det är inte tv i sedvanlig mening. Det är ett datorprogram som gör att tv:n och datorn smälter samman till ett. Joost ger dig möjligheter att zappa mellan massor av tv-kanaler. Du kan chatta med andra tittare som ser samma program som du. Du kan hålla kontakt med dina vänner genom en Messengerklient. Dessutom kan du via Joost bevaka andra favoritprogram samtidigt.

Tv-datorn är här.

Herr talman! IT är en självklar del av vår vardag. Vi blir alltmer vana vid att ha tillgång till Internet var vi än befinner oss. Det spelar ingen roll om vi är hemma eller sitter med goda vänner på fiket.

Handen på hjärtat: Hur många av oss kommer att kunna låta bli mejlkorgen ens på julafton, mellan skinkan och Kalle Anka?

Internet har blivit en kär vän, vår alltid. Den hjälper oss att ta reda på det mesta vi behöver veta.

Internet är också en miljöstödjare. Genom att vi i större utsträckning arbetar på distans och medverkar i videokonferenser reser vi mindre. E-fakturerering är ett annat exempel som ger ett ytterst blygsamt bidrag till koldioxidutsläppen.

Som enskild person kan du så här i jultider vara rädd om miljön genom att skippa pappersjulkorten och skicka elektroniska julkort i stället. De elektroniska julkorten sparar tid, papper och frimärken och slipper åka bil. Mottagaren blir lika glad ändå.

Herr talman! Enligt World Internet Institute ökar Internetanvändningen år för år. Det finns några grupper av unga Internetivrare som jag tycker är särskilt intressanta. Jag pratar förstås om den nya Internetgenerationen, skolbarn och de som just blivit myndiga, som växt upp med Internet och mobiltelefoner. Sedan har vi en annan grupp som jag tycker att

det är extra kul att lyfta fram. Det är de minsta barnen, förskolebarnen. Under senare år har de fördubblat sin Internetanvändning. Jag kan ta min sexårige son som exempel. Han kan inte läsa än, men surfa obehindrat mellan spelsajter på nätet, det kan han.

Men märk väl! Huvudparten Internetanvändare är trots allt inte unga utan medelålders.

Framför allt beror det ökande användandet på att allt fler har kunnat koppla upp sig mot bredband. För att du som Internetanvändare ska kunna utnyttja alla de möjligheter som Internet bjuder, som till exempel Joost, behöver du ha bredband med hög kommunikation.

Det är därför med förvåning vi socialdemokrater noterar att den borgerliga majoriteten inte har lagt in några pengar till bredband i sin budget. För oss socialdemokrater är den fortsatta bredbandsutbyggnaden en förutsättning för Internets utveckling. Vi har därför lagt in 100 miljoner kronor till bredbandsutbyggnaden i vårt budgetalternativ. Det är 100 miljoner mer än regeringen lägger in. Och det förslaget röstade borgarna överraskande nog bort för några veckor sedan!

Herr talman! I fredags kväll såg jag gamla välkända Anslagstavlan på tv. Skatteverket, Boverket och Försäkringskassan gjorde reklam för sina hemsidor och rekommenderade tittarna att gå in på dessa för att ladda ned till exempel blanketter och få mer information. Det är bra, mycket bra, om man har en dator, om man har en Internetanslutning och om man har den kunskap som krävs. Det har inte alla. Den digitala klyftan må ha minskat med åren, men den finns kvar.

Att ha tillgång till dator och Internet är en generationsfråga. Det speglas av intresse och behov. Det är också en tillgänglighetsfråga. Vissa personer med till exempel nedsatt syn eller en motorik som sviker har svårt att använda Internet. Det är också en klassfråga. Det finns tydliga skillnader i inkomst och utbildning mellan dem som har tillgång till Internet och dem som inte har det.

Att vara modern och hänga med i Internetvärlden kostar pengar. Datorn blir gammal på bara några få år och en ny kostar åtskilliga tusenlappar. Internetabonnemang och mobiltelefon kostar också en massa pengar – pengar som många helt enkelt inte har.

Men vad är man för relik i denna värld utan dator och mobiltelefon? Det är bara att långa upp plånboken och betala. Så förstärks skillnaderna mellan dem som har och dem som inte har, mellan dem som kan och dem som inte kan.

Herr talman! Det finns alltså två sidor av myntet. Å ena sidan kan vi konstatera att IT ger oändliga möjligheter för dem som har tillgång till dator och snabb uppkoppling till Internet. Å andra sidan är porten till cybervärlden stängd för många svenskar.

Jag anser att vi ska hysa respekt för dem som inte har tillgång till Internet, oavsett varför de inte har det. Det kommer att dröja innan Internet är något som verkligen alla har tillgång till. Samtidigt ska vi politiker göra vad vi kan för att förbättra förutsättningarna för fler att använda Internet.

Herr talman! Jag vill avsluta mitt anförande med en liten hälsning till tomten: Kära tomten, låt det ligga en gps-mottagare under varje regeringsföreträdarens julgran i år. För om det är något dessa borgerliga tales-

män behöver, så är det ett verkfullt instrument som hjälper dem att navigera sig fram till en politik som är ansvarsfull, rättvis och modern.

Med dessa ord vill jag yrka bifall till Socialdemokraternas reservation nr 2.
(Applåder)

Prot. 2007/08:43
13 december

Kommunikationer

Anf. 192 ELIZA ROSZKOWSKA ÖBERG (m) replik:

Herr talman! Först skulle jag vilja ge Désirée Liljevall en spännande idé. Låt detta ske genom marknaden och inte genom statligt stöd. Det är bara ett påpekande så att vi blir överens om utvecklingen inom IT-branschen.

Sedan måste jag korrigera Désirée Liljevall. Regeringen satsar faktiskt på bredbandsutbyggnad. Jag pratade om det i mitt anförande. Désirée Liljevall kanske missade det. Då kan hon titta i snabbprotokollet i efterhand.

Det sker en dynamisk utveckling av bredbandslösningar. Det är inte bara bredband via kabel. Tv-frekvenserna som frigjordes vid släckningen av den analoga tv:n möjliggör en dramatiskt billigare utbyggnad av de nya mobilnäten i jämförelse med dagens 3 G-nät. Sveriges telekombolag kan komma att få bygga ut en ny generation mobila nätverk med kapacitet på 100 megabit per sekund. Det frigjorda utrymmet kan användas för både fast, trådlöst bredband och för mobilt bredband. Med hjälp av de nya teknikerna skulle man kunna uppnå en hundra procentig bredbandstäckning.

Då kan man fråga sig om det är motiverat att satsa 100 miljoner av statliga medel på traditionellt, kabelbaserat bredband, som börjar kännas lite gammalmodigt.

Anf. 193 DÉSIRÉE LILJEVALL (s) replik:

Herr talman! Eliza Roszkowska Öberg undrar varför vi inte tror att marknaden kommer att lösa allt.

Marknaden kan lösa mycket, men vi har bevis för att det inte funkar alltid. Då måste staten gå in och ta sitt ansvar. IT är i dag lika viktig infrastruktur som vägar och järnvägar. Tilltron och tilliten till Internet är därför viktig. Där vill jag påpeka att bredband åt alla är vår devis. Jag hade sett fram emot att redan nu till årsskiftet få se en utredning, men det verkar nu som om detta har förskjutits fram till våren.

Jag tycker att det är bra att Eliza Roszkowska Öberg tar upp frågan om säkerhet i den här debatten. Själv valde jag att inte prata om säkerhet i mitt anförande i dag. Jag väljer i stället att diskutera säkerhetsfrågan i en särskild debatt. Jag vill redan nu deklarerat att jag håller med Eliza Roszkowska Öberg om att frågan är mycket viktig.

Jag fick höra massor med spännande stora ord i Eliza Roszkowska Öbergs anförande om detta. Min fråga är: Hur mycket pengar kommer den borgerliga majoriteten att lägga fram för att stärka IT-säkerheten, och när kommer det att ske?

Anf. 194 ELIZA ROSZKOWSKA ÖBERG (m) replik:

Herr talman! Jag har redan pratat om detta i mitt anförande. Igen hänvisar jag till protokollet.

Jag skulle också vilja ta upp frågan om digitala klyftor. Det verkar som om Socialdemokraterna närmast har patent på begreppet klyfta. I september fick Sika, Statens institut för kommunikationsanalys, i uppdrag av alliansregeringen att undersöka de digitala klyftorna. I en delrapport som överlämnades i november visar man att det redan nu pågår många projekt för att minska de digitala klyftorna och underlätta för funktionshindrade och äldre i vardagen och för att möta deras behov i utvecklingen av nya digitala produkter och tjänster.

Här vill jag också påminna Désirée Liljevall om det berömvärda arbete som PTS utför för att stödja grupper med speciella behov och öka tillgängligheten till IT och elektronisk kommunikation, till exempel teckentolkning via mobiltelefon och digital distribution av talböcker.

Det är också viktigt att komma ihåg att vissa människor har det lite svårare att följa med i den tekniska utvecklingen, men vissa vill inte använda den senaste tekniken. Då är det viktigt att vi accepterar deras val och möjliggör till exempel informationsförsörjning även utanför webben. Att begränsa näringslivet till IT-branschen och skapa hinder för IT-utvecklingen i Sverige, som Socialdemokraterna vill i sin reservation, är inte lösningen. Det är som att avsluta all forskning eftersom inte alla kan bli forskare. Så kan man inte göra.

Anf. 195 DÉsirÉE LILJEVALL (s) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är märkligt att Eliza Roszkowska Öberg inte svarar på mina frågor utan hänvisar till protokollet, som kommer senare. Trots allt är det i detta nu som vi har en debatt.

Rapporten från Statens institut för kommunikationsanalys har jag tagit del av. De uppmärksammar de digitala klyftorna. Det finns många insatser som redan görs, men det finns en grupp som Sika uppmärksammar har hamnat i kläm. Det är medborgare med utländsk bakgrund. Det finns många medborgare med utländsk bakgrund som inte har tillgång till Internet och som inte har varit i kontakt med Internet och IT över huvud taget tidigare.

Dessa grupper är viktiga. Måhända har vi patent på detta, men vi bryr oss om människor. Det är därför vi pratar om detta. Jag tycker att det är viktigt att vi tar hänsyn till dem och hittar medel och verktyg för att nå dem. Jag är inte så säker på att Internet är det rätta stället för dem att hämta sin information eftersom de inte kommer åt det. Det påpekar Sika också i sin analys.

Det lustiga är – och detta kan sägas vara väldigt konstigt – att mycket av den information som visar hur man ska hitta information och lära sig använda Internet ligger just på Internet. För att inte fastna i detta ekorrhjul finns det andra medier som man kan ta till, och det hoppas jag att man kommer att göra framöver.

Anf. 196 KRISTER ÖRNFJÄDER (s):

Herr talman! I kväll trodde jag för några sekunder att tomten var här. Jag har nämligen begärt ordet med anledning av att statsrådet Åsa Torstensson i sitt anförande tog upp exemplet Tjustbanan när det gäller behov av investeringar och underhåll.

Jag är tacksam för att informationen om behovet har gått fram. Däremot är jag fundersam över hur statsrådet tolkar den och vad hon tänker göra åt problemet.

Nu har tyvärr Åsa Torstensson gått, men jag hoppas att de kvarvarande företrädarna för alliansen kan ta med sig mina frågor och synpunkter.

När jag har hört dagens debatt borde jag väl egentligen känna mig nöjd. Här lovas både det ena och det andra. Men att säga är en sak. Att göra är någonting helt annat. Nu väntar jag på resultat, inte retorik.

Ministern sade att 250 miljoner till Tjustbanan inte var tillräckligt, utan behovet var 3,6 miljarder. Då vill jag upplysa utskottets ledamöter om att det fanns fem alternativ. Det som ministern har fastnat för var det dyraste och också det bästa alternativet.

Men då är frågan: Hur ska jag tolka det? Ska jag tolka det som att hon har tagit till sig det? Eller ska jag tolka det som att hon vill ha största möjliga gap mellan de pengar som finns i dag och det behov som man har gett uttryck för?

Jag litar inte på att tomten var här i kväll, men om tre månader ska en allians leverera ett infrastrukturprogram. Jag har i mångt och mycket levt med det här utskottet och det här utskottets verksamhet sedan ett antal år tillbaka i tiden. Jag kommer ihåg väldigt mycket hur diskussionen har gått, hur argumentationen har varit. Jag väntar till mars månad, och med utgångspunkt från den här historien förväntar jag mig också ett resultat.

Oavsett hur resultatet kommer att se ut har jag säkert anledning att återkomma, antingen för att tacka för att man har tillgodosett behovet eller också för att upplysa om någonting annat.

Herr talman! Det var ingen tomte här i kväll, men om elva dagar lär det vara någon på gång. Jag önskar alla en god jul och även ett gott nytt år, så ses vi med nya friska krafter 2008.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 17 december.)

17 § Hälsovård, sjukvård och social omsorg m.m.

Föredrogs

socialutskottets betänkande 2007/08:SoU1

Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg m.m. (prop. 2007/08:1 delvis och framst. 2006/07:RRS24).

Anf. 197 ROSITA RUNEGRUND (kd):

Herr talman! Herr socialminister och ledamöter! I det här betänkandet behandlas anslaget under det viktiga utgiftsområdet 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg för budgetåret 2008 i regeringens budgetproposition samt 130 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2007. Dessutom behandlas Riksrevisionens styrelses framställning när det gäller statlig tillsyn av bostad med särskild service enligt LSS.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelsanvisningar samt begärda bemyndiganden.

Prot. 2007/08:43
13 december

Kommunikationer

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg
m.m.*

I budgetpropositionen lämnar regeringen förslag på ett nytt mål för politikområdet hälso- och sjukvårdspolitik och en komplettering till målet för äldrepolitiken. Förslaget till nytt mål för politikområdet hälso- och sjukvårdspolitik lyder: Befolkningen ska erbjudas en behovsanpassad, tillgänglig och effektiv vård av god kvalitet.

Att vården är behovsanpassad understryks av att det är patienternas individuella behov som vården ska möta. Det välkomnas och tillstyrks av utskottet, så även regeringens förslag att upphäva nuvarande mål. Vårdens kvalitet och tillgänglighet ska förbättras. Utskottet tillstyrker även förslaget från regeringen att avveckla det nationella rådet för vårdpolitik.

Herr talman! Riksdagen har tidigare beslutat om följande mål för äldrepolitiken: Äldre ska kunna leva ett aktivt liv och ha inflytande i samhället och över sin vardag. De ska kunna åldras i trygghet och med bibehållet oberoende. De ska bemötas med respekt samt ha tillgång till god vård och omsorg.

Regeringen anser i budgetpropositionen att målet för politikområdet äldrepolitik behöver kompletteras för att lyfta fram arbetet med uppföljning och kvalitetsutveckling. Målet för regeringens insatser ska också vara att främja huvudmännens utveckling av god kvalitet i vård och omsorg om äldre kvinnor och män. Även denna komplettering tillstyrks av utskottet. Det gäller också regeringens förslag om ändring i hälso- och sjukvårdslagen, som innebär att för det fall samtliga kommuner inom ett landstingsområde ingår i en överlåtelse av skyldighet att erbjuda hem-sjukvård får kommunerna lämna ekonomiska bidrag till varandra om det behövs för kostnadsutjämning mellan kommunerna.

Regeringens förslag om ändring i socialtjänstlagen tillstyrks också av utskottet. Det innebär att vid bedömning av rätten till bistånd enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen får hemmavarande barns och hemmavarande skolungdomars inkomster av eget arbete endast beaktas till den del de överstiger ett halvt basbelopp per kalenderår.

I betänkandet behandlas ett antal politikområden inom utgiftsområdet Hälsovård, sjukvård och social omsorg. Samtliga motioner har avstyrkts, och det finns 25 reservationer.

Herr talman! Med detta överlämnar jag ärendet till debattörerna.

Anf. 198 YLVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag bor på Kungsholmen i Stockholm. För drygt ett år sedan kunde man läsa i tidningarna om en tant på Kungsholmen som hade tagit hem svanar och levde med dessa.

Jag är inte alls insatt i om historien var sann eller inte och vet ingenting annat än det jag har sett i tidningarna. Men av tidningsuppgifterna framkom det att en tant levde tillsammans med ett, vad man förstod, ganska stort antal svanar i sin lägenhet. Man kunde också i tidningarna läsa om samhällets reaktion på detta. Det dröjde inte många dagar innan det ryckte ut vad man förstod var ett mobilt team från kommunen, som åkte hem till tanten och tog hand om svanarna.

Mot den bakgrunden kan man, utan att ha närmare insikt i vad som faktiskt var fallet, ställa sig frågan varför det många gånger verkar vara så svårt att till exempel få till mobila team som har uppsökande verksamhet bland människor med psykisk sjukdom och psykiska funktionshinder.

Herr talman! Vård och omsorg om människor med psykisk sjukdom och psykiska funktionshinder berör oss alla. Jag tror att det berör oss mycket djupt. Jag vet att vi alla här inne och hela befolkningen har någon närstående, i familjen eller bland nära vänner, som har en psykisk sjukdom.

Med tanke på att det är så vanligt med psykisk sjukdom tycker jag att man kan förvånas över hur sällan man får höra talas om solskenshistorier när det gäller tillfrisknande från psykisk sjukdom. Det är faktiskt ganska vanligt att man blir behandlad och frisk, att man kan leva ett bra liv också med sin psykiska sjukdom eller tillfriskna från den.

Solskenshistorierna i vården brukar oftast handla om till exempel människor som får ett nytt hjärta och därmed ett nytt liv. Det är naturligtvis en fantastisk möjlighet. Men den som tillfrisknar från en svår depression får också ett nytt liv. Den sortens solskenshistorier måste också berättas. Vi behöver lyfta fram de goda delarna av psykiatri och den psykiska omsorgen.

Men det är också vårt ansvar att göra någonting åt alla de allvarliga brister och problem som finns när det gäller vården och omsorgen om psykiskt sjuka.

Vi socialdemokrater har lagt fram en rad förslag inom detta område, och i det betänkande som vi nu behandlar tar vi också upp frågorna om våra anslag till de olika områdena för 2008.

Vi socialdemokrater har föreslagit 1,4 miljarder mer till psykisk vård och omsorg än vad regeringen har gjort, och vi vill använda pengarna för en bred satsning på olika typer av kompetensutveckling för yrkesgrupper som arbetar med psykiskt sjuka och psykiskt funktionshindrade. Det handlar om psykiater och psykologer, men också om sjuksköterskor och skötare, om biståndshandläggare, om boendestödare och många andra grupper.

Vi behöver förändra och utveckla den grundläggande utbildningen. Socialstyrelsen har nyligen lagt fram ett förslag till regeringen om hur man ska förbättra tillgången på psykiater. Jag tycker att det är ett bra förslag. Men vi behöver också utbilda boendestödare. Vi behöver en ny utbildning för skötare inom psykiatrisk vård, och vi behöver se till att få tillräckligt många sjuksköterskor med specialistkompetens inom psykiatri.

Vi måste involvera brukare och anhöriga på ett systematiskt sätt i utvecklingen av vården och omsorgen. Det finns bra förslag som har tagits fram inom ramen för *Så vill vi ha det* som psykiatrisamordnaren tog initiativ till.

Vi behöver upprusta den psykiatriska slutenvården. Det behövs en mycket större differentiering, där olika patienter med olika behov måste kunna behandlas olika. Där finns det i dag stora brister inom slutenvården.

Vi behöver bygga ut den psykiatriska öppenvården. Också uppsökande verksamhet och samarbete med kommunernas socialtjänst och omsorg måste utvecklas.

Vi behöver bygga fler anpassade boenden med socialt stöd. Det egna hemmet får aldrig bli ett fängelse eller en misär som det faktiskt kan riskera att bli om man inte får tillräckligt stöd i sitt eget boende.

Prot. 2007/08:43
13 december

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg
m.m.*

Vi behöver bygga sviktplatser för tillfälligt svåra perioder som människor går igenom i sin sjukdom.

Vi måste möjliggöra deltagande i arbetslivet och se över möjligheten att kombinera också fullt sjukbidrag med visst arbete och få viss ersättning för det arbete man gör och kunna behålla de pengarna. Här behövs en bred översyn.

Vi behöver bygga ut en mångfald av daglig sysselsättning. Vi behöver bygga ut systemet med personliga ombud som har fungerat väldigt bra men som inte alla har tillgång till i dag.

Vi måste se till att alla de barn och ungdomar som i dag vårdas på HVB och SIS-institutioner och som behöver det verkligen får tillgång till högspecialiserad och högkvalitativ psykiatrisk vård.

Herr talman! Det behövs en upptrappingsplan, en mångårig satsning på att upprusta och utveckla den psykiatriska vården och omsorgen i Sverige. Den socialdemokratiska regeringen tillsatte den så kallade Miltonutredningen eller psykiatrisamordnaren. Vi kritiserades för att vi tillsatte den väl sent. Det var ett arbete som borde ha påbörjats tidigare.

Jag delar den kritiken. Jag tycker också att vi borde ha påbörjat det arbetet tidigare. När utredningen väl tillsattes fick den ett brett mandat, och det tror jag var väldigt bra. I väntan på slutförslagen satte vi i gång ett arbete för att förbereda den nya satsningen på psykiatrin. Det var ungefär ½ miljard kronor per år som satsades för att kartlägga behoven, för att bygga ett bättre samarbete mellan kommuner och landsting, för att hålla vissa utbildningar och för att vara bättre beredd på en större satsning.

Betänkandet från psykiatrisamordnaren kom för drygt ett år sedan, i november 2006. Det har remissbehandlats, och det har mottagits mycket väl. Men ingenting har aviserats från regeringen. I den budget vi behandlar nu i december i riksdagen finns inga nya pengar avsatta för psykiatrisk vård och omsorg. Inte nästa år och inte de kommande åren heller. Det anslås 500 miljoner för 2008. Men det är ju samma belopp som vi har för 2007, som är samma belopp som vi hade för året innan, som är samma belopp som vi hade året innan dess. Det är bra, men det är ju inte någon satsning på psykiatrisk vård och omsorg. Vi väntar fortfarande på en ordentlig upprustning, och den måste också vara långsiktig.

Inte heller finns det aviserat någon proposition baserad på utredningen. Jag tycker att det är anmärkningsvärt att inte någon sådan har kommit.

Herr talman! Jag är glad att socialministern är med oss i kammaren denna sena timme. Vi uppskattar det. Men jag måste säga att jag tycker att det är svårt att förstå hur socialministern har prioriterat sin arbetstid och sina ansträngningar. Det verkar nämligen som om vi har en socialminister som tycker att frågan om fastighetsskatten är det viktigaste reformområdet för en socialminister att ägna sig åt. När det nu går väldigt bra för Sverige, men inte för alla våra medborgare, vore det verkligen läge att satsa på en stor psykiatrisatsning som är väl förberedd med de utredningar och den remissbehandling som har varit.

Strax innan budgeten presenterades kallade Socialdepartementet till presskonferens. Socialministern skulle ha presskonferens om budgeten. Nyfiket följde man detta och tänkte att nu kanske det kommer – förslag på sociala reformer. Men det handlade om fastighetsskatten. Det var den

frågan som socialministern kallat till presskonferens kring när det gällde budgetfrågor. Jag tycker att det är ynkligt, Göran Hägglund!

Jag tycker att vi var sena med att tillsätta Miltonutredningen. Men nu är den färdig, den är remissbehandlad, och den har mottagits mycket väl. Säkert kan inte allt genomföras, men väldigt mycket kan genomföras. Behoven är mycket stora. Sveriges kassakistor är fyllda. Jag tycker att det är ynkligt att regeringen inte kan föreslå en ekonomisk satsning på området. Från 2009 förväntas resurserna minska för psykiatrin. Ingen proposition är aviserad.

Jag hoppas att Göran Hägglund här i kammaren kan svara oss på frågan: Blir det någon långsiktigt stor satsning på psykiatrin och när kommer den i så fall?

Herr talman! Vi socialdemokrater står förstas bakom samtliga av de reservationer vi har i betänkandet, men jag väljer att yrka bifall till reservationerna 13 och 21.

I detta anförande instämde Catharina Bråkenhielm, Lars U Granberg och Per Svedberg (alla s).

Anf. 199 ELINA LINNA (v):

Herr talman! Utgiftsområde 9 i statsbudgeten omfattar stora delar av politikområden som är grundpelare i den svenska välfärdsmodellen. Det handlar om hälso- och sjukvård, tandvård, social omsorg samt folkhälso- och handikappolitik. Det är områden som vi politiker oberoende av partifärg brukar lova att värna om och satsa på – åtminstone före valet.

Därför är det märkligt att regeringen, trots de otroligt goda ekonomiska förutsättningarna, inte satsar mer på dessa grundpelare inom välfärdssektorn. Pengar saknas inte. Statsbudgeten har i dag ett överskott på 135 miljarder kronor. Jag säger det en gång till: 135 miljarder kronor. Men regeringen väljer att sänka skatter i stället.

Vänsterpartiet däremot menar att det behövs mer satsningar i välfärden och att det behövs satsningar på fler jobb inom vård och omsorg. Det syns i våra budgetramar inom utgiftsområdet. Vänsterpartiets budget ligger närmare 4 ½ miljard kronor högre än regeringens inom utgiftsområdet.

Jag kommer att redovisa några av Vänsterpartiets satsningar i förhållande till regeringens budget samt lyfta upp några av våra motioner som inte är budgetpåverkande men som också behandlas i detta betänkande.

Vi har 14 reservationer, flera av dem tillsammans med s och mp, samt fyra särskilda yttranden i betänkandet. Självklart står jag bakom våra samtliga förslag men för tids vinnande yrkar jag bifall till reservationerna 13 och 16.

Min partikamrat Eva Olofsson kommer senare att tala främst om Vänsterpartiets politik beträffande äldreomsorgen.

Herr talman! Vänsterpartiet anser att tandvården egentligen borde föras in under sjukvårdens högkostnadsskydd, och därför satsar vi mycket pengar på tandvården. Även om vi inte når ända fram till vårt mål tar vi ett stort kliv – betydligt större än regeringen – mot en tandvård som alla har råd med. Vi avsätter 3 miljarder mer än regeringen redan under 2008. Regeringen vill införa tandvårdscheckar vartannat år. Vi vill däremot genomföra subventionerade tandhälsobesök var 18:e månad, max 200

Prot. 2007/08:43
13 december

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg
m.m.*

kronor per besök. De förebyggande insatserna är mycket viktiga inom tandvården.

Vi vill införa ett högkostnadsskydd i flera steg. Poängen med vårt system är att man sänker kostnader för behandlingen även för dem som i dag avstår behandling som är relativt billig. Patienten kommer att betala allt upp till 900 kronor, och därefter träder subventionerna in. Regeringen däremot vill att patienten ska betala allt upp till 3 000 kronor. 3 000 kronor är mycket pengar för många grupper i samhället. Många ensamstående mammor och studerande har inte sådana marginaler.

Socialministern skrev i en tidningsartikel för en månad sedan att ”det är glädjande att presentera en stor reform som ska ge förbättrad tandhälsa åt hela befolkningen och som ska göra tandvården billigare när människor drabbas av stora tandvårdsbehov”. Egentligen vill jag inte vara glädjedödare, speciellt inte så här veckorna före jul, men jag tror inte att regeringens budget för tandvården räcker – inte om ambitionen är så högt ställd som Göran Hägglund ger sken av.

Herr talman! En annan stor avvikelse jämfört med regeringens budget är Vänsterpartiets satsning i psykiatin. En satsning på 500 miljoner utöver regeringens förslag är nödvändig för att genomföra en ordentlig upprustning av den psykiatriska vården. Detta är en fortsättning på den satsning som Vänsterpartiet inledde tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet under föregående mandatperiod. Psykiatrisamordnarens förslag, som kom redan för drygt ett år sedan, är bra i många avseenden. De föreslagna reformerna kommer enligt samordnaren att kosta 1 655 miljoner per år från 2009. Regeringen har inte aviserat att man avser att betala de kostnaderna.

Vänsterpartiet vill att denna stora satsning blir verklighet och tillför därför psykiatin 1 405 miljoner kronor per år från 2009. Regeringens budget på 250 miljoner räcker absolut inte för att genomföra psykiatrisamordnarens förslag. Regeringen skriver i budgetbetänkandet att psykiatrisamordnarens slutbetänkande bereds och att regeringen avser att återkomma i frågan. När? Den satsning som redovisas i budgeten oroar mig. Förstår inte socialministern att psykiatin behöver ett extra stöd, ett stöd som är långsiktigt och hållbart?

En verksamhet som började redan 1994–1995 i projektform var försöket med personligt ombud. Försöket blev lyckat redan från början. Socialstyrelsen har mig veterligen följt upp verksamheten vid två tillfällen. Rapporterna talar entydigt om att personligt ombud är en verksamhet som genom de positiva hälsoeffekterna för klienterna innebär minskat lidande och minskat behov av psykiatrisk slutenvård. Trots det lyckosamma med verksamheten med personligt ombud för den enskilda och för samhället finns det en reell risk att kommuner och landsting i en ekonomiskt trängd situation inte prioriterar verksamheten.

Därför vill Vänsterpartiet att rätten till personligt ombud för människor med långvarig psykisk ohälsa skrivs in i socialtjänstlagen. Vårt ställningstagande finns i reservation nr 16. I reservation nr 13, som vi har tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet, föreslår vi att spelmissbruk bör skrivas in i socialtjänstlagen. Det finns i dag ett stort behov av att socialtjänsten uppmärksammar och synliggör spelberoende. Då måste det också finnas något att stödja sig på i lagen. Folkhälsoinstitutet driver ett utvecklingsarbete som är bra, men en förändring i själva

lagtexten skulle naturligtvis förstärka betoningen av spelberoendeproblematiken ytterligare.

Både kristdemokratiska och folkpartistiska ledamöter har motionerat om hjälp för spelberoende med liknande innehåll. Det förvånar mig att utskottsmajoriteten nu släpper sina motioner och avstyrker våra med hänvisning till en utredning. Kristdemokraterna och Folkpartiet har lyft upp denna fråga så pass många gånger att jag måste erkänna att jag är besviken på att majoriteten hänvisar till en utredning som kommer om ett år. Ett utskottsinitiativ borde vi ändå ha lyckats att enas om i denna fråga – eller hur?

Herr talman! Ytterligare en viktig satsning är den på handikappområdet. Många av oss fick glädjas åt synskadade Lucias uppvaktning tidigare i dag. Utöver de traditionella sångerna var budskapet klart – de synskadades behov tas inte på allvar. Detsamma gäller för många andra handikapporganisationer och handikappgrupper. Tänker regeringen lyssna på handikapprörelsen, Maria Larsson?

Vänsterpartiet vill att 80 miljoner kronor avsätts så att den som är berättigad till färdtjänst också ska ha rätt att ta med sig ledsagare. För att handikapporganisationerna ska kunna fortsätta sitt arbete och helst utöka det ska 30 miljoner utöver regeringens anslag avsättas. Vi anser också att en höjning av anslaget till bilstöd är nödvändig. Vi höjer anslaget med 20 miljoner. Det är mycket olyckligt att regeringen väljer att inte avsätta några pengar till en tillgänglighetssatsning. Det är inte bara olyckligt utan också förvånande. Redan under förra mandatperioden och speciellt inför valet lovade de nuvarande regeringspartierna rejäla satsningar inom handikappolitiken.

Den nationella handlingsplanen för handikappolitiken fastslår att vi år 2010 ska ha ett samhälle som gör det möjligt för alla att delta i samhällslivet. Vänsterpartiet anser att 250 miljoner ska anslås för en tillgänglighetssatsning under 2008, och vi höjer anslaget ytterligare 2009. Kristdemokraterna gör tydligen en annan bedömning av läget än före valet, fastän det i dag är endast två år kvar till 2010. Regeringen har inte anslagit ett öre för att nå tillgänglighetsmålen.

Herr talman! Vänsterpartiet satsar alltså mycket mer än regeringen inom socialutskottets ansvarsområde, men det finns en post i regeringens budget som vi vill spara pengar på. Regeringens satsning på så kallat avknopningsstöd är 40 miljoner kronor. Det är ett mycket märkligt agerande från regeringens sida att på detta sätt finansiera privatiseringar av den offentliga sektorn. Däremot snålar regeringen med pengar när det gäller pris- och löneomräkningar inom den statliga sektorn. Den låga pris- och löneomräkningen drabbar Statens folkhälsoinstitut, Smittskyddsinstitutet, Statens institutionsstyrelse och Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap. Vid dessa myndigheter riskerar mycket viktig verksamhet att försämrats av regeringens snålhet.

I detta anförande instämde Eva Olofsson (v).

Anf. 200 THOMAS NIHLÉN (mp):

Herr talman! I det här betänkandet har Miljöpartiet 11 reservationer. Vi ställer oss naturligtvis bakom samtliga våra reservationer, men för tids

Prot. 2007/08:43
13 december

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg
m.m.*

vinnande yrkar jag bifall endast till reservation nr 10 som handlar om en förändrad finansiering av Läkemedelsverket.

På tandvårdsområdet föreslår Miljöpartiet åtgärder med ett tydligt förebyggande perspektiv i form av en ny nationell tandvårdsreform som vi kallar för Frisk tandvård till fast pris. För att behålla en god tandhälsa hos våra unga vuxna vill vi också höja åldersgränsen för gratis tandvård till upp till 25 år.

Miljöpartiet anser att regeringens aviserade tandvårdsreform riskerar att till sin konstruktion bli kostnadsdrivande och dessutom dyrare för alla utom dem med mycket stora behov. För gratis tandvård upp till 25 år avsätter vi i vårt budgetförslag 360 miljoner för åren 2009 och 2010 och 180 miljoner kronor för år 2008.

Hälsofrämjande sjukhus och annan vård, som det numera heter, är ett nätverk som finns både i Sverige och internationellt. Nätverket består internationellt av över 700 medlemmar i 25 länder. I Sverige har nätverket i dag 33 sjukhus, varav fyra universitetssjukhus, som medlemmar. Idén bakom är att kunna använda hela sjukvårdens kompetens, inte minst sjukhusens, för att stärka folkhälsoinsatserna och för att använda hälsoorientering som en strategi för att utveckla en mer effektiv hälso- och sjukvård.

Nätverket vill vidareutveckla sitt arbete men har begränsade resurser. Miljöpartiet föreslår därför ett särskilt ekonomiskt bidrag om 3 miljoner kronor per år under de närmaste tre åren. Ett av de elva målområdena inom de nationella målen för folkhälsan är En mer hälsofrämjande hälso- och sjukvård, mål nr 6. Det är helt uppenbart att nätverkets verksamhet på ett avgörande sätt bidrar till att uppnå detta mål.

Aktiviteten på det folkhälsopolitiska området behöver enligt Miljöpartiet främjas. Vi föreslår därför en särskild konkret folkhälsosatsning. Senare i den här debatten kommer Gunvor G Ericson att i sitt anförande redovisa våra ställningstaganden inom folkhälsoområdet.

Herr talman! Resterande del av mitt anförande kommer jag att ägna åt läkemedelsfrågor. Läkemedel utgör i dag en stor del av hälso- och sjukvårdens totala insatser, och det kommer att öka än mer framöver. Därför anser Miljöpartiet att läkemedelsfrågorna på ett tydligare sätt borde lyftas upp på dagordningen utifrån ett samhällsekonomiskt, medicinskt och folkhälsopolitiskt perspektiv.

Läkemedel används för att bota, lindra och förebygga sjukdom. Om rätt läkemedel ges vid rätt tillfälle i rätt dos till rätt patient och med rätt uppföljning kan man beteckna behandlingen som rationell läkemedelsbehandling.

Hur många människor i Sverige drabbas av problem, sjuklighet eller död som orsakas av felaktig läkemedelsanvändning och varför? Hur stora är kostnaderna för felaktig läkemedelsanvändning ur ett samhällsekonomiskt perspektiv, och vad består de av?

Svaren på de frågorna blir väldigt varierande beroende på vem man frågar. Sanningen är nog den att ingen vet svaren på frågorna. Det leder till att det är svårt att föra en seriös debatt kring dessa viktiga frågor, och det finns därför också en stor osäkerhet kring vilka åtgärder som bör vidtas för att minska kostnader och lidande som orsakas av felaktig läkemedelsanvändning.

Felaktig läkemedelsanvändning kan beskrivas som att behandlingen leder till oavsedda, oönskade och negativa effekter som i sin tur leder till olika läkemedelsrelaterade problem, till exempel biverkningar, beroende eller interaktioner. Enligt många bedömare ligger de samhällsekonomiska kostnaderna för felaktig läkemedelsanvändning på mellan 20 och 30 miljarder, att jämföras med vår totala läkemedelsnota som ligger på ungefär 30 miljarder. Felaktig läkemedelsanvändning är därför ett mycket stort samhällsekonomiskt och folkhälsopolitiskt problem.

Miljöpartiet föreslår att det tillsätts en kommission för läkemedelssäkerhet som ska utreda och för första gången ta fram svenska uppgifter om hur stora kostnader som orsakas av felaktig läkemedelsanvändning och i vilken utsträckning våra medborgare drabbas av felaktig läkemedelsanvändning.

Nepi, Nätverket för läkemedelsepidemiologi, är en av riksdagen och Socialdepartementet initierad stiftelse. Nepis syfte är att främja en medicinskt och ekonomiskt effektiv användning av läkemedel genom en kombination av forskning, studier, analyser, utbildning och information.

Nepis verksamhet är viktig som en oberoende och självständig aktör inom läkemedelsområdet på den svenska arenan. Nepis ekonomiska situation är trängd på grund av att stiftelsekapitalet ger för lite avkastning. För att kunna fortsätta att verka behöver de en långsiktigt hållbar finansiering som möjliggör att verksamheten kan drivas på den nivå som riksdagen avsåg i samband med bildandet av Nepi. Vi i Miljöpartiet avsätter därför 3 miljoner kronor per år i vårt budgetförslag för att trygga den framtida finansieringen av Nepi.

Vi anser att Kilens verksamhet kring biverkningsrapportering och deras konsumentdatabas behövs för att värna om ett reellt konsument- och brukarperspektiv inom läkemedelsområdet och se till att konsumentrapporteringen är så fristående och opartisk som möjligt. Sverige behöver åtminstone en stark oberoende konsumentorganisation inom läkemedelsområdet.

Vi i Miljöpartiet har i vårt förslag till budget avsatt 9 miljoner kronor per år under tre års tid för att stödja Kilens verksamhet.

Läkemedelsverkets verksamhet inom området läkemedel finansieras till hundra procent genom registreringsavgifter från läkemedelsindustrin samt årsavgifter för alla godkända läkemedel. Denna finansieringsform skapar direkta, ekonomiska kopplingar mellan Läkemedelsverket och läkemedelsindustrin. Vi anser att det är ytterst tveksamt att Läkemedelsverket finansieras helt genom avgifter från läkemedelsindustrin, eftersom det är mycket stora ekonomiska intressen som står på spel för läkemedelsbolagen i samband med att ett läkemedel ska godkännas eller inte. Läkemedelsverket ska dessutom både godkänna läkemedel och vara tillsynsmyndighet.

Med den finansieringsform som Läkemedelsverket har i dag kan det inte helt uteslutas att situationer kan uppstå när Läkemedelsverkets självständighet och opartiskhet kan ifrågasättas. För att undvika detta föreslår vi i vårt budgetförslag att Läkemedelsverket i sin helhet finansieras via ett statligt anslag på 370 miljoner kronor. De avgifter som läkemedelsbolagen betalar för Läkemedelsverkets tjänster ska gå direkt in i statskassan.

Herr talman! Jag ska nu tala om läkemedelsberoende. Beroende av förskrivna narkotikaklassade läkemedel är ett omfattande och mycket allvarligt problem som berör upp till 250 000 människor i Sverige. Det antalet inkluderar inte den så kallade missbrukarpopulationen. Det finns alltså en kvarts miljon människor i Sverige som vill, men inte kan, sluta med sin läkemedelsbehandling eftersom de har utvecklat ett beroende.

Statens folkhälsoinstitut har i dag ansvaret för uppföljningen av folkhälsoproblem orsakade av beroende av alkohol, tobak, narkotika, spel och dopning. Därför anser Miljöpartiet att det vore logiskt och viktigt att även beroende av narkotikaklassade läkemedel förs in under målområde 11, och att Statens folkhälsoinstitut får ansvaret för uppföljning av beroende av narkotikaklassade läkemedel i ett befolkningsperspektiv. Därför har Miljöpartiet avsatt 5 miljoner kronor per år i sitt budgetförslag för att Folkhälsoinstitutet ska kunna ta över detta ansvar.

Vi har stora förhoppningar om att regeringen och äldre- och folkhälsominister Maria Larsson tar med läkemedelsberoende i den kommande folkhälsopropositionen.

Kanske får vi ett besked av äldre- och folkhälsoministern om detta redan i dag.

I detta anförande instämde Gunvor G Ericson (mp).

Anf. 201 KENNETH JOHANSSON (c):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till utskottsmajoritetens förslag i dess helhet och avslag på samtliga reservationer i betänkandet.

Jag vill inledningsvis säga tack till alla ledamöter över alla partigränser som har gjort ett bra jobb med betänkandet. Jag tackar även den kanslipersonal som föredömligt har jobbat med detta.

Fru talman! Vår budgetdebatt i dag, som rör viktiga välfärdsområden, sker i en tid då svensk ekonomi går på högvarv. Allt fler människor ges möjligheter till jobb och en egen försörjning. Utanförskapet minskar äntligen, och främst låg- och medelinkomsttagare får nu sänkta inkomstskatter.

Se till att ha att betala med, det du gör av med – så sade min far. Det krävs ordning och reda i ekonomin och ekonomisk och socialt hållbar tillväxt för välfärden – för att vi ska ha något att betala med.

Centerpartiets och alliansregeringens politik lägger nu grunden för att välfärden stärks och för att pensioner, vård och omsorg tryggas. Nu får vi möjligheter till en mer långsiktig, nödvändig välfärdssatsning och till att rusta upp eller satsa där tidigare regering har kommit till korta. Det gäller psykiatri, tandvården och folkhälsan för att ta några exempel. Nu ser vi också att resultaten kommer av att fler människor är i jobb i form av förstärkta landstings- och kommunbudgetar. Det är viktigt; det är ju där som vården och omsorgen utförs av personalen direkt – våra vardagshjälpar.

Alliansregeringen kan självfallet inte tillgodoräkna sig allt när det gäller den ljusa ekonomiska situationen i landet, men en del. Den internationella ekonomin har också haft sin betydelse.

Men det finns utmaningar och hot mot den positiva utvecklingen. Hur länge kommer högkonjunkturen att hålla i sig? Hur ska vi arbeta för att

se till att förlänga den? Och hur ska vi förbereda oss för de sämre tider som kommer?

Vi har också all anledning att göra en varudeklaration för våra medborgare, att tydliggöra vad oppositionens spretande alternativ skulle innebära. Socialdemokraternas budgetförslag skulle samlat innebära avsevärt färre sysselsatta och fler arbetslösa, lägre finansiellt sparande och höjda skatter. Därmed skulle det bli sämre intäkter för landsting och kommuner. Sjuksköterskan skulle få en höjd inkomstskatt, jämfört med regeringens politik, med 300–400 kronor per månad.

Fru talman! Centerpartiet och alliansregeringen fick ta över många delar av en hälso- och sjukvård av världsklass – låt mig säga det. Samtidigt har hälso- och sjukvården stora problem. Tillgängligheten, bemötandet, psykiatrin, primärvården och regionala skillnader är några områden.

För oss är det självklart att vården ska vara solidariskt finansierad och fördelas efter behov. Vi ska ha fler vårdgivare – en mångfald – och aktivt arbete även för den ideella sektorn, som ger mervärden. Nu känns det, fru talman, att mångfaldsarbetet börjar få upp farten.

Basen ska vara en fungerande primärvård som ska finnas nära befolkningen och vara tillgänglig. Nu är en patienträttighetsutredning tillsatt som arbetar och som ska visa hur en ökad etableringsfrihet kan utformas, hur satsningen på vårdgarantin ska ge optimalt resultat och hur patientens rättigheter kan skärpas.

Ett utvecklingsarbete gällande kvalitetsarbete pågår. Det gäller också kvalitetsregister, öppna jämförelser, effektivare IT-system i vården, förstärkning av den medicinska forskningen och äldresjukvården. Den nationella cancerplan som vi utlovade före valet är nu på väg. Läkarutbildningen dimensioneras upp. En omreglering av apoteksmarknaden görs i syfte att öka konkurrensen och tillgängligheten. Patientsäkerheten förbättras.

Tillgången till rehabilitering brister, vilket också är på väg att åtgärdas. Det finns mycket att göra. Det är mycket att rätta till. Det är mycket att ta reda på efter den gamla regeringen, men vi har kommit ganska långt på kort tid.

Även inom äldreområdet genomförs viktiga satsningar. Kvalitetsarbete pågår, fler äldreboenden är på väg. Detsamma gäller fritt-val-reformen, vårdighetsgarantin, anhörigsatsningar, äldreforskning, nya kompetenssatsningar för personalen som aviseras och så vidare. Inom socialtjänsten satsas det på fortsatt missbrukarvård. Ett kvalitetsarbete är påbörjat. I budgeten finns också med att ungdomar ska kunna ha feriearbete och få ersättning oavsett om någon av deras föräldrar har försörjningsstöd.

Om jag för min del ska ta ut några mycket konkreta frågor som jag känner speciell glädje för i budgeten är det tre saker.

Det första är den stora satsningen – fördubbling av anslagen till drygt 6 miljarder kronor per år – på tandvården, där skyddet mot höga tandvårdskostnader gör det lättare att åtgärda sina tänder. Tandvårdschecken underlättar förebyggande insatser. Vi gör nu vad Socialdemokraterna har pratat om i tolv år.

Den andra punkten jag vill lyfta fram är arbetet med förebyggande insatser. Vi satsar 115 miljoner kronor per år på folkhälsopolitiskt arbete. Därutöver ökar vi budgeten för alkohol-, tobaks- och narkotikainsatser –

Prot. 2007/08:43
13 december

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg
m.m.*

260 miljoner kronor per år. En satsning på en hel miljard under en treårsperiod görs för att skydda oss mot influensapandemier, och 145 miljoner satsas på insatser mot hiv/aids och andra smittsamma sjukdomar.

Det tredje är något som kanske inte är ett så stort belopp, men det är ändå en viktig symbolhandling och ett bevis på att vi bryter en trend. Det handlar om stödet till handikapporganisationer. Det har legat still under många år. Jag tror att vi i alla partier har blivit uppvaktade, och nu kommer en satsning. Nu kommer 20 miljoner i utökat stöd till handikapporganisationerna, vilket innebär totalt 183 miljoner kronor nästa år.

Fru talman! Mycket väsen för lite ull, sade bonden som klippte grisen. Det finns ingen samlad oppositionsbudget. Det skrivs och sägs mycket, men konkret är det inte så mycket. Det är egentligen en ganska stor acceptans. Det tycker jag i och för sig är bra. Det finns några skillnader när man tittar på oppositionens budgetalternativ.

En skillnad gäller psykiatrin, som har nämnts. Det är ett eftersatt område som alliansregeringen nu rustar upp med resurser. Psykiatrin är verkligen prioriterad under de kommande åren.

En annan skillnad gäller tandvården. Där har utställts löften under många år. Nu satsas det rejält, som jag har nämnt. Där finns det en skillnad, och det är att oppositionen föreslår att ungdomar ska få ytterligare år med avgiftsfrihet. Jag kan ha en viss förståelse för det. I alliansregeringen har diskussionen förts om att i stället satsa på de speciellt utsatta människorna som ett tredje steg. Det handlar om de människor som finns på institution och om dem som kanske har ett funktionshinder. Jag tycker att det är intressant att ta del av hur man prioriterar. Ni prioriterar unga, friska ungdomar, och vi prioriterar utsatta människor. Jag tycker att det skulle vara intressant att höra vad oppositionen har att säga i den delen.

Den tredje skillnaden gäller mångfalden, men det känner vi till. Här finns det en ideologisk skillnad. Det är bra att tala om att vi tror att människan kan fatta egna beslut. Det gör inte oppositionen fullt ut.

Det finns också ett antal bra ställningstaganden i reservationerna även om det mesta är att slå in öppna dörrar. Det mesta är på gång. Det handlar om åtgärder som utreds.

Jag har en konkret fråga till Ylva Johansson. Den handlar om LSS-reservationen. Regeringen vidtar en rad åtgärder för att komma till rätta med ett antal problem när det gäller tillsyn, kostnadsutveckling med mera. Där finns det en reservation från både socialdemokrater och vänsterpartister. Alla de här åtgärderna verkar inte räcka till. Ni reserverar er och vill ha andra åtgärder. Jag är väldigt intresserad av att få veta vad ni konkret tänker på. Kan ni ge ett förslag när det gäller LSS-arbetet utöver det som nu är på gång? Det skulle vara väldigt intressant och bra att få ta del av det.

Fru talman! Nu ska jag gå in för landning. Jag ser fram emot att vi ska få jobba med flera budgetar och att vi ska få lyfta fram dessa och andra områden. Vi behöver många välfärdssatsningar och många välfärdsdebatter för att utveckla något som är oerhört angeläget för oss själva men kanske framför allt för våra medmänniskor.

(Applåder)

Anf. 202 CECILIA WIDEGREN (m):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till alliansregeringens budgetförslag och förslaget i det betänkande som finns på vårt bord och avslag på reservationerna.

Det här betänkandet berör många viktiga frågor, tillgänglighet i vården, kvalitet, personalinitiativ, läkemedelsförsörjning, äldresatsningar, pandemigarantier, psykiskt sjuka, stöd och hjälp till dem som har hamnat snett i samhället och hamnat mellan stolarna, patientens egna val, kompetensutveckling för personal, alternativmedicin, Apotekets avreglering, insatser för hiv/aids, suicidprevention, spelberoende, tolktjänst och bistöd. Det går att fortsätta uppräknningen ganska länge som ni väl känner till.

Det är ett oerhört brett område. Det handlar om ett betänkande om 51 miljarder av allas våra gemensamma resurser. Det är oerhört mycket pengar.

Jag vill börja med att instämma i min allianskollega Kenneth Johanssons anförande. Det var mycket bra.

Fru talman! Med ett så stort budgetförslag som socialministern och äldreministern har presenterat för Sveriges riksdag är det också viktigt att vända och vrida på varje skattekrona. Det här är den största budgeten och den största satsningen som vi någonsin har haft på socialutskottets bord. Men det är självfallet ändå viktigt att fundera på om vi gör rätt saker för varje krona. Det har vi att ta ställning till i dag. Det är viktigt att ha det perspektivet.

Fru talman! Det går inte att omfatta alla frågor. Därför kommer min kollega Margareta B Kjellin att senare ytterligare beskriva de moderata ståndpunkterna.

Fru talman! Äntligen, ropade de på telefon häromdagen. Äntligen! Äntligen några som lyssnar på oss som är på golvet. Jag hade ett liknande samtal från personal på Centralsjukhuset i Karlstad för någon vecka sedan. Äntligen politiker som inser att för att klara de stora förändringarna, de demografiska förändringar som vi har framför oss, behöver ni se oss. Ni behöver lyssna till oss. Ni behöver ta till vara vårt engagemang och vår initiativförmåga. Det är vi som varje dag sliter och jobbar på golvet i vården och omsorgen. Lyssna på oss! Ta till vara våra initiativ!

Fru talman! Man blir självfallet något förvånad. Man tror ju att människor som jobbar i en enormt expansiv tjänstesektor varje dag blir sedda, hörda och vet vilken person man lämnar in förbättringsförslag till eller vet vem som är chefen som lyssnar, hör och ser och som uppmuntar. Men när man ropar "äntligen" ropar man också på ett synligt och lyssnande ledarskap. Äntligen, fru talman.

Äntligen finns det därför ett budgetförslag som vänder på pyramiderna. Nu känner vi tillsammans i alliansen att vi inte bara har väljarnas förtroende, utan vi går också från ord till handling för att vända på pyramiderna. Vi ska lyssna på och ta del av personalens engagemang. Men vi ska självfallet också lyssna på de patienter och patientorganisationer som finns ute i verksamheten dagligdags.

Prot. 2007/08:43
13 december

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg
m.m.*

Det handlar om att på bästa sätt vårda det förtroendet. Den här budgeten är ett bra steg för att vårda det förtroendet och samtidigt också vända på dessa stela, byråkratiska, anonyma, hierarkiska pyramider som man upplever ute i daglig verksamhet i vård och omsorg.

Fru talman! För oss moderater är det självklart att grunden ska vara en gemensam, solidarisk finansiering av sjukvården och omsorgen via skatten. Vården ska ges efter behov, och den ska vara tillgänglig för alla som behöver den.

Men vi ser också de klyftor som finns i dag och som vi har fått ärva. Efter tolv år med socialdemokrater med det högsta ansvaret är vi långt ifrån nöjda med att över en kvarts miljon människor är beredda att betala dubbelt för att erhålla detta. Alliansregeringen accepterar inte ett A- och ett B-lag i svensk hälso- och sjukvård och omsorg.

Fru talman! För oss är grunden en gemensam finansiering men också en god kvalitativ vård och omsorg där den enskilda människan sätts i centrum, där man blir hörd, sedd och lyssnad på. Där står inte den enskilde i kö. Där undrar inte personalen vem man ska lämna sina förbättringsförslag till.

Det är bland annat därför som vi jobbar med en patienträttighetslagstiftning som grundar sig på att den enskilde sätts i centrum fullt ut med reella funktioner i form av sanktioner om någonting inte fungerar. Vi jobbar med en vårdlots, en fast vårdkontakt, och vi jobbar med valfrihet för att stärka patientens möjligheter.

Det handlar om att säkerställa en god, tillgänglig och valfri hälso- och sjukvård och omsorg med en mångfald av vårdgivare. Den ska vara kunskapsbaserad och det ska finnas möjlighet till delaktighet och självbestämmande. Vi ska granska och följa detta genom öppna resultat och göra jämförelser.

Fru talman! Ytterligare ett steg för att lägga tyngd bakom de här orden, och att vi också går från ord till handling, är att vi jobbar för en strategi för vården. Min kollega Kenneth Johansson har nämnt en hel del av de förslagen, att stärka tillgängligheten, höja kvaliteten, öka patientperspektivet och öka mångfalden.

Jag kan för mitt liv som moderat inte förstå varför man som vänsterpartist ska vara emot personalinitiativ. Jag förstår inte hur det går ihop. Att stärka mångfalden och lyssna på initiativ ute i sjukvården torde vara det viktigaste man kan göra för att höja nivån på det som finns.

Man hävdar också att det här ska vara besparingsförslag. Jag är mycket förvånad över att man inte tar del fullt ut av informationen från dem som varje dag är i verksamheterna, utan man vet själv bättre här i Sveriges riksdag.

Det ska vara öppna jämförelser. Vi jobbar med ersättningssystem, etableringsfrågor, tydlig och relevant information och ökad patientsäkerhet.

Fru talman! Det är många viktiga frågor för att se och höra och göra bättre ifrån oss. Men det räcker inte. Den här budgeten innebär också grunden för en historisk satsning på tänderna. En historisk satsning som man i valrörelse efter valrörelse efter socialdemokratiskt maktskifte och övertagande under tolv års tid har varit bekymrad över men inte gjort någonting åt. Tänderna har blivit en klassfråga efter Ylva Johanssons och

hennes kollegers tid i Rosenbad. Äntligen, fru talman, får vi se till att det sker en förändring i den saken.

Tandvårdspriserna i Sverige är höga. Tandvårdsmarknaden har fungerat dåligt. Alliansregeringen gör här en historisk satsning för vars och ens tandhälsa genom att fördubbla satsningen från 3 till 6 miljarder. Då går det att prata mycket, det går att lämna många reservationer, men har man haft ansvaret i tolv år och inte gjort någonting åt saken räcker inte de orden och de reservationerna till. Nu görs det någonting konkret.

Fru talman! 20 procent av den i dag vuxna befolkningen uppger att man avstår från att gå till tandvården, trots att man tycker att behov av tandvård finns. Man tycker att det är för dyrt helt enkelt att gå till tandvården. Därför inför vi en trestegsraket.

Den första delen är ett förebyggande incitament. Vi stärker för alla men främst för dem som är 20–29 år och för dem som är över 75 år. Det blir en valfrihet. Du kan själv avgöra var du ska använda de här resurserna någonstans.

Den andra delen är självklart att skydda mot högre kostnader. De flesta drabbas vid ett enstaka tillfälle i livet och får höga tandvårdsräkningar. Då är det oerhört viktigt att ha ett skydd som täcker upp för detta. Inte minst kommer de här förslagen att göra det betydligt billigare för till exempel pensionärer.

Fru talman! För oss moderater i den gemensamma alliansregeringen känns det oerhört bra att vi börjar se dem som är i vardagen, att det blir de som jobbar och som har behoven som kommer att ha mer makt, mer inflytande och oerhört mycket större möjlighet att kunna påverka den dagen det inte fungerar som de har tänkt sig.

Men det är självklart också viktigt att se den vardag som vi befinner oss i och se att den hela tiden rör sig. I den vardagen måste alla förnya sig. Därför jobbar självklart en nyttillträdd alliansregering också på att vara i ständig förnyelse och vara i människors vardag.

Då är det viktigt att se att vården och omsorgen är en otroligt spännande framtidsbransch. Redan i dag är vården och omsorgen den största branschen inom tjänstesektorn. Den demografiska utvecklingen pekar på att den kommer att bli ännu starkare. Då måste vi göra oerhört mycket mer. Då handlar det inte bara om de reformer vi gör i dag genom det här betänkandet utan också om reformer som finns inom till exempel näringsutskottets verksamhetsområde som också kommer att påverka den här sektorn.

Fru talman! Det går inte längre heller att från en splittrad vänsterkartell föreslå tolv år gamla mediciner där bästföredatumet har gått ut. Där om någonstans borde man göra en hel del åt läkemedelsförsörjningen, nämligen åt de politiska idéer som inte har fungerat. Vore det inte läge för förnyelse också inom en splittrad vänsterkartell?

Men det är väl som så, Ylva Johansson, att man till och med är splittrad inom Socialdemokraterna. Man kan inte ens där komma överens om grunden till den förnyelse som måste ske för att följa med i den verklighet som råder. Vari finns de kortare köerna i de reservationer som vi har sett från s, v och mp? Vari finns grogrunden till de personalinitiativ som vi har sett i era reservationer, s, v och mp?

Prot. 2007/08:43
13 december

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg
m.m.*

Fru talman! Det här är en otroligt spännande början för den nya alliansregeringen på det socialpolitiska området. Jag avslutar med att yrka bifall till regeringens budgetförslag.

(Applåder)

Anf. 203 TOBIAS KRANTZ (fp):

Fru talman! Vi skriver den 25 januari 2007. Tobias Enroth befinner sig hundra meter hemifrån. Han har varit och åkt skridskor med sin klass från en skola i Norrahammar utanför Jönköping. Där överfalls han av en 27-årig gärningsman som tidigare är dömd till rättspsykiatrisk vård.

Tobias liv slutar där i snön den här kalla januaridagen. Han blir åtta år gammal.

Det såg så överkligt ut, beskrev vittnet Micael Gustavsson händelsen för tidningen Expressen. Jag tror att många av oss upplever det så. Det känns överkligt, och det väcker många frågor.

Hur kan vi leva i ett samhälle där en psykiskt sjuk människa kan döda en åttaårig pojke som precis har börjat livet? Varför finns det ingen kontroll? Varför får de psykiskt sjuka inte det stöd, den hjälp och den vård som de behöver.

Mordet på Tobias Enroth var en enorm tragedi. Vi har under de senaste åren sett en lång rad mänskliga tragedier. Hela den svenska psykiatris historia under de senaste 10–15 åren är i själva verket en lång rad tragedier.

Under en lång följd av år har det funnits en vällovlig ambition att försöka se till att psykiskt sjuka människor ska få vara ute i det öppna samhället i så stor utsträckning som möjligt. Det var nog själva grundtanken bakom den psykiatrireform som genomfördes under 1990-talet. Men vi måste erkänna att den reformen slog fel. Vi måste erkänna att den reformen ledde till att pendeln slog över. Det gick för långt. Vi måste erkänna att det ledde till att tryggheten minskade i samhället, att många av dem som är psykiskt sjuka, till och med allvarligt psykiskt sjuka, inte fick den vård som de hade rätt att kräva.

Antalet platser inom psykiatrin har sjunkit under en lång följd av år. Socialstyrelsen har också pekat på att ett av de viktigaste skälen till att hemlösheten formligen har exploderat i Sverige under de senaste åren är brister inom den svenska psykiatrin.

Nu måste utvecklingen vändas. Folkpartiet har antagit ett program på 32 punkter för att stärka den svenska psykiatrin. Det handlar om allt från mer forskning till bättre kvalitetsregister, stöd till frivilligorganisationer, bättre stöd till anhöriga och en reformerad rättspsykiatri.

Jag skulle ändå i det här sammanhanget vilja peka på två saker som jag tror är särskilt viktiga för att rusta upp den svenska psykiatrin.

Jag tror för det första att vi behöver fler platser inom psykiatrin. Vi har gjort den bedömningen inom Folkpartiet att det åtminstone på lång sikt behövs 2 000–3 000 nya platser i svensk psykiatri. Vi ser hur bristerna runt om i landet är mycket oroväckande.

För det andra är jag övertygad om att vi också behöver ett tvångsinslag i öppenvården. Det behövs en mellanform för de psykiskt sjuka som inte behöver tas om hand inom den traditionella slutenvården och de människor som kan vårdas och tas om hand i mer öppna former ute i samhället.

Fru talman! Regeringen gör nu en rejäl satsning på den svenska psykiatrin. Det görs en rejäl satsning när det gäller de ekonomiska resurserna till den svenska psykiatrin nästa år. I den budget vi behandlar nu satsas ½ miljard kronor på svensk psykiatri.

För det tredje har regeringen också aviserat och tänker återkomma med förslag om att vi ska kunna skapa en öppen vård med särskilda villkor, den mellanform som jag tror är så viktig.

Nu behövs inte fler utredningar om den svenska psykiatrin. Nu behövs mer handling, mer konkreta åtgärder och politisk aktivitet.

Vi kan aldrig gardera oss mot att fler vansinnesdåd som det mot Tobias Enroth kommer att inträffa igen, men vi är skyldiga både hans anhöriga och alla dem som har fallit offer för det våld som orsakats av de brister i psykiatrin som finns att göra vårt allra yttersta för att vända den utveckling som har varit så oroväckande under så lång tid.

Fru talman! 20 procent av den vuxna befolkningen i Sverige uppger att de inte har råd att gå till tandläkaren trots att de har behov av att gå till tandläkaren. Skälet är att det är för dyrt. Det är för höga tandvårdspriser i Sverige.

Sverige är ett av de länder i Europeiska unionen där kostnadsutvecklingen för tandvård har varit den allra mest oroväckande under de senaste åren. Kostnaden har ökat rätt så dramatiskt. Det finns flera orsaker till det här. För det första: Tandvård är kostsamt att producera. För det andra: Tandvårdsmarknaden har fungerat och fungerar alltför dåligt. Och för det tredje: De statliga subventionerna till tandvården har inte hängt med den allmänna kostnadsutvecklingen.

Alliansen gick till val 2006 på att genomföra en tandvårdsreform. Nu genomför regeringen det löfte som vi ställde ut till väljarna. År 2008 ökar anslaget från 3,2 miljarder kronor till 5,3 miljarder kronor, och 2009, då det här förslaget får helårseffekt, stiger anslaget till över 7 miljarder kronor. Det här är en mångmiljardsatsning för en bättre svensk tandvård och är historiskt sett en av de största satsningarna som har genomförts.

Reformen innehåller två huvuddelar. Den första handlar om att vi vill införa en tandvårdscheck. Det innebär att vuxna får bidrag till regelbundna tandläkarbesök med 300 kronor vartannat år. De som har lägst frekvens och alltså minst ofta besöker tandläkaren, unga människor mellan 20 och 29 år och äldre människor över 75 år, får den dubbla subventionen, alltså 600 kronor vartannat år.

Den andra delen är att regeringen inför ett högkostnadsskydd. I dag är det många som upplever stora problem med att klara en tandvårdsräkning på kanske flera tusen, ibland kanske tiotusentals kronor. De får en rejäl lindring med det förslag som regeringen nu har lämnat till Lagrådet. Under 3 000 kronor får man betala tandläkarräkningen själv, men mellan 3 000 kronor och 15 000 kronor betalar staten hälften, och är det så att tandläkarräkningen kommer över 15 000 kronor betalar man själv endast 15 procent.

Senare under mandatperioden kommer dessutom regeringen att återkomma med förslag som innebär en satsning på de kanske allra mest utsatta grupperna i vårt samhälle, de som är långvarigt sjuka och de som har funktionshinder. Regeringen kommer att återkomma med förslag om hur tandvården för just dem kommer att förbättras.

Socialdemokraterna sade i valrörelse efter valrörelse att de inte vill ha ett samhälle där tänderna blev en klassfråga. Ändå hände ingenting. Minister efter minister i de socialdemokratiska regeringarna lovade och lovade, men ingenting hände. I dag ser vi att Socialdemokraterna lägger förslag om att det anslag som vi anslår till tandvården inte räcker. De säger att de vill ha mer satsningar. Men det är ju en överbudspolitik som har noll och intet i trovärdighet.

Fru talman! Socialdemokraterna pratar gärna om välfärd. Socialdemokraterna pratar gärna om rättvisa. Ni minns valrörelsen 2006, där alla skulle med. Ni vet ju vad som hände. Ni vet vad som hade hänt innan detta inträffade, innan man kom med det här vallöftet att alla skulle med. Jo, det kom från det parti vars politik ledde till att mellan en och en och en halv miljon människor fick stanna kvar på perrongen när tåget mot framtiden gick – ni vet, alla förtidspensionerade, alla långtidssjukskrivna, alla långtidsarbetslösa, alla de som ställdes utanför när Socialdemokraterna försökte anträda vägen mot framtiden.

Det är ju så att ord är en sak och handling någonting annat. Tolv års socialdemokratiskt styre innebar vinter i det svenska välfärdslandet. De rejäla satsningarna på psykiatrin uteblev. Det blev ingen tandvårdsreform. Det blåste snålt kring assistansreformen. Åtgärderna mot hemlösheten uteblev. Platserna i äldreomsorgen blev färre, och åtgärderna mot köerna i vården såg vi aldrig någonting av.

Nu genomför regeringen en rad åtgärder för att förstärka, utveckla och förnya den svenska välfärden. Socialdemokraterna säger att de nu, i oppositionsställning, vill satsa mer på välfärden. Det de inte klarade av i regeringsställning säger de att de nu vill satsa på. Nu vill de satsa, och nu vill de prioritera den svenska välfärden, när de befinner sig i opposition. Och fru talman, för mig är slutsatsen av detta rätt så självklar. Den svenska välfärden mår bäst av att alliansen regerar och Socialdemokraterna opponerar.

Fru talman! Socialdemokraterna pratar. Alliansen levererar. Med detta ber jag att få yrka bifall till förslaget i betänkandet i dess helhet och avslag på samtliga reservationer och motioner.
(Applåder)

Anf. 204 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd):

Fru talman! Kära vänner! På nytt ska vi i kammaren – på nytt har vi en kvällstid också – resonera kring ett område som är aktuellt för hela den svenska befolkningen. Vi har alla behövt vården och omsorgen. Vi har närstående, kanske äldre föräldrar, och vi har barn som behöver barnsjukvården. Alltså är det ett område där det handlar om att verkligen se till att det blir tryggt, att det känns tryggt för hela befolkningen, att man vet även när man är frisk att behöver jag vården så finns den utifrån ett individperspektiv.

Därför, fru talman, är jag väldigt glad för inledningen, att den nya alliansregeringen ändrar målet. Vårdens kvalitet och tillgänglighet ska förbättras, stod det i Socialdemokraternas förra mål. Nu står det: Befolkningen ska erbjudas en behovsanpassad, tillgänglig och effektiv vård av god kvalitet.

Det är en väldigt stor skillnad där.

”Behovsanpassad” betyder att våra individuella behov ska vara utgångspunkten. Vi – människorna, patienterna – ska vara aktörer och inte bara någon som man handhar. Vi tror att med en sådan inriktning på sjukvården kommer den att bli bättre eftersom man skickar signaler om att varje människa är unik och att varje människa behöver få en behovsanpassad vård.

Mina kolleger, alliansföreträdarna, har sagt väldigt mycket, och det finns naturligtvis en risk att vi återupprepar vad någon annan har sagt. Men man brukar ju säga att världen ska frälsas genom omsägningar, så det är väl inte så farligt.

Det jag känner som kristdemokratisk företrädare är att det är särskilt viktigt för oss politiker att lyfta fram de människor, de grupper, som inte själva kan eller vågar tala för sig själva. Jag har försökt gå igenom alla de satsningar som faktiskt är gjorda under det dryga år som regeringen har regerat det här landet.

Låt mig ge några exempel på sådant som jag tycker är viktigt att lyfta fram.

Det första är det stimulansbidrag till kommuner och landsting på 1,35 miljarder som kommer att ges årligen, med start 2007, för att höja kvaliteten. Det är en oerhört viktig åtgärd för att demensvård, rehabilitering, kost och nutrition samt det sociala innehållet ska fungera. Allt detta gäller i väldigt hög grad människor som inte själva kan tala för sig.

Det andra är att vi tillsatt en utredare för att få en värdighetsgaranti för vård och omsorg till äldre. Ofta handlar det om dem som är mest sjuka, som själva inte kan föra sin talan. Det slutbetänkandet ska komma i vår; jag tror att det är den 31 mars.

Vi talar också om anhöriga, om dem som frivilligt hjälper och vårdar närstående. De är oftast en förutsättning för att man ska kunna vara hemma. Vi gör en satsning på anhöriga på 115 miljoner kronor för 2007 för att stimulera kommunerna till att utveckla stödet. Dessutom har ett kompetenscentrum bildats med inriktning på både anhörigvård och demensvård. Även detta är en satsning på de människor som själva inte har möjlighet att tala för sig.

Den hemlöshetsstrategi som Maria Larsson lade fram, och som regeringen ställde sig bakom, är en tydlig satsning på de människor som av något skäl drabbats av utanförskap vad gäller bostad, vilket vi alla naturligtvis tycker är förfärligt. Den satsning på personliga ombud för psykiskt sjuka som finns under avdelningen Handikappolitik innebär, det är jag övertygad om, att dessa personliga ombud kommer att betyda oerhört mycket för varje hemlös människa. Vi vet att många hemlösa också är psykiskt sjuka, men de passar inte in i något av de behandlingsalternativ som vi har i dag.

Det känns viktigt att säga att denna regering vill satsa på kvalitet. Kvalitet i vården innebär att den som behöver vård också blir gynnad av den. Speciellt gäller det de människor som själva inte kan kontrollera att de får den kvalitet som de behöver.

Psykiatrin har vi ofta hört talas om, och det är förskräckligt att 2007 behöva få rapporter om hur dåligt det fungerar på många ställen. Men man måste veta vad man gör. Jag tycker därför att den satsning som regeringen gjort, med fokus på barn- och ungdomspsykiatri, kompetensutveckling och ökad tillgänglighet, är ett oerhört bra första steg. Våra

Prot. 2007/08:43
13 december

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg
m.m.*

barn och ungdomar kommer inte i repris. Det finns många barn och ungdomar som blir psykiskt sjuka men inte får den vård och behandling som de behöver. Det betyder att de kommer efter i både den fysiska och mentala utvecklingen på grund av att de är sjuka.

Vi har också talat mycket om tandvården. Det känns väldigt bra att den satsningen blir verklighet. Många av oss har stått i talarstolen och upprepade gånger sagt att vi måste göra något, att det inte är anständigt att det ser ut som det gör i ett välfärdsland. Också här satsar vi på de grupper som har de största behoven. Det handlar om de tjejer och killar och de äldre herrar och damer som kanske inte vågar le när de är ute. De kanske inte vågar gå ut över huvud taget för att det ser ut som det gör i munnen. Därför känner jag att vi sätter in åtgärderna på rätt ställe.

Vidare satsar vi på hjälpmedel för funktionshindrade. Även här är det ofta fråga om människor som själva inte har möjlighet att göra något eftersom de vet inte vad som finns. De får inte information om sådant som skulle kunna förbättra hela deras livskvalitet. Den satsning som regeringen nu gör kommer därför väl till pass. Det är dessutom en signal.

Den nationella cancerstrategi som är på väg är oerhört angelägen. Den är viktig för de människor som kanske fått ett besked som förstör hela deras liv. Att då kunna vara övertygad om att man får den vård och behandling som verkligen finns att få gör att man får en trygghet så att man orkar leva vidare trots en dyster diagnos.

Detta betänkande och regeringens inslagna linje, där väldigt många olika förslag handlar om den enskildes behov och om alla de människor som inte kan eller har möjlighet att tala för sig, innebär att vi i detta parlament ser till att satsningarna genomförs. Regeringen lägger fram förslag och vi röstar igenom de bra förslag som ett civiliserat samhälle automatiskt ska göra.

Jerzy Einhorn, min partikollega som tyvärr gick bort för flera år sedan, sade alltid att graden på ett civiliserat samhälle bevisas av hur man behandlar dem som har det svårast. Jag känner mig därför glad, fru talman, att regeringen tagit tag i så många saker, och jag tror att vi tillsammans ska fortsätta att arbeta så att vi blir en röst för dem som inte själva kan göra sin röst hörd.

Jag vill yrka bifall till socialutskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga motioner.

(Applåder)

Anf. 205 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Fru talman! Som talare nummer nio i detta ärende är det lätt att konstatera att mycket klokt, och en del annat, redan blivit sagt i debatten, men jag ska ändå försöka bidra något till den.

Jag vill lite kort försöka beskriva de stora satsningar som alliansregeringen gör inom hälso- och sjukvårdens område. Jag kommer att tala lite grann om tandvårdsreformen, som sjösätts den 1 juli 2008. Jag kommer att nämna en del om regeringens strategi för en god vård. Jag kommer att beskriva det fortsatta arbetet med att reformera psykiatrin. Slutligen kommer jag även att något lite kommentera barnpolitiken.

Därefter kommer min kollega, äldre- och folkhälsominister Maria Larsson, att hålla ett anförande. Som statsråd ansvarar hon bland annat för äldreomsorgspolitik, handikappolitiken och folkhälsopolitiken, vik-

tiga områden som sammantaget spelar väldigt stor roll för nästan varje människa i vissa situationer.

Fru talman! När det gäller de grundläggande principerna för den svenska sjukvården finns det en god samsyn över alla partigränser. Den svenska sjukvården är och ska vara gemensamt finansierad via skattsedeln. Vård ges och ska ges efter behov och inte efter betalningsförmåga. Den synen har ett starkt stöd hos svenska folket. Kring detta råder också en total samsyn i riksdagens kammare. Det är en mycket betydelsefull gemensam grund som vi har för detta viktiga område. Inget parti i riksdagen, varken på höger- eller vänsterkanten, vill bryta upp den grundläggande ordningen.

Fru talman! Principen om varje människas lika värde är utgångspunkten för att uppnå de mål som vi formulerat för politikområdet. Hela befolkningen ska erbjudas en behovsanpassad, tillgänglig och effektiv vård av god kvalitet. Så lyder det nya målet för hälso- och sjukvården. Den signalerar att ett förbättringsarbete sker med patientens bästa för ögonen. Vården ska erbjudas av en mångfald aktörer med möjlighet till vårdval för patienten. I begreppet ligger också en god tillgänglighet. Köerna till vården behöver helt enkelt kortas. Det är ett av de absolut största problemen vi har att brottas med, och där lägger vi ned väldigt mycket möda.

Det viktiga för mig är vården i sig, inte i vilken form den utförs. Det viktiga är inte vem som är huvudman för vården, utan vårdens innehåll. En läkares professionalitet beror inte på om hon är anställd av ett landsting eller av ett privat bolag. Varken offentlig eller privat sektor har monopol på medmänsklighet.

Vår politik går ut på att förmå alla krafter att samverka för det gemensamma bästa och att alla människor i Sverige oavsett inkomst har tillgång till en god vård. För mig är det fråga om etik och människovärde.

Fru talman! Regeringen kommer att genomföra en stor tandvårdsreform den 1 juli 2008. Det blir billigare att gå till tandläkaren. Reformen omfattar ett skydd mot höga kostnader och ett tandvårdsbidrag för att stimulera till regelbundna besök hos tandvården. En prisportal på Internet kommer att göra det enklare att jämföra tandvårdspriserna.

Låt mig ge ett konkret exempel på vad reformen kommer att innebära i verkligheten. Låt oss titta på någon som är verkligt illa där och som är i stort behov av en stor behandling. Det krävs för den här personen undersökning, helkäksimplantat, operation, en temporär protes och titan-komponenter.

Kostnaden för den här personen uppgår i dag till ca 73 500 kronor. Det är en ofantligt stor kostnad som vissa personer drabbas av. Den totala kostnaden är 73 500 kronor. Patientpriset för en vuxen under 65 år är i dag 50 000 kronor. Det är en väldigt stor kostnad att bära och väldigt mycket pengar.

Från den 1 juli faller priset för den här typen av ingrepp för alla oavsett ålder till drygt 17 500 kronor. Priset går från knappt 50 000 kronor till drygt 17 500 kronor. Det är en minskning på mer än 30 000 kronor som träffar de personer som har de absolut största kostnaderna.

Alliansregeringen tar ansvar för att ge befolkningen tillgång till god tandvård till en rimlig kostnad. Regeringen fördubblar genom reformen

Prot. 2007/08:43
13 december

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg
m.m.*

det statliga åtagandet för tandvårdskostnader från 3 till 6 miljarder kronor.

Det kommer en del kritik från dem som under sina många år vid regeringsmakten inte förmådde leverera något förslag, från dem som inte förmådde vara tillräckligt – om skämtet tillåts – på bettet och leverera några handfasta förslag om hur det skulle ske.

Andra säger att det är för lite. Det säger de som inte har kommit med något. En del säger att det är fel konstruerat. Man lägger fram förslag som innebär att det skulle vara enormt kostnadsdrivande när man talar om fast pris på tandvård. Vår konstruktion är en annan.

Det känns lite som surt sa räven. Vi lyckades inte själva, men vi kan åtminstone gnälla på dem som levererar förslag. Jag hävdar att de förslag vi sett för övrigt från oppositionen hade ni aldrig någonsin lagt fram i direkt ansvarig ställning. De hade inte hållit för den kritik som drabbat era förslag under remissomgångar från dem som granskar förslagen. De skulle inte fungera i praktiken.

Fru talman! Den satsning på 150 miljoner kronor på en strategi för god vård som påbörjades år 2007 fortsätter år 2008. Ambitionen är att skapa bästa tänkbara förutsättningar för en god vård med patienten i centrum.

Strategin innebär stärkt medborgarperspektiv, ökad mångfald och förstärkning av den nationella kvalitetsuppföljningen med öppna jämförelser. Som ett led i satsningen på ökad mångfald stöder regeringen personal som vill driva verksamhet själva.

I debatten om den svenska vården låter det ibland som att lösningen på varje problem är nya pengar. Alliansregeringen satsar stora resurser på välfärden. Men pengar är inte allena saliggörande. Vi måste också jobba smartare och förnya arbetssätt och strukturer. Därför är detta strategiska arbete mycket viktigt.

Fru talman! Regeringen fortsätter satsningen på psykiatrin också under år 2008. Det är inte konstigare att ha ont i själen än att ha ont i ett knä. Tyvärr är det inte alltid som människor med ont i själen får lika bra vård som dem som har ont i knäet.

Bristerna inom den psykiatriska vården är stora, och många utsatta, sköra personer får väldigt illa. Under år 2007 satsade regeringen 500 miljoner kronor extra på den psykiatriska vården och under år 2008 satsas 500 miljoner kronor på förstärkningar.

Barn och unga är fortsatt en prioriterad grupp, och arbetet med Miltonutredningens förslag fortsätter. Psykiatrin har varit eftersatt under en lång följd av år. Den nya regeringen har till uppgift att på kortast möjliga tid ta igen det som har gått förlorat.

Jag får ibland frågor om hur arbetet med utredningen går. Svaret är att det går alldeles utmärkt. På Socialdepartementet jobbas det hårt med det. Vi kommer att återkomma till riksdagen i propositionsform under år 2008.

Regeringen har inlett reformeringen av psykiatrin bland annat genom satsningar på utbildning av befintlig personal inom vården och på att utbilda fler personer än dem som redan arbetar inom vården.

Vad säger oppositionen på det här området? Man säger: Varför kommer det inte snabbare? Tidsplanen har redan från början varit sådan att

det ska ske från år 2009. Är det så att man tror att man kan genomföra en reform utan att ha planerat den och förberett den tror man fel.

Det går inte att hålla nya friska pengar i illa fungerande system och tro att man får ett gott resultat. Här handlar det om att genomföra stora förändringar. Det handlar samtidigt om utbildning av läkare, förstärkningar på SK-kursområdet, att höja baspersonalens kompetens och att se till att primärvården är bättre rustad att ta emot de personer som söker upp den.

Vi ska se till att vi utvecklar mer av evidensbaserade former inom den här vården precis som det är en självklarhet inom den somatiska vården. Vi behöver ha ett bättre samarbete mellan kommuner och landsting. Jag tror att alla och envar som har satt sig in i problematiken inser att detta arbete med nödvändighet kräver goda förberedelser och att alla är med.

Det pågår just nu runtom i Sverige ett oerhört viktigt och brett arbete för att förbereda reformen. Det är enda sättet att genomföra den om den ska vara till nytta för de människor vi säger oss vilja arbeta för.

Fru talman! I morse kom jag tillbaka till Sverige från New York. Där har jag medverkat i FN:s konferens *A world fit for children*, en värld som passar för barn. I New York samlades barnministrar, parlamentariker, tjänstemän, barnombudsmän och barn från hela världen för att följa upp och fortsätta arbetet med att stärka barns rättigheter.

I år blir barnkonventionen 18 år. Den har helt enkelt blivit myndig. Det är uppenbart att Sverige har kommit långt när det gäller barnens rättigheter. Det kanske är svårt att tro det när man läser avsnittet Barnpolitik i utskottsbetänkandet.

Det är oerhört kort. Det täcker inte ens en halv A 5-sida. Det finns fem rader plus en rubrik på s. 50. Någon som är trött att läsa riksdagshandlingar kanske tänker att det är föredömligt kort. Jag tror möjligen att det korta omfånget speglar att det finns en ganska bred enighet i Sveriges riksdag på området.

Barnpolitiken är för mig någonting väldigt viktigt. Jag vill verka för att området lyfts upp och prioriteras högt. Det gäller barn i vårt eget land men också barn på det internationella planet.

Under det kommande året kommer regeringen för det första bland annat att arbeta för att uppmärksamma och stärka barnens ställning och rättigheter genom en speciell barnskrivelse till riksdagen där vi rapporterar våra tankegångar.

För det andra kommer regelverket för internationella adoptioner att ses över. Vi kommer att presentera en nationell handlingsplan mot sexuell exploatering av barn, och vi kommer att förstärka Barnombudsmanens verksamhet.

Med detta har jag gjort en snabb, kortfattad men ingalunda fullständig genomgång av det jag tycker är viktigast på området och som presenteras i den budget som nu diskuteras. Jag vill passa på att tacka utskottets alla ledamöter för ett gott samarbete under året.

Jag hoppas att det juluppehåll som hägrar någonstans här framme kommer att innebära vila och avkoppling för alla ledamöter så småningom så att vi kan återsamlas pigga med nya friska idéer i början på året igen.

(Applåder)

Prot. 2007/08:43
13 december

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg
m.m.*

Anf. 206 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Det är med stor glädje som jag deltar i denna debatt i kväll om alliansregeringens andra statsbudget på socialutskottets område.

Det är dagen efter att Mona Sahlin skrev på DN Debatt att hon tillsammans med Claes Borgström nu tar gemensam kamp mot Reinfeldts orättvisor.

Det är också dagen efter att Lena Mellin skrev i Aftonbladet: "Regeringen slår rekord – i arbete. – – – Bästa siffrorna på 15 år." Bara 3,1 procent arbetslösa.

Det är två belysande artiklar för dagens debatt.

Den första är systembevarande. Socialdemokraterna älskar att framställa sig själva som de som står för rättvisa, som garanter för välfärden, och som vanligt är allt som regeringen gör orättvist.

Den andra är sanningsälskande. Det finns sanningssägare i Aftonbladet. Lena Mellin är en av dem. Hon vågar uttrycka att regeringens jobbpolitik fungerar.

Ylva Johansson är också sanningssägare ibland. Hon var det tidigare när hon sade att de var för sent ute med psykiatrisatsningen. Det har Ylva Johansson min respekt för.

Men alltför länge berättar Socialdemokraterna sagan om Rödluvan, om de borgerliga politikerna och om alliansregeringen, som likt stora stygga vargen slukar välfärden.

Sanningen är den att alliansen utvecklar välfärden, och förutsättningen för att kunna utveckla är jobbtillväxten.

Alliansens välfärdsberättelse tål att berättas, och den tål att jämföras med det som vänsterkartellen uträttade – eller snarare inte uträttade. Alliansregeringen bygger ut äldreomsorgens platser, till skillnad från Socialdemokraterna, som gjorde – ingenting. I stället för att möta behovet hos en åldrande befolkning lades 18 000 platser inom särskilt boende ned mellan åren 2000 och 2005.

Vi har lagt fram förslag om en strategi mot hemlösheten, medan Socialdemokraterna gjorde – ingenting.

Vi har fokuserat på barnen som får illa för att stärka deras skydd, inte minst barn i missbrukarmiljö.

Alla människor kan ha sköra perioder och behöva samhällets skydd och stöd på ett särskilt sätt. Då ska det finnas på plats. Vi värnar den generella välfärden.

Socialdemokraterna tycks ha glömt att under deras tolv år vid makten ökade antalet fattiga hushåll kraftigt, och utanförskapet växte till att omfatta 1,5 miljoner människor. Det är orättvisa. Då finns heller inte möjlighet att utveckla välfärden.

Väljarna kommer att märka att alliansens jobbpolitik fungerar. Där finns grunden för välfärdspolitiken. Med fler som betalar skatt kan vi trygga en bra äldreomsorg. Det är alliansen som tryggar och som garanterar välfärden.

Nu gör vi långsiktiga satsningar, och vi betalar av på statsskulden så att kvaliteten inom äldreomsorgen inte ska vara beroende av konjunkturläge. Nu gör vi de största satsningarna som har gjorts över en fyraårsperiod med drygt 8 miljarder i tillskott till äldreomsorgen.

Det handlar i grunden om en långsiktig omställning av äldrepolitiken. Särskilt fokus lägger vi på de sköraste individerna, som kan ha svårast att göra sin röst hörd.

Vi gör bland annat följande, som vi redan har hört nämnas.

- Vi ger rekordstora statliga stimulansbidrag till kommuner och lands-
ting för att utveckla demensvården, för att öka läkartillgången, för fler
läkemedelsgenomgångar, till hembesök för att förebygga bland annat
fallolyckor, för förbättrad mat och inte minst för att bryta ensamheten
hos många äldre.
- Vi ger stöd till byggande av särskilda boenden. Sedan stödet kom på
plats för ungefär sex månader sedan har det kommit in ansökningar
om 3 109 nya lägenheter i 73 olika kommuner. Det är glädjande.
- Vi utvecklar kvalitetsindikatorer för att kunna göra kvalitetsjämförel-
ser.
- Vi ökar satsningarna på äldreforskning.
- Utredningar har tillsatts som ska komma med förslag som rör förbätt-
ringar i bostadsförsörjningen, utvecklande av fritt val av utförare av
insatser och tillförsäkrande av en värdig äldreomsorg och hur per-
sonalförsörjningen ska kunna tryggas framöver.

Det finns de som ibland undrar var skillnaderna mellan vår och väns-
terns välfärdspolitik finns. Man kan se att det är på marginalen som re-
servationerna finns inför dagens debatt. Men jag skulle vilja säga att
skillnaderna är väldigt tydliga.

Fru talman! Jag tänkte peka på fyra tydliga skillnader.

För det första gör vi ett tankeskifte från Socialdemokraternas kollek-
tiva synsätt till att se den enskilda personen och den enskilda människans
behov. Under alltför lång tid har människor buntats ihop i kollektiv –
som om alla äldre skulle ha samma önskemål om omvårdnad eller att alla
barn skulle kunna tas om hand på samma sätt. Att våga se att människor
är olika och att respektera det – ja, det är vår människosyn och vår ut-
gångspunkt för välfärdspolitik.

En äldre människa ska ha rätt att få vara den person hon är hela livet
också när hon blir gammal, få göra sin röst hörd, få göra sina egna val
och få råda över sin vardag. Barn som far illa ska få komma till tals, få
uttrycka sin vilja och få den dokumenterad. Barnets vilja måste vara en
del av beslutsunderlaget när barnet är i en utsatt situation.

Sverige ska vara ett öppet samhälle där olikheter och mångfald beja-
kas, där människor själva får fatta de avgörande besluten som rör deras
egna liv.

För det andra vill vi inom ramen för den gemensamt finansierade väl-
färden att människor ska få göra de fria valen. Vi flyttar makten från
politiker till medborgare.

Det här påbörjades redan av den förra borgerliga regeringen 1991–
1994, som då genomförde LSS-reformen, där personer med funktions-
hinder själva fick möjlighet att anställa en assistent till hjälp i vardagen.

Prot. 2007/08:43
13 december

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg
m.m.*

Nu startar vi försöksverksamhet där personer med funktionshinder, som ju själva är de verkliga experterna på sitt eget funktionshinder, ska kunna välja hjälpmedel på ett friare sätt.

Äldre ska ha inflytande och kunna välja hemtjänst, kanske på sitt eget modersmål, ska kunna välja vilket äldreboende man vill till, kanske ett där man får ta med sig husdjuret. Man ska kunna välja bort när man inte är nöjd. Många skulle exempelvis vilja välja bort den hemtjänst där 20 olika personer kommer till ens hem inom loppet av två veckor. Det kan man inte i dag. Att kunna välja och välja bort skapar trygghet. Det här har man länge kunnat i Danmark, men i Sverige säger vänstersidan nej till detta. I Göteborg stoppade vänstermajoriteten nyligen förslaget om att äldre ska kunna få välja vem som utför hemtjänsten.

Ni säger nej till de pengar som finns avsatta i budgeten för att införa ett fritt val i kommunerna. Ni vill fortsatt bestämma över de gamla, bestämma vem som ska hjälpa dem med duschen. Ni har uppenbarligen ingen förståelse för att Erna, 85 år, vaknar klockan fyra på morgonen och känner en stark oro för att hon inte vet om det kommer ytterligare en ny person för att hjälpa henne med morgonduschen.

Socialdemokraterna har hela tiden varit emot förnyelse i välfärden. Men i kommuner där borgerliga politiker har infört exempelvis valfrihet i hemtjänsten har ni i efterhand accepterat det. Så har ni också gjort i fråga om det fria valet i barnomsorgen och skolan.

Det är alliansen som förnyar välfärden och låter människor bestämma över sina egna liv.

Fru talman! En tredje skillnad handlar om synen på ideella organisationer, det som vi i regeringsförklaringen kallar för det civila samhället. De har mycket stor betydelse i de flesta människors liv, och vi menar att de också har mycket att tillföra inom välfärden, både som utförare av välfärdstjänster – och då ska de självklart ha likvärdiga villkor med det offentliga, det privata och det kooperativa – och också för att kunna bidra med rent ideella insatser.

Olika föreningar skapar ett rikare liv för många unga och äldre runt om i Sverige. Att göra väl ger glädje både åt den som ger och åt den som tar emot. Därför håller vi på att utforma spelregler för hur detta samspel mellan det offentliga och det civila ska kunna fungera på ett bra sätt. Det har partierna på vänsterkanten aldrig vågat bejaka.

Frivilligorganisationerna är mycket viktiga för sina egna medlemmar men också som samhällspåverkare. I budgeten föreslår regeringen därför en höjning av statsbidraget till handikapporganisationerna med 20 miljoner kronor. Det är något de har uppvaktat också den tidigare regeringen om i flera år, minst fyra år. Den regeringen, bestående av socialdemokrater med stöd av Vänsterpartiet och Miljöpartiet, sade nej år efter år. Det är intressant att de nu i opposition håller med om att bidraget ska höjas.

Vi ser också de ideella organisationerna som viktiga samarbetspartner i arbetet för en förbättrad folkhälsa. Åren 2008–2010 avsätter vi 115 miljoner kronor årligen för åtgärder inom särskilt viktiga folkhälsopolitiska områden. Vi ska återkomma till riksdagen med en proposition ganska snart med en närmare presentation.

Vi satsar också 260 miljoner kronor på det drogförebyggande arbetet årligen, och vi har en tydlig ambition. Vi vill minska alkoholkonsumtionen. Vi vet att det förbättrar folkhälsan och minskar sociala problem.

Våldsbrott och övergrepp hänger ofta samman med alkoholkonsumtion. Detsamma gäller narkotika och dopningsmedel, som hotar individers hälsa, livskvalitet och trygghet. Nyrekrytering till missbruk måste motverkas. Aldrig förr har det funnits en så stor folkhälsosatsning för tre år framåt i tiden. Det här är en regering som tar välfärdsansvar, och vi gör det tillsammans med det civila samhället.

En fjärde del i det förnyelsearbete som skiljer den nya regeringen från den gamla är vår vilja att jämföra prestationer, kvalitet och resultat. Vi har satt i gång ett stort och omfattande arbete inom hela socialtjänsten med ökat statistikinsamlande och utveckling av nationella kvalitetskriterier. Det skapar drivkrafter både för kvalitetsutveckling och för effektivitetsutveckling. Vi behöver bådadera.

Efter att ha varit drygt ett år i Socialdepartementet är jag förvånad över hur lite av statistik det finns. Tänk att den tidigare regeringen inte ens sett till att vi har kunskap om hur många anmälningar som görs per år när det gäller barn som far illa eller hur många av de barnen som får en insats. Förvånad är jag också över bristen på utvärdering av resultat av utpytsade pengar under Socialdemokraternas år vid makten. Uppföljning och utvärdering har sannerligen inte varit den tidigare regeringens starkaste gren. Ansvar för att följa upp hur skattemedel används och hur resultatet blir tar alliansregeringen på stort allvar.

Fru talman! Regeringens välfärdsberättelse löper parallellt med jobbberättelsen. De hänger ihop. De utgör varandras förutsättning. Den här regeringen kan genom att antalet jobb växer också trygga välfärden och skapa trygghet för Sveriges medborgare för framtiden.
(Applåder)

Anf. 207 EVA OLOFSSON (v):

Fru talman! Vänsterpartiet har i sitt budgetförslag och sina motioner en rad viktiga socialpolitiska förslag. Vi vill fortsätta den statliga satsningen för att förbättra vård och behandling för män och kvinnor med missbruksproblem. Det är en satsning som måste vara långsiktig om den ska ge varaktigt resultat.

Vi vill fortsätta att lyfta in barnets perspektiv i socialtjänstlagen och tycker att det är självklart att när barnbidraget höjs ska barn vars föräldrar har försörjningsstöd också få tillgodoräkna sig förbättringen. Vi vill att kvinnojourerna äntligen ska få en långsiktig lösning när det gäller finansieringen och slippa oroa sig år efter år för om det ska fixa sig framöver.

Vi vill att rätten till bostad ska finnas i socialtjänstlagen, men vi bedriver också en bostadspolitik där vi med statliga insatser vill göra det möjligt att bygga billiga hyresrätter som människor har råd att bo i. Vi är inte för att sälja ut allmännyttan till bostadsrätter. Utförsäljning kommer att göra det omöjligt för många människor som inte har höga inkomster att hitta en bra bostad.

Fru talman! Jag tänker ägna mig åt äldreomsorgen i resten av mitt inlägg. Den största satsning som Vänsterpartiet gör är en jobbsatsning som vi kan göra eftersom vi inte sänker skatterna med 65 miljarder. Den gör vi på att höja kvaliteten inom viktiga välfärdsområden. Vi vet att mer personal och människor i förskolan, skolan, hälso- och sjukvården och

Prot. 2007/08:43
13 december

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg
m.m.*

inte minst inom äldreomsorgen är en förutsättning för att få bättre verksamhet och kvalitet.

Inom äldreomsorgen anser vi att det behövs fler anställda. Vi satsar på 25 000 fler anställda de närmaste fyra åren. Det är en ökning med 15 procent av personalen.

Jag tänker ägna mig lite åt att tala om varför vi vill göra denna satsning. Vi är ju alla överens om att vi vill ha fler äldreboendeplatser. Jag tror att statsrådet Maria Larsson mycket väl vet om att det fanns i den utvecklingsplan som Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet lade fram förra mandatperioden.

Men investeringsstöd räcker inte. Byggnader ger ingen äldreomsorg. Kommunerna måste ha råd att anställa tillräckligt med personal. Det är där den stora kostnaden ligger. Personaltätheten behöver också bli bättre på de äldreboenden som redan finns.

Det ska vara självklart att man ser varje äldre kvinnas och mans individuella behov och intressen och att man har resurser att göra vardagen meningsfull. Det ska vara självklart att man får komma ut när man vill och se hur årstiderna förändras. Rutiner och brist på personal får inte styra när man ska gå och lägga sig, när man ska gå upp, när man ska duscha eller när man får äta. Det ska den äldre kvinnan eller mannen själv kunna bestämma, även sedan han eller hon har flyttat in på ett äldreboende. Då krävs tillräckligt med personal.

Vi vill också satsa på att utveckla hemtjänsten. Allt fler äldre bor hemma, även om de behöver mycket hjälp. Då måste vi ha en hemtjänst som har resurser att både ge trygghet och att kunna göra sociala insatser – inte en hemtjänst som inskränker sig till service och personlig omvårdnad. Vi behöver ha en hemtjänst som inte stressar mellan de äldre, där de äldre känner att de inte kan be om det de behöver hjälp med för att personalen har så bråttom. Det behövs en hemtjänst med tillräckligt med personal.

Vi behöver också utveckla de förebyggande åtgärderna, så att det finns någonstans att gå för den som bor kvar hemma, där man kan träffa andra, fika och äta med andra. Då mår man bättre och klarar sig kanske bättre en längre tid. Vi behöver utveckla förebyggande uppsökande verksamhet där vi kan informera om vad äldreomsorgen kan erbjuda, vad kommunen kan erbjuda för övrigt, kanske diskutera om det behövs tekniska hjälpmedel eller hur man kan fixa därhemma så att man inte riskerar att ramla. Ett aktivt folkhälsoarbete bland äldre kvinnor och män vet vi ger goda resultat.

Jag har svårt att förstå varför alliansregeringen nu stoppar satsningarna på Kompetensstegen – den stora satsning på 1 miljard som Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet gjorde tillsammans 2005–2007 och där kommunerna lade till ytterligare 1 miljard. 62 procent av all personal inom äldreomsorgen har deltagit i verksamhetsnära utbildning och utveckling för att vi ska få en bättre äldreomsorg.

Men vi vet att det här arbetet behöver fortsätta. Vi vet att 40 procent av personalen saknar rätt gymnasieutbildning, att det behövs spetsutbildningar och att det behövs en fortsatt och långsiktig satsning på kompetensutveckling i äldreomsorgen.

Jag vet att det precis har kommit kommittédirektiv, direktiv som stämmer ganska bra med de skrivningar som fanns i den nationella ut-

vecklingsplan som våra tre samarbetande partier antog förra mandatperioden. Jag kan däremot inte förstå varför man inte låter kompetensutvecklingsarbetet fortsätta medan man jobbar med de här direktiven.

Bra äldreomsorg kräver också att människor vill jobba där, söka jobb där och stanna där. Jag tycker att alliansregeringen i stort sett totalt saknar förslag för att göra äldreomsorgen mer attraktiv. Rätten till heltid slängdes i papperskorgen. Problemet med osakliga löneskillnader ska tydligen fixa sig självt där många av arbetsgivarna inte ens vill ha kollektivavtal med fackföreningarna.

Vänsterpartiet har här lagt fram förslag på 10 miljarder under en fyraårsperiod som ska kunna gå till kommuner som aktivt jobbar med att minska osakliga löneskillnader.

Vi får ofta höra i Vänsterpartiet att vi inte vill se varje enskild äldre, att vi är emot valfrihet. Nej, vi är inte emot valfrihet. Men vi vill inte i första hand se äldreomsorgen som en näringsverksamhet, en företagsverksamhet. Vi vill inte ha vinstintresse som är med och styr äldreomsorgen. Vi ser äldreomsorgen som ett viktigt välfärdsområde. Vi anser inte att verklig valfrihet handlar om att i första hand välja utförare, något som man också har sett när man har utvärderat vad de äldre tycker om kundvalsmodeller i Stockholm.

Det viktigaste, säger man, är att få bestämma över vad man vill få gjort hemma, vad man får för hjälp, hur den utförs, av vilken person och när. Detta tycker jag är verklig valfrihet.

Det här kan man införa genom att låta äldre väldigt fritt bestämma, ihop med sitt vårdbiträde, över vad som ska göras inom den bestämda biståndstiden och genom att ta bort gammaldags regler om vad hemtjänsten ska göra och inte göra.

Fru talman! Jag vill runda av med att säga att verklig valfrihet kräver att de äldre tillsammans med dem som hjälper dem har ett mycket stort inflytande över äldreomsorgen. Det kräver att det finns tillräckligt med personal. Utan tillräckligt med personal och tillräckliga resurser finns det ingen verklig valfrihet. Det kräver att äldreomsorgen är en arbetsplats med bra arbetsvillkor dit människor vill söka sig och där de vill jobba och jobba kvar.

Jag vill avsluta med att berätta vad man säger i Faluns äldreomsorg efter det skifte som man har gjort i sättet att jobba – och det gjorde man utan några kundvalsmodeller. Förr sade man: Nu kommer vi till dig för att städa. I dag säger man: Vad vill du ha hjälp med?

I detta anförande instämde Elina Linna (v).

Anf. 208 Statsrådet MARIA LARSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag tyckte att det var lite snöpligt att behöva gå från kammaren utan att åtminstone önska god jul. Därför begärde jag en replik. Det är ju ont om sådana i kväll, har jag förstått, åtminstone i den senare delen av den här debatten. Då får man passa på.

Eva Olofsson och jag har haft ett otal debatter i den här kammaren om valfrihet i äldreomsorgen, som Eva Olofsson modifierar lite efterhand. Från början skulle man kunna välja vad man skulle kunna få utfört – men det finns det inga hinder mot i dag. Sedan handlade det lite mer om vem som skulle kunna komma. Det förändrades lite efterhand där.

Prot. 2007/08:43
13 december

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg
m.m.*

Men jag tänkte inte diskutera det vidare i dag eftersom vi, som sagt, har haft ett antal debatter.

Vi har också tydligt klarlagt att kompetensförsörjningen är en fråga som den här regeringen tar på största allvar.

Jag blir bara så förundrad när jag hör Vänsterpartiets fantastiska satsningar här. Det är tandvård, psykiatri, handikappsatsningar, tillgänglighetssatsningar, massor med ny personal i äldreomsorgen. Man undrar hur det går ihop. Och det kan man ju läsa i statsbudgeten totalt.

Man kan se att statens utgifter med Vänsterpartiets förslag ökar med 143 miljarder. Utgiftstaken avskaffas. Det privata ägandet ska begränsas. Det är definitivt en ny politik. Jag skulle vilja höra de diskussioner som kanske skulle ha förekommit om man hade kommit överens med sina tidigare samarbetspartier. Det hade nog inte varit någon lätt diskussion eller debatt. Och det är naturligtvis fullständigt finansiellt oansvarigt att lägga fram en sådan budget.

Men frånsett det tänker jag tacka alla ledamöterna i socialutskottet och Eva Olofsson, för den här debatten, den här diskussionen eller, kanske rättare sagt, de här monologerna. Jag önskar er alla en riktigt god jul.

Anf. 209 EVA OLOFSSON (v) replik:

Fru talman! Jag får väl passa på att önska god jul tillbaka. Jag önskar er inte bättre opinionssiffror, ska jag säga. Men kd låg i alla fall över strecket. Det såg jag när jag tittade på uppgifter hos SCB i dag.

Om vi ska hålla debatten på den här nivån kan jag lika gärna börja prata om vad statsrådet gjorde i sin kommun när det gällde äldreboendeplatser. Statsrådet hävdar att jag har sagt att äldre inte ska få vara med och påverka. Jag kan inte påminna mig att jag någonsin har sagt det.

När det gäller Vänsterpartiets budget är den finansierad. Man kan ju välja mellan att satsa på välfärden eller att sänka skatter. Vi vet att de mesta skattesänkningarna har gått till dem som tjänar bäst. Vi vet att de flesta skattesänkningarna faktiskt har gått till män och inte till kvinnor, alltså inte till alla de kvinnor som finns inom äldreomsorgen.

Jag ska inte gå in på det här med bensinskatt och klimatförändringar och svängningar där och Al Gore och sådant känsligt för kd. Men jag skulle gärna vilja fråga Maria Larsson om alla partier i alliansen är överens om att det faktiskt inte är någon allvarlig fråga om det finns kollektivavtal eller inte på arbetsplatserna där äldreomsorgens personal jobbar. Jag vet att äldreomsorgens personal i allra högsta grad behöver kollektivavtal och att det är förbättringar av sina arbetsvillkor man behöver, inte försämringar.

Anf. 210 Statsrådet MARIA LARSSON (kd) replik:

Fru talman! Den här debatten har vi redan haft tidigare i dag under frågestunden. På något sätt är det som att Eva Olofsson inte vill möjliggöra det här för de väldigt många kvinnor som finns inom äldreomsorgen, som har en hög kompetens, som har stora möjligheter och som också många gånger har en vilja att driva egen verksamhet eller har en egen verksamhetsidé som de vill utveckla.

Det gjordes en undersökning för några år sedan som visade att 53 procent av de sjuksköterskor som finns inom äldreomsorgen just skulle vilja det.

Det är den här mångfalden som vi vill tillskapa. Vi vill också ge kvinnor inom äldreomsorgen möjlighet att välja mellan olika arbetsgivare. Det blir en följd av detta. Men framför allt vill vi naturligtvis ha mångfalden för att vi vet att det ger möjlighet för de äldre att göra ett val.

Min förhoppning är att mångfalden ska återspeglas i verksamheterna, verksamheter med olika inriktning. Sedan vet både Eva Olofsson och jag att vi naturligtvis kommer att få olika utbud i de stora städerna och i de små kommunerna, och de små kommunerna är många.

Men för mig är det obegripligt att Vänstern är så ensidig och inte kan se möjligheterna med det som vi vet har varit ett system som har förbättrat skolan. Det är ett system som har varit uppskattat inom barnomsorgen. Men de äldre ska inte få välja.

Vänstern håller fortsatt emot och säger: Jo, men de kan få välja lite grann, men det ska inte vara någon mångfald av utförare som de får välja mellan. Det vill vi motsätta oss.

Det är okej att man kan göra vinster i läkemedelsföretag och så vidare, men det är inte okej inom äldreomsorgen, trots att vi vet att det inom skolsektorn och inom barnomsorgssektorn har gett människor mycket större möjligheter att få en verksamhet som passar dem. Och vi har sett att detta har berikat och att det har blivit en kvalitetsutveckling och en effektivitetsutveckling.

Det här skulle jag vilja ge åt alla äldrevårdens fantastiska eldsjälur ute på arbetsfältet, möjligheten att ha olika arbetsgivare att välja mellan och också möjligheten att bedriva verksamhet själv.

Eftersom jag inte kommer att få någon mer chans vill jag bara återigen önska en riktigt god jul. Väl mött igen på andra sidan nyåret!

Anf. 211 EVA OLOFSSON (v) replik:

Fru talman! Jag tror faktiskt att det är viktigare för äldreomsorgens alla kvinnor att veta att man har trygga arbetsvillkor med kollektivavtal, att man vet vad man får i lön, att man har försäkringar och att man vet att arbetsgivaren har råd att satsa på utbildning och kompetensutveckling.

Jag var ute i Nacka i måndags, och där är ju den kommunala hemtjänsten utkonkurrerad, bland annat för att konkurrenten inte har kollektivavtal. De kan göra tilläggstjänster, för de har fler timanställningar, osäkra anställningar. Dessa små företag har inte råd att satsa på utbildning.

Jag har varit mycket ute i äldreomsorgen, och jag upplever att de flesta i personalen faktiskt ropar efter att bli egna företagare. Man vill ha rätt att kunna påverka sitt jobb. Man vill ha bättre lön. Man vill ha bättre arbetsschema. Man vill ha mer personal, och man vill kunna göra ett bra jobb i äldreomsorgen.

Det är också rätt fantastiskt att höra hur man ser på äldre som kunder som ska agera på en marknad. De ska sätta sig och läsa in vart de ska flytta. Är de missnöjda när de kommer in på ett äldreboende här i Stockholm är genomsnittstiden där inne sex månader. Här kör man också den grejen. Man ska alltså flytta om man inte gillar det, eller så flyttar man in

Prot. 2007/08:43
13 december

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg
m.m.*

på ett äldreboende först och flyttar sedan till det man vill. Det är ju inte fler äldreboendeplatser man ska skapa.

Vad man skapar utan mer resurser när man säljer den här idén är en kögaranti. Det är ingen boendegaranti. Ta i stället politiska beslut som säger att de äldre får bestämma över vad de vill ha för hjälp inom ganska vida gränser på den tid de har fått beviljad i biståndsbedömningen! Ta beslut som gör att de äldre kan vara med och påverka vem de får och när de får hjälpen! Det är ju det som är en verklig valfrihet, inte att rösta med fötterna, för det kommer de äldre inte att göra.

Anf. 212 GUNVOR G ERICSON (mp):

Fru talman! Att satsa på folkhälsa är att investera för framtiden. Kenneth Johansson sade i sitt anförande att det skulle vara en ekonomiskt och socialt hållbar tillväxt. Men det räcker inte. Det måste finnas en balans mellan tre dimensioner: ekologiskt, socialt och ekonomiskt. Är de tre i balans får vi ett långsiktigt hållbart samhälle som är nödvändigt för en god hälsa.

Visst skiljer sig politiken mellan Miljöpartiet och Kristdemokraterna med följe i Socialdepartementet. Maria Larsson pratade om individen. Visst är det bra, men man får faktiskt inte glömma politikens ansvar att möjliggöra för människor att göra goda val.

Folkhälsoministern verkar vilja bortse från det övergripande mål för folkhälsan som denna kammare har fattat beslut om: att skapa samhällsliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen.

Att främja hälsa är ett sätt att styra samhället mot långsiktigt hållbar tillväxt, både ekologiskt, socialt och ekonomiskt. Det handlar om samhällsstrukturer och inte bara om enskilda individers livsstil. Området folkhälsa är väldigt politiskt. Det handlar om strukturer som kan påverkas av politiska beslut.

Häromveckan kom Socialstyrelsen med rapporten *Hälsofrågor, en självklar del av miljöarbetet*. Med den nya folkhälsopolitiken har det blivit tydligt att hälsans bestämningsfaktorer spänner över de flesta samhällsområden – inkomst, arbete, boende, tillgång till service av olika slag, såsom affärer och transporter, är exempel på bestämningsfaktorer för hälsa.

För att påverka dessa har politiska beslut stor inverkan. Det är därför viktigt att styr- och uppföljningsmodeller används såväl kommunalt och regionalt som nationellt. Det behövs ett regionalt samordningsansvar för att åstadkomma detta. Vi har inte det nu.

Miljöpartiet föreslår en särskild folkhälsosatsning i budgeten. Landsingen eller regionerna bör ges ett samordningsansvar för arbetet med det folkhälsopolitiska målet med de elva målområdena.

I dag finns ett regionalt ansvar för miljömålen men inte för folkhälsomålen. Vi vill stimulera samarbete lokalt för att få i gång folkhälsosatsningar genom att avsätta 160 miljoner under de här tre åren. Pengarna ska kunna sökas från Folkhälsoinstitutet. Det skulle till exempel kunna handla om att jobba med psykisk hälsa, ett sätt att tidigt kunna komma in för att nå en verklig nollvision för självmord. Det skulle också kunna handla om ren luft, ett miljömål som har stor betydelse för både miljö och hälsa vilket kan sägas falla inom ramen för målområdet Sunda och säkra miljöer och produkter.

FN:s världshälsoorganisation WHO tog under 2007 fram värden för hälsoeffekter orsakade av miljöfaktorer. Nästan 138 000 svenskar har en försämrad livskvalitet. Ca 500 000 har nedsatt aktivitetsförmåga eller besvär som kan relateras till olika miljöfaktorer, och vi har 14 000 dödsfall per år.

Barnfattigdom är i dag en realitet. 250 000 barn växer upp under den nivå som Socialstyrelsen anser vara gränsen för ett drägligt liv, och det påverkar också folkhälsan. Ekonomisk fördelning i samhället har betydelse för folkhälsans utveckling.

Visst ligger vi bra till när det gäller folkhälsa internationellt sett. Men det är också väldigt olika mellan landets olika delar. Medellivslängden skiljer sex år mellan olika delar av Stockholm. Det bör vi ha i minnet när vi diskuterar folkhälsopolitik. Jag hoppas att regeringen också inser det i den kommande folkhälsopolitiska propositionen. Det behövs mer insatser för att nå det övergripande målet som alltså var att skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen.

Då kan man inte som regeringen fortsätta att satsa på motorvägsbyggen som kommer att bidra till mer utsläpp av partiklar i luften eller öka de ekonomiska skillnaderna i samhället.

Anf. 213 MARGARETA B KJELLIN (m):

Fru talman! I 30 år har jag varit förtroendevald, mestadels som fridspolitiker i opposition. Det har varit en ständig kamp mot väderkvarnar för att kunna sätta människan i centrum.

Det är därför jag med stor tillfredsställelse står här och debatterar alliansregeringens budgetförslag inom socialutskottets område.

Cecilia Widegren, min kollega, har beskrivit Moderaternas helhetssyn när det gäller socialutskottets budget och fördjupat sig inom vissa områden. Jag kommer att fördjupa mig framför allt inom psykiatri och äldreomsorg.

Det tydligaste beviset på att alliansen har en annan syn på människor är de förändrade målen. Inom hälso- och sjukvård är målet nu att befolkningen ska erbjudas en behovsanpassad, tillgänglig och effektiv vård av god kvalitet.

Inom äldreomsorgen har målen kompletterats med att man ska främja huvudmännens utveckling av god kvalitet i vård och omsorg om äldre kvinnor och män – god kvalitet i vård och omsorg.

De nya målen inom hälso- och sjukvården innebär bland annat ett tydligare ansvarstagande för personer i behov av psykiatrisk vård och omvårdnad. Regeringen har avsatt 500 miljoner under 2008 till detta område. Dessutom har regeringen tillsatt en koordinator som ska se över behovet av insatser för planering av den framtida vården inom psykiatrin, bland annat för att kunna göra en genomförandeplan med anledning av den nationella psykiatrisamordnarens förslag.

Den psykiatriska vården bland barn och unga har varit särskilt eftersatt. Därför har också regeringen avsatt 20 miljoner för ett nationellt centrum för utveckling av tidiga insatser till barn och unga som löper risk att utveckla svårare psykisk ohälsa.

Dessutom avser regeringen att inrätta en ny vårdform inom den psykiatriska tvångsvården, som innebär möjligheter att ställa krav på medicinerings inom öppenvården. Här har regeringen avsatt 150 miljoner för

Prot. 2007/08:43
13 december

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg
m.m.*

att kommuner ska kunna förbereda sig för de ändrade vårdformerna. Dessutom har 80 miljoner avsatts för att stärka baspersonalens kompetens. Ytterligare 30 miljoner har avsatts för att öka brukarinflytandet.

Det här, fru talman, är insatser som jag tror är mycket viktiga och nödvändiga. Jag har vid besök i olika verksamheter och vid kontakter med brukarorganisationer sett detta. De håller med. Det är dessa insatser som behövs.

Vi ökar dessutom insatserna för personliga ombud för att stärka människor som befinner sig i svåra vardagssituationer. Det som har varit den verkliga läxan inom det här området är de ökade anslagen som den förra regeringen tillförde området. De kom inte patienterna till godo. Pengarna försvann i stora organisationer. Därför är det så viktigt med noggrann planering av vilka medel som behövs och att de ska komma till rätt ställe i verksamheten. Det är därför det behövs nya mål som säkrar rätten för patienter och som höjer kvaliteten.

Fru talman! Det här är att sätta människor i behov av anpassad, lättillgänglig och effektiv vård i centrum. Man ska utgå från deras verklighet och anpassa insatserna därför.

När det gäller äldreomsorgens nya mål att främja huvudmännens utveckling av god kvalitet i vård och omsorg om äldre kvinnor och män har regeringen sammanlagt avsatt 2,4 miljarder. I syfte att sätta de äldre och deras behov i centrum har regeringen även där sett på verkligheten och riktat pengarna till en högre kvalitet. Vilka ingredienser som ingår känner ni väl till, och ni har hört talas om dem tidigare under kvällen.

Dessutom avsätter regeringen medel till utveckling av områdesdatabaser, stimulansmedel till regionala forsknings- och utvecklingscentrum samt medel till utveckling av anhörigstödet.

För att möta de äldres behov avsätts dessutom 300 miljoner för en ökad mångfald inom äldreomsorgen. Det pågår en utredning om en värdegaranti och fritt val inom äldreomsorgen. Alla insatserna är i syfte att tillgodose en god vård av hög kvalitet där människor själva kan påverka sin vardag och vara delaktiga i vårdens utformning.

En annan åtgärd är stimulansbidrag på 500 miljoner till nya boendeformer. Det är en åtgärd som var nödvändig efter den nedmontering av vårdplatser inom äldreomsorgen som den förra regeringen drev igenom. Här kan man tydligt se att det finns ett behov och en efterfrågan. Redan nu finns ansökningar om över 3 000 nya lägenheter.

För att alla ambitioner som regeringen har ska bli tillräckligt bra behövs det personal med god kompetens. Den förra regeringens beslut om Kompetensstegen fortsätter att gälla under 2008. Tyvärr har vi sett att Kompetensstegen inte löser det största problemet med att så många saknar grundutbildning. Det hjälper inte att lappa med enstaka kurser när basen saknas. För att tillgodose en god kompetensutveckling på lång sikt och säkra den framtida personalförsörjningen har regeringen tillsatt en utredning. Det behövs både flexibla och individuella lösningar, en tydlig struktur, och vårdarbetet måste bli attraktivt och få en förhöjd status.

Allt detta och mycket mer därtill är uttryck för att vi sätter människan i centrum. Vi utgår från deras verklighet. Vi anpassar åtgärderna därefter. Mot den bakgrunden, fru talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

(Applåder)

Fru talman och kära kolleger! Jag är inte nr 9 på talarlistan, utan jag är nr 14. Mycket av det som behöver sägas är redan sagt. Men jag tänkte skära limpan på ett lite annorlunda sätt, ta några ideologiska grepp. I det vi nu diskuterar finns nyheter.

För det första: Evidens. Åtgärderna ska vara evidensbaserade. Man ska veta varför man gör det man gör. I den mån man inte vet det ska man ta reda på det genom att utvärdera åtgärderna.

För det andra: Det tjänar inte mycket till att behandla symtom. Om jag har en strupcancer – vilket jag inte har – hjälper det inte att ta hostmedicin. Den dämpar symtomet, men den tar inte bort sjukdomen. I det arbete som nu pågår finns en benägenhet att fokusera på orsakerna. *The causes behind the causes*. Orsakerna bakom orsakerna.

För det tredje: Det finns ett systemtänkande. Det tjänar inte mycket till att åtgärda varje stuprör för sig. Man måste ta ett samlat grepp om hela systemet, om hängrännorna, och i bästa fall om integrationstrattarna.

För det fjärde: Prevention. Det är bättre att stämma i bäcken än i ån, men det är ännu bättre att se till att det inte blir en bäck. På många områden är det fullt möjligt. Ta exemplet med en ungdomsbrottsling. Att förebygga att han eller hon blir en ungdomsbrottsling kostar några tusenlappar. Att sopa upp resterna efter ett sådant beteende kostar tiotals miljoner. Prevention är billigare, och prevention är humanare.

För det femte: Det räcker inte med prevention, det behövs också promotion. Att förebygga det negativa är viktigt, men det är lika viktigt att främja det goda och positiva.

För det sjätte: Man ska utvärdera det man gör. Olof Palme sade en gång att politik är att vilja. Visst är det så. Men politik är också att veta. Politik är att ta reda på det man inte vet så att man vet vad som fungerar och vad som inte gör det.

Vi är i den här kammaren så vana vid trädtoppsperspektivet. Jag ber om ursäkt, fru talman. Rösten sviker, inte av rörelse utan av infektion. Vi är vana vid trädtoppsperspektivet. Vi vet vad som är bra för de där stackarna där nere. Men ofta vet de bättre själva än vi vet. Jag menar inte att man ska avsvära sig sitt ansvar, men man bör förena ansatserna så att man tar både *top down* och *bottom up*, både trädtopps- och gräsrotsperspektivet.

Vidare är det viktigt med det sociala kittet, det sociala kapitalet, det som vi skapar själva, det som inte hanteras av Sveriges riksbank. Om vi är bussiga mot varandra blir det lättare att leva, och vi blir ett friskare folk.

En gammal socialdemokratisk vän till mig, Karl-Petter Thorvaldsson, brukade tala om egenmakt. Han blev utskrattad av sitt eget parti. Men han hade rätt, och han har fortfarande rätt. Egenmakt är jätteviktigt. Om jag hade beordrats att stå här i kväll hade det varit mycket svårare än att jag nu har gjort det av egen fri vilja.

Slutligen: I socialdemokratin har det i varje fall under det här årtiondet varit viktigt med jämlikhet. Men jämlikhet är svårt att åstadkomma. Därför pratar man väldigt mycket om jämställdhet och har en tendens att sopa jämlikhet under mattan.

Jämlighet mäts med Gini-koefficienten. Det är inget perfekt mått, men det är det bästa vi har. Den koefficienten var som mest gynnsam 1981 när vårt lands statsminister hette Torbjörn Fälldin. Sedan dess har det dalat. Nu dalar det igen, vilket inte är bra och vilket är en utmaning för oss alla.

Så, fru talman, med dessa heta ord, delvis brutna, vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 215 BARBRO WESTERHOLM (fp):

Fru talman! Jag är Folkpartiets talesman i äldrefrågor, och jag kommer att ägna det här inlägget åt just äldrefrågorna. Det är faktiskt väldigt roligt att arbeta med dem nu. Jag har funnits i opposition i den här riksdagen och haft dem på mitt ansvar. Jag har arbetat som lobbyist och försökt att övertyga andra att göra det som jag tror på i den liberala politiken jag företräder. Och nu får jag vara med och förverkliga den. Det är faktiskt väldigt roligt och tillfredsställande, inte minst med tanke på alla de äldre människor som jag möter i min vardag och som har så stora förväntningar och förhoppningar på oss. För de vill bli sedda, ses som en resurs, känna att de kan få bestämma själva, att de har sin integritet i behåll, att de har sin självkänsla i behåll.

Nu i betänkandet är det bara ett par sidor som handlar om äldrepolitiken, men bakom de orden står väldigt mycket. Det finns mycket bakom, inte bara i vårt utskott.

Något som är väldigt viktigt för alla människor är känslan av att vara behövd, att vara en resurs i samhället. Arbete spelar väldigt stor roll. Äldre har tidigare varit utestängda från arbetsmarknaden. Nu vinner man inträde. Åldersgränser försvinner. Arbete stimuleras med mer kvar i plånboken. Det här syns nu också i intervjuundersökningar. Nu är det fler som ser att de kan få fortsätta att arbeta om de vill. Nästan hälften av dem som är 65 år i dag vill fortsätta ute på arbetsmarknaden.

När det gäller diskriminering på grund av ålder i arbetslivet kommer vi nästa år att få en efterlängtd lagstiftning. Den har varit knepig att få till i Sverige på grund av vår övriga lagstiftning på diskrimineringsområdet. Det kommer också att bidra till att förändra synen på äldre, att markera att äldre är en resurs i samhället.

Vi har en folktopistisk motion i det här betänkandet om att ta bort 65-årsgränsen för bilstöd. Den är av förståeliga skäl avslagen, för att vi just nu har fått nya bestämmelser på det området. Men när vi får diskrimineringslagstiftningen är vi tvungna att ta bort 65-årsgränsen, och det känns väldigt bra.

Om vi går vidare på livsresan är det oerhört viktigt att vård och omsorg sker på den enskildes villkor och inte i en paternalistisk miljö. Trots att vi har en hälso- och sjukvårdslag och socialtjänstlag från början av 1980-talet som betonar den enskildes självbestämmande blev det ändå så att samhället tog över, samhället skulle fixa allting. Den enskilde kom bort i sammanhanget. Flera av er har varit inne på biståndshandläggningen där någon har tyckt åt en äldre vad den äldre skulle vilja ha, och den äldre har inte haft något att sätta emot.

Nu sker en förändring. Vi har utredningen *Fritt val* som markerar det här. Vi har en utredning om patienträttigheter där den här frågan kommer in. I den utredning om äldreboenden som jag själv leder kommer det också in som en röd tråd. Det är den enskilde som vet vad den vill ha. Det är inte någon annan som ska bestämma, utan det är man själv som ska kunna göra det.

På det här sättet går den röda tråden. Individen, den äldre, blir synlig. Det känns oerhört tillfredsställande, inte minst när vi kommer till den allra sista delen av livet, livsslutet, då det är oerhört viktigt att man får den sista tiden som man själv vill ha den.

Det finns en debatt nu som Läkarsällskapet för och Samfundet äldre läkare som jag finns med i. Det är de etiska principerna inom medicinen som krockar.

Vi ska ju arbeta för att förlänga liv, men vi ska också lindra lidande. Nu ser vi med den medicinska teknologins framsteg att vi kan göra så enormt mycket mer än vad vi kunde för hundra år sedan. Vi kan förlänga liv väldigt länge. Men hur är det med lidandet under den här förlängda perioden? Blir det så att man inte kan bära det längre som individ? Det måste vi inom hälso- och sjukvården bli mycket mer lyhörda för. Hur länge ska vi använda den medicinska tekniken?

Jag var på ett demensboende i södra Sverige för lite sedan. Där låg det en dement man i fosterställning. Den medicinskt ansvariga sjuksköterskan var så oroad och bekymrad. Trots att de lagade jättebra mat på det äldreboendet ville han inte äta, för han hade sjå nog att få i sig alla de tabletter han var ordinerad. Då börjar man fundera. Vilket är viktigast för denne gamle man med svår demens, maten eller tabletterna? Själv är jag benägen att tro att det är maten som är viktigare. Men signalen var att bromsmediciner är jätteviktigt för denne mycket sjuke man i långt gången demens. Jag tror att vi behöver diskussion och omtänkande här.

Det finns mycket mer som jag skulle vilja säga, men jag är talare nr 14 och jag tror att ni alla längtar att få lämna denna sal. Därmed tackar jag för ordet.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 17 december.)

18 § Ändringar i djurskyddslagen

Föredrogs

miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2007/08: MJU6

Ändringar i djurskyddslagen (prop. 2007/08:32).

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

(Beslut skulle fattas den 17 december.)

Prot. 2007/08:43

13 december

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg
m.m.*

19 § Bordläggning och beslut om förlängd motionstid

Anmälades och bordlades

Proposition

2007/08:41 Godkännande av rådets beslut om systemet för EU-budgetens finansiering

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för denna proposition skulle förlängas till *fredagen den 18 januari 2008*.

Miljö- och jordbruksutskottets betänkanden

2007/08:MJU2 Utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar

2007/08:MJU1 Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård m.m.

Näringsutskottets betänkanden

2007/08:NU1 Utgiftsområde 24 Näringsliv

2007/08:NU2 Utgiftsområde 19 Regional utveckling

2007/08:NU3 Utgiftsområde 21 Energi

20 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 13 december

2007/08:474 Ledarskap inom förskolan

av *Peter Hultqvist* (s)

till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

2007/08:475 Vildsvinsolyckor

av *Lars Wegedal* (s)

till jordbruksminister Eskil Erlandsson (c)

2007/08:476 Idrottens självständighet

av *Lars Wegedal* (s)

till kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth (m)

2007/08:477 Statliga medel till idrottsklubbar med elitsatsning på barn

av *Gunvor G Ericson* (mp)

till kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth (m)

2007/08:478 Nya bosättningar på Västbanken

av *Peter Hultqvist* (s)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2007/08:479 Sverige och utarmat uran i vapen

av *Ameer Sachet* (s)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2007/08:480 Förnyelse av AT-läkarsystemet

av *Ameer Sachet* (s)

till socialminister Göran Hägglund (kd)

2007/08:481 Reproduktionsepidemiologiskt centrum i Lund

av *Barbro Westerholm* (fp)

till socialminister Göran Hägglund (kd)

2007/08:482 Familjepolitik

av *Jasenko Omanovic* (s)

till socialminister Göran Hägglund (kd)

2007/08:483 Cancer hos barn nära kärnkraftverk

av *Per Bolund* (mp)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

2007/08:484 Naturreservat

av *Gunnar Sandberg* (s)

till miljöminister Andreas Carlgren (c)

2007/08:485 Subvention för byggande i trä

av *Gunnar Sandberg* (s)

till miljöminister Andreas Carlgren (c)

2007/08:486 Bohusbanans framtid

av *Peter Pedersen* (v)

till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2007/08:487 Ökat försörjningsstöd

av *Tommy Ternemar* (s)

till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2007/08:488 Tillgänglighet inom turismen

av *Marie Nordén* (s)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

2007/08:489 Turkiets hantering av svenska medborgare

av *Marie Nordén* (s)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2007/08:490 Brist på psykiatrer

av *Anne Marie Brodén* (m)

till socialminister Göran Hägglund (kd)

2007/08:491 Länsstyrelsernas rekrytering

av *Lars Wegedal* (s)

till statsrådet Mats Odell (kd)

2007/08:492 Konsoliderad version av Lissabonfördraget

av *Jacob Johnson* (v)

till statsrådet Cecilia Malmström (fp)

2007/08:493 Utveckling av landsbygdspolitiken

av *Åsa Lindestam* (s)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 18 december.

Prot. 2007/08:43

13 december

Förhandlingarna leddes
av förste vice talmannen från sammanträdet början till och med 10 §
anf. 26 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 13.44,
av förste vice talmannen därefter till och med 14 § anf. 123 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med 16 § anf. 167 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med 17 § anf. 200 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

LISBET HANSING ENGSTRÖM

/Eva-Lena Ekman

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Ledighet	1
3 § Anmälan om val av ordförande i utbildningsutskottet.....	1
4 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 12 december.....	1
UbU2 Utgiftsområde 15 Studiestöd	1
AU1 Utgiftsområdena 13 Arbetsmarknad och 14 Arbetsliv.....	2
KU1 Utgiftsområde 1 Rikets styrelse	4
5 § Meddelande om skriftliga frågor och svar under juluppehållet.....	5
6 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	5
7 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen.....	7
8 § Hänvisning av ärende till utskott.....	7
9 § Förnyad bordläggning	7
10 § Migration.....	7
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2007/08:SfU2	7
Anf. 1 GÖTE WAHLSTRÖM (s)	7
Anf. 2 KALLE LARSSON (v)	11
Anf. 3 BODIL CEBALLOS (mp)	16
Anf. 4 MIKAEL CEDERBRATT (m).....	19
Anf. 5 KALLE LARSSON (v) replik.....	22
Anf. 6 MIKAEL CEDERBRATT (m) replik	22
Anf. 7 KALLE LARSSON (v) replik.....	22
Anf. 8 MIKAEL CEDERBRATT (m) replik	23
Anf. 9 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	23
Anf. 10 MIKAEL CEDERBRATT (m) replik	24
Anf. 11 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	24
Anf. 12 MIKAEL CEDERBRATT (m) replik	25
Anf. 13 FREDRICK FEDERLEY (c)	25
Anf. 14 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	27
Anf. 15 FREDRICK FEDERLEY (c) replik	28
Anf. 16 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	29
Anf. 17 FREDRICK FEDERLEY (c) replik	29
Anf. 18 KALLE LARSSON (v) replik.....	30
Anf. 19 FREDRICK FEDERLEY (c) replik	30
Anf. 20 KALLE LARSSON (v) replik.....	31
Anf. 21 FREDRICK FEDERLEY (c) replik	32
Anf. 22 BODIL CEBALLOS (mp) replik	32
Anf. 23 FREDRICK FEDERLEY (c) replik	33
Anf. 24 BODIL CEBALLOS (mp) replik	33
Anf. 25 FREDRICK FEDERLEY (c) replik	34
Anf. 26 ULF NILSSON (fp).....	34
Anf. 27 BODIL CEBALLOS (mp) replik	38
Anf. 28 ULF NILSSON (fp) replik	39
Anf. 29 BODIL CEBALLOS (mp) replik	39

Anf. 30 ULF NILSSON (fp) replik	40
Anf. 31 LARS GUSTAFSSON (kd)	40
Anf. 32 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m)	42
Anf. 33 KALLE LARSSON (v) replik	44
Anf. 34 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	45
Anf. 35 KALLE LARSSON (v) replik	45
Anf. 36 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	46
Anf. 37 BODIL CEBALLOS (mp) replik	46
Anf. 38 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	47
Anf. 39 BODIL CEBALLOS (mp) replik	47
Anf. 40 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	48
Anf. 41 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	49
Anf. 42 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	49
Anf. 43 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	50
Anf. 44 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	51
Anf. 45 TREDJE VICE TALMANNEN	51
(Beslut fattades under 15 §.)	51
11 § Sekretess för uppgifter på tsunamibanden.....	51
Konstitutionsutskottets betänkande 2007/08:KU5	51
Anf. 46 BERIT ANDNOR (s)	51
Anf. 47 MIKAEL JOHANSSON (mp)	53
Anf. 48 PER BILL (m)	56
Anf. 49 MIKAEL JOHANSSON (mp) replik	58
Anf. 50 PER BILL (m) replik	58
Anf. 51 MIKAEL JOHANSSON (mp) replik	58
Anf. 52 PER BILL (m) replik	59
Anf. 53 ANNIE JOHANSSON (c)	59
Anf. 54 MATS EINARSSON (v)	60
(Beslut fattades under 15 §.)	61
12 § Kommunikationer	62
Trafikutskottets betänkande 2007/08:TU1	62
Anf. 55 ULLA LÖFGREN (m)	62
(forts. 14 §)	62
Ajournering.....	63
Återupptagna förhandlingar	63
13 § Frågestund	63
Anf. 56 FÖRSTE VICE TALMANNEN	63
<i>Arbetslöshetsersättningen.....</i>	<i>63</i>
Anf. 57 TOMAS ENEROTH (s)	63
Anf. 58 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m)	63
Anf. 59 TOMAS ENEROTH (s)	64
Anf. 60 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m)	64
<i>Bordellhärvan.....</i>	<i>64</i>
Anf. 61 LENA OLSSON (v)	64
Anf. 62 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	65
Anf. 63 LENA OLSSON (v)	65

Anf. 64 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	65	Prot. 2007/08:43
<i>Klimathotet och säkerhetspolitiken</i>	66	13 december
Anf. 65 PETER RÅDBERG (mp)	66	
Anf. 66 Försvarsminister STEN TOLGFORS (m)	66	
Anf. 67 PETER RÅDBERG (mp)	66	
Anf. 68 Försvarsminister STEN TOLGFORS (m)	66	
<i>Bekämpningen av de kriminella gängen</i>	67	
Anf. 69 HENRIK VON SYDOW (m)	67	
Anf. 70 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	67	
Anf. 71 HENRIK VON SYDOW (m)	67	
Anf. 72 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	68	
<i>Alternativ till arbetsförmedlingarna</i>	68	
Anf. 73 SOLVEIG ZANDER (c)	68	
Anf. 74 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m)	68	
Anf. 75 SOLVEIG ZANDER (c)	69	
Anf. 76 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m)	69	
<i>Testamentsregister</i>	69	
Anf. 77 JAN ERTSBORN (fp)	69	
Anf. 78 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	70	
Anf. 79 JAN ERTSBORN (fp)	70	
Anf. 80 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	70	
<i>Hatbrott</i>	71	
Anf. 81 LENNART SACRÉDEUS (kd)	71	
Anf. 82 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	71	
Anf. 83 LENNART SACRÉDEUS (kd)	71	
Anf. 84 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	72	
<i>Finansiering av renoveringen av miljonprogrammet</i>	72	
Anf. 85 HANNAH BERGSTEDT (s)	72	
Anf. 86 Statsrådet MATS ODELL (kd)	72	
Anf. 87 HANNAH BERGSTEDT (s)	73	
Anf. 88 Statsrådet MATS ODELL (kd)	73	
<i>Kommunal och privat hemtjänst</i>	73	
Anf. 89 EVA OLOFSSON (v)	73	
Anf. 90 Statsrådet MARIA LARSSON (kd)	74	
Anf. 91 EVA OLOFSSON (v)	74	
Anf. 92 Statsrådet MARIA LARSSON (kd)	74	
<i>Besparingar inom försvaret</i>	75	
Anf. 93 ÅSA LINDESTAM (s)	75	
Anf. 94 Försvarsminister STEN TOLGFORS (m)	75	
Anf. 95 ÅSA LINDESTAM (s)	75	
Anf. 96 Försvarsminister STEN TOLGFORS (m)	76	
<i>Kommunernas kostnader för socialbidrag</i>	76	
Anf. 97 MARINA PETTERSSON (s)	76	
Anf. 98 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m)	77	
Anf. 99 MARINA PETTERSSON (s)	77	

Anf. 100 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO	
LITTORIN (m).....	77
<i>Lokaliseringen av den framtida krishanteringsmyndigheten</i>	77
Anf. 101 NINA LARSSON (fp).....	77
Anf. 102 Försvarsminister STEN TOLGFORS (m).....	78
Anf. 103 NINA LARSSON (fp).....	78
Anf. 104 Försvarsminister STEN TOLGFORS (m).....	78
<i>Försäljningen av Vasakronan</i>	79
Anf. 105 THOMAS ÖSTROS (s)	79
Anf. 106 Statsrådet MATS ODELL (kd)	79
Anf. 107 THOMAS ÖSTROS (s)	79
Anf. 108 Statsrådet MATS ODELL (kd)	80
<i>Nedläggningen av P 10 i Strängnäs</i>	80
Anf. 109 MICHAEL HAGBERG (s).....	80
Anf. 110 Försvarsminister STEN TOLGFORS (m).....	80
Anf. 111 MICHAEL HAGBERG (s).....	81
Anf. 112 Försvarsminister STEN TOLGFORS (m).....	81
<i>Införselkvoterna för alkohol</i>	81
Anf. 113 ULF HOLM (mp).....	81
Anf. 114 Statsrådet MARIA LARSSON (kd).....	82
Anf. 115 ULF HOLM (mp).....	82
Anf. 116 Statsrådet MARIA LARSSON (kd).....	82
<i>Den särskilda beredskapspolisen</i>	83
Anf. 117 HILLEVI ENGSTRÖM (m)	83
Anf. 118 Justitieminister BEATRICE ASK (m).....	83
Anf. 119 FÖRSTE VICE TALMANNEN	83
14 § (forts. från 12 §) Kommunikationer (forts. TU1)	84
Anf. 120 CHRISTINA AXELSSON (s)	84
Anf. 121 PETER PEDERSEN (v).....	87
Anf. 122 KARIN SVENSSON SMITH (mp)	91
Anf. 123 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m)	95
Anf. 124 CHRISTINA AXELSSON (s) replik	98
Anf. 125 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m) replik	98
Anf. 126 CHRISTINA AXELSSON (s) replik	99
Anf. 127 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m) replik	99
Anf. 128 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik	99
Anf. 129 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m) replik	100
Anf. 130 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik	100
Anf. 131 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m) replik	100
Anf. 132 PETER PEDERSEN (v) replik	101
Anf. 133 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m) replik	101
Anf. 134 PETER PEDERSEN (v) replik	102
Anf. 135 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m) replik	102
Anf. 136 SVEN BERGSTRÖM (c)	103
Anf. 137 CHRISTINA AXELSSON (s) replik	107
Anf. 138 SVEN BERGSTRÖM (c) replik	107
Anf. 139 CHRISTINA AXELSSON (s) replik	108
Anf. 140 SVEN BERGSTRÖM (c) replik	108

Anf. 141	KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik	109
Anf. 142	SVEN BERGSTRÖM (c) replik	109
Anf. 143	KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik	110
Anf. 144	SVEN BERGSTRÖM (c) replik	110
Anf. 145	PETER PEDERSEN (v) replik	111
Anf. 146	SVEN BERGSTRÖM (c) replik	112
Anf. 147	PETER PEDERSEN (v) replik	112
Anf. 148	SVEN BERGSTRÖM (c) replik	113
	(forts. 16 §)	113
Ajournering		113
Återupptagna förhandlingar		113
15 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde		
	SfU2 Utgiftsområde 8 Migration	114
	KU5 Sekretess för uppgifter på tsunamibandet	116
16 § (forts. från 14 §) Kommunikationer (forts. TU1)		116
Anf. 149	NINA LARSSON (fp)	116
Anf. 150	CHRISTINA AXELSSON (s) replik	119
Anf. 151	NINA LARSSON (fp) replik	119
Anf. 152	CHRISTINA AXELSSON (s) replik	120
Anf. 153	NINA LARSSON (fp) replik	120
Anf. 154	PETER PEDERSEN (v) replik	121
Anf. 155	NINA LARSSON (fp) replik	121
Anf. 156	PETER PEDERSEN (v) replik	122
Anf. 157	NINA LARSSON (fp) replik	122
Anf. 158	KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik	123
Anf. 159	NINA LARSSON (fp) replik	123
Anf. 160	TREDJE VICE TALMANNEN	124
Anf. 161	KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik	124
Anf. 162	NINA LARSSON (fp) replik	124
Anf. 163	ANNELIE ENOCHSON (kd)	125
Anf. 164	CHRISTINA AXELSSON (s) replik	127
Anf. 165	ANNELIE ENOCHSON (kd) replik	128
Anf. 166	CHRISTINA AXELSSON (s) replik	128
Anf. 167	ANNELIE ENOCHSON (kd) replik	128
Anf. 168	PETER PEDERSEN (v) replik	128
Anf. 169	ANNELIE ENOCHSON (kd) replik	129
Anf. 170	PETER PEDERSEN (v) replik	129
Anf. 171	ANNELIE ENOCHSON (kd) replik	130
Anf. 172	Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c)	130
Anf. 173	KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik	133
Anf. 174	Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c) replik	134
Anf. 175	KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik	134
Anf. 176	Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c) replik	135
Anf. 177	PETER PEDERSEN (v) replik	135
Anf. 178	Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c) replik	136
Anf. 179	PETER PEDERSEN (v) replik	137
Anf. 180	Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c) replik	137

Anf. 181	CHRISTINA AXELSSON (s) replik	138
Anf. 182	Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c) replik	138
Anf. 183	CHRISTINA AXELSSON (s) replik	139
Anf. 184	Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c) replik	139
Anf. 185	PIA NILSSON (s)	140
Anf. 186	ELIZA ROSZKOWSKA ÖBERG (m)	142
Anf. 187	CHRISTINA AXELSSON (s) replik	144
Anf. 188	ELIZA ROSZKOWSKA ÖBERG (m) replik	144
Anf. 189	CHRISTINA AXELSSON (s) replik	144
Anf. 190	ELIZA ROSZKOWSKA ÖBERG (m) replik	144
Anf. 191	DÉSIRÉE LILJEVALL (s)	145
Anf. 192	ELIZA ROSZKOWSKA ÖBERG (m) replik	147
Anf. 193	DÉSIRÉE LILJEVALL (s) replik	147
Anf. 194	ELIZA ROSZKOWSKA ÖBERG (m) replik	147
Anf. 195	DÉSIRÉE LILJEVALL (s) replik	148
Anf. 196	KRISTER ÖRNFJÄDER (s)	148
	(Beslut skulle fattas den 17 december.)	149
17 §	Hälsovård, sjukvård och social omsorg m.m.	149
	Socialutskottets betänkande 2007/08:SoU1	149
Anf. 197	ROSITA RUNEGRUND (kd)	149
Anf. 198	YLVA JOHANSSON (s)	150
Anf. 199	ELINA LINNA (v)	153
Anf. 200	THOMAS NIHLÉN (mp)	155
Anf. 201	KENNETH JOHANSSON (c)	158
Anf. 202	CECILIA WIDEGREN (m)	161
Anf. 203	TOBIAS KRANTZ (fp)	164
Anf. 204	CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd)	166
Anf. 205	Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd)	168
Anf. 206	Statsrådet MARIA LARSSON (kd)	172
Anf. 207	EVA OLOFSSON (v)	175
Anf. 208	Statsrådet MARIA LARSSON (kd) replik	177
Anf. 209	EVA OLOFSSON (v) replik	178
Anf. 210	Statsrådet MARIA LARSSON (kd) replik	178
Anf. 211	EVA OLOFSSON (v) replik	179
Anf. 212	GUNVOR G ERICSON (mp)	180
Anf. 213	MARGARETA B KJELLIN (m)	181
Anf. 214	LENNART LEVI (c)	183
Anf. 215	BARBRO WESTERHOLM (fp)	184
	(Beslut skulle fattas den 17 december.)	185
18 §	Ändringar i djurskyddslagen	185
	Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2007/08: MJU6	185
	(Beslut skulle fattas den 17 december.)	185
19 §	Bordläggning och beslut om förlängd motionstid	186
20 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar	186
21 §	Kammaren åtskildes kl. 21.59.	188

Tryck: Elanders, Vällingby 2008